

ȘI TOTUȘI MORȚII TRĂIESC

Hans-Jörg Ronsdorf

Nemurirea sufletului

Hans-Jörg Ronsdorf
Și totuși morții trăiesc

Nemurirea sufletului

Christliche Literatur-Verbreitung

Postfach 11 01 35 • 33661 Bielefeld

Traducerea Bibliei folosită (în ediția germană): Überarbeitete Elberfelder (traducere germană a Bibliei), 1999, CSV, Hückeswagen

Prima ediție 1992

Ediția a doua 1994

Ediția a treia, revizuită și adăugită, 2004

© 1992 by

CLV • Christliche Literatur-Verbreitung

Postfach 110135 • 33661 Bielefeld

CLV pe internet: www.clv.de

Tehnoredactare: CLV

Copertă: Dieter Otten, Gummersbach

Tipar și legătorie: Ebner & Spiegel, Ulm

ISBN-ul ediției germane: 3-89397-227-7

Cuprins

Prefață

1 Introducere	12
1.1 Însemnătatea și importanța temei	13
1.2 Motivul și provocarea	14
1.3 Structura și împărțirea cărții	15
1.4 Ordinea evenimentelor viitoare – calendarul profetic	15
1.5 Revelația Bibliei în Vechiul și în Noul Testament	17
1.5.1 Revelația Noului Testament	17
1.5.2 Revelația Vechiului Testament	18
1.5.3 Lumină și în Vechiul Testament	19
1.6 Originea și efectele morții	21
1.7 Ce se întâmplă când murim?	23
1.7.1 Duhul omului și moartea	23
1.7.2 Sufletul în clipa morții	24
1.7.3 Duh și suflet	25
1.8 Diferite aspecte ale morții	26
1.9 Biruința asupra morții	26
1.9.1 Moartea și păcatul	26
1.9.2 Moartea și diavolul	29
2 Ce urmează după moarte?	31
2.1 Lazăr și bogatul	31
2.1.1 Este vorba aici despre viața de după moarte?	32
2.1.2 Sensul istorisirii	32
2.1.3 O pildă?	33
2.1.4 Înainte de moarte	34
2.1.5 Concepția iudeilor despre lumea de dincolo	34
2.1.6 Sânul lui Avraam	35
2.1.7 Cum a ajuns Lazăr în sânul lui Avraam?	36
2.1.8 Hadesul	36
2.1.9 Hadesul în Luca 16	39

2.1.10 Șeolul	41
2.1.11 Deschiderea ochilor	42
2.1.12 De departe	43
2.1.13 Prăpastia cea mare	44
2.2 Dumnezeuul celor vii	45
2.2.1 Saducheii	
2.2.2 Moise și Ilie pe muntele schimbării la față	47
2.2.3 Legătura dintre viața de după moarte și înviere	48
2.2.4 Imaginea grăuntelui	48
2.3 Tâlharul de pe cruce	49
2.3.1 Raiul	50
2.3.2 Raiul în tradiția iudaică	51
2.3.3 Raiul în Noul Testament	52
2.3.4 Este posibilă o altă interpretare a textului din Luca 23:43?	54
2.4 Slava veșnică – nădejde în fața morții	56
2.4.1 Omul de afară	57
2.4.2 Omul dinăuntru	58
2.4.3 Cortul pământesc	59
2.4.4 Îmbrăcarea	60
2.4.5 Călătoria și patria	63
2.4.6 Alte interpretări	65
2.5 Moartea este un câștig	67
2.5.1 Alte explicații	69
2.5.1.1 Este vorba de revenirea lui Hristos?	69
2.5.1.2 Mutarea	69
2.5.1.3 Somnul sufletului?	70
2.5.1.4 Un drept doar pentru Pavel?	70
2.5.2 Să-L întâlnim!	70
2.6 Cei adormiți	71
2.6.1 Se află cei adormiți în somnul sufletului?	72
2.6.2 La ce se referă somnul?	73
2.6.3 Exemplul morții lui Ștefan	73
2.6.4 Cei adormiți la răpire	74

2.6.5 Cei adormiți înainte de răpire	75
2.6.6 Concluzie	75
2.7 Hristos – Stăpân peste cei vii și peste cei morți	76
2.8 Sufletele de sub altar	79
2.8.1 Sufletele martirilor	80
2.8.2 Sub altar	82
2.8.3 În ce vreme are loc acest eveniment?	83
2.8.4 Cererea de răzbunare	84
2.9 Viața veșnică	85
2.9.1 Ce este viața veșnică?	85
2.9.2 Viața veșnică și nemurirea	86
2.9.3 Cum poate un om să primească viața lui Dumnezeu?	87
2.9.4 Cum au credincioșii viața veșnică?	87
2.9.5 Viața veșnică și moartea	88
2.9.6 Credincioșii care au murit	
2.9.7 Credincioșii care sunt în viață	89
2.9.8 Forma viitoare a vieții veșnice	90
2.9.9 Duhul Sfânt	91
2.9.10 Concluzie	91
2.10 Duhurile din închisoare	92
2.10.1 Intenția lui Petru	92
2.10.2 Explicația noastră a textului	
2.10.3 Omorât în carne – adus la viață în duh	94
2.10.4 Predicarea către duhurile din închisoare	95
2.10.5 Conținutul predicării	95
2.10.6 Suflete și duhuri	96
2.10.7 Sunt duhurile îngeri căzuți?	97
2.10.8 Duhurile – oameni care au murit	98
2.10.9 Închisoarea	99
2.10.10 Eliberarea credincioșilor Vechiului Testament din Șeol?	100
2.10.11 O coborâre a lui Isus în iad?	101
2.10.12 Concluzie	102
2.11 Experiențe din clipa morții și experiențe în apropierea morții	102

2.11.1 Ce este adevărat în aceste relatări?	104
2.11.2 Experiențe din clipa morții în Biblie?	104
2.11.3 Apostolii Pavel și Ioan	106
2.11.4 Experiențe din clipa morții – cerul și iadul	107
2.11.5 Amăgirea întinericului	107
2.11.6 Cei ce cheamă morții sunt o urâciune înaintea Domnului	108
2.11.7 Saul și Samuel	109
2.11.8 Amăgirea antihristă din vremea sfârșitului	110
2.11.9 Concluzie	
3 Concepția Bibliei despre om	113
3.1 Din ce este alcătuit omul?	114
3.2 Duhul omului	116
3.2.1 Suflarea de viață	116
3.2.2 Duhul de la Dumnezeu și duhul omului	117
3.2.3 Rezumat	119
3.3 Sufletul omului	119
3.3.1 Rezumat	121
3.4 Trupul omului	121
3.5 Concluzie	123
4 Nemurirea sufletului	124
4.1 Viața veșnică și nemurirea sufletului	125
4.2 Nemurirea în Noul Testament	126
4.3 Între moarte și înviere	127
4.3.1 Conștiința sufletului fără trup	127
4.3.2 Mai are nevoie sufletul de un trup?	128
4.4 Nemurirea în Biblie și în filozofia greacă	129
4.4.1 Dualismul	129
4.4.2 Învierea	129
4.4.3 Nemurirea sufletului nu este starea finală	130
4.4.4 Personalitatea	130
4.5 Concluzie	131
4.6 Însemnătatea acestui adevăr	132
5 Viitorul morților	133

5.1 Învierea	133
5.1.1 Învierea în Vechiul Testament	134
5.1.2 Învierea vieții	135
5.1.3 Trupul la înviere	138
5.1.4 Momentul învierii	140
5.1.5 Învierea pentru judecată	142
6 Omul în veșnicie	145
6.1 Credincioșii în veșnicie	146
6.2 Necredincioșii în veșnicie	146
6.2.1 Iadul (gheena)	148
6.2.2 Iazul de foc	150
6.2.3 Moartea a doua	150
6.3 Cât durează pedeapsa?	151
6.3.1 „Veșnicie” și „veșnic” în Noul Testament	152
6.3.2 „Pierzare”	154
6.3.3 Rezumat	155
6.3.4 Dreptatea și sfințenia lui Dumnezeu	155
6.3.5 Crucea de pe Golgota	157
7 Anexă	160
7.1 Ce învață Sfânta Scriptură despre Șeol și Hades?	160
7.2 Tabel cu diferiți termeni	166
8 Bibliografie	169
Note de subsol	173

Prefața la prima ediție

Nu a fost o sarcină ușoară să tratez această temă grea și complexă. De aceea, ceea ce are acum cititorul în mână nu este o tratare exhaustivă a temei. Lucrul acesta se poate vedea ușor și din bibliografie, care arată mulțimea de cărți scrise despre acest subiect.

Fără colaborarea prietenului meu Matthias Piel, această carte n-ar fi luat ființă în forma aceasta. Îi mulțumesc aici în mod deosebit. Îi mulțumesc și lui Martin Heide pentru ajutorul său. Și nu în ultimul rând îi mulțumesc soției mele, care a trebuit să se lipsească de mine multe ore și care totuși nu a încetat să mă încurajeze să duc la capăt această lucrare.

Dumnezeul cel credincios să binecuvânteze această carte spre slava Sa! Sunt recunoscător oricărui cititor pentru critica pe care o aduce pe temeiul Bibliei.

Hans-Jörg Ronsdorf

Prefața la ediția a treia

Această carte nu este scrisă pentru teologi. Pentru ei există lucrări care tratează problema aceasta mai pe larg și mai în profunzime. Dorința mea – mai ales când vedem cât de mult ar trebui îmbunătățită înțelegerea Scripturii chiar și în bisericele credincioase Bibliei – este să le pun credincioșilor în mână o carte care să-i familiarizeze cu aceste adevăruri într-un mod simplu și ușor de înțeles.

În câteva locuri este citată limba originală. Totuși sunt profund convins că, având o traducere bună, se poate ajunge la o înțelegere corectă a întrebărilor tratate în această carte.

Titlul cărții, „Nemurirea sufletului”, este provocator pentru unii creștini, în parte pe bună dreptate. Vreau totuși să încerc să-i cercetez conținutul în lumina adevărului biblic. Și ajung la concluzia că titlul își are pe deplin justificarea, cu condiția să-l înțelegem și să-l folosim în mod biblic.

După apariția primei și a celei de-a doua ediții am primit foarte multe scrisori. Au fost multe aprobări, dar tot atâtea respingeri. Am inclus multe dintre observații în această ediție, de altfel și corecturi pe care le-am făcut în anumite locuri. Sunt recunoscător pentru aceste observații. Cunoștința noastră este în parte.

Deoarece în această carte tratez sistematic toate pasajele din Scriptură relevante pentru temă (cel puțin așa sper), ea poate fi folosită și ca lucrare de referință. De aceea apar în mod inevitabil și repetiții, pentru că fiecare capitol poate fi citit separat.

Și la această ediție, care a devenit o revizuire completă cu multe completări, sunt foarte recunoscător pentru colaborarea și sprijinul mai ales al lui Werner Mürcher din Gummersbach și al lui Wolfgang Klöckner din Obergünzburg / Allgäu, care a adăugat întrebările pentru aprofundare. Ei au ajutat ca gândurile să devină mai clare și mai ușor de înțeles.

Lucrând la o asemenea carte, observ și cât de mult îmi folosește astăzi temelia spirituală care a fost pusă în tinerețea mea. De aceea le sunt recunoscător și celor care s-au ostenit să pună această temelie.

Rugăciunea mea este ca mulți copii ai lui Dumnezeu să aibă folos din această carte și să capete o privire și mai clară asupra măreției Domnului Isus Hristos în biruința Sa asupra morții și asupra binecuvântării care a izvorât de aici pentru noi.

Hans-Jörg Ronsdorf, Kempten im Allgäu, decembrie 2003

1 Introducere

Există cu adevărat o existență, o continuare a vieții după moarte? Dacă da, cum trebuie să ne-o închipuim? Acestea sunt, într-o formă sau alta, întrebările care se pun mereu. Dumnezeu a pus veșnicia în inima omului, iar lucrul acesta îl face să bănuiască faptul că moartea nu este sfârșitul:

„Orice lucru El îl face frumos la vremea lui; a pus în inima lor chiar și veșnicia, măcar că omul nu poate cuprinde, de la început până la sfârșit, lucrarea pe care a făcut-o Dumnezeu” (Eclesiastul 3:11).

Chiar dacă acest cuvânt nu înseamnă în sine că inima – în Biblie, ființa cea mai lăuntrică și esențială a omului – este îndreptată spre veșnicie, el spune cel puțin că omul simte că există ceva dincolo de orizontul cunoașterii noastre, și anume o viață după viața aceasta. Lucrul acesta îl confirmă toate religiile lumii și religiile tribale, din vechime și din vremurile mai noi. Creatorul Însuși i-a dat omului conștiința faptului că El este mai presus de timp.¹

Totuși, în aceeași suflare, acest cuvânt al Eclesiastului numește și limita cunoașterii. Despre moarte și despre viitor nu există cunoaștere *sub soare*. „*Sub soare*” înseamnă pentru Eclesiastul o privire asupra lumii din unghiul omului care nu cunoaște revelația lui Dumnezeu. Și, slavă Domnului, prin Biblie avem în mâinile noastre revelația lui Dumnezeu. Ea vine de la Dumnezeul care este deasupra soarelui, ca să continuăm limbajul Eclesiastului.

Se încearcă rezolvarea acestei ultime întrebări cu toate disciplinele disponibile ale științei și ale pseudoștiinței. Deși limita cunoașterii nu poate fi înlăturată, se oferă soluții care interpretează moartea și ceea ce urmează după ea într-un mod – privit din perspectivă biblică – amăgitor și dezastruos! Unii spun că moartea este pentru toți oamenii trecerea în rai. Alții susțin că după moarte nu mai urmează nimic. Sau se crede că, după o existență limitată în timp, vine sfârșitul definitiv pentru unii și viața veșnică pentru ceilalți.

Aceste explicații sunt dezastruoase, pentru că duc în rătăcire și nu înțeleg moartea drept ceea ce este ea cu adevărat: plata păcatului (Romani 6:23) și despărțirea de Dumnezeu.

1. Lucrul acesta nu se schimbă nici atunci când această conștiință este adesea foarte diferit dezvoltată și când mulți neagă o viață după moarte.

Ce avem noi, creștinii, de spus despre aceasta? Ne întemeiem părerea în această privință pe Cuvântul lui Dumnezeu? Și suntem gata și în stare să dăm socoteală de nădejdea (1 Petru 3:15)² pe care o avem în inima noastră?

Nu trebuie și nu avem voie să ne ascundem. Căci, în ciuda tuturor încercărilor din jurul nostru de a explica moartea, se va dovedi mereu că perspectiva biblică asupra morții și a ceea ce urmează după ea – și deci asupra viitorului omului – este unică. Nicăieri altundeva nu există această nădejde minunată și un viitor atât de frumos. Există însă două ținte, care se află la capătul unei căi largi și al unei căi înguste (Matei 7:13-14).

1.1 Însemnătatea și importanța temei

Tema acestei cărți tratează întrebări aflate la granița cunoașterii omenești, în domeniul vieții și al morții. Depindem în întregime de ceea ce ne spune Dumnezeu în Cuvântul Său despre această temă. Chiar dacă Biblia are de spus lucruri esențiale despre aceste lucruri, nu avem voie să supraaccentuăm tema aceasta și să-i dăm o valoare pe care Scriptura nu i-o dă. Nu vrem deci să spunem prea mult, dar nici prea puțin despre ea. Unde Scriptura tace, vrem să tăcem și noi! Despre viitor Biblia spune foarte mult – despre timpul dintre moarte și înviere relativ puțin, căci aici este vorba doar de o etapă intermediară, care se va încheia odată pentru totdeauna.

La prima vedere, viața dintre moarte și înviere nu pare să aibă legătură directă cu temelia credinței (de exemplu, cu persoana și lucrarea lui Isus Hristos sau cu inspirația Bibliei). Faptul că cineva este convins că după moarte, până la înviere, se cufundă într-un somn inconștient poate că nu este o erezie³. Dar dacă – și lucrul acesta se întâlnește des – de aici se trage concluzia că și în veșnicie ar exista această stare inconștientă sau o încetare a existenței, de pildă nimicirea nelegiuitorilor, atunci sunt atacate temeliile credinței creștine.

Atunci, cum vom vedea, este atinsă și natura lui Dumnezeu: dragostea, sfințenia și dreptatea Sa. Poate că unii cititori se vor mira de această legătură. Dar este vorba într-adevăr de valabilitatea și de efectele lucrării de răscumpărare a Domnului Isus Hristos.

Dacă privim cuprinzător această temă, adică viitorul omului, vom vedea cum se închide cercul. Este vorba de mai mult decât doar de o viață între

2. Nădejdea noastră nu se reduce la o viață după moarte. Timpul dintre moarte și înviere este „doar” ceva trecător. Nădejdea și viitorul nostru este viața veșnică în înviere.

3. Consider această concepție o învățătură greșită, care, privită în sine, poate nu are mari urmări. Pasul spre erezie, adică spre o învățătură care duce oamenii în rătăcire și la pierzare (Deuteronomul 27:18; Ezechiel 13:10), este însă foarte aproape și a fost făcut de nu puțini.

moarte și înviere.

1.2 Motivul și provocarea

Cu ceva timp în urmă am fost confruntat cu o concepție care neagă faptul că sufletul continuă să existe după moarte. Această convingere se întâlnește la diferite secte sau învățături rătăcite (printre altele la adventiști⁴ și la Martorii lui Iehova⁵); în linii mari, ea spune următoarele:

Omul nu are de la naștere un suflet nemuritor. Din cauza păcatului, el este supus morții. Nemurirea o dobândește abia și exclusiv prin Hristos. Aceasta este viața veșnică, pe care o primesc toți cei ce cred în Hristos. Prin urmare, toți cei care nu au viață în Hristos nu vor trăi veșnic, ci odată vor înceta să existe, adică vor fi nimiciți în iad; existența lor va fi ștersă.

Deoarece sufletul omului nu este nemuritor, ci muritor, nu există nici viață după moarte. La moarte, sufletul moare, omul întreg pierе, orice funcție – și cea de natură mintală și sufletească – se stinge. Într-o variantă a acestei concepții, această stare de „non-existență” este numită și somnul sufletului, atunci când este vorba de starea de după moarte și dinainte de înviere. În timpul acestui somn al sufletului nu există conștiință.⁶

În această concepție, omul este privit ca o unitate de nedespărțit. Ori omul trăiește (în trup), ori este mort. Între aceste două forme de existență nu există o stare intermediară. Omul, creat ca unitate, va avea din nou conștiință abia la înviere. În această concepție nu există suflet și nici duh fără trup sau în afara trupului.

Nu urmăresc o dispută cu concepția ateistă și materialistă despre moarte și despre nemurirea sufletului. Mai degrabă vreau să răspund unei concepții care este susținută pe baza Bibliei.

Totuși, această carte nu este gândită doar pentru cei care se confruntă cu problema specială a condiționalismului sau a somnului sufletului, ci pentru toți cei care vor să se ocupe în mod temeinic de această temă.

4. De exemplu, Tobler, G., *Wann beginnt das ewige Leben*, (Advent-Verlag, Zürich). Tomasi, M., *Tod und Auferstehung, Himmel und Hölle*, (Advent Verlag, Zürich). 77 *Fragen an die Gemeinschaft der Siebenten-Tags-Adventisten*, (Union Verlag Berlin), 1988.

5. Aceste două secte trebuie, desigur, privite în mod diferențiat; în acest punct însă nu există deosebiri esențiale între ele: amândouă susțin o învățătură greșită.

6. Această concepție este cunoscută sub numele de „condiționalism” (nemurirea condiționată), mai puțin însă în spațiul de limbă germană. Termenul (din latină *conditio*, condiție) înseamnă că nemurirea omului depinde de condiția dacă are sau nu viață în Hristos.

1.3 Structura și împărțirea cărții

Mai întâi este necesar să ajungem la o evaluare echilibrată a afirmațiilor biblice cu privire la tema noastră: cum gândeau prorocii din Vechiul Testament (VT) și apostolii din Noul Testament (NT) despre lucrurile de dincolo?

Apoi este vorba să cercetăm moartea în privința originii ei și a felului în care lucrează. Biruinței asupra morții prin Domnul nostru Isus Hristos îi vom acorda apoi o atenție deosebită.

După această pregătire mă voi ocupa de ceea ce urmează imediat după moarte. Voi lua în considerare toate pasajele esențiale din NT care spun ceva despre aceasta. Aceste texte sunt partea cea mai importantă pentru tema propriu-zisă, pentru că aici diferiți scriitori vorbesc direct despre timpul dintre moarte și înviere. Unul dintre scriitori doar atinge tema, altul intră concret în ea. Nu se poate spune că ar fi prea puține pasaje biblice.

Aceasta ne duce, la rândul ei, la întrebarea: ce este omul? Este vorba mai ales de natura și de nemurirea sufletului. Acolo se află și rădăcina concepțiilor pe care se întemeiază condiționalismul. Deoarece starea intermediară de după moarte este limitată în timp, ajungem apoi la marele eveniment care încheie această stare: învierea. Într-un alt capitol mă voi ocupa de starea veșnică și voi cerceta mai ales soarta nelegiuitorilor. Mereu apare întrebarea dacă – având în vedere dragostea lui Dumnezeu – poate exista cu adevărat un iad veșnic.

1.4 Ordinea evenimentelor viitoare – calendarul profetic

Indiferent ce carte citim despre această temă: la baza tuturor cărților se află o anumită concepție despre eshatologie, învățătura despre evenimentele viitoare. Nici în această carte nu este altfel. Aș vrea să-mi lămuresc dinainte convingerea despre ordinea evenimentelor profetice și despre accentele lor, ca să-i ofer astfel cititorului o mai bună înțelegere a legăturilor. Îmi redau convingerea în câteva cuvinte și fără alte argumente în acest loc.⁷

Cred că toți creștinii, toți copiii lui Dumnezeu, vor fi foarte curând răpiți la cer, la Isus Hristos. Atunci toți credincioșii care au murit până în acel moment vor învia și vor fi răpiți împreună cu cei vii. Apoi va veni o vreme a marilor judecăți, în care Antihristul se va arăta și va amăgi pe mulți oameni. Centrul

7. O discuție amănunțită a diferitelor concepții se găsește, printre altele, în introducerea la comentariul asupra Apocalipsei: W.J. Ouwenel, *Das Buch der Offenbarung*, Bielefeld (CLV) 1995, și: J.D. Pentecost, *Bibel und Zukunft*, Dillenburg (CVD) 1993.

istoriei mântuirii lui Dumnezeu va fi atunci mai ales țara și poporul Israel. Dumnezeu, Iahve, va împlini toate făgăduințele pe care le-a dat vechiului Său popor Israel. Apoi Hristos (ebraică *Mesia*) Se va arăta pentru judecata celor vii și Își va întemeia Împărăția. Nu creștinii vor zidi această Împărăție a puterii și a slavei, ci Hristos, când va veni să domnească. După această Împărăție va mai fi încă o dată o mare amăgire din partea Satanei. Abia atunci vine judecata finală a tuturor oamenilor, numită în general „ziua de apoi”. Atunci pământul și cerul vor fi desființate și create din nou.

Totuși, faptul că există înțelegeri diferite ale cronologiei profetice nu înseamnă neapărat că se ajunge la concluzii diferite în toate punctele care privesc tema noastră. De exemplu, la tema învierii există un mare acord asupra felului ei, dar nu asupra momentului ei și asupra întrebării dacă va fi o singură înviere sau mai multe.

Graficul alăturat redă ordinea învierilor și a judecăților. Îl rog pe cititor să citească pasajele biblice indicate.

- Iadul¹¹ · Cer nou și pământ nou¹⁰ · Casa Tatălui¹²
- **Starea veșnică**⁹
- □ Judecata **morților** înaintea scaunului de domnie mare și alb, la sfârșitul veacului⁸
- ▲ Învierea tuturor celor nedrepți pentru judecată, după Împărăția de 1000 de ani, înaintea scaunului de domnie mare și alb⁷
- ▲ **Învierea întâi** Secțiunea B⁵ Martirii din necazul cel mare
- □ Arătarea lui Hristos pentru judecata **celor vii** la începutul Împărăției de 1000 de ani pe pământ⁶
- □ Scaunul de judecată al lui Hristos pentru credincioșii proslăviți în cer⁴
- ▲ **Învierea întâi** Secțiunea A² Răpirea Bisericii la cer y³
- **Moartea și învierea lui Isus Hristos**¹

□ = judecată · : = timp · ▲ = înviere

¹ 1 Corinteni 15:1-23; Faptele apostolilor 17:31; ²⁺³ 1 Tesaloniceni 4:13-17; 1 Corinteni 15:51-54; ⁴ 2 Corinteni 5:10; 1 Corinteni 3:13-15; 4:4-5; ⁵ Apocalipsa 20:4-6; ⁶ Matei 25:31-46; ⁷ Apocalipsa 20:5; Ioan 5:29; Iov 14:10-12; ⁸ Apocalipsa 20:11-15; 1 Corinteni 15:24; ⁹ 2 Petru 3:13; 1 Corinteni 15:24; ¹⁰ Apocalipsa 21:1-8; ¹¹ Matei 18:8; Iuda 7, 13; Apocalipsa 14:11; 20:10; ¹² Ioan 14:2-3; 17:24; 1 Tesaloniceni 4:17

1.5 Revelația Bibliei în Vechiul și în Noul Testament

Dacă cercetăm întreaga Sfântă Scriptură cu întrebarea cum arată starea omului după moarte și în veșnicie, observăm mari deosebiri între VT și NT. Deosebirea esențială stă în gradul revelației, adică în măsura în care Dumnezeu a vorbit despre aceste lucruri, pe de o parte în VT și pe de altă parte în NT. Abia NT răspunde cuprinzător și definitiv la întrebarea despre lumea de dincolo și despre nemurirea omului.

Aceasta nu înseamnă că în VT s-ar găsi puțin despre această temă. Nu, în VT există chiar mai multe afirmații despre moarte și despre Șeol (ebraică *sheol*; Cornilescu: «Locuința morților») decât în NT. Dar afirmațiile oamenilor din VT sunt adesea marcate de nesiguranță și de necunoaștere cu privire la moarte, de îndoieli și chiar de frică. Motivul este că acestor oameni le fusese descoperit foarte puțin despre viața de după moarte și că nu aveau siguranța păcii cu Dumnezeu și a unei răscumpărări veșnice.

La credincioșii din NT, în schimb, găsim o atitudine cu totul diferită. Moartea nu mai este pentru ei ceea ce fusese pentru mulți credincioși ai VT. Pentru ei nu mai există această nesiguranță și necunoaștere, nici îndoială sau frică. Comparați o dată afirmațiile lui Iov cu cele ale apostolului Pavel.

Iov a spus: „... înainte de a mă duce (ca să nu mă mai întorc) în țara întunericului și a umbrei morții, în țara întunecată ca bezna, țara umbrei morții și a neorânduiei, unde lumina este ca întunericul!” (Iov 10:21).⁸

Pavel însă a putut spune: „... fie lumea, fie viața, fie moartea, fie lucrurile de acum, fie cele viitoare: toate sunt ale voastre” (1 Corinteni 3:22).⁹

Prin învierea lui Isus Hristos, atitudinea credincioșilor față de moarte s-a schimbat din temelii. Creștinii cunosc biruința și pe Biruitorul asupra morții. Această biruință nu se vede doar la înviere, ci și în starea de imediat după moarte.

1.5.1 Revelația Noului Testament

De ce ne descoperă NT mai mult despre lumea de dincolo? Pentru că prin moartea și învierea lui Isus Hristos moartea a fost biruită și nimicită, și astfel a avut loc o răsturnare radicală, care schimbă totul prin amploarea ei. Această răsturnare este mesajul Evangheliei:

8. Vezi și Iov 14:12; 30:23; 38:17.

9. Vezi și Filipeni 1:23; 1 Corinteni 15:54-56; 2 Corinteni 4:7-5:10.

„... El ne-a mântuit și ne-a dat o chemare sfântă, nu pentru faptele noastre, ci după hotărârea Lui și după harul care ne-a fost dat în Hristos Isus înainte de veșniciei, dar care a fost descoperit acum prin arătarea Mântuitorului nostru Isus Hristos, care a nimicit moartea și a adus la lumină viața și neputrezirea [sau: nepieirea] prin Evanghelie” (2 Timotei 1:9-10).

În mod asemănător a formulat Luca în Faptele apostolilor:

„... și anume că Hristosul trebuia să sufere și că El, cel dintâi prin învierea morților, avea să vestească lumina atât poporului, cât și Neamurilor” (26:23).

Scriitorii VT căutau lămurire în lucrurile care puteau veni abia în urma lucrării lui Isus Hristos. Pentru ei, moartea – cel puțin subiectiv – nu fusese încă nimicită prin lucrarea lui Hristos.¹⁰ Ei priveau moartea înainte ca viața și neputrezirea să fi fost aduse la lumină. Nu era doar o chestiune de revelație, căci pentru Dumnezeu ar fi fost un lucru mic să ridice cortina. Era vorba de descoperirea acestor lucruri în legătură cu moartea și învierea lui Isus.

Revelația deplină a lucrurilor de dincolo trebuia să aștepte venirea Fiului lui Dumnezeu. Înainte de aceasta existau doar puține făgăduințe sau descoperiri ale lucrurilor de dincolo, în comparație cu ceea ce cunoaștem astăzi, după venirea Domnului Isus, prin scrierile NT (Ioan 3:11-13; Efeseni 1:3 și urm.; Filipeni 3:20).

1.5.2 Revelația Vechiului Testament

În VT găsim cei mai diferiți scriitori și, prin urmare, și forme de text diferite¹¹. Există cărțile istorice, care consemnează căile lui Dumnezeu cu poporul Său. Apoi există cărțile profetice, în care Dumnezeu a vorbit prin prorocii Săi despre starea morală a poporului Său și a altor popoare, precum și despre viitorul lor.

Pe lângă acestea există și cărți poetice, ca de exemplu Iov, Psalmii și Ecclesiastul, care exprimă în mod deosebit gânduri, sentimente și emoții omenești.¹² În ultimele trei cărți numite găsim cele mai multe afirmații care ne interesează în cadrul temei noastre.

10. Totuși, toți credincioșii Vechiului Legământ au mers după moartea lor în raiul ceresc, cum vom vedea mai târziu. Lucrul acesta nu le era cunoscut înainte de moartea lor, adică nu le fusese descoperit.

11. Istoriografie, poezie, proverbe etc.

12. Când spun aici că aceste cărți au drept conținut gânduri omenești, ele sunt totuși, ca toate celelalte cărți ale Bibliei, inspirate de Duhul Sfânt și consemnate pentru noi cu intenție divină.

Eclesiastul încearcă uneori să explice sensul vieții și al lumii dintr-o perspectivă pur orizontală: orizontul lui nu trece dincolo de ceea ce vede „sub soare” (1:3; 2:11, 18, 22). Unul dintre răspunsurile lui la întrebarea despre sens sună așa:

„Căci soarta oamenilor și soarta dobitoacelor este aceeași: cum mor unele, așa mor și ceilalți, și toți au aceeași suflare; omul nu are nicio întâietate față de dobitoc, căci totul este deșertăciune. Toate merg la un loc; toate au ieșit din țărână și toate se întorc în țărână. Cine știe dacă suflarea oamenilor se suie în sus și dacă suflarea dobitoacelor se pogoară în jos, în pământ?” (Eclesiastul 3:19-21).

Eclesiastul ajunge la concluzii care sunt adevărate doar dintr-o perspectivă pământească. De aceea această carte nu trebuie să devină un martor principal despre lucrurile de dincolo, cu atât mai puțin despre cele veșnice. În Psalmi găsim câteva afirmații foarte asemănătoare cu cele ale Eclesiastului (de exemplu, Psalmii 49:12; 103:15-16). Nici aceste afirmații nu ne dau lămurirea finală despre lumea de dincolo.¹³

Dacă privim VT izolat de NT, putem avea impresia că avem de-a face cu contradicții. Dar această impresie poate apărea doar dacă uităm că, pe vremea VT, lucrurile de dincolo erau descoperite doar în parte. O argumentare în care afirmațiile VT sunt argumentele cele mai puternice nu poate înfățișa tot adevărul.

1.5.3 Lumină și în Vechiul Testament

Dar prin aceasta nu se spune că, în legătură cu tema noastră, n-ar fi existat deloc lumină. Chiar și Vechiul Testament (VT) ne dă destule indicii că odată cu moartea nu s-a terminat totul.

- „A fost adăugat la poporul său”.¹⁴ De regulă, „a fi adunat” înseamnă și în limbajul nostru că mai multe persoane sunt aduse împreună într-un loc, pentru o chestiune care îi privește pe toți cei prezenți. Dacă această expresie este folosită și pentru moarte, în ea se află cel puțin o aluzie că morții sunt adunați într-un loc, adică în locuința morților – în VT Șeolul (ebraică *sheol*; Cornilescu: «Locuința morților»)¹⁵. Este izbitor că îngroparea

13. Psalmii au un alt caracter. Ei sunt în mare parte de natură profetică. Deosebit este faptul că aceste prorocii se exprimă foarte des în gândurile și sentimentele oamenilor. Suferințele despre care vorbește, de exemplu, David iau, sub călăuzirea Duhului lui Dumnezeu, o formă care în cele din urmă s-a putut împlini numai în suferințele lui Hristos.

14. Geneza 25:8, 17; 35:28-29; vezi și Geneza 37:35; Judecători 2:10.

15. Geneza 37:35; 42:38; 44:31; Numeri 16:30; 1 Samuel 2:6.

sau înmormântarea se deosebește de „a fi adăugat la poporul său”.¹⁶ Așadar, încă de la începutul istoriei există noțiuni care au legătură cu lumea de dincolo.

- Ghicitoarea din En-Dor și duhul lui Samuel (1 Samuel 28). În Israel se pornea de la ideea că cei ce chemau morții puteau să aducă duhul unui mort. Aceasta presupune că duhul mortului trebuia să existe cumva și undeva; sau cel puțin se credea că aceste duhuri ale morților există. În afară de aceasta, Dumnezeu interzisese sub cea mai aspră pedeapsă să fie întrebate duhurile morților prin cei ce cheamă morții în chip ocult.¹⁷
- Răpirea lui Enoh (Geneza 5:24) și a lui Ilie (2 Împărați 2). Deși ceea ce s-a întâmplat cu aceste persoane este o excepție, putem totuși pune întrebarea: unde s-au aflat aceste persoane după înălțarea lor la cer?¹⁸ Ilie și Moise – Moise a murit de moarte naturală – s-au arătat amândoi pe muntele schimbării la față și au vorbit cu Isus.¹⁹
- David și copilul său mort (2 Samuel 12:23). David a spus: „Acum, când a murit, de ce să mai postesc? Pot să-l mai aduc înapoi? Eu mă voi duce la el, dar el nu se va întoarce la mine.”

Părtășia credincioșilor cu Dumnezeu și încrederea lor în Dumnezeu nu se întrerup nici la moartea lor. Pe lângă afirmațiile în care se exprimă frica de moarte, există și câteva în care găsim încredere, pace și așteptare: Psalmii 16:9-11; 17:6; 31:5; 49:14-15; 73:24-26; 116:15.

În rezumat, constatăm că VT ne dă lămuriri despre lumea de dincolo doar până la un anumit punct. De aceea, dacă am încerca să deducem din el afirmații definitive despre viața de după moarte, am întuneca lumina care se găsește despre aceasta în Noul Testament (NT). Numai dacă cercetăm afirmațiile VT pe baza NT și le interpretăm în lumina lui, le vom înțelege corect. NT este întotdeauna cheia pentru VT, nu invers.

Ceea ce se spune în versetul următor despre mântuire ar putea fi valabil, în sens asemănător, și pentru viitorul omului. Profeții au văzut și au scris multe, dar era o căutare și o cercetare; cunoașterea deplină nu le fusese dăruită:

„... o mântuire pe care prorocii, care au prorocit despre harul ce vă era hărăzit vouă, au cercetat-o și au căutat-o cu stăruință, cercetând la ce vreme și la ce fel de vreme arăta Duhul lui Hristos care era în ei, când mărturisea dinainte

16. Geneza 35:29; 2 Împărați 22:20; 2 Cronici 34:28.

17. Leviticul 19:31; 20:6, 27; Deuteronomul 18:11.

18. Cf. secțiunea 2.2.

19. Matei 17:3; Marcu 9:4; Luca 9:30.

despre suferințele care aveau să vină peste Hristos și despre slava de după ele” (1 Petru 1:10-11).

Relația dintre VT și NT în această chestiune ar putea fi lămurită printr-o expresie din Legea fundamentală a Germaniei, articolul 31: „Dreptul federal are întâietate față de dreptul landului” (germană *Bundesrecht bricht Landesrecht*), adică dreptul federal are prioritate atunci când paragrafe care privesc același lucru au conținuturi diferite.

Întrebări pentru aprofundare

- Rezumați ce a fost descoperit în VT despre o „viață după moarte”!
- Care este deosebirea dintre revelația din VT și cea din NT?
- De ce nu poate fi folosit VT ca temelie pentru învățătura despre viitorul omului?

1.6 Originea și efectele morții

Din mâna veșnicului Dumnezeu,²⁰ singurul care are nemurirea,²¹ ieșise o creație la care nimic n-ar fi putut fi mai bun și mai frumos (Geneza 1:31; Ecclesiastul 3:11). Omul, creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu (Geneza 1:26-27; Iacov 3:9) și deci centrul creației văzute, era menit să trăiască în părtășie cu Creatorul său. El locuia într-o grădină minunată, mediul cel mai prielnic pentru a-și împlini această chemare. În mijlocul grădinii se afla pomul vieții (Geneza 2:9, 16; 3:22). Viața, în puterea și în bogăția ei, era semnul distinctiv al creației. Viața – și anume fără nicio limită de timp – era lucrul cel mai înalt pe care Dumnezeu i-l dăduse omului. El avea voie oricând să mănânce din rodul pomului vieții. Omul a fost rânduit de la început pentru o viață fără sfârșit. Numai aceasta corespundea naturii și vocii lui Dumnezeu.

Cu atât mai impresionantă este amenințarea cu moartea pentru cazul în care omul ar ieși, prin neascultare, din dependența de Creatorul său și din părtășia cu El (Geneza 2:17). În această sferă străbătută de viață, amenințarea cu moartea era cel mai înfricoșător avertisment care putea exista. Moartea însemna pentru om că trebuia să părăsească creația pe care o vedea – adică

20. „Înainte ca să se fi născut munții și înainte ca să fi făcut Tu pământul și lumea – da, din veșnicie în veșnicie Tu ești Dumnezeu” (Psalmul 90:2). „... după porunca veșnicului Dumnezeu” (Romani 16:26).

21. „... pe care o va arăta la vremea ei fericitul și singurul Stăpânitor, Împăratul împăraților [literal: al celor ce sunt împărați] și Domnul domnilor [literal: al celor ce domnesc], singurul care are nemurirea, care locuiește într-o lumină de care nu te poți apropia, pe care niciun om nu L-a văzut, nici nu-L poate vedea, și care are cinstea și puterea veșnică! Amin” (1 Timotei 6:15-16).

domeniul ei pământesc – și, odată cu ea, și pe Creatorul pe care Îl cunoscuse în această creație (văzută). Fusese făcut din țărână (Geneza 2:7) și în țărână avea să se întoarcă:

„În sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea, până te vei întoarce în pământ [literal: în țărâna pământului], căci din el ai fost luat; căci țărână ești și în țărână te vei întoarce!” (Geneza 3:19).

Omul, creat pentru viață, avea să piară și să-și piardă viața pământească, să devină fără însemnătate ca țărâna. Putea oare contrastul să fie mai mare!?

Prin amăgirea șarpelui, a diavolului, omul a ales neascultarea și, odată cu ea, moartea (Geneza 3:1-7). Păcatul i-a deschis ușa morții, ca să-și înceapă lucrarea înfricoșătoare în această creație (Romani 5:12 și urm.). Moartea este plata păcatului (Romani 6:23). Ea este urmarea înfricoșătoare a lepădării de Dumnezeu. Aceasta este afirmația de bază a Bibliei despre moarte. Păcatul este cauza, iar moartea urmarea de neocolit. Prin păcat, omul iese din dependența de Dumnezeu și Îl părăsește astfel pe Acela care are viața și o dă.²²

De aceea moartea nu este nici o încheiere naturală, nici o încheiere îndurătoare a vieții. Nu este nimic bun în moarte. Moartea pune capăt vieții, pe care omul nu vrea s-o dea. Ea este definitivă și irevocabilă, ireversibilă. Faptul că omul nu mai poate fi adus înapoi din moarte (2 Samuel 12:23; 14:14) este soarta înfricoșătoare a omului care a devenit păcătos. Cu aceste perspective întunecate își începe istoria cursul. Întreaga creație a ajuns sub sentința morții și a trecerii. Dar există nădejde, căci sămânța femeii avea să zdrobească odată capul șarpelui și să deschidă astfel calea spre eliberarea întregii creații (Geneza 3:15):

„Căci creația așteaptă cu dor înfocat descoperirea fiilor lui Dumnezeu. Căci creația a fost supusă deșertăciunii [sau: trecerii, zădărniceii] (nu de bunăvoie, ci din pricina celui ce a supus-o), cu nădejdea că și creația însăși va fi eliberată din robia stricăciunii, ca să intre în libertatea slavei copiilor lui Dumnezeu. Căci știm că toată creația suspină împreună și suferă împreună durerile nașterii până acum” (Romani 8:19-22).

Moartea a năvălit în creație ca ceva împotriva firii, și anume ca un vrăjmaș pe care oamenii nu-l pot birui și care își face lucrarea crud și fără milă. Așa simte omul de regulă și moartea. Omul care trăiește fără Dumnezeu suferă de frica

22. Ioan 1:4; vezi și Proverbe 14:27; 19:23.

morții, pentru că nu știe ce-l așteaptă și pentru că este acuzat și de conștiința lui, care îl condamnă și îi insuflă frică de Dumnezeu cel viu (Evrei 2:15).

După ce Adam și Eva au păcătuț, Dumnezeu i-a îmbrăcat cu haine de piele (Geneza 3:21), ca să le acopere goliciunea. Pentru prima dată au fost confrunțați cu moartea. Un animal a trebuit să moară pentru ca aceste haine să fie făcute. Și mult mai îngrozitor a fost pentru ei când s-au uitat la fiul lor mort, care fusese ucis de fratele său (Geneza 4:8). Moartea se arată ca un vrăjmaș distrugător și de neînvins. Ea își începe de neoprit marșul biruitor (Osea 13:14; 1 Corinteni 15:54). Chiar dacă Adam a trăit foarte mult (Geneza 5:5), s-a adevărit totuși că trebuia să moară și să devină țărână.

Întrebări pentru aprofundare

- De unde vine moartea?
- Ce a făcut moartea?

1.7 Ce se întâmplă când murim?

Aici este vorba de moartea trupească, care, ca urmare a păcatului, pune capăt vieții pământești a omului. Dar ce se întâmplă la moarte? Am arătat deja că moartea produce o despărțire și rupe ceea ce ține laolaltă. Moartea este sfârșitul unei unități, și anume al omului întreg.

Omul, deși este o unitate, are multe aspecte care îi alcătuiesc existența. În legătură cu moartea se vorbește despre duh, despre suflet și despre trup.²³ Moartea produce despărțirea trupului de duh și de suflet, despărțirea omului dinăuntru de omul de afară (2 Corinteni 4:16 și urm.). Cuvântul lui Dumnezeu mărturisește lucrul acesta în multe locuri.²⁴

1.7.1 Duhul omului și moartea

La moartea omului, duhul lui se întoarce la Dumnezeu, care l-a dat. Lucrul acesta îl spune chiar și Ecclesiastul, care răspunde la multe întrebări din perspectiva lumii acesteia:

„... și țărâna se întoarce în pământ, cum a fost, iar duhul se întoarce la Dumnezeu, care l-a dat” (Ecclesiastul 12:7).

Lucrul acesta îl amintește și Luca în relatarea sa despre învierea fiicei lui Iair:

23. Vezi pe larg capitolul 3.

24. Nu urmăresc în acest loc să-l privesc pe om într-o împărțire în două sau în trei părți. Termenii *duh* și *suflet* sunt adesea folosiți unul în locul celuilalt. Important este că ei sunt partea omului care trece dincolo de moarte și păstrează personalitatea omului dincolo de moarte. Și inima omului ocupă un loc la fel de important în Scriptură atunci când este vorba de ființa omului.

„El [Isus] a apucat-o de mână și a strigat: «Fetițo, scoală-te!» Și duhul ei s-a întors în ea, și ea s-a sculat îndată; și El a poruncit să-i dea să mănânce” (Luca 8:54-55).

Duhul fetei, care plecase din ea în clipa morții, s-a întors. Când un om moare, duhul părăsește trupul (Psalmul 146:4). Așa spune și Iacov: „După cum trupul fără duh este mort, tot așa și credința fără fapte este moartă” (Iacov 2:26).

La crearea omului, Dumnezeu i-a dat duhul (Geneza 2:7). Când un om moare, Dumnezeu ia duhul înapoi:

„Așa vorbește Domnul, care a întins cerurile și a întemeiat pământul, și care a întocmit duhul omului înăuntrul lui” (Zaharia 12:1).

„Îți ascunzi Tu fața: ele se îngrozes. Le iei suflarea: ele își dau sfârșitul și se întorc în țărâna lor. Îți trimiți suflarea Ta [literal: adierea (sau: duhul)]: ele sunt create, și înnoiești fața pământului” (Psalmul 104:29-30).

A muri înseamnă ca duhul să fie primit în mâinile lui Dumnezeu (Psalmul 31:5). Așa a spus și Domnul Isus Hristos când a murit pe cruce. Evangheliștii amintesc lucrul acesta în mod expres:²⁵

Matei: „Isus a strigat iarăși cu glas tare și Și-a dat duhul” (Matei 27:50).

Luca: „Isus a strigat cu glas tare: «Tată, în mâinile Tale Îmi încredințez duhul!» Și când a zis aceste cuvinte, Și-a dat duhul” (Luca 23:46).

Ioan: „Când a luat Isus oțetul, a zis: «S-a isprăvit!» Apoi Și-a plecat capul și Și-a dat duhul” (Ioan 19:30).

Ca Creator, El a suflat la început în om suflarea de viață; dar pe cruce, pentru că era pe deplin om, Și-a dat duhul în mâinile Tatălui Său (Psalmul 31:5). El era om după duh (Marcu 8:12), suflet (Marcu 14:34) și trup, în care a suferit și a murit.

Ștefan s-a rugat când murea: „Doamne Isuse, primește duhul meu!” (Faptele apostolilor 7:59).

1.7.2 Sufletul în clipa morții

Când Rahela a murit la nașterea lui Beniamin, sufletul ei a ieșit (Geneza 35:18). Ilie s-a rugat ca sufletul copilului mort al văduvei din Sarepta să se

25. Isus Și-a dat duhul, adică El Însuși a hotărât momentul acestei predări. În aceasta El este unic. El avea putere să-Și dea viața (Ioan 10:18). Omul, ca făptură, nu are această putere.

întoarce: „Domnul a ascultat glasul lui Ilie, și sufletul copilului s-a întors în lăuntru lui, și a înviat” (1 Împărați 17:22).

Uneori, în VT se vorbește și despre moartea sufletului (de exemplu, Numeri 23:10; Judecători 16:30). Prin aceasta însă nu se înțelege moartea sufletului, ci a trupului. Este vorba de ieșirea sufletului din trup. Lucrul acesta reiese din cuvintele lui Ilie, „sătul de viață”, când s-a așezat sub ienupăr și nu dorea nimic mai mult decât ca sufletul lui să poată muri (1 Împărați 19:4). El L-a rugat pe Domnul să-i ia sufletul.

Iona s-a rugat ca Domnul să-i ia sufletul, pentru că era mai bine pentru el să moară decât să trăiască (Iona 4:3).

Atât la Anania și Safira, cât și la împăratul Irod, moartea a venit când „și-au dat sufletul” (Faptele apostolilor 5:5, 10; 12:23).²⁶

Dumnezeu i-a cerut bogatului care avea grânare nu numai viața, ci și sufletul (Luca 12:20).

A muri înseamnă deci luarea sufletului (nu doar a vieții biologice!) la Dumnezeu și niciodată dizolvarea sau nimicirea lui. Sfânta Scriptură arată fără nicio îndoială că sufletul omului nu piere la moarte, ci continuă să trăiască.

1.7.3 Duh și suflet

Atât duhul, cât și sufletul reprezintă în textele biblice citate ceea ce îl părăsește pe om la moarte, ca să meargă într-un alt loc sau ca să existe într-o stare „fără trup”. Cei doi termeni, „duh” și „suflet”, sunt folosiți adesea ca sinonime; ei desemnează adesea unul și același lucru. De aceea, când voi vorbi în continuarea acestei cărți despre duhul și sufletul omului, voi combina termenii. Voi folosi termenul „duh-suflet”. Acest termen nu se găsește, ce-i drept, în Scriptură, dar ușurează înțelegerea.

Întrebări pentru aprofundare

- Descrieți ce se întâmplă la moarte, respectiv în clipa morții!
- De ce le este oamenilor frică de moarte?
- Explicați legătura dintre moarte și păcat!
- Arătați ce rol joacă, în privința morții, pe de o parte diavolul și pe de altă parte Domnul Isus!

26. Cuvântul grecesc *ek-psycho*, tradus prin „a-și da duhul” (germană *verscheiden*), înseamnă literal „a-și da afară sufletul” (germană *aus-seelen*).

1.8 Diferite aspecte ale morții

Moartea nu se referă doar la trupul omului. NT vorbește și despre o moarte spirituală, în care se află orice om din cauza păcatului său.²⁷ Moartea spirituală nu este „non-existența” duhului omenesc și nici nimicirea lui, ci despărțirea duhului său de Dumnezeu.

NT vorbește și despre o „moarte a doua”.²⁸ „Moartea întâi” desemnează moartea trupească a omului, când el părăsește lumea văzută. Pentru necredincioși, după învierea lor urmează moartea a doua. Este ca o a doua moarte, după ce au înviat, care nu se va sfârși niciodată. Moartea a doua nu este nimicirea definitivă a omului, ci despărțirea definitivă de Dumnezeu, fără vreo întoarcere în părtășia cu Dumnezeu.

1.9 Biruința asupra morții

Prin păcatul omului, moartea și-a început marșul biruitor în lume. Despărțit de Dumnezeu există doar moartea. Moartea este judecata lui Dumnezeu asupra păcatului. Este însă voia lui Dumnezeu ca moartea să-și păstreze puterea și ca omul să rămână supus morții spirituale, trupești și, în cele din urmă, morții veșnice? Nu, Scriptura spune în privința aceasta:

„Lucrul acesta este bun și bine primit înaintea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, care voiește ca toți oamenii să fie mântuiți și să vină la cunoștința adevărului” (1 Timotei 2:3-4); și: „Doresc Eu moartea nelegiuitului? – zice Domnul Dumnezeu. Nu doresc Eu mai degrabă ca el să se întoarcă de pe căile lui și să trăiască?” (Ezechiel 18:23).

1.9.1 Moartea și păcatul

Ca să dea viață, problema morții trebuia rezolvată. Dumnezeu, Mântuitorul, care căuta mântuirea omului căzut sub puterea morții și a păcatului (Tit 2:11; 3:4), a găsit o cale. Dumnezeul cel veșnic (Romani 16:26), care are viața în Sine Însuși (Ioan 5:26), care este lumină (1 Ioan 1:5) și dragoste (1 Ioan 4:8), luminează în persoana lui Isus Hristos, cu lumina vieții (Ioan 1:4; 8:12), în țara morții:

„Poporul care stă în întuneric a văzut o mare lumină; și peste cei ce stau în întunecul și în umbra morții a răsărit lumina” (Matei 4:16; citat din Isaia 9:2).

27. Luca 15:32; Ioan 5:25; Efeseni 2:1-10; Coloseni 2:13; 1 Ioan 3:14; Iuda 12; Apocalipsa 3:1.

28. Apocalipsa 2:11; 20:6, 14; 21:8.

Chiar dacă în acest text este descris poporul Israel, el este valabil în principiu pentru toți oamenii. Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său când a venit împlinirea vremii (Galateni 4:4; Evrei 1:1), ca să biruiască moartea. Fiul lui Dumnezeu a câștigat biruința. După ce Și-a împlinit lucrarea pe cruce și după învierea Sa, El a spus: „Eu sunt Cel dintâi și Cel de pe urmă și Cel viu. Am fost mort, și iată că sunt viu în vecii vecilor și țin cheile morții și ale Hadesului” (Apocalipsa 1:17-18). Din aceste cuvinte se vede că vorbește Dumnezeu Însuși, căci numai lui Dumnezeu I se potrivesc aceste cuvinte (Apocalipsa 1:8; 2:8; 22:13). Este același Dumnezeu care S-a descoperit în VT (Isaia 41:4; 44:6; 48:12).

Domnul Isus, ca om pe pământ, avea putere asupra morții. A dovedit lucrul acesta prin învierea lui Lazăr (Ioan 11), a tânărului din Nain (Luca 7:11-14) și a fiicei lui Iair (Luca 8:49-56). Învierile din morți săvârșite de El erau dovada că El este Domnul vieții (Faptele apostolilor 3:15) și deci Dumnezeu Însuși.

La fel de important ca dumnezeirea lui Hristos este faptul că El este om. El S-a făcut om ca să poată muri în locul păcătoșilor. A murit ca jertfă pentru păcat. A fost pus într-un mormânt. După trei zile a fost înviat de Dumnezeu. În înviere, El are acum, ca om, o viață care nu poate fi desființată (Evrei 7:16). De aceea, ca om înviat și proslăvit, El are cheile morții și ale Hadesului. Cheia este o imagine a autorității.²⁹ Omul Isus Hristos are autoritate asupra morții și asupra Hadesului (greacă *hadēs*; Cornilescu: «Locuința morților»), adică asupra locuinței morților. Moartea nu mai are nicio putere asupra Lui (Romani 6:9-10). De aceea moartea nu mai are nicio putere nici asupra celor care sunt uniți cu El. Aceștia sunt cei care s-au întors la El și au viața Lui, viața Celui înviat.

Ca să-i poată elibera pe oameni pentru totdeauna de moarte, Dumnezeu Însuși trebuia să Se facă om și să moară. Prin aceasta a fost rezolvată atât problema păcatului, cât și biruită moartea prin înviere. Ce biruință dumnezeiască!

Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, era Cel Sfânt, adică Cel zămislit de Dumnezeu Duhul Sfânt Însuși (Luca 1:35). Prin urmare, în viața Lui nu era niciun păcat (1 Ioan 3:5), nici în cuvinte, nici în gânduri sau fapte (2 Corinteni 5:21; 1 Petru 2:22). De aceea pentru El nu era valabil ceea ce este valabil pentru toți ceilalți oameni: El nu trebuia să moară. Când a murit, a murit de bunăvoie. El avea putere să-Și dea viața, dar avea și putere s-o ia iarăși înapoi din moarte (Ioan 10:17-18).

29. Cf. Apocalipsa 3:7; 9:1; 20:1; Matei 16:19; 18:18; Isaia 22:22.

Aceasta ne aduce înapoi la legătura dintre moarte și păcat. Păcatul a adus moartea. Problema morții este în același timp problema păcatului. De aceea trebuia tratată mai întâi această cauză. La început am amintit că Dumnezeu este lumină, adică este absolut sfânt. El nu poate privi păcatul (Habacuc 1:13) și nu-l poate lăsa nepedepsit. Dumnezeu nu-l poate primi pe păcătos cu păcatul lui și nu-i poate da viață fără să se facă ispășire pentru păcatele lui. De aceea a murit Hristos, Mielul lui Dumnezeu (Ioan 1:29). El a purtat mânia lui Dumnezeu împotriva păcatului, în locul păcătosului (2 Corinteni 5:21). Cerințele lui Dumnezeu au fost împlinite prin moartea lui Hristos. Sfințeniei Sale I s-a răspuns pe deplin.

Moartea lui Hristos, care a făcut ispășirea pentru păcate, nu a fost moartea unui om obișnuit. Moartea lui Hristos a fost judecata lui Dumnezeu asupra păcatului. El, Cel Sfânt, a fost făcut păcat. El a suferit din partea lui Dumnezeu pentru păcat. Pedepsa, care ne dă pacea, a căzut peste El. Dumnezeu L-a pedepsit pe Cel fără vină pentru păcatele noastre. De aceea moartea pe care omul o primește ca plată a păcatului nu este doar moartea trupească, ci în cele din urmă și moartea veșnică. Pedepsa, care constă în moartea veșnică, în despărțirea veșnică de Dumnezeu, a trăit-o Hristos pe cruce, ca să ne elibereze pe noi, cei care credem, pentru totdeauna de ea.

Când Hristos a înviat după trei zile, a rupt lanțurile morții prin propria Sa putere dumnezeiască. Hristos a înviat, ispășirea pentru păcat a fost făcută, iar moartea este biruită. El a zdrobit puterea păcatului și a morții (Romani 5:12-21). Aceasta este miezul mesajului învierii. Acesta este sfârșitul domniei morții!

Această biruință nu înseamnă totuși că moartea ar fi fost deja desființată și scoasă din lume. Moartea domnește în continuare în lume. Și credincioșii, care au viața de înviere a lui Hristos, încă mor. Pentru credincioși însă moartea este deja lipsită de putere. „A nimici” (*katargeō*) înseamnă „a face fără efect” și „a lăsa fără putere”. În lume, moartea domnește mai departe prin păcat, dar credinciosul este eliberat de puterea morții. Moartea nu mai înseamnă pentru el judecată, ci intrarea în slavă. Evrei 2:14-15 rezumă aceste gânduri:

„Astfel dar, deoarece copiii sunt părtași sângelui și cărnii, tot așa și El Însuși a fost părtaș la ele, prin moarte, să nimicească pe cel ce are puterea morții, adică pe diavolul, și să-i elibereze pe toți aceia care, prin frica morții, erau supuși robiei toată viața lor.”

1.9.2 Moartea și diavolul

Ce înseamnă că diavolul are puterea morții? Poate diavolul să-i omoare pe oameni după voia lui? Poate el să dispună de moarte? Lucrul acesta este cu neputință, căci Dumnezeu ține viața tuturor oamenilor în mâna Sa și o ia înapoi când vrea El. Diavolul nu poate face aceasta, dar are de partea lui puterea morții ca aliat. Prin ispitirea lui vicleană, diavolul l-a ademenit pe om la păcat și l-a adus astfel sub puterea morții. Aceasta era ținta lui.

Așa a câștigat diavolul influență asupra omului. El a devenit dumnezeul lumii acesteia (2 Corinteni 4:4) și stăpânitorul acestui veac (Ioan 12:31; 14:30; 16:11). Puterea morții și a întinericului domnește în lumea aceasta, iar diavolul este ucigaș de oameni de la început (Ioan 8:44; 1 Ioan 3:8). Încă o dată: el nu are putere să omoare, dar ucide ca un amăgitor viclean, îndepărtându-l pe om de Dumnezeu, izvorul vieții. Această otrăvă a amăgirii îl omoară spiritual și trupește, și aceasta pentru veșnicie. Orice om care moare fără Dumnezeu este pentru totdeauna prada lui. În acest sens, moartea lucrează pentru diavol și îi sprijină intențiile stricate.

Dar Hristos l-a nimicit pe diavol, pătrunzând în domeniul lui de putere, moartea, și câștigând biruința prin învierea Sa. Moartea Sa pe cruce este biruința asupra diavolului (Coloseni 2:15).

Diavolul nu este, ce-i drept, nimicit, dar a trebuit să sufere o înfrângere zdrobitoare. El trăiește încă și continuă să lucreze, ca la început. Sfârșitul diavolului și al morții este însă deja hotărât cu tărie.

Biruința lui Isus este valabilă acum doar pentru cei care sunt uniți cu Hristos. Ei sunt eliberați de frica morții, căci moartea este pentru ei un vrăjmaș biruit. După cuvintele apostolului Pavel (1 Corinteni 3:22), moartea le aparține acum chiar lor, întrucât îi duce la Hristos în rai. Dacă se spune că pentru credincioși toate lucrurile lucrează împreună spre binele lor (Romani 8:28), atunci nici moartea nu face excepție.

Pentru toți cei care nu-L cunosc pe Biruitorul morții, frica de moarte poate însemna robie toată viața. Frica de moarte este cea mai mare la oameni, în fața morții, atunci când conștiința lor s-a trezit cu privire la vina pentru care nu s-a făcut ispășire și îi acuză. De aceea scriitorul s-a gândit, la versetele din Evrei 2:14-15, mai ales la cei care se aflau sub robia Legii și nu aveau siguranța iertării păcatelor lor.

Biruința lui Isus Hristos a zdrobit robia morții și a fricii de moarte. Păcatul, moartea și diavolul sunt biruite prin moartea de ispășire și prin învierea Domnului Isus Hristos. Aceasta este temelia pentru faptul că în curând

păcatul va fi desființat din cosmos (Ioan 1:29; Evrei 9:26) și moartea, ca ultim vrăjmaș, va fi nimicită (Apocalipsa 20:14).

„Vrăjmașul cel din urmă care va fi nimicit este moartea” (1 Corinteni 15:26).

„Când trupul acesta supus putrezirii se va îmbrăca în neputrezire și trupul acesta muritor se va îmbrăca în nemurire, atunci se va împlini cuvântul care este scris: «Moartea a fost înghițită de biruință». «Unde îți este biruința, moarte? Unde îți este boldul, moarte?»” (1 Corinteni 15:54-55; cf. Isaia 25:8; Osea 13:14).

„Fiul lui Dumnezeu S-a arătat ca să nimicească lucrările diavolului” (1 Ioan 3:8).

El a făcut-o cu adevărat și o va duce la desăvârșire! Binecuvântat să fie Domnul!

2 Ce urmează după moarte?

Despre starea omului de după moarte până la înviere, Sfânta Scriptură nu spune foarte mult. Ea ne îndreaptă mai degrabă așteptarea spre ziua desăvârșirii. Nădejdea creștinilor este îndreptată spre venirea Domnului Isus Hristos, care Își va duce poporul în patria cerească. Viața dintre moarte și înviere trece pe planul al doilea în fața acestei nădejdi fericite.

Nici nu poate fi altfel, deoarece nădejdea noastră nu se împlinește la moarte. Nu prin moarte ajungem la ținta noastră finală, ci abia în momentul învierii. Totuși, starea intermediară este ultima etapă dinaintea țintei finale, și aceasta este o cunoaștere fericită, care cuprinde deja o pregustare a desăvârșirii.

Când este vorba de viața de după moarte, vorbim despre o stare intermediară limitată în timp. Întrebarea pe care aș vrea s-o cercetez în continuare este: cum arată starea de conștiință a omului după moarte? În privința aceasta mă voi confrunta de câteva ori cu concepția care neagă orice conștiință după moarte și, în general, existența unei lumi de dincolo.

Voi cerceta aceste întrebări în 11 puncte, ocupându-mă de pasaje biblice esențiale din NT. Fiecare capitol este alcătuit atât de amănunțit, încât poate fi folosit separat. De aceea pot apărea unele repetiții.

2.1 Lazăr și bogatul

Mulți se gândesc probabil mai întâi la această istorisire cunoscută atunci când este vorba de viața de după moarte. În acest sens a fost înțeleasă și întotdeauna. Și totuși există încercări de interpretare care despart această istorisire cu totul de viața de după moarte, ca și cum n-ar avea nimic de spus despre ea. Pe de o parte voi scoate în evidență sensul ei, iar pe de altă parte îmi voi spune părerea despre explicațiile greșite.

„Era un om bogat, care se îmbrăca în purpură și în subțire și trăia în fiecare zi veselindu-se și în belșug. Un sărac, pe nume Lazăr, zăcea la poarta lui, plin de bube, și dorea să se sature cu ce cădea de la masa bogatului; ba chiar și câinii veneau și-i lingeau bubele. Și s-a întâmplat că săracul a murit și a fost dus de îngeri în sânul lui Avraam. A murit și bogatul și a fost îngropat. Și în Hades, ridicându-și ochii, pe când era în chinuri, îl vede pe Avraam de departe și pe Lazăr în sânul lui. Și a strigat: «Părinte Avraame, fie-ți milă de mine și trimite-l pe Lazăr să-și înmoaie vârful degetului în apă și să-mi răcorească

limba; căci sunt greu chinuit în flacăra aceasta.» Avraam a răspuns: «Fiule, adu-ți aminte că tu ți-ai primit lucrurile bune în viața ta, și Lazăr tot așa pe cele rele; acum însă el este mângâiat aici, iar tu ești chinuit. Și pe lângă toate acestea, între noi și voi este întărită o prăpastie mare, pentru ca cei ce ar vrea să treacă de aici la voi să nu poată, nici cei de acolo să nu poată trece la noi.» Bogatul a zis: «Te rog dar, părinte, să-l trimiți în casa tatălui meu, căci am cinci frați, ca să-i avertizeze stăruitor, ca să nu vină și ei în locul acesta de chin.» Avraam însă îi zice: «Au pe Moise și pe proroci; să asculte de ei.» El a zis: «Nu, părinte Avraame, ci dacă se va duce la ei cineva din morți, se vor pocăi.» Și Avraam i-a zis: «Dacă nu ascultă de Moise și de proroci, nu vor fi convinși nici chiar dacă ar învia cineva din morți» (Luca 16:19-31, tradus după Biblia germană Elberfelder).

2.1.1 Este vorba aici despre viața de după moarte?

Motivele următoare arată limpede că aici este vorba despre o viață după moarte:

- Cea mai mare parte a acestei istorisiri, mai mult de două treimi, descrie lucruri care se petrec „după” moartea celor două persoane. Nu se vorbește deloc despre o înviere a celor două persoane.
- Atât „Hadesul” (greacă *hadēs*; Cornilescu: «Locuința morților»), unde bogatul își ridică ochii după moartea sa, cât și „sânul lui Avraam”, în care săracul este dus după moartea sa, desemnează locuri, respectiv stări, de dincolo de moarte. Acești termeni nu pot fi explicați altfel.
- Iudeii erau familiarizați cu acești termeni. Din tradiția lor le erau cunoscute aceste descrieri ale lumii de dincolo sau unele asemănătoare.
- Bogatul se afla în starea morții pe când frații lui încă trăiau. Frații existau în același timp: unii pe pământ, celălalt în Hades.³⁰

Fiul lui Dumnezeu dă aici cortina la o parte și descoperă ceva ce până atunci nu fusese descoperit în scrierile Vechiului Testament (VT).

2.1.2 Sensul istorisirii

Când spunem că în această istorisire este vorba despre starea de imediat după moarte, nu trecem cu vederea nici contextul (alte pilde), nici persoanele – fariseii – cărora li se adresează direct această istorisire. În această istorisire, Isus înfățișează luxul și egoismul bogatului în toată amplexarea lor

30. Așadar nu a avut loc nici vreo schimbare în mersul acestei lumi, ca de exemplu începutul Împărăției lui Dumnezeu sau învierea.

însăpământătoare. Bogatul nu este prezentat ca un călcător vădit al Legii, căci nu în aceasta stătea păcatul lui, nici păcatul fariseilor. Păcatul lor, și anume iubirea de bani, era ascuns sub mantia fățarnică a evlaviei (Luca 16:14). Iubirea de bani (1 Timotei 6:10) are urmări pentru veșnicie, iar acestea încep deja imediat după moarte. Aceasta este tema istorisirii.

Fariseii auziseră de la o oarecare

depărtare (Luca 16:14) istorisirea despre ispravnicul nedrept, care era destinată ucenicilor Domnului (Luca 16:1). Pentru că apoi și-au bătut joc de Domnul, El li S-a adresat direct. Ei au primit o lecție deosebit de serioasă și de neînțeles greșit. Isus le-a vorbit prin purtarea bogatului.

Această învățătură nu se limitează la a mustra iubirea de bani a fariseilor. Avertismentul nu se reduce nici la faptul că toți oamenii, bogați sau săraci, trebuie să moară odată, ci privește mai ales ceea ce urmează după aceea. De aceea partea mult mai mare se ocupă de evenimentele de dincolo de moarte, mai ales de soarta bogatului. Evenimentele de după moartea celor doi nu formează un cadru fără însemnătate, în care este așezată o învățătură despre bani, ci sunt conținutul principal al acestei istorisiri.

2.1.3 O pildă?

S-au spus multe despre întrebarea dacă această istorisire este sau nu o pildă. Unii subliniază că ar fi o pildă care nu servește la formularea unor afirmații doctrinare sau la descoperirea unor lucruri necunoscute înainte. Nici n-ar putea fi interpretat fiecare detaliu al unei pilde, deoarece ea ar conține doar un gând central. Acesta ar consta aici în musturarea lăcomiei de bani a fariseilor și a folosirii greșite a banilor. Aceasta, și nu viața de după moarte, ar fi afirmația centrală.

Luca nu numește această istorisire o pildă. Poate ne-am fi așteptat la aceasta din partea lui, pentru că el vorbește în Evanghelia sa de nu mai puțin de unsprezece ori despre pilde. Cel mai puternic argument că nu este o pildă constă în faptul că este folosit un nume propriu, și anume Lazăr, ceea ce altfel nu se întâmplă în pilde. Numele propriu – Lazăr era un nume cunoscut (vezi Ioan 11) – arată că este vorba de un eveniment care s-a petrecut cu adevărat.

De ce folosește Isus termeni care erau folosiți în mod explicit pentru lumea de dincolo? Prin aceasta i-a atins pe farisei exact în concepțiile lor, în ceea ce credeau ei despre lumea de dincolo; totuși ei nu și-au aplicat lor înșiși seriozitatea lucrului.

2.1.4 Înainte de moarte

Doar primele trei versete descriu viața pământească (Luca 16:19-21) și cuprind exact ceea ce a fost hotărâtor pentru viața celor două persoane după moarte. Bogatul, care nu este numit, trăia în egoism. Îmbrăcămintea lui era din cea mai fină. Deși poate își înțelegea bogăția ca pe o binecuvântare de la Dumnezeu, în viața lui lipsea Dumnezeu, Dătătorul tuturor darurilor. Iubirea de aproapele părea să n-o cunoască, lucru care se vede din purtarea lui față de sărac. Săracul împărțea soarta câinilor la poarta de intrare a casei bogatului, unde își ducea o existență jalnică de cerșetor și trăia din resturile bogatului. Nu bogăția era păcatul bogatului, ci egoismul lui, în care nu-l lua în seamă pe sărac, deși poate îl vedea în fiecare zi. Câinii i-au arătat lui Lazăr, se pare, mai multă milă decât bogatul.

Spre deosebire de numele bogatului, numele săracului este pomenit. *Lazăr* înseamnă „Dumnezeu este ajutor”. În acest nume se află cheia atitudinii de viață a săracului. El a găsit ajutor la Dumnezeu, spre care fusese aruncat de sărăcia lui. Totuși nu sărăcia lui l-a adus după moarte în sânul lui Avraam, ci încrederea lui în Dumnezeu.

Ca pentru orice om, a venit și pentru acești doi ziua în care au trebuit să-și ia rămas bun de la pământ. Amândoi au murit de aceeași moarte. Bogatul a avut parte de o înmormântare; înmormântarea săracului nu este amintită. Odată cu moartea lor, lucrurile sunt însă văzute deodată într-o altă lumină.

Când un om moare, vine ceasul adevărului, în care i se face cunoscut ce contează cu adevărat și ce rămâne dincolo de moarte. Atunci nu mai există nici autoamăgire, nici necredință;

omul nu mai cere atunci dovezi, așa cum le-a cerut toată viața lui ori de câte ori i s-a vorbit despre viața de după moarte.

Isus constată că deosebirea dintre cei doi după moartea lor este mult mai mare decât fusese în viața lor pământească. Situația s-a întors, căci săracul se află în locul binecuvântării și nu trebuie să regrete despărțirea de viața pământească. Îngerii, care sunt duhuri slujitoare pentru cei ce vor moșteni mântuirea (Evrei 1:14), îl duc pe Lazăr, chiar în clipa morții lui, în sânul lui Avraam.

2.1.5 Concepția iudeilor despre lumea de dincolo

Este recunoscut în general că Domnul Isus pornește aici de la concepția ascultătorilor Săi, pe care El Însuși, ca iudeu, o cunoștea. De aceea este de folos să explicăm pe scurt concepția de atunci despre lumea de dincolo.

Iudeii credeau că sufletele sau duhurile morților merg în Șeol (ebraică *sheol*; Cornilescu: «Locuința morților»). Aceasta este locuința morților, care, în așteptarea învierii, este doar un loc de ședere vremelnic. Ei credeau de asemenea – și aceasta mergea dincolo de mărturia biblică a VT – că acolo exista o despărțire între cei dreți și cei nedreți. Unii se aflau în fericire, iar ceilalți primeau pedeapsă și răsplată pentru faptele lor. De aceea nici nu era pentru ei o întrebare faptul că morții își păstrau conștiința deplină, pentru că altfel binecuvântarea și pedeapsa n-ar fi avut niciun sens.

Istoricul Iosif Flaviu descrie astfel credința fariseilor: „Ei cred, de asemenea, că sufletele sunt nemuritoare și că acestea, după cum omul a fost virtuos sau vicios, primesc sub pământ răsplată sau pedeapsă, așa încât cei vicioși ar trebui să lăncezească într-o temniță veșnică.”³¹ Pe acest fundal, fariseilor nu le era greu să înțeleagă această istorisire. Isus a vorbit despre viața și existența

omului după moarte și despre felul în care această existență este hotărâtă de viața de pe pământ.

Nu intenționez să cercetez cum au ajuns fariseii la această concepție, care merge dincolo de VT. Important este că această credință nu este în contradicție cu VT. Nici Domnul Isus nu condamnă și nu corectează această concepție, ci pornește de la gândul de bază³² al acestei concepții, descoperind totodată, în atotștiința Sa dumnezeiască, ce urmează după moarte.

Fiul lui Dumnezeu arată aici limpede – și anume neinfluențat de filozofia iudaică și greacă – că există o viață după moarte, atât în bucurie, cât și în chin. Cine Îl recunoaște pe Isus Hristos nu poate răstălmăci aceste cuvinte fără să pună sub semnul întrebării persoana Lui.

2.1.6 Sânul lui Avraam

Sânul lui Avraam este o expresie tipic iudaică. Ascultătorii o cunoșteau. În Biblie, această expresie apare o singură dată. Sânul lui Avraam era locul binecuvântării în care era primit cel drept după moartea sa. Și expresia „sânul celor dreți” desemna pentru iudei un loc de dincolo de moarte. Avraam, prietenul lui Dumnezeu, stă aici în centru. Faptul că Avraam a continuat să trăiască după moartea sa nu era o întrebare pentru iudei (Luca 20:27-40). Sânul lui Avraam era pentru iudeu un loc de cinste, pe care voia

31. Flavius Josephus, *Jüdische Altertümer*, cartea a 18-a, capitolul 1.3, Wiesbaden (Fourier Verlag), 1985, p. 506, 507.

32. Vorbesc în mod expres despre „gândul de bază”, pentru că în lumea de gândire a acelei vremi exista o fantezie bogată, care nu este confirmată de Luca 16.

neapărat să-l ocupe după moartea sa. Acest loc arată spre părtășie, apropiere și bucurie (Ioan 1:18; 13:23).

Învățătura Domnului Isus Hristos nu este valabilă doar pentru iudei, chiar dacă El a pornit de la concepția lor; în acord cu alte cuvinte din Noul Testament (NT), ea se extinde în principiu asupra tuturor oamenilor. De aceea „sânul lui Avraam” poate fi numit și „rai”. Nici acest gând nu le era străin iudeilor. El răsună, de exemplu, în „Targumul la Cântarea cântărilor”³³, unde se spune că sufletele celor drepți care au murit sunt duse de îngeri în rai.

Sânul lui Avraam nu este, cum se susține uneori, Împărăția viitoare a lui Dumnezeu. Despre o masă cu patriarhii în această Împărăție se vorbește, ce-i drept, în alt loc (Matei 8:11), dar ea va avea loc pe pământ. Însă nu despre aceasta este vorba aici. În această istorisire vedem că Lazăr și bogatul nu se află pe pământ, ci în afara lumii văzute. În același timp, cei cinci frați ai bogatului încă trăiau atunci pe pământ. Bogatul voia, de fapt, ca cineva dintre morți să fie trimis să-i avertizeze, pentru că ei trăiau, după cât se vede, așa cum trăise odinioară și el.

2.1.7 Cum a ajuns Lazăr în sânul lui Avraam?

Când un om moare, duhul-sufletul lui continuă să trăiască, în timp ce trupul se descompune. În această istorisire însă Lazăr este înfățișat ca om întreg, care a fost dus în sânul lui Avraam. Nu se spune că doar duhul-sufletul lui a fost dus acolo. Aceasta nu este o contradicție, căci despre sufletele celor plecați se vorbește întotdeauna ca și cum s-ar afla în starea vieții trupesti. Simțămintele și manifestările de viață ale celor plecați nu pot fi descrise, în cuvinte sau în imagini, altfel decât le descrie aici Domnul Isus și decât corespunde realității vieții trupesti.

Descrierea evenimentelor care urmează după moartea celor doi nu se deosebește de descrierea vieții lor dinainte de moarte. În ce privește conștiința și percepția celor doi, moartea n-a schimbat aici, după cât se vede, nimic. Personalitatea omului, percepția conștientă a mediului său și amintirea rămân după moarte păstrate fără nicio îngrădire.

2.1.8 Hadesul

Bogatul își deschide ochii în Hades (greacă *hadēs*; Cornilescu: «Locuința morților») și se află în chinuri. Hadesul era un termen cunoscut din lumea greacă. Acolo era zeul lumii de jos și, totodată, locul morților.

33. Carte apocrifă din vremea dintre cele două Testamente.

Hadesul nu trebuie confundat cu iadul. Din păcate, în unele traduceri ale Bibliei (de exemplu la Luther) cuvântul grecesc „Hades”, folosit aici, este redat prin „iad” (germană *Hölle*), așa încât s-ar putea crede că ambii termeni desemnează același lucru. Este vorba însă de două lucruri diferite, asupra cărora voi reveni mai pe larg. Înainte de a ne ocupa mai îndeaproape de Hadesul din Luca 16, să cercetăm – ca să nu ajungem la o explicație „izolată” și, prin urmare, greșită – toate cele 10 locuri din NT unde este pomenit Hadesul.

Aparițiile 1 și 3: „Și tu, Capernaume, care ai fost înălțat până la cer, vei fi coborât până în Hades” (Matei 11:23; Luca 10:15).

„Hadesul” stă aici în opoziție cu „cerul”. Capernaumul fusese înălțat până la cer, pentru că Mesia făcuse în acest oraș cele mai multe minuni (Matei 9:1). Aici, căderea adâncă a Capernaumului în ziua judecății este arătată prin marea opoziție dintre locul „cel mai înalt” și locul „cel mai de jos”. În acest sens se vorbește adesea despre „sus” și „jos”.³⁴ Hadesul este aici locul judecății, aflat la o depărtare de neatins de cer, locul binecuvântării.

Apariția 2: „Și pe această piatră voi zidi Adunarea Mea [sau: Biserica Mea], și porțile Hadesului nu o vor birui” (Matei 16:18).

Domnul Isus Hristos, Fiul Dumnezeului celui viu, este temelia de necucerit și de neclintit pe care avea să-Și zidească Biserica. Zidită pe această stâncă, Biserica nu poate fi biruită nici chiar de Hades. Hadesul are putere, lucru exprimat simbolic prin porți. În spatele Hadesului se ascunde puterea morții. Hadesul și puterea morții nu pot birui și nu pot „cuceri” Biserica, pentru că ea este întemeiată pe Acela care este viața și care a biruit moartea. Hadesul este o putere rea, care se arată aici ca un vrăjmaș al Bisericii.

Apariția 4: „Și în Hades, ridicându-și ochii, pe când era în chinuri, îl vede pe Avraam de departe și pe Lazăr în sânul lui” (Luca 16:23).

Aparițiile 5 și 6: Petru a spus despre Domnul Isus, citând Psalmul 16: „căci nu vei lăsa sufletul meu Hadesului și nu vei îngădui ca Sfântul Tău să vadă putrezirea” (Faptele apostolilor 2:27; vezi și versetul 31).

Aceste cuvinte le rostise David cu secole înainte (Psalmul 16:10). Petru le citează în predica sa din ziua Cincizecimii ca pe o prorocie despre moartea și învierea lui Mesia. Hadesul își întindea, ca să zicem așa, mâinile după sufletul sfânt al Mântuitorului, ca să-l smulgă și să-l ia în stăpânire. Dar Hadesul n-a putut pune stăpânire pe sufletul Lui, pentru că El era Sfântul lui Dumnezeu.³⁵ Când a murit, El n-a căzut pradă Hadesului, ci a mers în rai.

34. Cf. Ioan 8:23; 1 Timotei 6:9; 2 Petru 2:4; Iuda 6; Apocalipsa 20:1; Proverbe 9:18; 15:24.

35. Cele mai multe traduceri au aici: „nu vei lăsa sufletul meu în Hades” sau ceva asemănător.

Potrivit acestei formulări, Domnul ar fi fost în Hades. În acest caz, Hadesul, la fel ca Șeolul, este în

Trupul Lui a fost pus în mormânt, dar n-a văzut putrezirea, pentru că El a fost înviat.

Aici se vede limpede că Hadesul este locul unde se află sufletele celor nedrepti. Trupul, carnea, este în legătură cu mormântul și cu putrezirea. Sufletul este aici, ca și în toate celelalte locuri, în legătură cu Hadesul. Aici mormântul și Hadesul sunt despărțite în mod clar unul de altul. Ele nu sunt unul și același lucru.

Apariția 7: „... am fost mort, și iată că sunt viu în vecii vecilor și țin cheile morții și ale Hadesului” (Apocalipsa 1:18).

Acestea sunt cuvintele Domnului Isus ca Cel înviat. Pentru că a murit și a înviat, El are putere asupra morții și asupra Hadesului. Atât moartea (în legătură cu trupul), cât și Hadesul (în legătură cu sufletul) au trebuit să se plece înaintea Fiului lui Dumnezeu. Totul Îi este supus! Locuința morților și toți cei ce sunt acolo sunt supuși autorității Sale, căci „Hristos pentru aceasta a murit și a înviat: ca să aibă stăpânire și peste cei morți, și peste cei vii” (Romani 14:9). Credincioșii nu mai au de ce să se teamă!

Puterea Lui constă și în a-i învia pe cei morți, deschizând Hadesul cu cheia și scoțând sufletele afară, ca să le unească, la înviere, cu trupul.

Apariția 8: „Și eu [Ioan] m-am uitat: și iată, un cal gălbui, iar cel ce ședea pe el se numea Moartea; și Hadesul venea după el” (Apocalipsa 6:8).

Moartea și Hadesul sunt strâns legate una de alta, pentru că săvârșesc o lucrare comună.³⁶ În ce constă această colaborare? Moartea pune stăpânire pe trup, iar Hadesul pe suflet. În acest sens, Hadesul vine după moarte, ca să primească sufletele pe care moartea nu le poate atinge (Matei 10:28).

Termenul „Hades” poate însemna, din punctul de vedere al istoriei limbii, „cel ce primește totul”. Hadesul înghite morții cu o foame nesățioasă. În aceasta constă o asemănare cu Șeolul (ebraică *sheol*; Cornilescu: «Locuința morților») – Hadesul din VT –, care în simțul limbii ebraice era pus în legătură cu „a cere” (cf. Faptele apostolilor 2:27, 31).³⁷

general locul morților, fără deosebire între drepti și nedrepti. Aceasta corespunde afirmațiilor VT. Vezi în această privință C. Briem, *Ein Volk für seinen Namen*, partea a 2-a, Hückeswagen (CSV), 1983, p. 100–103. Nu împărtășesc această părere, pentru că tocmai Luca, autorul Faptelor apostolilor, este singurul care, în Evanghelia sa, pe de o parte pune față în față, în Luca 16, Hadesul și sânul lui Avraam (adică sânul lui Avraam nu este în Hades și nici o parte a lui), iar pe de altă parte Îl citează pe Domnul, care, atunci când a murit, a mers în rai. În plus, în vremea lui Isus exista deja părerea că locul celor fericiți este în cer, iar locul celor nedrepti în Șeol. Eu consider Hadesul din NT, în mod constant, ca locul celor nedrepti, care se află sub puterea morții. Acolo Hristos n-a fost (vezi în această privință Anexa).

36. Cf. 2 Samuel 22:6; Isaia 28:15, 18; Osea 13:14; Habacuc 2:5.

37. Proverbe 1:12; 27:20; 30:16; Isaia 5:14.

Aparițiile 9 și 10: „Și moartea și Hadesul au dat înapoi pe morții care erau în ele, și au fost judecați, fiecare după faptele lui. Și moartea și Hadesul au fost aruncate în iazul de foc” (Apocalipsa 20:13-14).

Morții se află în Hades. Pe lângă istorisirea din Luca 16, aceasta este cea mai clară indicație despre natura Hadesului. Hadesul este locul morților care n-au crezut Evanghelia. Numai aceștia se înfățișează înaintea scaunului de domnie mare și alb.

Aici găsim sfârșitul morții trupești. Moartea este aruncată în iazul de foc, adică în iad. Pentru că în acel moment toți morții au înviat, nu mai există suflete sau duhuri ale morților care să se mai poată afla în Hades. Aceasta înseamnă în mod necesar și sfârșitul Hadesului. Cei pierduți sunt aruncați în iad cu trupul pe care l-au primit la înviere. De aceea Hadesul nu mai este necesar și își găsește, ca și moartea, sfârșitul în iad.

Rezumat: Hadesul primește sufletele celor care au murit, suflete despărțite de trup prin moarte. Hadesul este în legătură cu puterea morții. Acestei morți, care duce în pierzarea veșnică, îi sunt supuși numai necredincioșii. Astfel, Hadesul este și locul de ședere numai al acelor morți care au murit fără Hristos. Hadesul este locul de trecere și de ședere al nelegiuitorilor până la înviere.

2.1.9 Hadesul în Luca 16

Însemnătatea Hadesului din Luca 16 corespunde exact cu ceea ce a reieșit din locurile cercetate. Pe lângă acestea, găsim și alte amănunte, care sunt pomenite numai aici.

Bogatul a fost înmormântat. Duhul-sufletul lui însă nu se afla în mormânt, ci în Hades. Primul lucru spus despre el este că era „în chinuri”. Așadar, prin moarte nu-și pierduse simțirea. Însă el nu-și păstrase dincolo de moarte doar simțirea, ci și deplina conștiință: vorbește, își exprimă gândurile și își poate aminti. Pe lângă aceasta, poate vedea cu ochii lui mediul înconjurător, care este marcat de chin și suferință. Acest mediu este numit chiar de bogat „locul” chinului (versetul 28). Așadar, Hadesul nu este doar o stare, ci și un loc real de ședere.

Chinul simțit de bogat și arșița flăcării par să presupună o trupească alcătuire din carne și sânge. Pe aceasta însă omul nu o mai are după moarte, până la învierea sa. De aceea înțelegem această înfățișare a suferințelor ca pe o descriere în imagini a unei realități care ne este străină nouă, celor care ne aflăm încă în trup, și a cărei adâncime și amploare le înțelege numai cel care o îndură el însuși. Această imagine, pe care o întâlnim într-o formă

asemănătoare și în legătură cu iadul, este necesară ca să ne înfățișeze suferințele Hadesului în așa fel încât să le putem și înțelege.

Hermann Cremer descrie aceste suferințe: „[Sufletul] seamănă în moarte cu săracul care are prea mult ca să moară și prea puțin ca să trăiască – o stare înfricoșătoare, această atârănare și frământare între viață și moarte, această moarte fără sfârșit! Cât timp moartea nu i-a deschis încă omului ochii asupra acestui lucru, el se poate înșela și se poate lăsa pradă amăgirii că sufletului său nu-i lipsește nimic. Putem scăpa de toate simțămintele și nevoile sufletului nostru cât timp suntem stăpâni pe trupul nostru și putem avea de-a face cu lumea care ne înconjoară, în muncă sau în distracție. Odată cu moartea însă această posibilitate încetează, iar neputința sufletului se dă pe față într-o lăncezeală fără sfârșit. Rupt de Dumnezeu, înstrăinat de Dumnezeu, sufletul este înstrăinat și de viața care vine de la Dumnezeu. ... veșnic fără putere, împiedicat și legat, nemurirea nu este pentru el ceva mai bun decât moartea, ci ceva mult mai jalnic și mai rău, o luptă veșnică pentru existență, o veșnică lipsă a oricărei împliniri, o mistuire fără sfârșit sub împotrivirea Dumnezeului sfânt față de tot ce este nedumnezeiesc și înstrăinat de Dumnezeu. Nemurirea nu este pentru omul păcătos și nerăscumpărat altceva decât moarte veșnică, nu o rază de lumină care luminează noaptea, ci doar umbră a luminii.”³⁸

Aceasta este, firește, cu totul altceva decât un somn al sufletului sau chiar o non-existență după moarte. Această istorisire dovedește exact contrariul. Ca să poată fi menținută învățătura greșită despre somnul sufletului, este nevoie de o interpretare cu totul diferită a acestei istorisiri, care spune că Hadesul nu este altceva decât mormântul în care a fost îngropat trupul neînsuflețit al bogatului. Pentru aceasta se face apel la variante de lectură care schimbă sensul propoziției printr-o altă punctuație³⁹. Astfel, Hadesul devine mormântul în care a fost pus bogatul. Se citește în felul următor: „Bogatul a murit și a fost îngropat în Hades. Când și-a ridicat ochii în chin ...” Pentru această împărțire a textului nu există nici măcar doi sau trei martori ai textului grecesc. Această împărțire nu se găsește nici în vreuna dintre traducerile Bibliei cunoscute astăzi ca demne de încredere.

Pentru punctuația unei propoziții sunt hotărâtoare contextul textului și acordul de conținut cu întregul NT. După cum am văzut deja, niciun loc din NT nu confirmă că Hadesul ar fi identic cu mormântul.

38. Hermann Cremer, *Jenseits des Grabes*, Gießen (Brunnen-Verlag), f.a., p. 31, 32.

39. Punctuație se numesc semnele de punctuație, care nu existau în textul original și care au fost adăugate abia câteva secole mai târziu.

Din punctul de vedere al istoriei limbii, cuvântul „Hades” are și sensul de „cel nevăzut” și „ceea ce nu poate fi perceput”.⁴⁰ Și de aceea nu este posibil ca termenul „Hades” să se refere la un mormânt.

Se poate ca părerea că Hadesul și mormântul ar fi același lucru să fi apărut din faptul că „Hades” este într-adevăr traducerea grecească a ebraicului „Șeol”; însă cuvântul „Șeol” are în VT un sens mai larg, după cum vom vedea în secțiunea următoare.

2.1.10 Șeolul

Din citatul din Psalmul 16:10 în Faptele apostolilor 2:27 se vede că „Hades” este traducerea cuvântului ebraic „Șeol”. În Septuaginta (traducerea greacă a Vechiului Testament), cuvântul „Șeol” este tradus prin „Hades”, uneori însă și prin „moarte”. În VT, „Șeol” apare de 65 de ori. Peste jumătate dintre aceste apariții se găsesc în cărțile Iov, Psalmii și Proverbe.

Ce însemnătate are Șeolul în VT? Putem recunoaște în VT mai multe sensuri ale acestui cuvânt. În general, Șeolul are de-a face cu domeniul morții, din care fac parte și frica de moarte, mormântul, adâncul și locuința morților.

- Șeolul ca mormânt sau groapă: Geneza 37:35; 42:38; 44:29; Numeri 16:30; Deuteronomul 32:22; 1 Samuel 2:6; Iov 7:9; Psalmul 139:8; Ecclesiastul 9:10; Ezechiel 31:16.
- Șeolul ca mormânt sau groapă, dar cu un ecou al unei vieți conștiente după moarte: 2 Samuel 22:6; 1 Împărați 2:6-9; Iov 17:13-16; Amos 9:2.
- Șeolul ca locuință a morților, locul de ședere al sufletelor: Psalmul 16:10; Proverbe 15:11; 27:20; Isaia 14:9-15.
- Șeolul în sens simbolic, ca putere a morții, a răului, a fricii, a necazului și a robiei: Psalmul 116:3; Isaia 28:15; 57:9; Iona 2:2.

Aceste locuri din Biblie arată limpede că cuvântul „Șeol” are mai multe sensuri. Ar fi greșit să spunem că Șeolul este întotdeauna mormântul sau groapa. La fel de greșit este, prin urmare, să transferăm acest sens asupra Hadesului din NT.

Concepția iudeilor despre Șeol, din vremea când Isus a spus această istorisire, corespundea în esență descrierii Șeolului, respectiv a Hadesului, din Luca 16.

Strack & Billerbeck scriu: „Numeroase puncte de contact dintre Enoh 22 și Luca 16:19 și urm. fac probabil ca concepția despre Șeol susținută în Enoh

40. Dictionary of New Testament Theology, Vol. 2 (Paternoster Press) 1981, p. 206

22 să fi găsit o oarecare răspândire în poporul iudeu și să fi reprezentat, în zilele lui Isus, părerea obișnuită a celor mai mulți.”⁴¹

În diferite scrieri ale iudeilor (ca, de exemplu, Enoh), Hadesul era locul de ședere al duhurilor sau al sufletelor celor morți. Pe lângă aceasta, era răspândită și concepția că Șeolul ar avea despărțituri pentru cei drepți și pentru cei nedrepți. Cei drepți ar avea acolo bucurie, cei nedrepți chin.

Chiar dacă Șeolul este adesea mormântul, totuși Șeolul și mormântul sunt doi termeni diferiți, care nu sunt folosiți întotdeauna ca sinonime. Mormântul, care, spre deosebire de Șeol, apare și la plural, este săpat (de exemplu Geneza 50:5), aparține anumitor persoane (de exemplu 1 Împărați 13:30; 2 Cronici 34:28), și în el este pus trupul mortului.⁴² Aceste trăsături nu sunt valabile pentru Șeol. Împăratul Ezechia pomenește într-o singură propoziție trei termeni pe care îi deosebea și care, de aceea, nu pot însemna același lucru: „Căci nu Șeolul Te laudă, nu moartea Te mărește; cei ce s-au pogorât în groapă nu mai nădăjduiesc în credințioșia Ta” (Isaia 38:18).

Despre „Șeol” în legătură cu „Hadesul” din NT trebuie, prin urmare, să constatăm următoarele:

În VT, lucrurile de dincolo de mormânt nu fuseseră descoperite deloc sau fuseseră descoperite doar în parte. De aceea, din perspectiva VT nu se pot spune multe despre Șeol. Nu este îngăduit să transferăm doar *unul* dintre sensurile Șeolului amintite mai sus (de exemplu cel de mormânt) asupra Hadesului din NT.

2.1.11 Deschiderea ochilor

Citim că bogatul și-a deschis ochii în Hades (greacă *hadēs*; Cornilescu: «Locuința morților»; Luca 16:23). „Deschiderea ochilor” ne face să ne gândim la un om care se trezește din somn. Isus folosește această expresie ca să descrie surprinderea, uimirea și totodată groaza bogatului. Acesta percepe deodată un mediu și o stare cu totul diferite de cele cu care fusese obișnuit până atunci. La aceasta nu se așteptase el, ca urmaș al lui Avraam.

„Deschiderea ochilor” este explicată ca înviere de către cei care încearcă să vadă în această istorisire învățătura despre somnul sufletului. Nici nu rămâne o altă explicație, dacă se spune că Hadesul este mormântul. În mormânt ochii nu se deschid. La prima vedere, această explicație nu pare cu totul absurdă, pentru că legătura dintre somnul morții și trezirea, în legătură cu învierea, este la îndemână. Și totuși această explicație este îndoielnică, pentru că în

41. Din *Kommentar zu Talmud und Midrasch IV*.

42. De ex. 2 Împărați 13:21; Psalmul 88:5; Ieremia 26:23.

această istorisire, în versetele 30 și 31, se vorbește în mod literal despre o înviere. Este neobișnuit ca învierea să fie amintită o dată în sens literal, iar altă dată doar în sens figurat.

Cuvântul „a ridica” (greacă *epairo*) apare adesea în legătură cu „ochii” și cu „a vedea”.⁴³ Niciodată NT nu descrie prin această expresie trezirea din somn sau chiar învierea. Când vor învia cei nedrepți, vor fi judecați imediat după aceea înaintea scaunului de domnie mare și alb și vor fi aruncați în iazul de foc, care este iadul (Apocalipsa 20:11-15). Judecata finală nu este cuprinsă în această istorisire. În Hades, bogatul nu este încă adus înaintea Judecătorului. Nu Hadesul este starea finală, ci iazul de foc. Hadesul nu trebuie confundat cu iadul, chiar dacă deja acolo există chin și suferință. Când păcătoșii vor fi aruncați în iad, Hadesul, care a servit ca loc de ședere al celor nedrepți, nu va mai fi necesar (vezi mai sus).

2.1.12 De departe

Bogatul îl vede pe Lazăr de departe, în sânul lui Avraam. Expresia „de departe” arată că acest loc este de neatins și că situația este pierdută fără nădejde și de neschimbat. Într-un anumit sens, această depărtare exista deja în viața celor doi oameni. Acum însă depărtarea este mult mai mare și nu mai poate fi înlăturată. Nu este și aceasta o indicație că depărtarea de Dumnezeu, pe care nelegiuirile o vor îndura ca pedeapsă veșnică în iad (2 Tesaloniceni 1:9), începe într-un anumit fel deja imediat după moarte?

Bogatul se adresează lui Avraam, ca să obțină o ușurare a chinurilor sale. El cere ca Lazăr să-și înmoaie vârful degetului în apă, ca să-i răcorească limba. Bogatul și-a înțeles situația, căci această cerere este atât de neînsemnată și nu mai corespunde purtării lui obișnuite, așa cum o cunoșteam din viața lui. Nu corespunde oare picătura de apă care cade de pe deget fărâmiturilor după care săracul tânjise în zadar? Nici măcar acestei cereri nu i se dă curs. Nici Avraam nu mai poate schimba nimic în starea bogatului.

De aici se vede limpede că orice influență asupra morților – fie ea bună sau rea, fie că vine de la oameni sau prin rugăciunile lor, fie de la îngeri și demoni – este cu totul exclusă. După moarte, omul este numai și numai în mâna lui Dumnezeu (Evrei 10:31). Sfânta Scriptură nu cunoaște nici mijlocire, nici rugăciuni pentru cei morți.

43. De ex. Matei 17:8; Luca 6:20; 18:13; Ioan 4:35; 6:5; 17:1.

2.1.13 Prăpastia cea mare

Între Hades și sânul lui Avraam este întărită o prăpastie mare, care nu poate fi trecută. Cu greu ar putea exista o descriere mai grăitoare a faptului că după moarte nu-ți mai poți schimba locul de ședere. Nu mai există nicio posibilitate de pocăință. Prăpastia nu poate fi trecută nici prin milă, nici prin bunul plac. Bogatul vede el însuși că pentru el nu mai există nicio posibilitate de a scăpa din acest loc.

După moarte nu mai există îndurare, pentru că viața pământească a omului oferă destule posibilități și destul timp ca să primească harul lui Dumnezeu în Isus Hristos (Romani 2:4; 2 Corinteni 6:2). Domnul Isus le atrage cu seriozitate atenția ascultătorilor Săi asupra faptului că viața pământească hotărăște veșnicia.

Cine se bazează pe o posibilitate de pocăință după moarte – ca a doua șansă – și o și vestește este ca o stea rătăcitoare, care arată un drum spre întuneric (Iuda 13). Este fatal să aștepți o a doua șansă după moarte. Această posibilitate, oricât de mult și-ar dori-o omul, nu există.

Pentru bogat nu mai există mântuire, dar el se gândește la frații lui. Ce mai poate face ca să-i avertizeze? Îi vine ideea că poate ei ar asculta de cineva care a fost mort și poate mărturisi ce urmează după moarte. Dar Avraam îi răspunde că frații bogatului n-ar asculta nici de cineva care se întoarce dintre morți. Pentru cei care leapădă astăzi Cuvântul lui Dumnezeu, nici măcar o mărturie atât de spectaculoasă n-ar fi de ajuns ca să le aducă inima la pocăință.

Câtva timp mai târziu, Domnul îl cheamă înapoi dintre morți pe un alt Lazăr (Ioan 11). Acest Lazăr era cineva așa cum ceruse bogatul. Dar în cazul lui Lazăr se adeverește răspunsul lui Avraam. În loc să primească mărturia Lui, iudeii merg până acolo încât se sfătuiesc să-L omoare pe Domnul vieții și al morții, ca să reducă la tăcere această mărturie a atotputerniciei Lui.

Domnul Isus Însuși S-a întors dintre morți. Deși învierea Lui a fost dovedită de martori oculari, iar ucenicii Lui au dus mai departe această veste, oamenii n-au vrut să primească această mărturie. Inimile stricate ale oamenilor n-au vrut să se plece înaintea adevărului.

Este adevărat că păcătosul nu este adus la Dumnezeu prin dovezi, ci numai printr-o inimă pocăită și printr-un cuget luminat.

Întrebări pentru aprofundare

- Argumentați de ce istorisirea din Luca 16 nu este o pildă!
- Rezumați ce înseamnă termenii „Hades” în NT și „Seol” în VT!

- Prin ce se vede limpede în Luca 16 că după moarte nu mai poate exista o a doua șansă?

2.2 Dumnezeuul celor vii

În cunoscuta dispută a saducheilor cu Isus în Templul din Ierusalim este vorba despre învierea morților. Saducheeii erau cunoscuți pentru faptul că nu credeau într-o înviere. Acest lucru îl amintesc în unanimitate evangheliștii Matei, Marcu și Luca.

„Au venit atunci câțiva dintre saduchei, care obiectează că nu este înviere, și L-au întrebat, zicând: «Învățătorule, Moise ne-a scris: dacă moare fratele cuiva, care are o soție, și acesta este fără copii, fratele lui s-o ia de soție și să ridice urmaș fratelui său. Erau deci șapte frați. Cel dintâi și-a luat o soție și a murit fără copii; și al doilea, și al treilea au luat-o; tot așa însă toți cei șapte: n-au lăsat copii și au murit. La urmă a murit și femeia. Femeia deci, al căruia dintre ei va fi soție la înviere? Căci cei șapte au avut-o de soție.» Și Isus le-a zis: «Fiii veacului acestuia se însoară și se mărită; dar cei care sunt socotiți vrednici să aibă parte de veacul acela și de învierea dintre morți nici nu se însoară, nici nu se mărită; căci nici nu mai pot muri, pentru că sunt ca îngerii și sunt fii ai lui Dumnezeu, fiind fii ai învierii. Dar că morții înviază a arătat și Moise «la rug», când Îl numește pe Domnul «Dumnezeul lui Avraam și Dumnezeuul lui Isaac și Dumnezeuul lui Iacov». El nu este însă Dumnezeuul celor morți, ci al celor vii; căci pentru El toți sunt vii.» Unii dintre cărturari au răspuns și au zis: «Învățătorule, bine ai vorbit.» Căci nu mai îndrăzneau să-L întrebe nimic” (Luca 20:27-40, tradus după Biblia germană Elberfelder; cf. Marcu 12:18-27; Matei 22:23-33).

Să privim puțin mai îndeaproape grupul saducheilor și concepția lor.

2.2.1 Saducheii⁴⁴

Înainte de a cerceta câteva amănunte ale acestui text, să-l lăsăm încă o dată pe evanghelistul Luca să vorbească, de data aceasta în Faptele apostolilor: „Căci saducheii zic că nu este înviere, nici înger, nici duh” (capitolul 23:8; cf. Faptele apostolilor 4:2). Învățătura saducheilor era logică și consecventă în sine. Dacă nu exista înviere, atunci nu exista nici existența duhurilor, adică a duhurilor celor morți,⁴⁵ despărțite de trup (Evrei 12:23; 1 Petru 3:19).

Mărturia din afara Bibliei a istoricului Iosif Flaviu confirmă acest lucru, când scrie că saducheii negau nemurirea sufletului, precum și pedepsele și răsplătirile din lumea de jos.⁴⁶

Aici se arată că învierea și o existență a duhului-sufletului în afara trupului după moarte stau într-o legătură nemijlocită și depind una de alta. Saducheii știau că învierea și duhul-sufletul despărțit de trup nu se contrazic, ci sunt atât de strâns legate între ele, încât unul nu poate exista fără celălalt. De aceea le negau pe amândouă.⁴⁷

Răspunsul Domnului Isus la această argumentare subtilă este că Dumnezeu nu este Dumnezeul celor morți, ci al celor vii, pentru că pentru El toți sunt vii (versetul 38). Domnul deduce acest fapt din cuvintele pe care Iahve i le-a spus lui Moise din rugul aprins: „Eu sunt Dumnezeul tatălui tău, Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov” (Exodul 3:6; vezi și versetele 14-15). Ascultătorii știau că niciunul dintre cei trei patriarhi nu mai trăia în momentul în care Iahve a rostit aceste cuvinte. Toți muriseră. Dacă moartea ar însemna stingerea și non-existența totală sau chiar și numai limitată în timp, cum poate atunci Iahve să spună că El este Dumnezeul lor? Atunci Dumnezeu ar fi într-adevăr un Dumnezeu al

44. Saducheii (numiți poate după marele preot Țadoc din vremea lui Solomon) proveneau dintr-o veche aristocrație preotească și formau, în perioada de aproximativ 150 î.Hr. până în 70 d.Hr., un partid conservator și prietenos față de romani al neamului preotesc iudeu. Spre deosebire de farisei, ai căror adversari „tradiționali” erau, saducheii negau continuarea vieții sufletului și existența îngerilor și a duhurilor. De asemenea, nu credeau în intervenții dumnezeiești în treburile omenești. În plus, ca adversari ai fariseilor, respingeau Tora orală și dădeau întâietate providenței lui Dumnezeu înaintea libertății voinței omenești. Recunoșteau ca revelație doar cele cinci cărți ale lui Moise, dar respingeau nădejdea în înviere și credința în îngeri (Faptele apostolilor 23:8). Pentru că saducheii nu aveau un sprijin larg în popor, au dispărut ca grup cu influență politică și religioasă.

45. În acest verset se face deosebire între îngeri și duhuri, ceea ce dovedește că duhurile de aici sunt duhurile celor morți. În alte locuri, și îngerii sunt numiți duhuri (de ex. Evrei 1:14).

46. *Geschichte des Jüdischen Krieges*, cartea a 2-a, capitolul 8.14.

47. Spre deosebire de aceasta, aceste învățături țineau însă de convingerea fariseilor (cf. Faptele apostolilor 23:6-7).

morților. Dar Dumnezeu nu este Dumnezeul a ceva ce nu există. Ascultătorii au înțeles acest lucru, căci unii dintre cărturari au spus că El a vorbit bine. Saducheii n-au putut răspunde nimic la această înțelepciune dumnezeiască⁴⁸ – El îi redusese la tăcere, pentru că se rățăceau foarte mult (Matei 22:34).

Unii explică aceasta în sensul că patriarhii ar trăi în memoria sau în planul lui Dumnezeu, pentru că odată vor fi înviați. Însă acest verset nu îngăduie altă concluzie decât aceea că patriarhii trebuiau să trăiască într-un fel sau altul în momentul în care Dumnezeu a vorbit din rug (deci nu doar ca un gând în amintire). Nu se spune că Dumnezeu „era” Dumnezeul patriarhilor sau că „va fi”, cu privire la înviere, ci că El „este”, și aceasta până astăzi. Nu se spune nici că ei „trăiau” pentru El, ci că „trăiesc”.

Numai Luca relatează că Domnul Isus extinde la toți oamenii faptul că morții trăiesc, căci El spune: „căci pentru El *toți* sunt vii” (deci nu numai patriarhii). Aceasta îi cuprinde în mod clar și pe cei care – ca patriarhii – au murit de mult.

2.2.2 Moise și Ilie pe muntele schimbării la față

Evangheliștii înșiși dau un exemplu de doi credincioși din vremea VT care trăiau după moartea lor. La proslăvirea lui Isus⁴⁹ pe muntele schimbării la față s-au arătat Moise și Ilie. Ilie nu murise, ci fusese luat la cer (2 Împărați 2:11), la fel ca Enoh (Geneza 5:24).

Se mai poate înțelege că Ilie s-a arătat acolo în persoană, pentru că nu murise. Dar cum stau lucrurile cu Moise? El a murit (Deuteronomul 34:6; cf. Iuda 9). De unde venea deci Moise, dacă după moarte nu mai trăia? A înviat deja? Despre aceasta Biblia nu spune nimic, și nici nu se poate, pentru că nu Moise, ci Hristos este pârga celor adormiți (1 Corinteni 15:20, 23), iar învierea credincioșilor încă n-a avut loc.

Dumnezeul cel veșnic (Romani 16:26) este Dumnezeul celor vii. De aceea și Moise trăiește acum, după moartea sa și înainte de învierea sa. Dumnezeu nu i-a înviat pe Moise și pe Ilie pentru această arătare, ca apoi să-i culce din nou să doarmă. Și nu ne putem închipui că numai ei singuri – și nu toți credincioșii – s-ar afla într-o stare conștientă și fericită. Credincioșii din toate timpurile sunt acum toți în rai.⁵⁰

48. În mod interesant, Isus citează din cartea Exodului, pentru că saducheii recunoșteau ca Cuvânt al lui Dumnezeu numai cele 5 cărți ale lui Moise. Prin afirmațiile Sale despre înviere, despre existența îngerilor și despre nemurire (căci îngerii nu mor), El a combătut deodată mai multe aspecte ale învățăturii saducheorilor.

49. Matei 17:1-8; Marcu 9:2-8; Luca 9:28-36.

50. Cf. secțiunea 2.3.

Astfel, atât din arătarea lui Moise și a lui Ilie, cât și din cuvintele Domnului, când le-a răspuns saducheilor, precum și din contextul întregii Sfinte Scripturi, se vede limpede că toți cei care au murit trăiesc.

Pentru mulți iudei (cu excepția saducheilor) era de la sine înțeles că cei morți trăiesc. Ei credeau, de exemplu, că Avraam, Isaac și Iacov se aflau acum într-un loc unde mergea și iudeul credincios, ca să fie primit acolo de patriarhi.⁵¹

Dumnezeu Însuși este Cel care păstrează viața nu doar pentru oamenii care trăiesc pe pământ, ci și pentru cei morți, pentru că ei și tot ce trăiește depind de El. În acest sens, nemurirea sufletului nu este o nemurire în sine, ci depinde de Dumnezeu, ca izvor al vieții.

Când Domnul Isus a vorbit despre patriarhi, nu era vorba despre starea de după moarte, ci despre înviere. Dar El a spus că o dovadă pentru înviere este faptul că patriarhii trăiau în acea vreme. Acest lucru este deosebit de important și, pe scurt, înseamnă: pentru că sufletele celor morți trăiesc, trebuie să existe o înviere. De ce este așa?

2.2.3 Legătura dintre viața de după moarte și înviere

Moartea, care a intrat în lume prin păcat, a zădărnicit planul de creație al lui Dumnezeu cu privire la om. Moartea pune capăt vieții trupești, existenței în trup a omului pe pământ, în timp ce omul continuă totuși să trăiască ca personalitate duh-suflet. O personalitate duh-suflet fără trup nu era însă intenția lui Dumnezeu când l-a creat pe om.⁵² Pentru că intențiile și planurile Lui sunt fără câință (Romani 11:29), trupul trebuie să fie înviat, pentru ca planurile lui Dumnezeu, pe care le avea de la început, să fie împlinite și omul să fie refăcut în „întregimea” lui. Moartea nu are ultimul cuvânt. Sufletele fără trup ar dovedi, dacă aceasta ar fi starea lor veșnică, că moartea a biruit. Contrară acestui lucru era credința grecească, care privea moartea ca pe o eliberare definitivă de trup. Învierea îl reface pe om în unitatea voită de Dumnezeu.

2.2.4 Imaginea grăuntelui

În acord cu faptul că *toți* trăiesc este și imaginea pe care o folosește Pavel ca să ilustreze învierea. El vorbește despre grăuntele care este pus mai întâi în pământ, înainte de a aduce rod. Îl compară cu trupul mort al credinciosului care a murit și care odată va învia (1 Corinteni 15:35-44; cf. Ioan 12:24).

51. Apocrif: 4 Macabei 13:16.

52. Cf. secțiunea 3.4.

Este interesant că grăunțele din pământ nu moare de fapt cu adevărat, în sensul că procesul organic s-ar încheia cu totul. Dacă grăunțele ar pieri și s-ar descompune cu totul, n-ar ieși niciodată un rod. Din germene însă, care rămâne viu, iese o plantă nouă. Germenele poartă în sine toate informațiile genetice care hotărăsc planta ce urmează să crească. Învelișul sau coaja seminței, care îmbracă germenele, cade și pierie. În sens literal, așadar, moare doar această parte.

Acest proces este o altă indicație a faptului că omul (în 1 Corinteni 15 este vorba de un credincios) continuă să trăiască după moartea sa. Învelișul exterior al grăuntelui este comparat cu trupul, care pierie. Germenele poate fi comparat cu omul dinăuntru (2 Corinteni 4:16), cu duhul-sufletul. Această parte a omului continuă să trăiască după moarte. Acesta este totodată motivul pentru care trupul este din nou înviat, așa cum germenele aduce un rod nou.

Atragem atenția că semănarea grăuntelui în pământ este numită în mod expres „a muri”, deși, în mod vădit, o parte din el continuă să trăiască. Aceasta nu este o contradicție, pentru că în Biblie moartea omului nu înseamnă niciodată sfârșitul lui total, ci despărțirea duhului-sufletului de trup.

Întrebări pentru aprofundare

- Ce legătură există între viața de după moarte și înviere?
- De ce trebuie să existe o înviere?
- În ce măsură imaginea grăuntelui nu este doar o imagine a învierii, ci și a unei vieți după moarte?

2.3 Tâlharul de pe cruce

Cuvintele Domnului Isus Hristos către unul dintre tâlhari arată limpede că există o viață după moarte. El spune acolo: „Adevărat îți spun că astăzi vei fi cu Mine în rai” (Luca 23:43).

Scena de pe Golgota este mișcătoare. Pentru cei doi tâlhari, de la dreapta și de la stânga lui Isus, venise sfârșitul. Primeau ceea ce meritau faptele lor. Nu mai exista pentru ei nici cea mai mică licărire de nădejde. În disperarea lui, unul dintre tâlhari, căindu-se de vina lui, se întoarce spre omul din mijloc – era singurul lucru pe care îl mai putea face. El a zis: „Doamne, adu-Ți aminte de mine când vei veni în Împărăția Ta!” (Luca 23:42). Tâlharul bănuiește că omul de lângă el, de a cărui nevinovăție este convins, trebuie să fie Mesia și Împăratul făgăduit de Dumnezeu. Dacă pentru el mai există într-un fel

oarecare vreo nădejde, atunci aceasta este la Acela care avea să aibă odată, ca Împărat peste toate, ultimul cuvânt.

În aceste clipe, tâlharul se gândea la viitor, la vremea când avea să vină Mesia ca să-Și înceapă domnia. Spre aceasta era îndreptată nădejdea iudeului. Din VT se cunoșteau multe despre Mesia: domnia Lui, Împărăția Lui, mărimea și puterea Lui.⁵³ Tâlharului îi era cunoscută învierea de la arătarea lui Mesia, la începutul Împărăției Sale (Daniel 12:2; Isaia 26:19). El L-a rugat să-Și aducă aminte de el, ca să poată avea și el parte de Împărăția Lui.

Domnul Isus dă un răspuns remarcabil: „Astăzi vei fi cu Mine în rai”. Răspunsul pare atât de remarcabil pentru că Mântuitorul, în cuvintele Sale, nu răspunde de fapt la cererea tâlharului. Tâlharul se gândește la Împărăția viitoare, Mântuitorul însă vorbește despre rai. El nu vorbește despre viitor, ci despre un „astăzi”.

Se întâmpla ca Domnul Isus să nu răspundă uneori, în aparență, direct la întrebările care I se puneau. Dacă privim însă mai atent, constatăm cât de minunate sunt răspunsurile Lui, pentru că ele descoperă mult mai mult decât urmăreau întrebările înseși (cf. Ioan 2:19-22). Tot așa stau lucrurile și aici, căci, în mod vădit, raiul și Împărăția nu înseamnă același lucru.

Să cercetăm de aceea ce trebuie înțeles în Scriptură prin termenul *rai* și ce concepție avea despre rai tâlharul, respectiv iudeul în general.

2.3.1 Raiul

Cuvântul provine probabil din persană și înseamnă cam „îngrăditură rotundă sau împrejmuire”, „parc”. Pe vremuri era folosit pentru grădinile mărețe ale împăraților persani. Într-un mod asemănător a fost folosit și în VT.⁵⁴ În Septuaginta, traducerea greacă a VT, este folosit pentru grădina Edenului, raiul pământesc⁵⁵, sau pur și simplu pentru o grădină.⁵⁶ Din primele capitole ale Bibliei vedem ce loc frumos era raiul pământesc. Dumnezeu îl pregătise pentru om ca loc de locuit. După căderea în păcat, omul a fost alungat din rai și nici nu mai avea voie să intre în el. Apoi nu mai auzim nimic despre acest rai. Raiul inițial, pământesc, din Eden nu mai există. Astfel este limpede că Domnul Isus nu S-a referit la acest rai.

Pentru că relatările VT se limitează la raiul din Eden și nicăieri în VT nu se vorbește despre un alt rai, apelăm la tradiția iudaică, ca sursă de informație din afara Bibliei, ca să aflăm ce se înțelegea în vremea lui Isus prin *rai*.

53. De ex. Psalmii 2; 8; 24; Isaia 4; 9; 11; 53; Daniel 2; 7; Mica 5 și altele.

54. Neemia 2:8; Eclesiastul 2:5; Cântarea cântărilor 4:13.

55. Geneza 2:8; 13:10; Isaia 51:3; Ezechiel 31:8.

56. Numeri 24:6; Isaia 1:30; Ezechiel 31:8.

2.3.2 Raiul în tradiția iudaică

Tradiția iudaică, respectiv vechea sinagogă, cunoștea în vremea lui Isus raiul în trei forme diferite.⁵⁷

- Raiul inițial, pământesc, care era hotărâtor pentru toate celelalte concepții despre rai.
- Raiul sufletelor, care le servește sufletelor adormite ale celor drepti ca loc de ședere în timpul stării intermediare. Se credea într-un rai ceresc al sufletelor. Acolo fuseseră luați, potrivit acestei concepții, Enoh și Ilie, dar și patriarhii.
- Raiul din vremea sfârșitului, pe pământ, al cărui centru vor fi Israelul și Ierusalimul sub Mesia și care le va fi dat celor fericiți după înviere și după judecata de apoi.

Pentru că Dumnezeu închisese raiul pământesc și îl luase de pe pământ, se ajunsese la convingerea că acum el ar fi în cer și că, totodată, avea să se arate din nou ca împărăție a păcii, asemenea raiului. Raiul pământesc devine astfel modelul raiului de dincolo și al celui viitor.

Alte denumiri cunoscute din iudaism pentru locul ceresc de ședere al celor fericiți sunt:

- „Pământul celor vii” – după Psalmul 116:9: „Voi umbla înaintea Domnului, pe pământul celor vii.”
- „Mănunchiul celor vii” (1 Samuel 25:29) – mănunchiul celor vii, legat la Domnul, a fost înțeles adesea ca loc al celor fericiți.
- „Vistieria”⁵⁸ – „sufletul tău să fie păstrat în vistieria vieții veșnice.”
- „Sub scaunul de domnie al lui Dumnezeu” – sufletele celor drepti sunt păstrate sub scaunul de domnie al slavei.⁵⁹
- „Cerul” – sufletele rămân în cer până când vor fi unite din nou cu trupul la înviere.

Aceste mărturii arată limpede că în vremea lui Isus exista o înțelegere, respectiv o concepție despre lumea de dincolo, care mergea în mod clar dincolo de revelația VT. De unde venea această înțelegere este greu de stabilit. Hotărâtor este că Isus folosește în acest context termenii „rai” (Luca 23:43), „iad”⁶⁰ și „Hades” (greacă *hadēs*; Cornilescu: «Locuința morților»; de

57. Strack & Billerbeck, *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, München (C.H. Beck).

58. Ibidem.

59. Cf. Apocalipsa 6:9.

ex. Luca 16:23), care descriau credința de atunci a iudeilor, și în special a fariseilor, despre lumea de dincolo. Pavel era fariseu și credea și el în continuarea vieții sufletului după moarte și în înviere. Acești termeni nu erau deci noi pentru iudei. Prin aceasta Domnul Isus Hristos confirmă afirmația de bază a acestei credințe, care conținea un anumit grad de adevăr.⁶¹ Acest fundal ne ajută la înțelegere. Însă măsura după care se judecă ce este adevăr dumnezeiesc rămâne întotdeauna numai Biblia, Cuvântul inspirat al lui Dumnezeu.

2.3.3 Raiul în Noul Testament

Este evident că Domnul Isus pornește de la concepția de atunci, potrivit căreia raiul este locul unde se află sufletele plecate ale celor drepti. Aceasta reiese în mod necesar din situație. În ziua morții lor pe cruce aveau să meargă în rai. Mântuitorul spune, în esență: „Nu trebuie să aștepti până când Eu Mă voi arăta în domnia Mea împărătească; nu, poți să Mă urmezi încă de astăzi în rai.” Mântuitorul a murit în ziua aceea și Și-a încredințat duhul în mâinile Tatălui. Tâlharul a murit la scurtă vreme după El. Când a murit Domnul, El a mers în rai, iar tâlharul L-a urmat acolo ca păcătos iertat.

Cuvântul „rai” mai apare în NT, în afară de Luca 23:43, doar de două ori. Pavel relatează despre rai și despre experiența neobișnuită a răpirii lui acolo:

„Cunosc un om în Hristos, acum patrusprezece ani (dacă a fost în trup, nu știu, sau dacă a fost fără trup, nu știu; Dumnezeu știe), un om care a fost răpit până în al treilea cer. Și știu că omul acesta (dacă a fost în trup sau fără trup, nu știu; Dumnezeu știe) a fost răpit în rai și a auzit cuvinte care nu se pot spune și pe care nu-i este îngăduit unui om să le rostească” (2 Corinteni 12:2-4).

Pavel numește raiul al treilea cer. Această denumire apare numai în acest context și arată limpede că este un rai ceresc. Termenul „al treilea cer”, ca sinonim pentru rai, poate fi explicat astfel: primul cer este atmosfera în care trăim, al doilea cer este spațiul stelelor, iar al treilea cer este raiul, unde locuiește Dumnezeu.

O paralelă folositoare găsim în Evrei 9:23 (cf. 8:5). Acolo se spune că cortul întâlnirii și serviciul divin legat de el în VT sunt o icoană a lucrurilor cerești. „Al treilea cer” arată o succesiune și o treptare, așa cum se poate vedea și în cortul întâlnirii. Prin curte (1) se mergea prin Locul sfânt (2) în Locul

60. Greacă „gheena” (de ex. Matei 5:22).

61. Vezi în această privință „Facts and Theories as to a future State” în F.W. Grant, *Old Testament Shadows*, Charlotte, North Carolina (Books for Christians), 1972, p. 246 și urm.

preasfânt (3). Acolo era chivotul legământului, scaunul de domnie al lui Dumnezeu. Acolo locuia Dumnezeu. Cortul întâlnirii era casa lui Dumnezeu, locuința lui Dumnezeu pe pământ.⁶²

Termenul „*al treilea cer*” ne duce deci cu gândul la locuința lui Dumnezeu. Aceasta este o trăsătură esențială a raiului. Prin urmare, acolo este, ca odinioară și în cortul întâlnirii, slava lui Dumnezeu. Aceasta este privită acum pe fața lui Hristos (2 Corinteni 4:4-6), căci El șade acolo la dreapta lui Dumnezeu (1 Petru 3:22).

Pentru Pavel era cu neputință să povestească în cuvinte omenești despre această slavă copleșitoare. Ceea ce a văzut și a auzit acolo întrecia puterea de închipuire omenească, după cum se poate vedea din cuvintele lui.

Am constatat deja că Domnul Isus, când S-a adresat tâlharului, a pornit de la concepția iudaică despre rai ca loc de ședere al sufletelor după moarte. În 2 Corinteni 12:2 însă nu se poate găsi acest sens. De aici rezultă – după cum va arăta și al treilea loc – că nu putem limita termenul „rai” doar la locul de ședere al credincioșilor adormiți. Raiul n-a fost „amenajat” pentru acest scop și pentru o vreme limitată. Cu siguranță, intenția lui Dumnezeu nu a fost să-l facă pe Pavel cunoscut cu starea credincioșilor adormiți în rai. Nu, Lui Îi păsa să-i arate slăviri cerești, al căror centru este Hristos cel proslăvit,⁶³ și anume spre încurajare și echipare pentru slujba lui de mai departe.

Și totuși din 2 Corinteni 12 reiese un fapt fundamental, care este hotărâtor pentru starea intermediară. Pavel amintește de două ori (versetele 2-3) că nu știa dacă fusese răpit în rai în trup sau fără trup. Prin urmare, era posibil pentru el să fie în rai fără trup. Exact aceasta se întâmplă și când moare un credincios. Trupul lui piere și se descompune, în timp ce duhul-sufletul merge în rai. Aceasta este o dovadă clară că există o existență conștientă în afara trupului, respectiv fără trup.

În Apocalipsa 2:7, raiul este pomenit a treia oară:

„Cine are urechi să asculte ce zice adunărilor Duhul! Celui ce va birui îi voi da să mănânce din pomul vieții, care este în raiul lui Dumnezeu.”

Și aici este pomenit raiul ceresc. Descrierea pornește de la descrierea grădinii din Eden. Căci și aici se vorbește despre pomul vieții. Acesta stătea atunci în mijlocul grădinii (Geneza 2:9), așa cum Hristos, de la înălțarea Sa la cer, este

62. Credincioșii au acum, pe temeiul lucrării desăvârșite a lui Hristos, în mod spiritual, prin credință, intrare liberă în prezența lui Dumnezeu, în apropierea Lui nemijlocită (Evrei 4:16; 10:19 și urm.; Efeseni 2:18).

63. Efeseni 1:3; 2:6; Coloseni 3:1-4; Filipeni 3:20.

ca Om proslăvit centrul raiului ceresc. În pomul vieții, Hristos este văzut ca adevăratul izvor al vieții (Ioan 14:6; Faptele apostolilor 3:15).

Biruatorilor li se făgăduiește că vor mânca din pomul vieții, care este în raiul lui Dumnezeu. Această făgăduință, care este valabilă în principiu pentru toți credincioșii, nu se limitează la vremea de după moarte până la înviere, ci va fi binecuvântarea credincioșilor în toată veșnicia. De aceea găsim pomul vieții și în noua creație (Apocalipsa 22:2, 14, 19).

Nici aici termenul „rai” nu se limitează la o stare intermediară limitată în timp și la un loc de ședere al sufletelor plecate. Aici este raiul Împărăției păcii și al noii creații, în care neamurile și sfinții înviați se vor bucura atunci de pomul vieții.

Din această cercetare tragem concluzia că raiul ceresc este (și a fost întotdeauna) locul unde locuiește Dumnezeu Tatăl. Domnul a mers la Tatăl când, pe cruce, Și-a încredințat duhul în mâinile Lui. Acest loc al apropierii nemijlocite de Dumnezeu este plin de slava lui Dumnezeu, care acum este privită în Hristos. Acolo merg sfinții din toate timpurile când adorm. Ei merg acasă, căci cerul este patria lor (2 Corinteni 5:8; Filipeni 3:20). Acolo rămân ei (adică duhul-sufletul lor) până în ziua învierii. Ei se bucură acolo de odihna de ostenele lor (Apocalipsa 14:13), în prezența Răscumpărătorului lor (Filipeni 1:23).

2.3.4 Este posibilă o altă interpretare a textului din Luca 23:43?

Dacă pornim de la ideea că nu există viață după moarte, atunci, firește, raiul nu poate fi locul sufletelor plecate. De aceea se încearcă a se argumenta că raiul este aici Împărăția viitoare. Însă tradiția iudaică (vezi mai sus) combate acest gând. Acest lucru îl arată, nu în ultimul rând, cuvintele Domnului de pe cruce: „Astăzi [nu în viitor] vei fi cu Mine în rai.” Domnul a vorbit de „astăzi” pentru că în ziua morții Sale a mers în rai.

Acest „astăzi” este o problemă pentru părerea că Împărăția și raiul ar fi identice, pentru că Împărăția în putere nu există încă până acum. Această problemă s-a încercat a fi rezolvată prin aceea că virgula, respectiv cele două puncte, nu au fost puse înainte de „astăzi”, ci după „astăzi”. Atunci „astăzi” nu se mai referă la momentul intrării în rai, ci la momentul în care a vorbit Isus.

În principiu trebuie observat că scriitorii NT nu cunoșteau punctuația. Semnele de punctuație și despărțirea cuvintelor au fost introduse abia mai

64. Manuscris siriatic, Siriaca Curetoniană (Cureton), secolul al V-lea.

Aceasta ar fi și cu totul contrar felului în care folosește Luca limba, după cum arată locurile Luca 2:11; 4:21; 19:5, 9; 22:34.

Același lucru este valabil și pentru Iacov 4:13 și Evrei 3:7. În aceste versete găsim o construcție asemănătoare a propoziției. Și aici „astăzi” nu stă ca să arate momentul rostirii, ci ca să sublinieze momentul întâmplării. Sensul cuvântului „astăzi” este clar. În plus, în Luca am avea o repetare de prisos, pentru că cuvintele „îți spun” stau deja la timpul prezent. Era oare neclar pentru tâlhar când auzea cuvintele Domnului? Nu.

Domnul Isus răspunde, în răspunsul Său, la adevărata nevoie a tâlharului. Aceasta consta în ce avea să se întâmple cu el în ziua morții sale, în acel „astăzi” al crucii. Unde avea să meargă de cealaltă parte a morții? La această întrebare esențială și hotărâtoare în acele clipe răspunde Domnul Isus, chiar dacă tâlharul însuși nu întrebese despre aceasta. Astfel, în ceasurile morții, așteptarea și nădejdea tâlharului sunt mai mult decât împlinite. Ele sunt întrecute cu mult, căci el poate să-L urmeze pe Hristos, imediat după moartea sa, în raiul ceresc.

Prin aceasta ni s-a dat un cuvânt dumnezeiesc de mângâiere, și anume că și pentru noi este valabil ceea ce i s-a dat tâlharului. Starea noastră era exact starea tâlharului. Eram fără nădejde și, prin vina păcatului, dați pradă sentinței de moarte. Dar harul Lui a anulat hotărârea judecății, pentru că El a murit pe cruce. Și de aceea și noi, dacă murim înainte de venirea Lui, putem merge în rai. Poate că nu vom fi scutiți de moarte, așa cum nici tâlharul n-a fost scutit. Dar moartea ne duce la Domnul nostru.

După ce omul însuși și-a pierdut, prin neascultarea lui, dreptul de intrare în rai, Hristos este Cel care, prin harul Său, ne deschide drumul spre rai, și anume nu abia în noua creație, ci deja atunci când murim.

Întrebări pentru aprofundare

- Ce înseamnă „rai”
- în VT?
- la Isus Hristos, în Luca 23?
- la Pavel, în 2 Corinteni 12?
- Cine se află acolo?
- Ce însemnătate are raiul pentru om în general?

65. Acest verset a fost și schimbat sau completat la copiere. Din unele manuscrise se poate vedea că părți de propoziție ca „Fii deci curajos”, „grădina Edenului” în loc de „rai”, „Crezi tu cu adevărat” au fost adăugate ulterior. Vezi Bruce Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, London (United Bible Societies), 1975, p. 181, 182.

2.4 Slava veșnică – nădejde în fața morții

Poate că textul din a doua epistolă a lui Pavel către Corinteni este pasajul cel mai amănunțit și cel mai lămuritor pe tema noastră pe care îl găsim în epistolele NT. Confruntarea permanentă cu moartea, prin suferințele pentru Hristos, îl îndeamnă pe apostolul Pavel să scrie despre moarte, despre înviere și despre vremea dintre ele. Aceste versete cuprind o mângâiere puternică, dumnezeiască (2 Corinteni 1:3; 2 Tesaloniceni 2:16), pe care lumea nu o cunoaște (1 Tesaloniceni 4:13).

De fapt, ne-am gândi că corintenii fuseseră deja învățați pe larg despre această temă în 1 Corinteni 15. Acolo era vorba de a se împotrivi unei erezii care nega învierea (versetul 12). Aceasta l-a îndemnat pe Pavel să scrie lucruri fundamentale despre înviere. Aici este vorba despre felul în care această nădejde lucrează în necazul vieții de zi cu zi, ce îmbărbătare, ce mângâiere și ce încredere poate da ea. Din cauza contextului, citez textul de la 2 Corinteni 4:16 până la 5:10 (tradus după Biblia germană Elberfelder):

„De aceea nu ne pierdem curajul, ci, chiar dacă omul nostru de afară se trece, totuși omul nostru dinăuntru se înnoiește din zi în zi. Căci ușoarele noastre necazuri, care trec repede, ne aduc o greutate veșnică de slavă, mai presus de orice măsură, întrucât nu privim la ce se vede, ci la ce nu se vede; căci ce se vede este trecător, dar ce nu se vede este veșnic.

Căci știm că, dacă se desface casa noastră pământească, cortul [sau: casa-cort], avem o clădire de la Dumnezeu, o casă care nu este făcută de mână, veșnică, în ceruri. Căci în cortul acesta, într-adevăr, gemem și dorim să fim îmbrăcați pe deasupra cu locuința noastră, care este din cer: dacă totuși, chiar fiind îmbrăcați, nu vom fi găsiți goi. Căci noi, care suntem în cortul acesta, gemem apăsăți, pentru că nu vrem să fim dezbrăcați, ci să fim îmbrăcați pe deasupra, pentru ca ce este muritor să fie înghițit de viață. Iar Cel ce ne-a pregătit tocmai pentru aceasta este Dumnezeu, care ne-a dat arvuna Duhului. Așadar, suntem totdeauna plini de încredere și știm că, pe când suntem acasă în trup, suntem departe de Domnul (căci umblăm prin credință, nu prin vedere); da, suntem plini de încredere și ne-ar plăcea mai mult să fim departe de trup și acasă la Domnul. De aceea ne și străduim, fie că suntem acasă, fie că suntem departe, să-I fim plăcuți. Căci toți trebuie să ne arătăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, pentru ca fiecare să-și primească răsplata după binele sau răul pe care-l va fi făcut când trăia în trup”.

În acest cuvânt al Scripturii sunt puse față în față lucrurile trecătoare, vremelnice, și lucrurile veșnice, cerești. Pe cântarul credinței, necazul nu

cântărește nimic în comparație cu greutatea slavei veșnice. Prin credință privim încă de acum la slava viitoare, la care am fost chemați (1 Petru 5:10; 1 Tesaloniceni 2:12), ba chiar care este deja acum avuția credinței noastre. Duhul Sfânt se străduiește neconținut să țină vie în inimile noastre nădejdea slavei (Coloseni 1:27; Tit 2:13; 1 Petru 4:14). Acest lucru este absolut necesar, pentru că suntem înclinați să ne îndreptăm viața spre lucrurile văzute și să ne lăsăm conduși de ele (4:18).

Pavel scrie despre slava veșnică atunci când se gândește la suferințele pe care i le aducea slujba lui neobosită pentru Hristos. De câte ori a privit moartea în ochi (2 Corinteni 4:7-15; 11:23-28)! Exista posibilitatea să sufere moartea pentru Hristos. Pavel pare să nu mai excludă că ar putea muri înainte de revenirea lui Hristos.

În acest text este vorba despre moarte, despre starea de după moarte până la înviere și despre învierea și schimbarea trupului muritor. Ca să explice aceasta în mod plastic, Pavel folosește trei imagini din viața de zi cu zi. Sunt imagini care ne apropie lucrurile viitoare. Niciunul dintre scriitorii NT n-a putut descrie această stare intermediară sau trupul de înviere în slavă așa încât să-l fi putut înțelege.⁶⁶ Nu, rămâne pentru noi o mare și plină de așteptare încordare: cât de minunat va fi odată.

Pavel folosește în primele 10 versete ale capitolului 5 următoarele imagini:

- Cortul pământesc
- Îmbrăcarea
- Călătoria și patria

Înainte de a privi mai îndeaproape prima imagine, cercetăm 2 Corinteni 4:16, unde găsim o cheie pentru înțelegerea acestor imagini.

„De aceea nu ne pierdem curajul, ci, chiar dacă omul nostru de afară se trece, totuși omul nostru dinăuntru se înnoiește din zi în zi.”

Aici sunt numiți doi termeni esențiali, care au însemnătate cu privire la existența omului după moarte: omul de afară și omul dinăuntru.

2.4.1 Omul de afară

Omul de afară este omul trecător, muritor, al cărui proces de degradare se petrece sub ochii noștri. În capitolele 4 și 5, omul de afară mai este descris prin următoarele expresii:

- vas de lut (4:7)

66. Pavel fusese, ce-i drept, răpit în rai, dar nici el n-a putut relata ce auzise, văzuse și trăise acolo.

- trup (4:10)
- carne muritoare (4:11)
- cortul pământesc (5:1)
- ce este muritor (5:4)

„Omul de afară” este ceea ce se vede din om, în afară, pentru lume. În existența lui pământească, el este mistuit și uzat de tot ce năvălește asupra lui și îl atacă. La Pavel, aceasta se întâmplă mai ales prin prigoana pentru Hristos și prin dăruirea lui neobosită pentru Împărăția lui Dumnezeu și pentru Biserica lui Dumnezeu (2 Corinteni 4:7-12; 11:23-28).

Omul de afară îl învăluie, ca să zicem așa, pe omul dinăuntru, și de aceea vorbim și despre învelișul muritor. Și totuși, despărțirea sufletului de trup, a materialului de spiritual, nu este simplă aici. La omul de afară este vorba despre tot ce alcătuiește existența noastră pământească într-un trup muritor. Funcțiile sufletești și mintale, precum și emoțiile, sunt atât de legate de omul de afară, încât dezamăgirea, descurajarea și slăbirea își au acolo originea.

Omul de afară este supus trecerii și vremelniciei. La sfârșit, moartea va sparge vasul ce se sparge ușor. Dar Dumnezeu, care L-a înviat pe Domnul Isus din moarte, va reface la înviere și vasul spart al trupului, care s-a făcut, ca să zicem așa, cioburi, și îl va înfățișa desăvârșit (2 Corinteni 4:14).

2.4.2 Omul dinăuntru

Însă omul nu este alcătuit numai din omul de afară, ci și din omul dinăuntru. Omul dinăuntru desemnează latura îndreptată spre interior, nematerială și nevăzută a omului. În 2 Corinteni 4:16–5:10 este vorba despre credincioși,⁶⁷ căci numai ei trăiesc înnoirea de zi cu zi. Omul dinăuntru nu cunoaște o limită de vârstă; el este înnoit neconștient de Duhul Sfânt. Omul dinăuntru poate privi la lucrurile veșnice și le poate cuprinde prin credință. Dumnezeu îl înviorează pe omul dinăuntru, care are deci un izvor tainic de putere.

Petru vorbește despre „omul ascuns al inimii” (1 Petru 3:4). Din inimă iese duhul blând și liniștit, nepieritor (mai presus de timp!, adică cel care dăinuie întotdeauna, și dincolo de moarte).

Domnul Isus spune: „Căci *dinăuntru*, din inima oamenilor, ies gândurile rele ... toate aceste lucruri rele ies *dinăuntru* și îl spurcă pe om” (Marcu 7:21-23; cf. Matei 7:15; Luca 11:39-40).

Omul dinăuntru trăiește din Dumnezeu și pentru Dumnezeu. Lui îi place Legea lui Dumnezeu (Romani 7:22). Credinciosul este întărit de Duhul lui

67. Și necredinciosul are un om dinăuntru, însă într-un alt sens, și anume duhul-sufletul.

Dumnezeu în omul dinăuntru, pentru ca Hristos să poată locui în inima lui prin credință (Efeseni 3:16-17).

Din toate acestea rezultă că și pentru omul dinăuntru este valabil ceea ce spune Pavel în versetul 18: „căci ce se vede este trecător, dar ce nu se vede este veșnic.” Omul dinăuntru va trăi veșnic.⁶⁸ El nu este supus morții trupesti.

De ce numesc termenii „omul de afară” și „omul dinăuntru” termeni-cheie?

În imaginile următoare găsim o corespondență: cortul și îmbrăcămintea corespund omului de afară. În acest trup, omul dinăuntru este acasă și în el locuiește. El locuiește într-un cort, este îmbrăcat și poate fi departe de trup.

2.4.3 Cortul pământesc

„Căci știm că, dacă se desface casa noastră pământească, cortul, avem o clădire de la Dumnezeu, o casă care nu este făcută de mână, veșnică, în ceruri” (2 Corinteni 5:1).

Aici este prezentată prima imagine: existența noastră pământească în trupul omenesc, forma vremelnică și pământească a trupului, este comparată cu un cort, spre deosebire de forma lui veșnică și cerească, clădirea de la Dumnezeu. Pavel, făcătorul de corturi (Faptele apostolilor 18:3), vorbește din viață. Cortul este pământesc, pentru că omul a fost întocmit din pământ (Geneza 2:7) și își are locul de ședere în domeniul pământesc (1 Corinteni 15:48). Cortul amintește de nestatornicia vieții, de pribegie și de șederea scurtă într-un loc. Omul va trebui odată să părăsească pământul. În plus, cortul vorbește despre adăpost și locuință. Locuim în el așa cum locuim în trupul nostru.⁶⁹

Când acest cort pământesc, existența noastră pământească în trup, este desfăcut prin moarte, avem *imediat* după aceea o clădire de la Dumnezeu. Aceasta este o mare mângâiere, căci atunci moartea este trecerea directă într-o formă de existență cerească, ce nu este făcută de mână. Ea nu poate fi deci comparată cu existența noastră pământească în trupul nostru muritor. Această clădire de la Dumnezeu descrie deci, mai întâi, starea noastră după moarte, pe care apostolul o descrie în versetul 8 prin expresia „acasă [în patrie] la Domnul”.

Prin moarte poți fi și „dezbrăcat” de acest cort (versetul 4). Cele trei imagini pe care le folosește Pavel trec una în alta, așa încât în versetul 2

68. Omul dinăuntru este o altă denumire pentru noua creație, respectiv pentru omul cel nou. Și viața veșnică, pe care o primește credinciosul, este strâns legată de aceasta.

69. Isaia 38:12; Marcu 14:58; Ioan 2:19-22.

locuința este în același timp și îmbrăcăminte. Prin urmare, poți să te fi și „mutat” din acest cort și să-l fi părăsit (versetul 8). Aici se arată că omul poate fi (poate locui) în trup (în cort), dar îl poate și părăsi (se poate muta din el), ca să se afle în altă parte.

Același gând îl găsim la apostolul Petru, în 2 Petru 1:13-14. În curând avea să moară ca martir și să-și ia rămas-bun de la pământ (versetul 15), ca să fie acasă, la Domnul său. Pentru moartea sa, el folosește cuvântul „plecare” (greacă *exodus*). Aceasta este ieșirea din cortul pământesc. Este limpede că existența lui Petru n-a încetat. El a mers într-un alt loc, dincolo de moarte – la Domnul său. El a schimbat cortul fragil pe clădirea de neclintit a lui Dumnezeu.

Despre această formă de existență știm doar că este veșnică și cerească. Din aceste două trășături putem însă trage concluzia că fericirea și bucuria noastră sunt mari deja înainte de învierea noastră. Și totuși este o stare intermediară, nu starea finală. Trupul s-a descompus și este încă sub puterea morții. Pare că moartea ar avea ultimul cuvânt. Dacă ar fi așa, Dumnezeu n-ar putea ajunge la proslăvirea Sa desăvârșită. Dar Dumnezeu Își va atinge ținta finală, căci El este Biruitorul morții. Acest lucru este dovedit prin învierea lui Isus Hristos. De aceea Dumnezeu va reface, la învierea credincioșilor, unitatea omului, alcătuit din duh, suflet și trup. Astfel, „clădirea de la Dumnezeu” cuprinde și trupul nostru de înviere, care este partea noastră veșnică.

Acest sens îl are clădirea în versetele următoare, 2 și 4. Dumnezeu îi dă (îi zidește) credinciosului o casă veșnică, spre deosebire de un cort fragil. Acesta este trupul slavei, pe care Hristos îl are acum (Filipeni 3:21; 1 Ioan 3:2). Această casă ține de cer, pentru că este un trup ceresc (1 Corinteni 15:48-49), care își are acolo menirea și patria. El nu mai poate fi atins sau chiar distrus de moarte, căci este o casă veșnică, făcută nu de mâini (omenești), ci de Dumnezeu.

2.4.4 Îmbrăcarea

„Căci în cortul acesta, într-adevăr, gemem și dorim să fim îmbrăcați pe deasupra cu locuința noastră, care este din cer” (2 Corinteni 5:2).

Trupul nostru pământesc suferă urmările păcatului. Gemem zilnic din cauza suferințelor, necazurilor și neputințelor care au intrat în lume prin păcat. De aceea tânjim după clipa în care vom primi un trup nou, care nu mai are nimic de-a face cu păcatul și cu urmările lui. Această locuință ne stă pregătită. Când se va întâmpla aceasta, vom fi „îmbrăcați pe deasupra”. (Aici prima imagine,

a locuinței, trece în a doua imagine, a îmbrăcămintei.) În acea clipă are loc o schimbare a hainelor. Haina veche, ce este muritor (versetul 4), este lepădată pentru totdeauna, pentru că trebuie să facă loc hainei noi a vieții. În 1 Corinteni 15:51-54, această clipă este numită „schimbare”.

Noi, cei vii, vom fi schimbați când Domnul Isus Hristos va reveni ca să-i ducă pe copiii lui Dumnezeu în patria cerească, în casa Tatălui (Ioan 14:3). În acest verset este vorba doar despre credincioșii care vor fi în viață în acea clipă, pentru că credincioșii adormiți nu vor fi „îmbrăcați pe deasupra”, ci vor fi „îmbrăcați”, atunci când vor primi trupul de înviere: „Căci trebuie ca trupul acesta supus putrezirii să se îmbrace în neputrezire, și trupul acesta muritor să se îmbrace în nemurire” (1 Corinteni 15:53).

Morții în Hristos vor învia, iar cei vii vor fi schimbați. Atunci toți vor fi asemenea Fiului lui Dumnezeu și vor avea trupul ceresc de înviere, ca să locuiască pentru totdeauna în casa cerească a Tatălui.⁷⁰

În 2 Corinteni 5:3, Pavel dă un avertisment serios cu privire la goliciune:

„... dacă totuși, chiar fiind îmbrăcați, nu vom fi găsiți goi.”

În această propoziție intercalată, Pavel constată că, în ciuda îmbrăcămintei, există posibilitatea de a fi gol. Aceasta este o contradicție aparentă, căci cine este îmbrăcat nu poate fi în același timp gol. Ce înseamnă să fii găsit gol? Această expresie are un sens juridic: a te arăta înaintea unei judecăți și a fi recunoscut în starea ta – vinovat sau nevinovat. În acest verset, sentința „găsit gol” se referă la starea spirituală a inimii.

O ilustrare potrivită pentru aceasta găsim la Adam. După ce a păcătuit, Dumnezeu l-a chemat să iasă din ascunzătoarea lui. Se ascunsese pentru că își dăduse seama că era gol (Geneza 3:7, 10-11). Ca să-și acopere goliciunea, își făcuse un șorț din frunze de smochin. Dar această haină nu putea dăinui înaintea lui Dumnezeu. Frunzele nu-i puteau acoperi goliciunea. Înaintea lui Dumnezeu era gol, în ciuda îmbrăcămintei.

Dumnezeu Însuși i-a făcut atunci omului haine din piei de animale (Geneza 3:21). Aceste animale au trebuit să moară. Aceasta vorbește în chip simbolic despre moartea și sângele vărsat al lui Hristos, prin care păcătosul este mântuit, fiind îmbrăcat cu „hainele mântuirii”.⁷¹

Credinciosul este îmbrăcat cu neprihănirea lui Hristos și învăluit în ea. Necredincioșii însă sunt goi din punct de vedere spiritual și vor sta odată în această stare, la fel ca Adam, înaintea lui Dumnezeu (Apocalipsa 20:11-15).

70. Ioan 14:1-3; 17:24; 1 Corinteni 15:51-55; Filipeni 3:20-21; 1 Tesaloniceni 4:13-18; Iuda 21.

71. Isaia 61:10; Luca 15:22; Galateni 3:27; Apocalipsa 3:17-18.

Acolo vor fi dezgoliți și descoperiți în păcatul lor, pentru că nu au „mantaua neprihănirii”. De aceea ei sunt pierduți și merg în chinul veșnic.

Scurta propoziție intercalată este un avertisment serios pentru toți cei care sunt creștini doar în aparență și care au adoptat doar o formă exterioară a creștinismului. La venirea Domnului se va da pe față că ei nu s-au îmbrăcat cu hainele mântuirii, singurul lucru care dăinuie înaintea lui Dumnezeu. Pentru ei vine ziua înaintea scaunului de domnie al lui Dumnezeu, când totul va fi dat pe față. Atunci nu mai există nicio aparență și nicio acoperire; totul este gol și descoperit înaintea ochilor lui Dumnezeu (Evrei 4:13).

Textul continuă cu cuvintele:

„Căci noi, care suntem în cortul acesta, gemem apăsăți, pentru că nu vrem să fim dezbrăcați, ci să fim îmbrăcați pe deasupra, pentru ca ce este muritor să fie înghițit de viață” (2 Corinteni 5:4).

„Dezbrăcarea” este desfacerea (versetul 1) cortului pământesc prin moarte. Deși moartea, prin învierea lui Hristos, a devenit slujitorul nostru (1 Corinteni 3:22-23), ca să ne ducă la Hristos în rai, Pavel nu voia să fie dezbrăcat (să moară), ci să fie îmbrăcat pe deasupra (schimbat), ca să schimbe trupul muritor cu trupul veșnic și cresc.

Chiar și pe patul de moarte, copii ai lui Dumnezeu au așteptat, încă în ceasul morții lor, venirea lui Hristos. Credincioșii nu așteaptă moartea.⁷² Nădejdea lor constă în a-L aștepta din cer pe Isus Hristos (1 Tesaloniceni 1:10), ca să fie atunci schimbați. De aceea Pavel ar prefera să trăiască venirea lui Hristos înainte de moartea sa.

„Iar Cel ce ne-a pregătit tocmai pentru aceasta este Dumnezeu, care ne-a dat arvuna Duhului” (2 Corinteni 5:5).

Privirea spre viitor și așteptarea legată de ea nu sunt pentru noi un lucru nesigur. Dumnezeu ne iese în întâmpinare în slăbiciunea noastră și ne dă nouă, care putem fi încercați de îndoieli, o garanție și o cheazășie. El Se obligă să-Și împlinească făgăduința. El ne-a dăruit pe Duhul Sfânt ca arvună (sau: avans) (2 Corinteni 1:22; 1 Tesaloniceni 4:8).

Dacă Dumnezeu nu ne-ar schimba, respectiv nu ne-ar învia, ar pierde arvuna, care este Duhul Sfânt! Exact aceasta vrea să spună acest cuvânt! Duhul va fi cu noi în veac (Ioan 14:16); și după moarte El locuiește în noi

72. Pe de altă parte, versetele următoare arată că, pe lângă nădejdea venirii lui Hristos, există încrederea că după moarte vom fi la Domnul. Aceasta este, pe lângă nădejdea venirii lui Hristos, o mângâiere la fel de mare.

(Romani 8:2, 11). Acest adevăr vorbește în mod clar pentru o viață după moarte.

Trupurile credincioșilor sunt templul Duhului lui Dumnezeu (1 Corinteni 6:19; 1 Ioan 4:13) și vor fi așa și în veșnicie. Duhul Sfânt nu renunță la trupurile sfinților, în care a locuit (Romani 8:11). El Însuși va lua parte la lucrarea lui Dumnezeu în învierea și schimbarea trupurilor muritoare.

2.4.5 Călătoria și patria

„Așadar, suntem totdeauna plini de încredere și știm că, pe când suntem acasă în trup, suntem departe de Domnul” (2 Corinteni 5:6).

Faptul că avem arvuna ne face să fim totdeauna plini de încredere, pentru că ea este garanția că tot ce este muritor în noi va fi în curând înghițit de viață.

Aici este introdusă a treia imagine: șederea în străinătate și locuirea în patrie. Știm că, pe când suntem în trup, nu suntem la Domnul, unde ne este de fapt locul. De aceea șederea noastră în străinătate nu poate fi decât de durată limitată. Cuvântul „acasă” înseamnă aici a locui în trup sau a avea patria noastră în trup. „Departa de Domnul” înseamnă, în schimb, că suntem în străinătate, adică în lume, unde suntem străini și călători (1 Petru 2:11).

Această constatare este lămuritoare pentru starea de după moarte. Această opoziție înseamnă că există numai aceste două stări, respectiv aceste două locuri de ședere. Aici nu este numită nicio etapă intermediară între aceste două stări. Unii cred că această etapă nu este trăită în mod conștient și că de aceea, subiectiv (adică în propria trăire), n-ar exista. Din aceste versete reiese însă limpede că o stare intermediară inconștientă, oricum ar arăta ea, nu există în mod obiectiv. Cum ai putea, de altfel, să tânjești după o asemenea stare?

Credinciosul poate fi fie în trup, fie la Domnul; o altă posibilitate nu există. Tocmai acesta este motivul pentru care putem fi plini de încredere.

„(căci umblăm prin credință, nu prin vedere)” (2 Corinteni 5:7)

Pentru că este vorba despre lucruri nevăzute și, de aceea, veșnice, acest adevăr (versetul 6) poate fi recunoscut și înțeles numai prin credință (Evrei 11:1). Patria cerească poate fi cuprinsă numai prin credință (Evrei 11:13-15). De aceea acest verset ne arată un principiu deosebit de important pentru viața noastră de creștini, care suntem străini pe drumul spre patrie. Nădejdea noastră este o chestiune a credinței: „Căci în nădejdea aceasta am fost mântuiți. Dar o nădejde care se vede nu mai este nădejde: cum ar mai nădăjdui cineva ce vede?” (Romani 8:24).

Credinciosul nu are nevoie de relatări despre experiențe în apropierea morții și despre ceea ce au trăit pacienții în clipa morții lor. Credincioșii se sprijină numai pe Cuvântul de încredere al lui Dumnezeu. Nu trebuie să se lase tulburați de aceste relatări.

„da, suntem plini de încredere și ne-ar plăcea mai mult să fim departe de trup și acasă la Domnul” (2 Corinteni 5:8).

În acest verset, afirmația din versetul 6 este întoarsă. Pavel ar fi vrut mult mai mult să fie departe de trup, pentru că știa că atunci suntem imediat acasă, adică la Domnul. Acest verset este un verset-cheie pentru înțelegerea stării de după moarte.

Când ai murit și nu mai ești în trup, ești deci acasă la Domnul. Prin aceasta, trupul și duhul-sufletul sunt despărțite. Cum ai putea altfel să fii în același timp în afara trupului și acasă la Domnul?

„Departate de trup” înseamnă totodată o stare de străin, pentru că duhul-sufletul sau omul dinăuntru este despărțit de trup. Aceasta este o stare nedesăvârșită, care nu a fost intenționată la început. Dumnezeu l-a creat pe om într-o unitate, ca personalitate duh-suflet-trup. Chiar dacă această unitate nu mai există prin moarte, ea va fi totuși refăcută la înviere. De aceea „departate de trup” nu se referă la credincioșii înviați, pentru că ei au un trup de înviere și de aceea nu sunt departe de trup. Starea descrisă aici se potrivește numai credincioșilor adormiți.

Când este vorba de a alege, în clipa de acum, între străinătate și patrie, adică de a ajunge pe drumul cel mai scurt la Hristos, Pavel voia mai degrabă să moară, ca să fie cu Hristos (Filipeni 1:23). Dacă Pavel ar fi putut alege în ce fel să fie îmbrăcat cu casa veșnică, atunci, firește, n-ar fi vrut să fie dezbrăcat (să moară), ci să fie îmbrăcat pe deasupra (schimbat) (versetul 4).

„De aceea ne și străduim, fie că suntem acasă, fie că suntem departe, să-I fim plăcuți. Căci toți trebuie să ne arătăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, pentru ca fiecare să-și primească răsplata după binele sau răul pe care-l va fi făcut când trăia în trup” (capitolul 5:9-10).

Cu tot dorul după patrie și cu toată așteptarea de a fi în curând acolo, nu trebuie uitat un fapt important. În veșnicie va conta numai ceea ce am făcut în trup spre plăcerea Domnului. Aceasta se va da pe față înaintea scaunului de judecată al lui Hristos. Tot restul, care n-a avut valoare pentru El, nu dăinuie acolo și nu va fi răsplătit (1 Corinteni 3:12-15). Noi înșine ne vom vedea în acele clipe toată viața cu ochii lui Hristos și vom fi aduși în deplin acord cu judecata Lui asupra faptelor noastre. Chestiunea mântuirii nu mai

trebuie tratată acolo, căci ea a fost lămurită de mult. Aici este vorba numai de judecarea faptelor noastre.

Pavel spune că trebuie să ne străduim din toată puterea să trăim spre slava lui Dumnezeu, fie că suntem acasă în trup (versetul 6), fie că suntem departe de Domnul (versetul 8). Amândouă se potrivesc numai vieții noastre pe pământ. Acolo trebuie să ne străduim să lucrăm binele spre plăcerea lui Dumnezeu. Vine vremea când aceasta, în această formă unică și fără pereche, în trup, așa cum este acum pe pământ, nu va mai fi posibilă și nici nu va mai putea fi recuperată.

2.4.6 Alte interpretări

Nu trebuie să-i ascundem cititorului că există interpretări diferite ale acestui pasaj, prin care se încearcă și argumentarea concepției combătute în această carte.

Clădirea de la Dumnezeu – doar trupul de înviere

O interpretare foarte răspândită spune că clădirea desemnează exclusiv trupul de înviere, și nu o stare de după moarte și dinainte de înviere. Cortul pământesc este înțeles aici exclusiv ca trup. Când acesta este desfăcut prin moarte, Dumnezeu ne va da un trup nou, pe care El Însuși l-a întocmit și care nu va mai fi desfăcut niciodată. În plus, acest trup este ceresc, pentru că în el vom trăi în cer.

Sunt de acord în principiu cu această concepție, dar văd totuși în cuvintele „avem o clădire de la Dumnezeu” o prevedere a lui Dumnezeu direct pentru clipa în care murim. Imediat după desfacerea cortului, o casă nouă stă pregătită. Aceasta nu este încă trupul de înviere, pentru că învierea nu are loc atunci. Este starea de după moarte până la înviere, care este o parte a clădirii de la Dumnezeu. De aceea este și firesc să includem aici această stare intermediară, pentru că Pavel o amintește direct în versetul 8, și anume în același context: în afara trupului, credinciosul nu poate fi decât la Domnul; alt loc sau altă stare nu există. De aceea nu este vorba de două feluri de trupuri, ci de două feluri de viață, două feluri de existență, cea pământească și cea cerească.

Clădirea de la Dumnezeu – un trup spiritual pentru starea intermediară

Este această „clădire de la Dumnezeu” un trup care stă la dispoziție pentru starea intermediară? Cel puțin două motive vorbesc împotriva acestui lucru: în primul rând, despre această clădire se spune că este veșnică. Starea intermediară însă nu este veșnică; ea se încheie definitiv odată cu învierea. În al doilea rând, nu găsim în niciun loc al Scripturii în care este vorba despre această stare un trup special descris pentru această vreme. Pentru starea

intermediară nu este necesar un trup, căci duhul-sufletul este în această vreme vizibil ca un om în trup pe pământ (Apocalipsa 6:9-11). Mai mult nu ne spune Scriptura despre alcătuirea din timpul stării intermediare.

Clădirea de la Dumnezeu – cerul, casa Tatălui

Unii comentatori înțeleg „clădirea de la Dumnezeu” ca fiind casa Tatălui (Ioan 14:2), patria noastră cerească (Filipeni 3:20). Însă „clădirea de la Dumnezeu” și „cerurile” sunt deosebite în mod clar. Cerurile sunt aici locul unde ne vom afla; în această privință s-ar putea vorbi despre ele ca despre casa Tatălui. Dar „clădirea” – iar acest termen duce la legătura cu casa Tatălui – descrie forma de existență cerească individuală a fiecărui credincios, atât între moarte și înviere, cât și în trupul de înviere. Cu această clădire de la Dumnezeu ne aflăm în cer. Cu alte cuvinte: cu această clădire ne aflăm în casa Tatălui.

„Găsiți goi” – suflete fără trup?

Goliciunea nu descrie starea morții trupești ca pe o zăbovire inconștientă a sufletului până în ziua învierii. Potrivit versetului 1, credincioșii au după moartea lor o clădire de la Dumnezeu și, potrivit versetului 8, se află acasă la Domnul. Deși există diferite posibilități de a explica această propoziție intercalată, varianta unei stări intermediare fără trup este totuși exclusă. Este cu neputință ca starea intermediară, în sensul din Filipeni 1:23 sau 2 Corinteni 5:8, să fie simțită ca o goliciune rece și înfiorătoare.

Dezbrăcați sau îmbrăcați?

Această întrebare atinge o problemă de traducere. Un mare număr de traducători preferă „îmbrăcați”. Dacă ar fi într-adevăr „dezbrăcați”, atunci în interpretarea expusă mai sus nu s-ar schimba, în principiu, nimic. Atunci credinciosul ar fi dezbrăcat la moarte, adică ar fi fără trup, și totuși n-ar fi găsit gol. „Găsit gol” nu se referă la trup, nici la cort, nici la îmbrăcăminte. Este rezultatul cercetării judecătorești și privește numai starea spirituală a omului: fie el este în Hristos, și atunci nu are importanță dacă este în trup sau în afara trupului; fie este fără Hristos, și atunci este gol pentru totdeauna, fie în trup, fie în moarte.

Întrebări pentru aprofundare

- Care este deosebirea dintre omul „de afară” și omul „dinăuntru”?
- Ce trei imagini folosește apostolul Pavel în 2 Corinteni 4–5?
- Ce avertisment serios putem scoate din acest pasaj?
- Prin ce poate fi influențat negativ dorul nostru după patrie?

2.5 Moartea este un câștig

A muri este un câștig! Această afirmație întoarce cu susul în jos tot ce înseamnă moartea pentru om: el nu mai trebuie să se teamă de ea. Moartea este un vrăjmaș rece, chiar dacă în multe anunțuri mortuare ea este înfățișată, mai ales în caz de boală, ca o izbăvire. Moartea este orice altceva decât un câștig, dacă n-ar exista Cineva care a biruit moartea. Biruința Lui prefăce chiar și moartea în câștig.

Aceasta este înțelepciunea lui Dumnezeu! Dumnezeu poate întoarce totul și prefăce totul în binecuvântare. Unde s-a înmulțit păcatul, acolo harul s-a înmulțit și mai mult (Romani 5:20)! În istoria lui Samson găsim o preînchipuire frumoasă: când a omorât leul, un roi de albine s-a așezat în trupul lui mort și a făcut miere: „Din cel ce mănâncă a ieșit mâncare, și din cel tare a ieșit dulceată” (Judecători 14:14). Moartea este ca o fiară care sfâșie și mănâncă, dar din fiara omorâtă iese miere, care îl înviorează și îl răcorește pe om. Pavel Îl cunoștea pe Biruitorul morții:

„Căci pentru mine a trăi este Hristos, și a muri este un câștig. Dar dacă a trăi în carne îmi este partea – aceasta merită osteneala pentru mine, și ce să aleg nu știu. Sunt strâmtorat din amândouă părțile: aș dori să mă mut și să fiu împreună cu Hristos, căci ar fi cu mult mai bine; dar, pentru voi, este mai de trebuință să rămân în carne” (Filipeni 1:21-24).

Aceste versete se numără printre afirmațiile cele mai clare ale Sfintei Scripturi despre starea de după moarte.

Când a scris Pavel aceste cuvinte, el stătea în închisoare (Filipeni 1:13). Avea să mai iasă viu din această temniță? S-ar fi putut să fie condamnat la moarte. Din această situație a scris câteva gânduri despre ce simțea în fața morții, ce aștepta și ce îl frământa.

Hristos fusese până în această clipă singura țință și singurul conținut al vieții lui. Din clipa în care Îl întâlnise pe drumul Damascului (Faptele apostolilor 9), nu mai exista pur și simplu nimic altceva pentru el decât Hristos și cauza Lui. Începând cu această întâlnire, Pavel nu și-a mai privit propria viață ca pe ceva de preț în sine, ci voia să-și ducă la capăt slujba pe care o primise de la Domnul Isus (Faptele apostolilor 20:24). Era gata chiar să moară ca martir, numai să slujească aceasta la cinstirea lui Hristos (versetul 20).

Pavel a constatat aici că moartea de martir nu slujește doar la proslăvirea lui Hristos, ci este pentru el, în plus, un câștig personal. El arată ce i-ar aduce lui personal moartea. Viața lui în carne era deja plină de Hristos. Dar moartea

lui ar însemna, pe deasupra, încă un câștig. Acest câștig ar întrece chiar deviza vieții lui, „pentru mine a trăi este Hristos”. Moartea nu era pentru el doar sfârșitul unei vieți pline de Hristos, ci trecerea la ceva cu mult mai bun.

Numai când Hristos ne umple viața, moartea este un câștig pentru noi. Pentru omul fără Hristos, moartea este sfârșitul amar și de neocolit, capătul propriei sale vieți, trăite după bunul său plac. Într-un cuvânt: pierdere. Viața este pierdută, pentru că fără Hristos nu are trăinicie. Hristos în viața credinciosului garantează câștigul slavei veșnice! Fără Hristos însă, omul este pierdut pe vecie – o pierdere care nu se sfârșește niciodată.

Pavel se gândește ce ar prefera dacă ar putea hotărî el însuși deznodământul înțemnițării sale: fie moartea (aceasta este un câștig), fie libertatea (viața în carne). Nu este deloc trist că ar rămâne aici, pentru că atunci îi poate sluji mai departe Domnului. Când se gândea la filipeni și la râvna lor pentru Evanghelie, era umplut de bucurie și recunoștință. Voia să facă totul pentru înaintarea credinței lor.

Astfel, Pavel era atras de amândouă posibilitățile. Pe de o parte vedea marele câștig personal, pe de altă parte slujba pentru Domnul și binele credincioșilor. El recunoaște deschis că nu se poate hotărî atât de ușor.

Ce voia să spună Pavel, mai exact, prin câștig? Câștigul consta pentru el în a se muta și a fi împreună cu Hristos. Nimic mai puțin decât aceasta i-ar fi adus moartea. Aceasta era cu mult mai bine și nu se putea compara în niciun fel cu ceea ce trăise până atunci. La moartea sa avea să ajungă pe loc în apropierea nemijlocită a Răscumpărătorului său. Toată mărimea acestui câștig stă în puținele cuvinte: „a fi împreună cu Hristos”. El dorea mult să-L vadă pe Răscumpărătorul său față în față. Nu odihna de după o slujbă plină de osteneală îl atrăgea – deși și aceasta era adevărat⁷³ –, ci o Persoană care îi umplea viața deja pe pământ. Aici învățase deja să cunoască această Persoană. Din păcate, împrejurările vieții și, nu în ultimul rând, natura veche, carnea păcătoasă, puteau tulbura această părtășie și această apropiere de Hristos. Dar atunci nici aceasta nu va mai fi; nimic nu-l va mai putea tulbura să trăiască împreună cu Hristos. Părtășia adâncă cu Hristos, de care se bucura deja aici, avea să fie trăită acolo în desăvârșire.

Cunoașterea Persoanei Lui (Filipeni 3:8) îl făcea să dorească să moară, pentru că moartea, ca slujitor (cf. 1 Corinteni 3:22), avea să-l ducă la Hristos. Numai cunoașterea lui Hristos Isus poate trezi și astăzi în credincioși aceeași dorință.

73. Apocalipsa 14:13

Dar apoi grija pentru Biserică îl cuprinde din nou pe Pavel, și el ajunge personal la convingerea că va rămâne spre folosul ei (versetul 25).

2.5.1 Alte explicații

Din păcate, există și concepții greșite despre aceste versete. Se neagă că credinciosul este imediat după moartea sa împreună cu Hristos.

2.5.1.1 Este vorba de revenirea lui Hristos?

Unii spun că aici nu este vorba despre moartea oamenilor, ci despre revenirea lui Hristos. Potrivit acestei păreri, credincioșii ar fi duși la Hristos abia la revenirea lui Hristos și la învierea legată de ea, ca să fie atunci împreună cu El. Însă acesta este doar jumătate de adevăr. Este adevărat că la venirea Domnului vom ajunge la starea desăvârșită, în înviere. Dar aici nu este vorba nici de revenirea Domnului, nici de atingerea stării finale desăvârșite. Pavel vorbește despre moarte!

Dacă aici ar fi într-adevăr vorba de venirea Domnului, atunci ar fi foarte îndoielnic dacă Domnul ar veni numai pentru Pavel. Urmarea ar fi că filipenii ar rămâne în urmă. Pavel ar pleca, iar ei ar rămâne aici. Aceasta este concluzia, dacă aici ar fi vorba de venirea Domnului. Aproape că nu mai trebuie să subliniem că la venirea Domnului niciun credincios nu va rămâne în urmă.

2.5.1.2 Mutarea

Un alt motiv pentru care aici nu este vorba de revenirea lui Hristos și de înviere este cuvântul „a se muta”. Substantivul corespunzător lui „a se muta” mai apare la Pavel doar o singură dată, și anume în 2 Timotei 4:6. Acolo el îl folosește fără îndoială pentru moartea lui de martir.

În limba vorbită de atunci, cuvântul „a se muta”⁷⁴ era folosit pentru a descrie dezlegarea parâmelor și ridicarea ancorei unei corăbii aflate în port, care era gata să iasă în larg. Pe lângă aceasta, era folosit și pentru a descrie strângerea unei tabere de corturi (cf. 2 Corinteni 5:1, 4; 2 Petru 1:14) la plecare. Termenul cuprindea și despărțirea unor lucruri care țin unul de altul. Cu privire la moarte, este despărțirea duhului-sufletului de trup. Și această din urmă folosire a cuvântului „a se muta” sprijină gândul că aici este vorba despre moarte.

74. „A se muta” înseamnă aici literal „a dez-lega”. Astfel, la moarte, cortul și haina trupului sunt, ca să zicem așa, desfăcute (2 Corinteni 5:1, 4).

2.5.1.3 Somnul sufletului?

Unii susțin și că moartea ar fi începutul somnului sufletului. Să presupunem că Pavel ar cădea într-adevăr, după moartea sa, într-un somn al sufletului, unde ar fi într-un ținut al nimănui, fără nicio conștiință. Cum ar trebui atunci să înțelegem cuvintele că dorea să se mute? Voia Pavel să scape de situația lui, să fugă de însărcinarea lui? Doar el avea dorința să rămână spre folosul filipenilor și al tuturor credincioșilor, în loc să se mute într-un neant provizoriu. Chiar dacă, potrivit acestei concepții, vremea de după moarte n-ar mai exista pentru el (subiectiv) și de aceea pentru el n-ar trece niciun timp de la moarte până la înviere, totuși ar trece cel puțin timpul pentru filipeni, în care ei aveau nevoie de ajutorul și de slujba lui Pavel. Dacă Pavel ar fi învățat somnul sufletului, atunci ar fi spus probabil că vrea să rămână, ca să nu piardă nici măcar un ceas într-un somn al sufletului fără folos. El îi îndemna pe credincioși să răscumpere vremea, nu s-o doarmă (cf. Efeseni 5:16; Coloseni 4:5)!

2.5.1.4 Un drept doar pentru Pavel?

Unii obiectează că nu orice credincios ar putea pretinde pentru sine același lucru ca apostolul Pavel. Există cu siguranță lucruri care i se cuveneau numai lui Pavel și care i-au fost date numai lui, ca apostol. Starea de după moarte este însă aceeași pentru toți credincioșii, pentru că este un rezultat al lucrării desăvârșite a lui Hristos. El a câștigat biruința asupra morții pentru toți. Aceste binecuvântări nu depind de o anumită poziție sau de o anumită slujbă în poporul lui Dumnezeu, nici de experiențe deosebite, ci le sunt dăruite tuturor credincioșilor în același fel și în deplina lor măsură.

2.5.2 Să-L întâlnim!

Să încheiem acest capitol cu o perspectivă pe care vrem s-o învățăm de la Pavel. Dacă este o certitudine că toți credincioșii, când mor, merg la Hristos, ce efect are aceasta asupra noastră? Suntem gata în orice clipă să fim chemați de Domnul Isus Hristos? Este important ca credinciosul să se gândească la aceasta, ca să vadă dacă este legat de această viață cu toate lucrurile ei sau dacă este gata să renunțe oricând la toate, cu privirea spre Hristos. Tocmai gândul la moarte scoate la lumină multe lucruri din viața noastră. Ne-am încrede noi în Domnul că El S-ar îngriji de familia noastră? Am fi gata să dăm drumul? Să nu excludem niciodată, chiar dacă suntem copii ai lui Dumnezeu,

că putem fi chemați oricând, la orice vârstă, prin moarte, în Împărăția Lui cerească!

Îl cunoaștem noi pe Mântuitorul nostru încă de acum în așa fel încât, de cealaltă parte, să nu întâlnim un străin, ci un cunoscut? Nu că L-am fi văzut deja în trup. Nu, dar Îl iubim, deși nu L-am văzut (1 Petru 1:8). Părtășia pe care o putem avea cu El încă de acum creează o relație de apropiere cu El, pe care o continuăm acolo. Cunoașterea pe care am dobândit-o aici și ceea ce am văzut aici cu ochii credinței luăm cu noi acolo.

Vom fi copleșiți de El, pentru că atunci nu-L vom mai vedea cu ochii credinței, ci aieveja, în toată frumusețea Lui.⁷⁵ A fi împreună cu Hristos înseamnă a-L vedea așa cum este⁷⁶.

Întrebări pentru aprofundare

- Explicați de ce moartea era pentru Pavel un câștig!
- Puteți fi de acord personal cu aceasta?
- Care este condiția pentru aceasta?
- Cum influențează cunoașterea lui Isus Hristos din această viață cunoașterea noastră din veșnicie?
- De ce este greșit să vorbim despre un somn al sufletului?

2.6 Cei adormiți

Expresia „cei adormiți” este o altă denumire pentru oamenii care au murit. Strict vorbind, NT rezervă această descriere numai oamenilor care sunt legați de Hristos.⁷⁷

„Adormirea” în sine este o descriere care îndulcește moartea. De aceea se potrivește tocmai credincioșilor, pentru că pentru ei moartea, prin triumful lui Hristos asupra morții, este un vrăjmaș biruit (Evrei 2:14). Această descriere este atât de frumoasă și pentru că somnul durează întotdeauna doar o anumită vreme. Clipa trezirii, adică a sculării (învierii), va veni, și va răsară o zi veșnică, ce nu va mai avea seară.

Faptul că moartea este numită somn⁷⁸ ține și de asemănarea, vizibilă din afară, dintre cineva care doarme și cineva care a murit. Somnul nu este însă doar o imagine a morții, menită să îndulcească realitatea morții, ci descrie starea reală a morților. Astfel, acest somn arată deja că moartea nu este

75. În sensul figurat al Psalmului 45:2; 1 Împărați 10:7; Isaia 33:17.

76. 1 Ioan 3:2.

77. Cuvântul „cei adormiți” apare în NT în următoarele locuri: 1 Corinteni 15:20; 1 Tesaloniceni 4:13-15; cuvântul „a adormi” în următoarele locuri: Matei 27:52; 1 Corinteni 7:39; 11:30; 15:6, 18, 51; 2 Petru 3:4. În VT termenul nu este limitat la credincioși: Ieremia 51:39, 57; Daniel 12:2.

78. Ieremia 51:39; Daniel 12:2; Matei 9:24; Marcu 5:39; Luca 8:52; Ioan 11:11-14.

sfârșitul unui om, ci doar o stare limitată în timp. Somnul, așa cum îl cunoaștem, are întotdeauna, de fapt, o anumită durată. Tot așa stau lucrurile și cu cei care au adormit. Vine clipa când se vor trezi din somn, adică vor învia.

Cuvântul folosit pentru „a adormi” provine din sensul de bază „a sta culcat”, „a se culca să se odihnească”, „a cădea în somn”. Opusul lui este învierea, care desemnează „sculatul” din somn (1 Corinteni 15:20, 51-52). Astfel, acest somn seamănă cu așteptarea învierii, care încheie starea intermediară și deschide starea finală.

„Adormirea” nu înseamnă însă, de fapt, că odată cu moartea începe somnul morții, deși aceasta ar putea fi cuprinsă în cuvânt. Mai degrabă, această expresie descrie procesul morții și al mutării. Când NT folosește acest cuvânt, nu înseamnă că morții dorm acum, ci că ei mor și trec astfel într-o altă stare. Cei adormiți sunt deci credincioși care au murit și care, de atunci, se află într-o altă stare de viață.

2.6.1 Se află cei adormiți în somnul sufletului?

Întrebarea cu privire la starea din moarte este la ce se referă somnul și învierea. Cuprinde acest somn doar trupul, sau se referă și la omul dinăuntru, adică la duhul-sufletul lui? Ceea ce se numește somnul sufletului este o stare de inconștiență sau de lipsă a conștienței a omului întreg, atât a credincioșilor, cât și a necredincioșilor. Unii susțin că acest somn ar semăna cu o stingere totală a persoanei în noaptea morții. Însă prin aceasta somnul credincioșilor care au murit și starea morților nu sunt nicidecum explicate, după cum arată locurile următoare.

Mai înainte trebuie observat că un om care doarme și al cărui trup este în repaus poate totuși, în același timp, să trăiască ceva, de exemplu în vis. Deși trupul nu este activ, subconștientul poate fi totuși activ. Prin aceasta vrem doar să arătăm că imaginea somnului nu înseamnă că cel care doarme nu are conștiență, pentru că el se poate trăi foarte bine pe sine și mediul său, ca personalitate, într-un vis. După cum somnul este doar o altă stare de viață decât starea de veghe, tot așa și moartea este o altă stare de viață decât existența pământească a aceleiași persoane. Moartea nu este stingerea existenței persoanei care moare, tot așa cum nici somnul trupesc nu înseamnă lipsa de viață a celui care doarme.

2.6.2 La ce se referă somnul?

Interesant este, în acest context, o întâmplare de la răstignirea lui Isus: „... și pământul s-a cutremurat, stâncile s-au despicat, mormintele s-au deschis și multe trupuri ale sfinților adormiți au fost înviate; și, după învierea Lui, au ieșit din morminte, au intrat în sfânta cetate și s-au arătat multora” (Matei 27:51b-53).

În acest verset sunt pomeniți în același timp cei trei termeni cercetați de noi: *înviere*, *cei adormiți* și *trupuri*. Cei trei termeni țin împreună și arată limpede că trupul este cel care doarme și este înviat. Se spune că trupurile sfinților adormiți au fost înviate și, ca rezultat, firește, omul întreg, deci și duhul-sufletul, căci ei au mers, după învierea lui Isus, la Ierusalim.

Există doar o înviere a *trupului* (1 Corinteni 15:35-44). Când în alte locuri se spune că morții vor învia, și prin aceasta este avută în vedere, firește, persoana întreagă, aceasta arată că omul întreg este readus la înviere, prin unirea trupului de înviere cu duhul-sufletul.⁷⁹

Adormirea acestor sfinți a fost moartea, care atinge doar trupul muritor, nu și duhul-sufletul lor. Tot așa, doar trupul lor a fost înviat. Nici aici nu există altă concluzie decât că adormirea și învierea se referă doar la trup.

În acest text avem deci o indicație clară că starea de somn din moarte are legătură cu trupul sfinților. În niciun loc din NT somnul morții nu este folosit pentru suflet sau pentru duh. Aceasta ar contrazice și natura duhului-sufletului, pentru că el nu este legat de trup. Somnul este numai o stare a trupului.

2.6.3 Exemplul morții lui Ștefan

Acest lucru îl arată limpede și exemplul morții lui Ștefan (Faptele apostolilor 7). El a fost omorât – ca și Domnul lui cu câțva timp înainte – de cei din poporul său. În ultimele minute ale vieții sale a privit în cerul deschis. Acolo L-a văzut pe Hristos stând la dreapta lui Dumnezeu, ca Mare Preot credincios care Se îngrijea de el, care era într-un mare necaz. Când pietrele ucigașilor săi au căzut apoi asupra lui, el s-a rugat: „Doamne Isuse, primește duhul meu!” (Faptele apostolilor 7:59; cf. Luca 23:46). Deși această moarte nu poate fi comparată cu o adormire liniștită, se spune totuși că el a adormit. Duhul lui a fost primit de Domnul Isus la Sine, în cer. Cine vrea să susțină, în fața acestei descrieri, că Ștefan s-ar fi scufundat într-un somn inconștient al

79. NT face o deosebire clară între învierea trupului și învierea spirituală, în care cei morți spiritual sunt aduși la viață împreună cu Hristos, de ex. Efeseni 2:5.

sufletului? De ce i s-a mai deschis atunci, imediat înainte de moartea lui, privirea spre cer, spre Biruitorul morții, dacă apoi totuși a căzut într-un somn inconștient al sufletului? Ce rost ar mai avea atunci cererea ca Domnul Isus să-i primească duhul?

Ștefan (adică duhul-sufletul lui) a mers, ca și Domnul său, după ce a murit, în rai. Sfinții și preaiubiții Domnului Isus adorm în El, „în Hristos” (1 Corinteni 15:18). Astfel, ei sunt primiți și luați la Sine, ca Ștefan, de El Însuși, ca să fie pentru totdeauna cu El, mai întâi ca adormiți și apoi, odată, ca înviați.

2.6.4 Cei adormiți la răpire

Răpirea la cer este nădejdea credincioșilor. Domnul Isus vine El Însuși ca să-Și ducă poporul în cer. Tesalonicenii ținuseră cu răbdare această nădejde (1 Tesaloniceni 1:3). Dar pe bună dreptate trebuie să se fi întrebat ce avea să se întâmple cu frații și surorile lor în credință care adormiseră, când ei, cei vii, aveau să fie răpiți. Pavel îi îmbărbătează și le spune că nu trebuie să se întristeze ca ceilalți, care n-au nădejde, căci:

„Căci, dacă credem că Isus a murit și a înviat, tot așa Dumnezeu îi va aduce împreună cu El pe cei adormiți prin Isus” (1 Tesaloniceni 4:14).

Nimeni altul decât Însuși Dumnezeu cel viu, la care se întorseseră ei, S-a îngrijit de cei adormiți. El îi va încredința Fiului Său atunci când Acesta va veni din cer pentru răpire. Ei adormiseră în El, în Isus, Fiul lui Dumnezeu, și astfel aveau să vină iarăși împreună cu El. Atunci se va întâmpla ce spune versetul 16:

„Căci Însuși Domnul, cu un strigăt de poruncă, cu glasul unui arhanghel și cu trâmbița lui Dumnezeu, Se va pogori din cer, și întâi vor învia cei morți în Hristos.”

Cu alte cuvinte: Isus îi aduce din cer pe cei adormiți, și atunci cei adormiți, morții în Hristos, vor învia.⁸⁰ Aici vedem cum duhul-sufletul celor adormiți era la Isus Hristos în cer și apoi este adus împreună cu El, ca să fie unit cu trupul la înviere.⁸¹ Astfel și acest cuvânt confirmă că învierea este unirea duhului-sufletului cu trupul.

80. O altă interpretare explică acest verset în sensul că Hristos, la venirea Sa în putere și slavă, îi va „aduce împreună cu El” din cer pe cei adormiți, după ce aceștia au fost răpiți acolo la învierea lor.

81. Tot așa se poate înțelege și apariția omului. Zămislirea face să ia ființă trupul, omul de afară, dar Dumnezeu trimite, respectiv întocmește, duhul în lăuntru lui (Zaharia 12:1; Psalmii 33:15; 104:30).

2.6.5 Cei adormiți înainte de răpire

După ce tesalonicenii au fost liniștiți cu privire la faptul că frații și surorile lor adormiți aveau să fie de față, ca și ei, cei vii, la marele eveniment al răpirii, Pavel le-a făcut cunoscut acum și unde se află cei adormiți până la răpire:

„Fiindcă Dumnezeu nu ne-a rânduit la mânie, ci ca să câpătăm mântuirea prin Domnul nostru Isus Hristos, care a murit pentru noi, pentru ca, fie că veghem, fie că dormim, să trăim împreună cu El” (1 Tesaloniceni 5:9-10).

Un cuvânt minunat, care cuprinde pe scurt toată bogăția creștinilor! Am fost aleși înainte de toți vecii pentru mântuire, iar prin lucrarea lui Hristos aceasta va fi cu adevărat partea noastră. Mântuirea ne-a adus acolo încât să trăim acum pentru totdeauna împreună cu Hristos.

„A veghea” înseamnă în acest verset: a trăi pe pământ; și, prin urmare, „a dormi” înseamnă: a fi murit ca credincios⁸², respectiv a fi adormit.⁸³ Pavel spune că în ambele stări vom trăi împreună cu Hristos. Aceasta înseamnă că trupul doarme, în timp ce duhul-sufletul este la Hristos. Pavel nu mai lasă deci nicio întrebare deschisă cu privire la cei adormiți.

În Hristos nu avem doar viață, ci și trăim „împreună cu El”. Primul lucru este, firește, condiția pentru al doilea. Aici înseamnă o împreună-viețuire conștientă. Această legătură și părtășie o trăiesc cei vii încă de astăzi, prin credință, la fel și cei adormiți, iar în curând o vor trăi aceste două grupuri ca înviați.

Acest verset descrie aspectul viitor, veșnic, că cei vii și cei adormiți vor fi în același fel pentru totdeauna la Domnul, adică vor trăi împreună cu El, ca apoi, puțin mai târziu, să se și arate public împreună cu El (2 Tesaloniceni 1:10; Coloseni 3:4).

2.6.6 Concluzie

Adormirea și somnul credincioșilor nu înseamnă deci niciodată somnul sufletului. Ele descriu numai și numai procesul morții și starea trupului omenesc și muritor până în momentul învierii.

Întrebări pentru aprofundare

82. Cei care dorm nu sunt aici persoanele din capitolul 5:4-7, pentru că acestea nu vor trăi niciodată împreună cu Hristos. Ele nu-L cunosc pe Hristos, pentru că sunt fii ai nopții și sunt în întuneric. El va veni pentru ele ca un hoț, și de aceea venirea Lui va însemna pentru ele judecată.

83. Poate că aceasta este singura dată când „a dormi” desemnează starea credincioșilor care au murit.

- De ce termenul „a adormi” se referă numai la trup?
- Care era grija tesalonicenilor cu privire la morții lor și cum îi îmbărbătează Pavel?

2.7 Hristos – Stăpân peste cei vii și peste cei morți

Faptul că Hristos stăpânește peste cei vii și peste cei morți este un cuvânt-cheie în Romani 14. Acolo este vorba despre credincioși care au păreri și practici diferite în lucrurile pentru care nu există o poruncă explicită a Domnului, unde deci fiecare copil al lui Dumnezeu este personal răspunzător înaintea Domnului său. Tot ce face un credincios este îndreptat spre Domnul său, căruia îi aparține. „Căci niciunul din noi nu trăiește pentru sine”, spune Pavel, și adaugă, subliniind: „și niciunul nu moare pentru sine” (versetul 7). Chiar și în moarte, al cărei moment nu-l hotărâm noi, credinciosul își are ținta în Hristos. Pavel repetă încă o dată acest adevăr:

„Căci, dacă trăim, trăim pentru Domnul; și dacă murim, murim pentru Domnul. Deci, fie că trăim, fie că murim, suntem ai Domnului” (versetul 8).

Viața noastră o trăim pentru El, iar în moartea noastră murim pentru El. Aceasta se întemeiază pe faptul că îi aparținem Domnului. Îi aparținem în viața noastră de zi cu zi și în moarte. În moarte nu ne pierdem pentru El, căci și atunci suntem proprietatea Lui. Ce minunat! Am fost cuprinși în planul atotcuprinzător al lui Dumnezeu, care Îl are în centru pe Fiul Său:

„Căci Hristos pentru aceasta a murit și a înviat: ca să aibă stăpânire și peste cei morți, și peste cei vii!” (Romani 14:9).

Planul lui Dumnezeu dinainte de toți vecii a fost să-I supună totul Fiului Său (Efeseni 1:9-10, 21-22). Ca Creator al tuturor lucrurilor, Fiului, care este Dumnezeu, Îi era în mod necesar totul supus întotdeauna (Coloseni 1:16; Evrei 1:2-3). Și totuși trebuia ca totul să-I fie supus și ca Om.⁸⁴ Pentru că Domnul Isus a săvârșit lucrarea de răscumpărare și a suferit moartea pentru toți (Evrei 2:9) și L-a proslăvit desăvârșit pe Dumnezeu în aceasta, El a fost înălțat ca Om peste toate. Acum El șade pe scaunul de domnie al lui Dumnezeu, la dreapta Tatălui.⁸⁵ Acolo așteaptă vremea când toți vrăjmașii vor fi la picioarele Lui, căci El nu Și-a început încă stăpânirea în mod public în lume (Evrei 1:3; 10:12-13). Deocamdată El este Cel lepădat. Dumnezeu mai dăruiește acum o vreme de har și, prin aceasta, posibilitatea ca omul să se

84. Cf. de ex. Psalmul 8; Evrei 2:5-9; 1 Corinteni 15:25-28.

85. Evrei 8:1; 12:2; Apocalipsa 3:21.

supună, în această vreme, Fiului lui Dumnezeu, să-I recunoască autoritatea și să-I slujească.

Copiii lui Dumnezeu recunosc deja de acum stăpânirea lui Isus. Ei Îi slujesc și Îl urmează (2 Corinteni 5:15; Faptele apostolilor 17:7). Dar va veni vremea și pentru toți ceilalți oameni când vor trebui să recunoască stăpânirea lui Isus. Atunci vor fi siliți să o facă, pentru că vremea în care o puteau face de bunăvoie va fi trecut. Atunci nu vor mai fi întrebați dacă sunt gata sau nu, căci Dumnezeu vrea ca Fiul Său să fie cinstit de toți (Filipeni 2:9-11; Ioan 5:23).

Pretenția și autoritatea lui Hristos de a stăpâni depășesc domeniul vizibil pentru oameni și viața pământească. Nici morții nu se pot sustrage stăpânirii Lui. Hadesul (locuința morților) Îi este de asemenea supus. Astfel I Se arată Hristos cel proslăvit apostolului Ioan:

„Când L-am văzut, am căzut la picioarele Lui ca mort. El Și-a pus mâna dreaptă peste mine și a zis: «Nu te teme! Eu sunt Cel dintâi și Cel de pe urmă și Cel viu; am fost mort, și iată că sunt viu în vecii vecilor și țin cheile morții și ale Hadesului»” (Apocalipsa 1:17-18).

Aici Domnul Isus Se prezintă ca Acela căruia Îi sunt supuse moartea și Hadesul. Căci cine are cheile are puterea (Isaia 22:22; Matei 16:19). Ce înseamnă stăpânirea lui Hristos peste cei vii și peste cei morți, în ce fel Îi sunt ei supuși și de când stăpânește El peste ei?

Expresia „a stăpâni” este aceeași ca în Luca 22:25, unde se spune că împărații neamurilor „stăpânesc” peste ele și își exercită puterea asupra lor. Stăpânirea presupune supuși, care sunt sub puterea celui ce stăpânește și care trebuie să se plece înaintea acestei autorități. În Romani 14:9, acești supuși sunt cei vii și cei morți.

Când Și-a început Domnul Isus stăpânirea? S-a arătat deja că stăpânirea atotcuprinzătoare va începe abia în viitor, căci încă nu vedem că totul Îi este supus (Evrei 2:8). Stăpânirea lui Hristos se limitează, în cazul celor vii, la credincioși, căci necredincioșii nu se supun Fiului lui Dumnezeu. Din contextul din Romani 14 se vede limpede că fiecare credincios (în mod normal) își pune viața sub autoritatea Domnului și este răspunzător numai înaintea Lui (versetele 7-8, 12). Credincioșii Îi aparțin Domnului lor în toată viața lor și chiar și în moarte. Așadar, stăpânirea lui Hristos, în ce-i privește pe credincioși, a început de când există credincioși care se supun lui Hristos. În forma provizorie și ascunsă a Împărăției lui Dumnezeu, Împăratul, deocamdată încă lepădat, își exercită guvernarea „din exil” asupra credincioșilor (versetul 17; Coloseni 1:13).

În versetul 9 însă, înaintea celor vii sunt numiți cei morți, pentru care este valabil același lucru. El stăpânește și peste ei, întrucât ei sunt sub puterea Lui. Orice om care moare este pus, imediat după moartea sa, în fața faptului că Hristos este Domn. Se spune că și „cei de sub pământ”, adică morții care sunt în Hades, trebuie să-și plece genunchii ca să mărturisească că Hristos este Domnul (Filipeni 2:10-11). Pentru necredincios aceasta înseamnă judecată, căci problema păcatului n-a fost rânduită. Ei intră în veșnicie fără să fi fost împăcați cu Dumnezeu (Evrei 9:27). Sunt pierduți fără întoarcere. După moarte, cel care a murit nu-și mai poate trăi propria viață; atunci trebuie să se plece definitiv înaintea autorității lui Hristos.

Stăpânirea peste cei morți, fie ei credincioși sau necredincioși, pare, firește, de înțeles numai dacă ea este și simțită. Aceasta presupune neapărat, la rândul ei, deplina conștiință a celor morți și a celor adormiți. Dacă n-ar avea conștiință sau dacă s-ar afla în somnul inconștient al sufletului, n-ar exista nici stăpânirea lui Hristos peste cei morți.

Numai în această viață te poți împotrivi stăpânirii lui Hristos. După moarte nu mai există împotrivire. Orice om care moare este așteptat de Cel viu și adevărat. Există însă o deosebire hotărâtoare. Acest Domn, care pentru cei pierduți este Judecătorul, îi întâmpină pe credincioși ca Acela care îi iubește și a murit pentru ei. De aceea credincioșii pot privi, asemenea lui Pavel, plini de încredere, spre clipa în care vor merge prin moarte la Domnul lor iubit, ca să fie la El în rai (Filipeni 1:23).

Nădejdea lor nu este moartea, ci revenirea lui Hristos (1 Tesaloniceni 1:10; 4:13-18), dar moartea îi duce încă dinainte la Domnul lor. Stăpânirea lui Hristos înseamnă pentru cei adormiți bucurie, pace și o fericire de nespus. Domnul Isus Hristos nu-i ține în mâna Sa doar pe credincioșii vii, ci și pe cei adormiți, până la înviere, ca să nu-i piardă, căci aceasta este voia Tatălui Său (Ioan 6:39; 10:29). De dragostea lui Dumnezeu și de dragostea lui Hristos nici moartea nu-l poate despărți pe credincios (Romani 8:38-39)!

Scriptura nu spune multe despre ce înseamnă stăpânirea lui Hristos peste necredincioșii care au murit.⁸⁶ Petru dă o indicație când numește „închisoare”

86. Se poate întreba pe bună dreptate cum era în Șeol (locuința morților) înainte ca Hristos să preia stăpânirea. Ce era altfel? Nu existau mai înainte nici Hadesul, nici raiul? Din istorisirea despre Lazăr și bogatul (Luca 16) reiese că Hadesul și raiul existau deja înainte de moartea și învierea lui Hristos. Abia după moartea lui Hristos se spune că credincioșii sunt la El. Raiul este numit „sânul lui Avraam” și nu este marcat de prezența Omului proslăvit Hristos (și nici nu poate fi). Totuși, este un loc și o stare de binecuvântare. Dacă pentru acești credincioși a existat o schimbare înainte și după moartea lui Hristos, nu știm. Credincioșii din toate timpurile care au murit trăiesc însă prezența lui Hristos de la moartea și învierea Lui, pentru că El a fost în rai când a murit. Din acel moment, „a fi în rai” înseamnă a fi la Hristos (Filipeni 1:23). Mai mult nu putem

locul unde se află necredincioșii care au murit (1 Petru 3:19-20). O închisoare presupune persoane și autorități care au puterea să-i țină pe oameni sub pază. Această închisoare, Hadesul, a fost pusă sub autoritatea lui Hristos ca Om proslăvit (Apocalipsa 1:18). Necredincioșii care au murit sunt ținuti acolo de El și păstrați până în ziua judecății (2 Petru 2:9) înaintea scaunului de domnie mare și alb (Apocalipsa 20:11-15).

Unii sunt păstrați în prezența Domnului lor până la înviere (ca Lazăr în sânul lui Avraam), ceilalți sunt ținuti în închisoare până la rostirea sentinței înaintea scaunului de domnie mare și alb (ca bogatul în Hades).

Stăpânirea Domnului nu se limitează la exercitarea și desfășurarea unică a puterii Sale la înviere, când îi va chema pe morți din mormintele lor (Ioan 5:28-29). Ea înseamnă o supunere fundamentală și permanentă, care și-a avut începutul atunci când Hristos S-a suit pe scaunul de domnie al lui Dumnezeu.

În rezumat, putem trage concluzia că stăpânirea lui Hristos peste cei morți presupune o continuare conștientă a vieții personalității duh-suflet după moarte.

Întrebări pentru aprofundare

- Cum poate fi explicată, respectiv deosebită, stăpânirea lui Hristos:
- la credincioși, pe de o parte, și la necredincioși, pe de altă parte?
- înainte și după moarte?
- Cum arată o viață trăită conștient sub stăpânirea lui Hristos?

2.8 Sufletele de sub altar

Cartea Apocalipsei ne descoperă desăvârșirea căilor lui Dumnezeu cu creația și ne dă lămuriri și despre starea omului după moarte. În aceasta, cartea se potrivește întocmai cu ceea ce a fost deja cercetat din alte părți ale NT.

„Și când a rupt pecetea a cincea, am văzut sub altar sufletele celor ce fuseseră înjunghiați din pricina Cuvântului lui Dumnezeu și din pricina mărturiei pe care o aveau. Și strigau cu glas tare și ziceau: «Până când, Stăpâne, Tu, care ești sfânt și adevărat, nu judeci și nu răzbuni sângele nostru asupra celor ce locuiesc pe pământ?» Și fiecăruia dintre ei i s-a dat o haină albă; și li s-a spus să se mai odihnească puțină vreme, până când aveau să fie desăvârșiți și

spune despre această întrebare, pentru că Scriptura nu spune mai mult. Necredincioșii nu-L vor vedea pe Isus Hristos (până la judecata de la scaunul de domnie alb). Ei nu sunt la El. Dar tuturor morților care au murit în păcatele lor li se va arăta – așa cred eu – în mod simțit că Hristos stăpânește și acum peste cei morți.

tovarășii lor de slujbă și frații lor, care aveau să fie omorâți ca și ei” (Apocalipsa 6:9-11).

În cercetarea acestui text ne limităm la următoarele întrebări:

- Cine sunt sufletele de sub altar?
- Unde se află sufletele?
- În ce vreme are loc acest eveniment?

2.8.1 Sufletele martirilor

Ioan vede aici sufletele celor ce fuseseră înjunghiați din pricina Cuvântului lui Dumnezeu și din pricina mărturiei pe care o aveau. De ce vorbește el aici despre sufletele martirilor și nu pur și simplu despre martiri? În ce constă deosebirea?

Sufletul este acea parte a unui martir care continuă să trăiască după moarte.⁸⁷ Ucigașii au putere doar să ucidă trupul, nu însă și sufletul. Acest fapt îl dă Domnul Isus ca mângâiere celor ce sunt omorâți pentru Numele Lui:

„Nu vă temeți de cei ce ucid trupul, dar care nu pot ucide sufletul; ci temeți-vă mai degrabă de Cel ce poate să piardă și sufletul, și trupul în gheenă” (Matei 10:28).

Despre astfel de persoane este vorba aici. Ei înșiși au fost omorâți pentru Cuvântul lui Dumnezeu, nu însă și sufletele lor. Domnul Isus face aici o deosebire explicită între suflet și trup. Sufletul este nemuritor și nu poate fi ucis, spre deosebire de trup, care poate fi ucis. De aceea termenul „suflete” cuprinde aici faptul că viața în trupul pământesc s-a încheiat prin moarte, dar continuă fără întrerupere – în afara trupului – într-o altă lume. Ioan vede sufletele, dar nu trupurile pământești din carne și sânge, căci acestea au rămas pe pământ.⁸⁸

În capitolul 6:9 și 20:4, sufletele reprezintă în mod clar persoanele martirilor. Aceasta se vede din faptul că ele vorbesc și li se vorbește. Are loc o convorbire reală, care nu este simbolică. O convorbire presupune deplina conștiință și facultăți mintale active, care sunt vădit prezente la aceste suflete.

87. Cf. secțiunea 3.2.

88. Sensul termenului „suflet” este diferit în Apocalipsa. De șapte ori este folosit cuvântul grecesc *psyche*: 6:9 (persoanele martirilor); 8:9; 12:11 (viața, adică existența pământească); 16:3 (toate viețuitoarele din mare); 18:13-14 (suflete de oameni, suflet); 20:4 (același sens ca 6:9). Un principiu important pentru interpretarea Scripturii constă în faptul că contextul unui text este hotărâtor pentru sensul unui termen. Ca prim pas este, firește, interesant să cercetăm cum foloseau scriitorii înșiși termenii, înainte de a cerceta apoi folosirea lor la alți scriitori.

Astfel, personalitatea martirilor a rămas, după moartea lor, pe deplin păstrată, cu toate trăsăturile esențiale pentru o personalitate omenească.

Ioan *a văzut* sufletele. Ce a văzut deci Ioan, dacă sufletele nu mai au trup? Este evident că Ioan a văzut chipuri omenești, pe care le-a recunoscut ca martiri. Numai chipurile omenești pot primi o haină (albă), pe care să o poată îmbrăca și purta.⁸⁹

Sufletele au deci un „trup”, care se deosebește de trupul pământesc și de trupul de la înviere (căci aceasta n-a avut încă loc). Prin aceasta nu înțelegem un trup spiritual deosebit, creat anume pentru vremea stării intermediare, ci păstrarea individualității, din care face parte și posibilitatea de a recunoaște persoana după moarte și înainte de înviere. Sufletul este omul, și el este omul în această stare intermediară în așa fel încât se înfățișează, în lumea de dincolo, într-un trup vizibil. „Înfățișarea” sufletului în lumea de dincolo este legată de alcătuirea trupeză de pe pământ, căci altfel n-ar exista posibilitatea de a fi recunoscut în cer. Pentru noi, în lumea aceasta, aceasta nu este de închipuit. Constatăm pur și simplu că aici cei morți au deplină conștiință și sunt chiar percepuți ca persoane.

Posibilitatea de a fi recunoscut se vede și la arătarea lui Moise și a lui Ilie pe muntele schimbării la față (Matei 17:1-8). Acolo acești doi bărbați se arată personal, în chip omenesc (altfel Petru n-ar fi ajuns probabil la gândul să le facă colibe). Trebuie ținut seama aici că Moise și Ilie nu aveau un trup de înviere, pentru că învierea n-a avut încă loc. Înfățișarea lor corespunde stării de după moarte până la înviere.⁹⁰

În acest loc amintim încă o dată că termenul „suflet” cu greu poate fi redat aici prin „viață” trupului. Ce ar fi văzut atunci Ioan sub altar? Dacă termenul suflet este folosit deci în acest context, atunci este vorba despre posibilitatea de a recunoaște persoana. De aceea este folosit în Apocalipsa 6:9 și 20:4 tocmai cuvântul „suflet”, pentru că este vorba despre posibilitatea de a-i recunoaște pe acești oameni plecați, care depinde și de alcătuirea trupeză. După moarte, personalitatea omului și chipul ei, adică înfățișarea propriei persoane și care o caracterizează, rămân păstrate.

Rezumăm: sufletele sunt aici persoane care au murit și se află în afara trupului, în deplină conștiință (deci nu în somnul sufletului), în cer.

89. Apocalipsa este plină de simbolism, dar nu totul trebuie interpretat simbolic. Aici este vorba despre persoane reale, care au fost omorâte și se află într-un loc real.

90. Sunt conștient că această arătare reprezintă o excepție și că, de aceea, din ea nu se poate deduce ce este valabil pentru toți. Constat doar că această excepție poate fi explicată în mod coerent pe baza tuturor celorlalte afirmații ale Bibliei.

Faptul că cerul este locul de ședere al sufletelor va fi arătat în secțiunea următoare.

2.8.2 Sub altar

Sufletele sunt văzute „sub altar”. Această expresie stă în strânsă legătură cu faptul că ei și-au jertfit viața pentru Cuvântul lui Dumnezeu. Împrejurarea că se află „sub” altar amintește de o situație asemănătoare din VT. Acolo, sângele unor animale de jertfă era turnat la piciorul altarului de aramă pentru arderile-de-tot (Exodul 29:12; Leviticul 4:7-34). Sufletul este în sânge (Leviticul 17:10-14). Moartea omului poate fi deci numită și o vărsare a sufletului (Psalmul 141:8; Isaia 53:12). În NT, jertfa este o imagine cunoscută pentru dăruirea vieții pentru Dumnezeu (Filipeni 2:17; 2 Timotei 4:6; Romani 12:1).

Altarul apare în Apocalipsa de opt ori: capitolul 6:9; 8:3, 3, 5; 9:13; 11:1; 14:18; 16:7. În Apocalipsa nu se face deosebire, ca în VT, între două altare (altarul de aramă pentru arderile-de-tot și altarul tămâierii), deși în unele locuri ne putem gândi la altarul de aramă pentru arderile-de-tot (6:9; 16:7), iar în altele la altarul de aur al tămâierii (8:3; 9:13).

Locul altarului este stabilit foarte precis.

- El se află în Templul care este în cer: „Și un alt înger a ieșit din Templul care este în cer ... Și un alt înger, care avea putere asupra focului, a ieșit din altar” (14:17-18).
- El stă înaintea scaunului de domnie al lui Dumnezeu: „Și am văzut pe cei șapte îngeri care stau înaintea lui Dumnezeu ... Și a venit un alt înger și a stat lângă altar; avea o cădelniță de aur; și i s-a dat mult tămâie, ca s-o aducă, împreună cu rugăciunile tuturor sfinților, pe altarul de aur care este înaintea scaunului de domnie” (8:2-3).
- El stă în apropierea nemijlocită a lui Dumnezeu: „Și am auzit un glas din cele patru coarne ale altarului de aur, care este înaintea lui Dumnezeu” (9:13).

Astfel este limpede unde se află sufletele martirilor. Ele stau în apropierea nemijlocită a lui Dumnezeu. Acest loc corespunde raiului, unde a mers Domnul Isus când Și-a încredințat duhul în mâinile Tatălui, după ce a murit pe cruce (Luca 23:43, 46). Domnul a mers în apropierea nemijlocită a lui Dumnezeu, la Tatăl Său. Pavel a fost răpit în același „rai ceresc”, unde a auzit cuvinte care nu se pot spune (2 Corinteni 12:2-4).

Ce fac sufletele de sub altar? Li s-a spus să se odihnească puțină vreme. Aceasta nu este odihna somnului sufletului și nici o existență inconștientă, ci

o stare conștientă, în care odihna este savurată ca o fericire binefăcătoare. Se spune în mod expres:

„Ferice de acum încolo de morții care mor în Domnul! Da, zice Duhul, ca să se odihnească de ostenele lor, căci faptele lor îi urmează” (Apocalipsa 14:13).

Pentru aceștia, vremea osteneții și a muncii a trecut. Ei se bucură că pot să se odihnească în prezența lui Dumnezeu. Legătura sufletelor cu altarul îngăduie și concluzia că este un loc de închinare (Apocalipsa 8:3). Sfinții, privind slava lui Dumnezeu pe fața lui Hristos, se vor închina plini de uimire.

Repetăm: sufletele se află înaintea scaunului de domnie al lui Dumnezeu, în apropierea Lui nemijlocită, și se odihnesc de faptele lor. Ele privesc slava lui Dumnezeu și I se închină.

Aici constatăm o potrivire izbitoare a locului de ședere al sfinților adormiți cu celelalte afirmații ale NT, lucru la care nici nu ne putem aștepta altfel, dată fiind unitatea Scripturii. Pe toți sfinții adormiți îi găsim, fără excepție, în locul pe care Domnul Isus îl numește rai. Ei sunt la Hristos și sunt acolo acasă, adică acasă la Domnul.

2.8.3 În ce vreme are loc acest eveniment?

Revenim încă o dată la faptul că sufletele sunt oameni care au murit și care se află încă în starea morții. Se spune că fuseseră înjunghiați (versetul 9), că sângele lor a curs (versetul 10) și că fuseseră omorâți (versetul 11). Ei se află sub altar. Ei nu sunt numiți – ca tovarășii de slujbă care sunt încă în viață – „frați” (versetul 11b), ci „suflete”, pentru că încă n-au înviat. Învierea acestor martiri n-a avut încă loc în momentul ruperii pecetei a cincea (6:9).

De ce credem că învierea n-a avut încă loc? Ei strigă după răzbunare pentru nedreptatea care li s-a făcut. Acestei cereri nu i se dă curs imediat. Li se spune să mai aștepte puțină vreme, până când frații lor, care sunt încă pe pământ, își vor fi încheiat și ei viața prin moartea de martir. Răzbunarea pentru sângele robilor Săi (19:2) o va face Domnul Isus Hristos Însuși la arătarea Sa în putere. Abia la arătarea lui Hristos va avea loc învierea (20:4). Prin urmare, ea n-a avut loc până atunci, pentru că frații sunt încă pe pământ și sunt prigonți.

Astfel, din puținele indicii pomenite la pecetea a cincea putem trage concluzia că învierea fraților și venirea lui Hristos n-au avut încă loc. Scena din 6:9-11 descrie starea sufletului după moarte.

2.8.4 Cererea de răzbunare

Acum revenim încă o dată la cererea de răzbunare a sufletelor. Cei care neagă o viață conștientă după moarte nu înțeleg aceste cuvinte ca fiind rostite personal, ci le explică pur simbolic (cf. Geneza 4:10; Iacov 5:4; Luca 19:40). În plus, ei argumentează că creștinii nu strigă niciodată după răzbunare, pentru că vor să urmeze exemplul lui Hristos, care chiar pe cruce S-a mai rugat pentru ucigașii Lui. De aceea sângele ar putea cere răzbunare, ca și sângele lui Abel, doar în mod simbolic.

Este într-adevăr remarcabil că sufletele cer răzbunare și că prin aceasta nu corespund de fapt atitudinii creștine. Totuși, ele ar tăgădui atitudinea creștină doar dacă ar fi creștini. Rezolvarea acestei întrebări depinde de felul în care interpretăm Apocalipsa din punct de vedere istoric. Aceasta privește mai ales întrebarea dacă noi, creștinii, ne aflăm, din punct de vedere istoric, la începutul Apocalipsei, la mijlocul ei sau deja la sfârșitul ei. Fără să pot intra aici în amănunt, redau pe scurt cadrul istoric, respectiv profetic, așa cum îl înțeleg eu.

Potrivit împărțirii din Apocalipsa 1:19, cele șapte scrisori către biserici dau o privire de ansamblu profetică asupra istoriei Bisericii creștine, de la începutul ei până la sfârșitul ei. Prin urmare, de la capitolul 4 încolo, creștinii născuți din nou nu se mai află pe pământ, ci în cer. Acolo creștinii sunt înfățișați, împreună cu credincioșii din vremea VT, ca credincioși proslăviți, în cei 24 de bătrâni.

După ce creștinii vor fi în cer, vor ajunge la credință oameni atât din Israel (Apocalipsa 7:3-8), cât și dintre neamuri (Apocalipsa 7:9-12). Aceasta înseamnă deci că sufletele de sub altar nu sunt creștini și nici nu fac parte din Biserica lui Dumnezeu. Sufletele de sub altar au crezut propovăduirea Evangheliei Împărăției, care va fi vestită după răpirea Bisericii (Matei 24:14). Ei sunt omorâți din pricina credinței lor. Strigătul lor după răzbunare este tipic Vechiului Testament (Deuteronomul 32:43; 2 Împărați 9:7; Psalmul 79:10), și nu creștin. De aceea nu este obligatoriu să înțelegem cererea de răzbunare în mod simbolic, căci ea corespunde înțelegerii și poziției credincioșilor din vremea necazului.

Întrebări pentru aprofundare

- În ce măsură poate fi relatarea despre „sufletele de sub altar” o mângâiere pentru noi?
- De ce este vorba aici despre sfinți care au murit?
- Ce trup au ei?

2.9 Viața veșnică

Când ne ocupăm de starea omului după moarte, la înviere sau în veșnicie, dăm aproape în mod necesar de ceea ce Biblia numește „viața veșnică”⁹¹. Nu în ultimul rând, viața veșnică, ca element unic al mesajului creștin, stă față în față cu moartea și cu trecerea tuturor lucrurilor. Ce ar plăti omul dacă ar putea dobândi această viață, ce n-ar da ca s-o aibă! Prin Fiul lui Dumnezeu putem primi cu adevărat această viață, și anume fără plată. De aceea, în legătură cu viața veșnică poate fi vorba numai de credincioși. Numai ei au viața veșnică, pentru că ei cred în Fiul lui Dumnezeu și se supun Lui.⁹² Ei au viața veșnică ca dar al harului lui Dumnezeu (Romani 6:23).

Ce însemnătate are viața veșnică cu privire la moartea credinciosului? Se poate ca el să predea sau să piardă viața veșnică la moarte și să o primească din nou ca dar la înviere?

Înainte de a cerceta această întrebare, trebuie să lămurim mai întâi ce este viața veșnică.

2.9.1 Ce este viața veșnică?

Nimic și nimeni nu este veșnic în afară de Dumnezeu. El este Cel Veșnic, care nu are nici început, nici sfârșit (Geneza 21:33; Isaia 40:28; Romani 16:26). De aceea viața veșnică este viața Dumnezeului celui veșnic Însuși. Despre Fiul cel veșnic al lui Dumnezeu, Isus Hristos, se spune: „El este Dumnezeul adevărat și viața veșnică” (1 Ioan 5:20). Despre Sine Însuși El mărturisește: „Eu sunt calea, adevărul și viața” (Ioan 14:6; cf. 11:25). Viața veșnică este întruchipată în Fiul. El are viața în Sine Însuși (Ioan 1:4) și astfel a fost singurul care o putea descoperi. „Viața veșnică este viața conștientă, care gândește, vrea, simte, cunoaște și iubește, a lui Dumnezeu Însuși.”⁹³

O altă trăsătură a lui Dumnezeu stă în strânsă legătură cu această viață: Dumnezeu locuiește în cer (Psalmul 115:3; Matei 6:9 și altele) și de aceea viața veșnică este viața cerului. Acolo este ea acasă. Această viață nu ține de sfera vieții naturale a acestei creații. Ea ține de o altă lume, care se află în afara domeniului simțurilor omenești (2 Corinteni 4:18).

91. Toate locurile din Noul Testament în care se vorbește despre viața veșnică sunt: Matei 19:16, 29; 25:46; Marcu 10:17, 30; Luca 10:25; 18:30; Ioan 3:15-16, 36; 4:14, 36; 5:24, 39; 6:27, 40, 47, 54, 68; 10:28; 12:25, 50; 17:2-3; Faptele apostolilor 13:46, 48; Romani 2:7; 5:21; 6:22-23; Galateni 6:8; 1 Timotei 1:16; 6:12; Tit 1:2; 3:7; 1 Ioan 1:2; 2:25; 3:15; 5:11, 13, 20; Iuda 21.

92. Ioan 3:16, 36; 6:40, 47, 54; 10:28; 11:25; 1 Ioan 5:13.

93. W.J. Ouweeneel, *Das ewige Leben*, Neustadt (Ernst-Paulus Verlag), 1980; p. 9.

În acest sens îi vorbește Isus lui Nicodim despre viața veșnică. El o numește „lucrurile cerești” (Ioan 3:12). Viața veșnică este viața din casa Tatălui (Ioan 14:3), care este marcată de părtășia (1 Ioan 1:2-3) și dragostea (Ioan 17:24) dintre Tatăl și Fiul.

Viața veșnică este întruparea plinătății binecuvântării cerești (Efeseni 1:3) și a bogăției spirituale care le-a fost dăruită credincioșilor în Hristos. Din aceasta face parte faptul că ei au fost așezați în părtășia Tatălui și a Fiului (1 Ioan 1:1-4; Ioan 14:23; 1 Corinteni 1:9). Ei au viața veșnică încă de acum; nu așteaptă s-o primească în viitor (Ioan 3:36; 5:24).

2.9.2 Viața veșnică și nemurirea

Adesea acești termeni sunt confundați, ca și cum viața veșnică și nemurirea ar fi unul și același lucru. Aceasta este o mare greșeală. Din observațiile de mai sus se vede limpede că viața veșnică nu cuprinde în primul rând o durată de timp sau lungimea vieții (cantitatea), ci descrie „calitatea” vieții. Calitatea vieții veșnice constă în faptul că ea este viața Dumnezeuului celui veșnic, care locuiește în cer. Această viață aduce cu ea toată plinătatea lui Dumnezeu, care este în Fiul. Este viața de care ne bucurăm în casa Tatălui, unde Dumnezeu cel întreit a locuit din toată veșnicia.

De aceea nu este de ajuns să punem semn de egalitate între viața veșnică și nemurire sau existență veșnică.⁹⁴ Firește, viața veșnică cuprinde și nemurirea, altfel n-ar fi o viață „veșnică”. Însemnătatea vieții veșnice merge însă cu mult dincolo de aspectul de timp.

Dacă folosim „viața veșnică” și „nemurirea” ca sinonime, s-ar putea trage ușor concluzia greșită că oamenii necredincioși, care nu au viața veșnică, nu au o existență veșnică. Dar existența veșnică nu depinde de faptul de a avea viața veșnică.

Încă o dată: viața veșnică nu este doar o viață care nu se sfârșește niciodată, ci o viață cu totul diferită. Această viață necredinciosul nu o are. Acest lucru îl arată limpede Ioan, când vorbește despre cei care nu vor vedea „viața [veșnică]”. Peste ei rămâne mânia lui Dumnezeu (Ioan 3:36). Mânia lui Dumnezeu nu se epuizează însă în faptul că omul este nimicit, cu urmarea morții veșnice. Mânia lui Dumnezeu este îndreptată împotriva unor fapte răspunzătoare și, prin urmare, poate „rămâne” pentru totdeauna numai peste oamenii care și există pentru totdeauna, respectiv veșnic. Acest verset arată limpede că între viața veșnică și existența veșnică este o mare deosebire.

94. Cititorul poate încerca el însuși să citească, în locul vieții veșnice, nemurire. Își va da seama repede că termenii pot fi schimbați între ei doar în foarte puține cazuri.

2.9.3 Cum poate un om să primească viața lui Dumnezeu?

Oamenii n-ar fi putut primi viața veșnică, viața lui Dumnezeu, dacă Dumnezeu Însuși nu S-ar fi făcut om. Tocmai aceasta s-a întâmplat. Apostolul Ioan spune despre Cuvântul vieții, care este Hristos Însuși: „și viața a fost arătată, și noi am văzut-o și mărturisim și vă vestim viața veșnică, viață care era la Tatăl și care ne-a fost arătată” (1 Ioan 1:2).

Hristos este Cuvântul (*logos*) vieții, adică expresia desăvârșită și descoperirea vieții, pentru că în El este viața (Ioan 1:4; 14:6). El are viața ca Om în Sine Însuși, și astfel o poate împărtăși oamenilor (Ioan 5:26). Cuvântul S-a făcut carne ca să aducă lumii viața, pentru că oamenii zăceau în moarte (Ioan 5:24; Efeseni 2:1). Moartea spirituală era urmarea păcatului. De aceea Fiul lui Dumnezeu trebuia să devină jertfa de ispășire pentru păcatele noastre (1 Ioan 4:9-10), ca să putem primi viața.

Este o viață „spirituală”, pe care o primesc cei care sunt morți spiritual în păcatele lor (Coloseni 2:13). Ei primesc viața ca dar al lui Dumnezeu, când cred în Numele Fiului lui Dumnezeu (1 Ioan 5:13). Pentru aceasta este nevoie de intervenția lui Dumnezeu prin nașterea din nou, căci un om nu poate săvârși această naștere de la sine (Ioan 1:13). Odată cu nașterea din nou începe istoria vieții spirituale a acestor oameni, ca să nu se mai sfârșească niciodată.

Această viață devine bunul lor, așa încât ei o au în ei înșiși (Ioan 6:53; 1 Ioan 3:15). Totodată se spune că ei o au în Fiul (1 Ioan 5:11), pentru că o pot avea numai în dependență de El, izvorul vieții. Ei nu o pot avea în afara Lui. Ei devin astfel „părtași” ai firii dumnezeiești (2 Petru 1:4), așa cum o frunză poate fi proaspătă și verde numai pe ramură.

2.9.4 Cum au credincioșii viața veșnică?

Viața pe care credincioșii au primit-o prin nașterea din nou (Ioan 3; 1 Petru 1:23-25) și pe care o au înaintea lui Dumnezeu este „viața veșnică”. Aceasta înseamnă că această viață nu este doar o parte componentă a credincioșilor, care s-ar putea desprinde din nou de ei (indiferent din ce motiv). Ea nu este ca un dar de preț, pe care, în anumite împrejurări, îl poți pierde din nou. Viața veșnică a devenit viața credincioșilor; ea este starea lor și noua lor existență înaintea lui Dumnezeu, în Hristos. Această nouă existență,⁹⁵ ca oameni vii dintre cei morți, Pavel o descrie ca o creație nouă,⁹⁵ ca lucrarea lui

95. Viața veșnică nu este, firește, o creație, dar faptul că credincioșii o au acum și că ea le caracterizează noua stare poate fi privit ca o parte a noii creații.

Dumnezeu.⁹⁶ Prin primirea vieții noi, păcătosul devine un om nou.

Ca ilustrare a celor spuse mai sus: viața noastră naturală (greacă *bios*) nu o purtăm cu noi ca pe un pachet pe care îl poți pierde fără urmărire. Cine o pierde moare. Viața naturală înseamnă tocmai toată ființa noastră pământească, care se încheie prin moartea trupească. Cu aceasta se poate compara și felul în care avem viața veșnică. Dacă viața veșnică ar putea fi pierdută, atunci prin aceasta ar fi distrusă noua creație. Însă se întâmplă exact contrariul. Noua creație nu mai poate fi distrusă, pentru că ea este lucrarea lui Dumnezeu în Hristos Isus.

Viața pe pământ cuprinde o existență conștientă, care îl face pe om o personalitate. Este capacitatea de a se exprima, puterea de a gândi, de a simți, de a cunoaște, de a iubi. Aceste trăsături ale vieții pământești le putem transfera asupra vieții veșnice. După cum viața naturală îl face pe om o personalitate, tot așa vorbește Pavel despre o personalitate nouă, despre un „eu” nou: „... nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine” (Galateni 2:20). Credinciosul are viața nouă într-un fel care îl face o personalitate nouă. De aceea putem fi acum imitatori ai lui Dumnezeu, pentru că avem viața Lui și natura Lui. Puterea acestei vieți este Duhul Sfânt, care ne-a fost dăruit la fel ca viața veșnică.

Asupra acestei stări și asupra acestei existențe moartea nu mai are nicio influență, pentru că viața veșnică, firește, nu poate muri.

După ce am delimitat acum natura, însemnătatea și amploarea vieții veșnice, ne îndreptăm acum spre întrebarea noastră de pornire.

2.9.5 Viața veșnică și moartea

Ce se întâmplă cu viața veșnică atunci când moare credinciosul? Ce însemnătate are viața veșnică pentru cei adormiți? Aceasta este întrebarea centrală cu privire la starea credincioșilor după moarte.

Domnul Isus dă un răspuns clar la această întrebare: „Eu sunt învierea și viața; cine crede în Mine va trăi, chiar dacă moare; și oricine trăiește și crede în Mine nu va muri în veac” (Ioan 11:25-26). Faptul că Domnul Isus Hristos este, în Persoana Sa, învierea și viața are pentru credincioși – atât pentru cei vii, cât și pentru cei care au murit – urmări binecuvântate și de mare însemnătate.

2.9.6 Credincioșii decedați

Ce înseamnă pentru credincioșii care au murit cuvântul Domnului că El

96. 2 Corinteni 5:17; Galateni 6:15; Efeseni 2:5, 10; 4:23-24; Coloseni 3:9-11.

- este învierea?
- este viața?

Ei vor trăi, pentru că odată vor învia. Am văzut deja mai înainte că aici este vorba de învierea trupească. Pentru că El este învierea, ea înseamnă sfârșitul morții lor trupești și reîntrarea în viață. Aceasta este nădejdea învierii, care este întemeiată în Persoana Lui, în lucrarea Lui de ispășire și în învierea Lui. Viața veșnică este chezașia că trupul va fi înviat. Atunci și trupul va avea parte pe deplin de viața veșnică.

Ei vor trăi, chiar dacă mor: aici este desemnată starea credinciosului imediat după moarte. Când credinciosul moare, viața, cu toate trăsăturile vieții veșnice (vezi secțiunea 2.9.4), rămâne. Viața veșnică nu este atinsă de moarte; ea trece neatinsă prin „poarta morții”. Concret, aceasta înseamnă că viața nouă, adică noul „eu” al credinciosului, conștiința de sine a omului nou, rămâne și după moarte. Viața veșnică este legată în mod nedespărțit de credincios.

În acest context se vede încă o dată limpede că viața veșnică nu mai poate fi despărțită niciodată de credincios. El trăiește mai departe, chiar dacă moare, în puterea și în conștiința acestei vieți. Părtașia cu Tatăl și cu Fiul, care a devenit posibilă abia prin viața veșnică, nu este întreruptă.

2.9.7 Credincioșii care sunt în viață

În Ioan 11:26, Domnul spune ce înseamnă pentru cei vii faptul că El este învierea și viața: cei vii nu vor muri în veac. Acest adevăr Domnul îl mai rostește de două ori în alt loc: „Aceasta este pâinea care s-a pogorât din cer. Nu cum au mâncat părinții și au murit; cine mănâncă pâinea aceasta va trăi în veac” (Ioan 6:58); și „Dacă păzește cineva cuvântul Meu, în veac nu va vedea moartea” (Ioan 8:51).

Este remarcabil că Domnul vorbește în prima parte a versetului din Ioan 11:26 despre credincioși care au murit, deși în a doua parte spune că credincioșii nu mai mor deloc. Credinciosul moare însă la fel ca necredinciosul. Este aceasta o contradicție? În a doua parte a versetului, moartea are un alt aspect. Moartea credincioșilor și moartea necredincioșilor nu sunt același lucru. Credinciosul care moare nu va vedea moartea veșnică, spre care merge necredinciosul după moartea lui trupească. Moartea trupească îl duce pe păcătos spre judecata veșnică, adică moartea veșnică (Apocalipsa 20:14), căci „oamenilor le este rânduit să moară o singură dată, iar după aceea vine judecata” (Evrei 9:27). Păcătosului nu-i rămâne nimic

altceva decât moartea și judecata. Pentru el nu mai există nicio nădejde și niciun ajutor. Aceasta este moartea necredinciosului!

Această moarte a păcătosului credinciosul nu o va muri. Efectul păcatului asupra omului (moartea) a fost anulat cu totul pentru credincioși prin învierea lui Hristos. Ei au încă de acum o natură nouă, care nu mai poate muri – chiar dacă trebuie să mai treacă prin moartea trupească. Este viața Celui care, în puterea vieții dumnezeiești, a biruit moartea. Pentru că El este învierea, este o viață asupra căreia moartea nu mai are nicio putere.

Credinciosul, fie că trăiește, fie că a murit, trăiește *întotdeauna* în puterea și în conștiința vieții veșnice. Trupul este exclus de la aceasta, prin moarte, doar pentru o anumită vreme.

Rezumat: viața veșnică este bunul credinciosului în trei perioade diferite în care se află el. Ea începe în timpul vieții lui pământești, când este născut din nou. Apoi este bunul lui și după moarte. În sfârșit, ea duce la desăvârșirea veșnică în înviere.

2.9.8 Forma viitoare a vieții veșnice

Atât apostolul Pavel (în Romani 5:21 și 6:22), cât și sinopticii (în Matei 18:8; 25:46; Marcu 10:30; Luca 18:30) vorbesc despre viața veșnică în forma ei viitoare, și nu ca despre un bun prezent, cum este cazul la Ioan.

Pavel leagă deplina stăpânire și deplina bucurie a vieții veșnice de nepieirea de la înviere. El spune că răsplata pentru cei „care, prin stăruința în fapta bună, caută slava, cinstea și nepieirea [a trupului, la înviere]” va fi viața veșnică (Romani 2:7). Pentru Pavel, viața veșnică în însemnătatea ei deplină este asemănarea cu Hristos cel înviat, în slavă. Aceasta este atmosfera în care viața veșnică este acasă.

Deocamdată noi, cei vii de pe pământ, avem viața veșnică într-un trup muritor. La înviere vom fi îmbrăcați cu un „cort veșnic” (2 Corinteni 5:1). Acesta este un trup care va corespunde pe deplin vieții veșnice, stării de desăvârșire. Și Ioan cunoaște acest aspect al vieții veșnice.⁹⁷

Nădejdea și așteptarea vieții veșnice (Tit 1:2; 3:7; Romani 6:22) constau în a putea trăi și a ne putea bucura curând de lucrurile cerului, ale casei Tatălui, în mediul și atmosfera proprii acelei vieți.

97. Ioan 4:36; 12:25; cf. 1 Ioan 3:1-2.

2.9.9 Duhul Sfânt

Duhul Sfânt ne-a fost dăruit.⁹⁸ Fără să intru aici în alte amănunte, atrag atenția că El, după cum spune Isus, va fi cu noi în veac:

„... și Eu Îl voi ruga pe Tatăl, și El vă va da un alt Mângâietor, ca să fie cu voi în veac, pe Duhul adevărului, pe care lumea nu-L poate primi, pentru că nu-L vede și nu-L cunoaște. Voi Îl cunoașteți, căci rămâne cu voi și va fi în voi.”
(Ioan 14:16-17).

Prin urmare, Duhul lui Dumnezeu este cu noi și în moarte. Și atunci El este puterea noastră. El este, ca și viața veșnică, în această vreme intermediară, garanția că vom fi la Isus în deplină conștiință, în deplină putere și cunoaștere. Tocmai pentru aceasta ne-a fost dat Duhul lui Dumnezeu ca arvună, ca garanție pentru această clipă:

„Iar Cel ce ne-a pregătit tocmai pentru aceasta este Dumnezeu, care ne-a dat arvuna Duhului” (2 Corinteni 5:5).

Ce ne-a fost dăruit de Dumnezeu în viața noastră va fi al nostru și în moarte!

2.9.10 Concluzie

În încheiere, putem reține următoarele pentru întrebarea mai largă „Care este starea credincioșilor după moarte?”: atât viața veșnică, cât și Duhul Sfânt sunt o garanție că credinciosul continuă să trăiască după moarte în părtășia conștiință cu Hristos.

Viața din credincios nu poate muri (nici chiar atunci când moare omul de afară), pentru că el o are în Fiul, care trăiește în toată veșnicia. Credinciosul nici nu o mai poate pierde, pentru că altfel și-ar pierde toată existența pe care o are ca născut din Dumnezeu. Această nouă existență este lucrarea lui Dumnezeu, o creație nouă, care nu poate fi distrusă și nici nu se va sfârși vreodată.

La fel, toate trăsăturile Duhului Sfânt care ne-au fost dăruite ne vor hotărî existența și în moarte.

Întrebări pentru aprofundare

- Deosebiți „viața veșnică” de „nemurire”!
- Prin ce se deosebește moartea unui credincios de moartea unui necredincios? Țineți seama de afirmația din Ioan 11:26!

98. Ioan 7:39; 14:16; 15:26; Faptele apostolilor 1:8; 19:2; Romani 8:9, 11, 14-16; 1 Corinteni 2:12; 3:16; 6:19; 2 Corinteni 1:22; Efeseni 4:30; 1 Tesaloniceni 4:8; 2 Timotei 1:14; Iacov 4:5.

- Ce însemnătate are Duhul Sfânt pentru starea intermediară?

2.10 Duhurile din închisoare

„Duhurile din închisoare” sunt un termen care are de-a face direct cu tema noastră. El apare o singură dată în Sfânta Scriptură, și anume numai în prima epistolă a lui Petru. Tocmai în aceasta stă și greutatea de a-l înțelege corect. Petru scrie în a doua sa epistolă că unele dintre epistolele lui Pavel sunt greu de înțeles (2 Petru 3:16). Aici însă acest lucru este valabil, probabil, și pentru propria lui epistolă, căci pasajul în care sunt numite duhurile (1 Petru 3:19-20) se numără printre pasajele cele mai grele din NT. Aceasta a dus la faptul că în istoria Bisericii au existat și există și astăzi multe interpretări foarte diferite.⁹⁹

Petru însuși este cel care numește principiul cel mai important al interpretării Scripturii, și anume „că nicio prorocie a Scripturii nu este de tâlcuire proprie” (2 Petru 1:20). Astfel vom cerceta și acest text în lumina tuturor locurilor din NT pe care le-am tratat deja în secțiunile 2.1–2.9 și care ne-au dat o imagine cuprinzătoare despre starea dintre moarte și înviere, atât a celor dreپți, cât și a celor nedreپți.

Petru le scrie *străinilor din împreăștiere*:

„Căci și Hristos a suferit odată pentru păcate, El, Cel drept, pentru cei nedreپți, ca să ne aducă la Dumnezeu, omorât în carne, dar adus la viață în duh, în care S-a și dus și a propovăduit duhurilor care sunt în închisoare, care fuseseră neascultătoare odinioară, când îndelunga răbdare a lui Dumnezeu aștepta, în zilele lui Noe, în timp ce se pregătea corabia, în care au intrat pușini, adică opt suflete, și au fost scăpate prin apă” (1 Petru 3:18-20).

2.10.1 Intenția lui Petru

Lui Petru nu-i păsa de întrebarea care este starea de după moarte. Nimeni nu-l întrebase despre aceasta și nimeni nu adusese o învățătură greșită care trebuia combătută.¹⁰⁰ Credincioșii cărora le scria Petru erau expuși unei prigoane puternice pentru Isus.¹⁰¹ El voia să-i îmbărbăteze în această situație grea. De aceea le-a comparat situația cu situația lui Noe în zilele dinaintea potopului. Noe, împreună cu cei din casa lui, forma o minoritate de numai

99. Vezi în această privință: William Kelly, *Christ Preaching to the Spirits in Prison*, The Bible Treasury, Vol. 9, 1872; și: Jürgen Kuberski, *Eine Höllenfahrt Jesu?*, Bibel und Gemeinde, 2/1988; și: H.L. Heijkoop, *Der erste Brief des Petrus*, Neustadt (Schriftenverlag Ernst Paulus) 1978. Vezi în această privință și Anexa.

100. Aceasta a făcut-o Pavel, de exemplu, în 1 Corinteni 15, unde se ridică împotriva negării învierii.

101. 1 Petru 1:6; 2:12, 19-21; 3:14, 17; 4:1, 4, 12, 16; 5:8-9.

opt suflete. La cuvântul Domnului, el a construit cu fiii lui o corabie pe uscat. Nimeni altcineva nu l-a urmat. După cum Noe nu-L vedea pe Dumnezeu, tot așa nici credincioșii nu-L vedeau pe Hristos (1:8); era o chestiune a credinței. Exemplul lui Noe, precum și lucrarea și prezența lui Hristos prin Duhul Său trebuiau să-i îmboldească să răbde, chiar dacă vestea lor era respinsă și erau hărțuiți pe nedrept.

2.10.2 Explicația mea a textului

Hristos cel care suferă este modelul pentru credincioși, care, ca și El, trebuiau să suferă pentru că făceau binele. În acest verset este vorba despre suferințele lui Hristos din pricina păcatelor. Ca Cel drept, El a murit pentru cei nedrepti, cu scopul de a-i aduce la Dumnezeu. Acestea sunt suferințele de ispășire ale lui Hristos, pe care credincioșii nu trebuiau să le îndure. Ispășirea pentru păcate făcută de Hristos l-a adus moartea; El a fost „omorât în carne”. Dar acesta n-a fost sfârșitul, căci El a înviat dintre cei morți în puterea Duhului lui Dumnezeu (Romani 1:4; 8:11).

În acest Duh – nu ca Om pe pământ – S-a dus și a propovăduit duhurilor din închisoare, care fuseseră neascultătoare odinioară. Duhul Sfânt, cu alte cuvinte Duhul lui Hristos (1 Petru 1:11), lucra în Noe, propovăduitorul neprihănirii (2 Petru 2:5). Predicarea către contemporanii lui Noe a durat atâta vreme cât s-a lucrat la corabie. Niciunul dintre ei nu s-a întors; toți au murit din cauza neascultării lor în apele potopului. Duhul lui Hristos lucra acum cu același scop în credincioșii (1 Petru 4:14; cf. 1:11) cărora le scria Petru, ca să răspândească prin ei mărturia despre harul lui Dumnezeu.

Petru îi numește pe cei care au murit în vremea lui Noe „duhuri din închisoare”. Ei n-au crezut vestea bună (1 Petru 4:6) și au lăsat să treacă îndelunga răbdare a lui Dumnezeu timp de mulți ani, în care s-a construit corabia. De aceea, judecata lor începe la moarte (Evrei 9:27), iar ei se trezesc în Hades (greacă *hadēs*; Cornilescu: «Locuința morților»), locul chinului (Luca 16:23), care este numit aici închisoare. Și în aceasta este un îndemn pentru credincioși. Vestea și nădejdea lor, despre care trebuiau să dea socoteală (1 Petru 3:15), erau într-un tot adevărate. Toți cei care nu ascultau de vestea lor aveau să ajungă în același loc. Și pe ei îi aștepta după moarte închisoarea. Acolo avea să fie locul lor până în ziua învierii și până la marea zi a judecății, după cum scrie Petru puțin mai departe:

*„... care vor da socoteală Celui ce este gata să judece pe cei vii și pe cei morți”
(1 Petru 4:5).*

Noe a fost scăpat în corabie prin apele potopului. Ceea ce îi corespunde, botezul, îi mântuiește acum și pe credincioși, prin aceea că și ei, ca Noe, sunt aduși pe pământ într-o poziție nouă. Despărțiți de lume și de contemporanii lor (Faptele apostolilor 2:40-41), ei îi slujeau acum lui Hristos cel înviat și proslăvit, căruia I-a fost dată toată puterea.

Sub titlurile următoare voi intra mai în amănunt asupra unor termeni și explicații pe care nu le consider biblice.

2.10.3 Omorât în carne – adus la viață în duh

Deși mai sus s-a dat deja o explicație a celor două expresii, amintesc aici încă alte câteva aspecte. Nu există păreri diferite cu privire la expresia „omorât în carne”. Fără îndoială, prin aceasta este avută în vedere moartea de ispășire a lui Hristos. Moartea Lui stă în opoziție cu ceea ce a urmat după ea, și anume învierea Lui. Învierea este numită „adus la viață în duh”. „Adus la viață” este aceeași expresie ca în Romani 4:17; 8:11; 1 Corinteni 15:22, 36, 45. Învierea nu înseamnă însă „aducerea la viață” a duhului Domnului, ci învierea trupului (Ioan 2:19-22).

Duhul Sfânt al lui Dumnezeu este Cel care lucrează la înviere, căci despre El se spune: „Duhul este Acela care dă viață” (Ioan 6:63). Pavel vorbește despre Duhul Sfânt în legătură cu învierea Domnului și, de asemenea, a credincioșilor:

„... și dovedit ... Fiu al lui Dumnezeu în putere, după Duhul sfințeniei, prin învierea morților: Isus Hristos, Domnul nostru” (Romani 1:4).

„Și dacă Duhul Celui ce L-a înviat pe Isus dintre cei morți locuiește în voi, Cel ce L-a înviat pe Hristos dintre cei morți va aduce la viață și trupurile voastre muritoare, din pricina Duhului Său, care locuiește în voi” (Romani 8:11).

În Domnul Isus locuiește trupește toată plinătatea Dumnezeirii (Coloseni 1:19-20; 2:9), deci Dumnezeu cel întreit. Toate cele trei Persoane ale Dumnezeirii au luat parte la lucrarea de răscumpărare și, prin urmare, și la învierea Lui.

În acest Duh S-a dus El și a propovăduit. Aceasta n-a făcut-o deci personal, adică ca Om din carne și sânge. A fost Duhul lui Hristos,¹⁰² care lucra deja înainte de întruparea lui Hristos în prorocii VT (1 Petru 1:11) și care lucrează și acum în vestirea Evangheliei și este numit acolo „Duhul Sfânt” (1 Petru 1:12).

102. Expresia „Duhul lui Hristos” sau „Duhul lui Isus” apare în Faptele apostolilor 16:7; Romani 8:9; Filipeni 1:19; 1 Petru 1:11; „Duhul Domnului” în Faptele apostolilor 5:9; 8:39; 2 Corinteni 3:17. În toate locurile este Duhul Sfânt al lui Dumnezeu.

În zilele lui Noe, Duhul lui Dumnezeu lucra prin Noe, pe care Petru îl numește „propovăduitorul neprihănirii” (2 Petru 2:5). Și Moise vorbește despre lucrarea Duhului lui Dumnezeu în vremea lui Noe (Geneza 6:3), cu privire la judecata prin potop. Și în NT găsim o paralelă, unde se spune că Hristos a propovăduit, vestind pacea (Efeseni 2:17). Dar nici acolo n-a făcut-o personal, ci prin slujitorii Lui. El Se înălțase la cer și nu mai era prezent personal.

2.10.4 Predicarea către duhurile din închisoare

Între cele mai diferite interpretări există un acord larg că Hristos, în scurta vreme dintre moartea și învierea Sa, le-a propovăduit personal duhurilor din Hades. De aceasta sunt legate întrebări de mare însemnătate.

2.10.5 Conținutul predicării

Deși din mulțimea explicațiilor se poate vedea că nu se cunoaște conținutul predicării, adică vestea, eu pot înțelege o propovăduire doar cu scopul de a-i aduce pe oameni la pocăință, ca să fie mântuiți. Acesta este, în general, sensul „predicării”.¹⁰³ Această predicare este definită de Petru însuși. El spune că morților li s-a vestit vestea bună (4:6). O astfel de predicare în Hades ar însemna deci că celor morți li s-a dat o a doua șansă la pocăință.

Explicațiile despre conținutul predicării merg de la proclamarea biruinței lui Hristos până la vestirea veștii bune. Ideea că celor morți li se vestește biruința lui Hristos nu este pomenită nicăieri în Scriptură. Ea are puțin sens și pentru că oricum va veni odată momentul când toți – și nu doar oamenii care au murit până în momentul morții lui Hristos – vor recunoaște stăpânirea lui Hristos. Pavel spune că cei de pe pământ (adică cei vii) și cei de sub pământ (adică cei morți) sunt cuprinși în aceasta:

„... pentru ca, în Numele lui Isus, să se plece orice genunchi al celor din ceruri, de pe pământ și de sub pământ și orice limbă să mărturisească că Isus Hristos este Domnul, spre slava lui Dumnezeu Tatăl” (Filipeni 2:10-11).¹⁰⁴

O predicare ca chemare la pocăință adresată duhurilor din închisoare între moartea și învierea lui Hristos trebuie respinsă și din următoarele motive:

103. De ex. Matei 26:13; 1 Corinteni 1:23; Galateni 2:2; Filipeni 1:15.

104. Din Filipeni 2:11 nu se poate vedea un moment în care se va întâmpla aceasta și nici dacă va fi același moment pentru toți cei numiți. În acord cu alte cuvinte ale Scripturii se poate însă deduce – mai ales din ședințele de judecată – că este vorba despre judecata celor vii și a celor morți înaintea scaunului de domnie mare, care îi va atinge atunci pe toți deodată. În acest sens vorbește și Domnul Isus despre „ziua judecății” (Matei 10:15; 11:22, 24; Luca 10:14).

- Nu avem în Scriptură nicio altă indicație care să sprijine această concepție. Dimpotrivă, Hristos a mers în rai, la credincioși, și nu în Hades, după cum a spus El Însuși în Luca 23:43.
- Petru spune că El a fost adus la viață după ce murise. El nu vorbește despre ce s-a întâmplat între moarte și înviere.
- Nu se poate înțelege de ce tocmai oamenilor despre care se spune în mod explicit că, în timpul vieții lor, au cunoscut îndelunga răbdare a lui Dumnezeu și au respins-o, li s-ar mai predica o dată. Mărturia Scripturii este clară că după moarte nu mai există nicio posibilitate de pocăință.
- Ar însemna că El le-a predicat numai oamenilor care au murit în potop. Despre acești oameni este vorba aici, în mod vădit. Dar ce se întâmplă cu oamenii care au murit înainte sau după aceea, care sunt, în total, cu siguranță mult mai mulți decât aceștia? Atunci toți cei care au murit ar trebui să poată auzi o predicare.

Nici aceasta nu are sens și deschide posibilitatea pocăinței după moarte. Aceasta este însă greșit și nu este învățătura Sfintei Scripturi. Învățăturile lui Isus din Luca 16 despre Hades arată limpede că după moarte nu mai există nicio schimbare. O prăpastie mare, de netrecut, desparte locul binecuvântării de locul chinului.

2.10.6 Suflete și duhuri

Cei opt oameni care au fost scăpați în corabie sunt numiți „suflete”. În prima epistolă, Petru folosește cuvântul „suflet” de șase ori.¹⁰⁵ De cinci ori înțelege prin „suflet” un element al ființei credinciosului; numai o dată – în textul nostru – are în vedere prin el omul întreg. Dacă ar fi spus aici „oameni” în loc de „suflet”, sensul ar fi același, căci așa este folosit adesea termenul „suflet” în Scriptură.¹⁰⁶ Acest sens al cuvântului „suflet” se găsește și în limbajul nostru de astăzi.

Dacă „suflet” îl desemnează deci pe om așa cum trăia el pe pământ în vremea lui Noe, care este atunci sensul „duhurilor” care sunt în închisoare? Stă termenul „duhuri” pentru oameni care au murit? Se poate constata în mod clar că „duh” nu este folosit nicăieri pentru omul care trăiește pe pământ, în opoziție clară cu „suflet”. Firește, cuvântul „duh” este folosit foarte des în legătură cu omul, dar atunci numai ca parte componentă a ființei omului, așa cum este cazul și cu sufletul. În schimb, cuvântul „duh”

105. 1:9; 22; 2:11, 25; 3:20; 4:19.

106. De ex. Geneza 12:5; Exodul 1:5; Numeri 31:35; Faptele apostolilor 2:41; 7:14.

este folosit pentru îngeri, atât pentru cei ce Îi slujesc lui Dumnezeu, cât și pentru demoni, adică îngeri căzuți (de ex. Matei 10:1; Apocalipsa 12:8).

2.10.7 Sunt duhurile îngeri căzuți?

Părerea că aici ar fi vorba despre îngeri care sunt acum închiși în adâncul cel mai de jos nu este însă întemeiată prin aceasta.¹⁰⁷ Pentru aceasta se face trimitere la următoarele locuri din Biblie:

„Căci, dacă Dumnezeu n-a cruțat pe îngerii care păcătuiseră, ci, aruncându-i în adâncul cel mai de jos [greacă Tartarus], i-a dat în lanțurile întunericului, ca să fie păstrați pentru judecată ...” (2 Petru 2:4; cf. Iuda 6),

în legătură cu Geneza 6:2-4:

„... fiii lui Dumnezeu au văzut că fetele oamenilor erau frumoase și și-au luat de soții pe acelea pe care și le-au ales. Și Domnul a zis: «Duhul Meu nu se va judeca pururi cu omul, fiindcă el este carne; și zilele lui să fie de o sută douăzeci de ani.» În zilele acelea erau uriașii pe pământ, și chiar și după aceea, când fiii lui Dumnezeu au intrat la fetele oamenilor și acestea le-au născut copii.”

În lanțurile despre care scrie Iuda se vede o paralelă cu închisoarea despre care scrie Petru. Întâmplarea din Geneza 6, unde îngerii se unesc cu femeile, se referă fără îndoială la vremea lui Noe. Hristos le-ar fi adus o veste acestor îngeri căzuți, acum legați și păstrați pentru judecată. Dar nu poate fi vestea harului și a mântuirii, pentru că Domnul, potrivit Evrei 2:16, nu vine în ajutorul îngerilor ca să-i elibereze.

Nu există în Scriptură nicio indicație că Hristos le-ar fi vestit îngerilor biruința Sa de pe Golgota, și nici nu are sens, pentru că pentru ei există o zi a judecății, care este deja hotărâtă. Hristos va fi Judecătorul (cf. 1 Corinteni 6:3). Atunci se va ajunge oricum la o desfășurare a puterii și mărimii Lui.

În cele din urmă, nu este nevoie de o proclamare a puterii lui Hristos, pentru că îngerilor căzuți, demonilor sau duhurilor necurate, le era cunoscută puterea lui Hristos și înainte de Golgota, și anume și cu privire la judecată, și se temeau de puterea Lui (Luca 8:27-33; Matei 8:29). Demonii cred și se înfioară (Iacov 2:19) și fără o veste pe care să le-o vestească Hristos.

Din Geneza 6 se poate vedea că îngerii s-au unit cu femeile înainte de vremea lui Noe, și astfel această întâmplare nu cade neapărat în zilele lui Noe.

107. Vezi Kenneth S. Wuest, *First Peter in Greek New Testament*, Michigan (Eerdmans Publishing), 1942.

Este greșit să se înțeleagă în acest loc prin „duhuri” îngeri, chiar dacă există aparent puncte de legătură. Trebuie din nou să se țină seama de contextul textului și de întreaga mărturie a Scripturii.

2.10.8 Duhurile – oameni care au murit

Aici contemporanii lui Noe sunt numiți „duhuri”, pentru că acum, în vremea scrierii epistolei, erau în închisoare. Prin „închisoare” este arătată urmarea neascultării lor, căci judecata lor nu are sfârșit. Existența lor după moarte nu este în trupul din carne și sânge; ei sunt „în afara trupului”, ca să folosim o expresie a lui Pavel (2 Corinteni 5:8). De aceea sunt numiți duhuri. O altă denumire pentru persoanele care sunt numite aici duhuri folosește Petru câteva versete mai târziu. Versetele acestea țin încă de cele citate mai sus și formează de fapt încheierea șirului de gânduri:

„Căci tocmai în vederea aceasta a fost vestită vestea bună și celor morți, pentru ca, deși judecați ca oamenii în carne, să trăiască după Dumnezeu în duh” (1 Petru 4:6).

Ei sunt acum – cu privire la duhul-sufletul lor – duhurile din închisoare. Cu privire la trupul lor sunt acum morții. Ambele descrieri explică aceeași stare, însă din două părți. O dată este aspectul trupesc („morții”), iar altă dată aspectul duhului-sufletului. Vestea bună nu le-a fost vestită celor care erau atunci morți, ci celor care sunt acum morți și care atunci, după ce au auziseră vestea ca oameni vii, au pierit în potop.¹⁰⁸

Acesta este sensul cuvântului „duhuri”, care se poate vedea din contextul textului – chiar și fără cunoașterea limbii originale.

Există un alt loc unde se vorbește despre duhuri, adică despre oameni după moartea lor:

„... ci v-ați apropiat de muntele Sionului și de cetatea Dumnezeului celui viu, Ierusalimul ceresc; și de zecile de mii de îngeri, de adunarea în sărbătoare; și de adunarea celor întâi născuți, care sunt scriși în ceruri; și de Dumnezeu, Judecătorul tuturor; și de duhurile celor dreپți, făcuți desăvârșiți” (Evrei 12:22-23).

În această enumerare minunată, la sfârșit stă termenul care ne interesează în acest context: „duhurile celor dreپți, făcuți desăvârșiți”.¹⁰⁹ Aici, deci, duhurile

108. Moartea este interpretată de unii comentatori în sens spiritual (cf. Efeseni 2:1, 5; Coloseni 2:13; Luca 15:24, 32). După părerea mea însă, moartea spirituală nu este pomenită niciodată în VT și nici nu este raportată la oamenii din vremea VT.

sunt despărțite de trupul lor și formează o parte a adunării celor întâi născuți. Numai despre aceștia este vorba la acest termen, căci numai păcătoșii au fost făcuți drepti prin sângele lui Isus. Pentru îngeri, sângele lui Isus nu este valabil. Duhurile nu pot fi îngeri, pentru că în această enumerare îngerii sunt numiți separat.

2.10.9 Închisoarea

Este închisoarea cu adevărat Hadesul (greacă *hadēs*; Cornilescu: «Locuința morților»)? Răspunsul la această întrebare nu este simplu, pentru că termenul „închisoare” în legătură cu duhuri îl găsim numai o dată în Scriptură.

Cuvântul „închisoare” nu este folosit aici în alt sens decât îl cunoaștem din alte locuri din NT.¹¹⁰ Făptașul este luat sub pază și nu poate scăpa din acest loc¹¹¹ fără ca problema vinei să fie lămurită. Termenul „închisoare” se poate explica bine prin faptul că cei nedrepti sunt ținuti după moartea lor până în ziua judecății. Petru este cel care amintește aceasta și în a doua sa epistolă:

„Domnul știe să-i izbăvească din ispită pe cei evlavioși și să-i păstreze pe cei nedrepti pentru ziua judecății, ca să fie pedepsiți” (2 Petru 2:9).

Acest adevăr corespunde și înțelegerii noastre de astăzi, în sensul că până la judecarea procesului există o arestare preventivă. Această explicație nu stă nicidecum în contradicție cu toate celelalte texte pe care le-am cercetat deja în legătură cu tema noastră. Dimpotrivă, ea completează imaginea despre partea celor nedrepti după moarte.¹¹²

Și despre anumiți îngeri este adevărat că se află în „închisoare”, sub pază. Acolo sunt ținuti până în ziua judecății. Ei se află în temniță până în ziua rostirii sentinței.

Cuvântul „închisoare” este înțeles și în sensul de „închisoare a păcatului”. Astfel folosesc această expresie Isaia (42:7; 49:9; 61:1) și Luca (4:18-19). Dar această aplicare nu este posibilă aici, după părerea mea, pentru că duhurile

109. Deosebirea dintre termenii din 1 Petru și Evrei 12 este aceea că la Petru „duhurile” desemnează persoana întreagă, iar în Evrei 12 duhurile sunt văzute ca element al ființei credincioșilor; prin aceasta se vede limpede că, pe lângă duh, există un trup. În principiu, acești termeni au același sens. În acest context atrag atenția asupra termenului „nor de martori”, care îl înconjoară pe luptătorul credinței ca într-o arenă. Martorii sunt eroii credinței din Evrei 11, care sunt acum în raiul ceresc. S-a sugerat că ei îi văd pe creștini ca spectatorii unei întreceri. După părerea mea, aceasta nu poate fi. Ar vedea toată viața noastră, chiar și lucruri intime. Cu certitudine nu putem spune nimic despre aceasta, pentru că Scriptura tace în această privință.

110. De ex. Matei 14:10; Luca 3:20; Faptele apostolilor 5:19; 2 Corinteni 6:5.

111. Poate că avem și în Faptele apostolilor 1:25 o indicație despre acest loc.

112. Pare aproape de prisos să amintim că cei care sunt în închisoare au deplină conștiință, căci cei care dorm nu trebuie păziți într-o închisoare.

nu sunt oameni vii, ci au fost. Dacă în legătură cu duhurile s-ar vorbi despre o închisoare a păcatului, atunci numai în sensul că ele sunt acum legate de păcatul lor, pentru că nu au iertare.

2.10.10 Eliberarea credincioșilor Vechiului Testament din Șeol?

O altă părere destul de răspândită este că credincioșii VT, care erau în Șeol, se aflau fie într-un loc de chin, fie într-un fel de stare de așteptare, care nu poate fi numită fericire. Când Hristos a mers în acest loc după moartea Sa, El i-ar fi eliberat pe credincioși și i-ar fi dus în rai, respectiv ar fi făcut din acest loc, prin prezența Sa, raiul.

Temelia acestei păreri este, printre altele, sensul termenului „Șeol” (ebraică *sheol*; Cornilescu: «Locuința morților») în VT. Șeolul este, printre altele, un loc negativ, întunecat, în care ajung morții. Raiul, în schimb, nu este pomenit în VT ca loc al credincioșilor care au murit. Dar faptul că nu fusese descoperit nu înseamnă că nu exista rai. Să fi ajuns oare Avraam după moarte în frică și groază? Deja el aștepta cetatea care are temelii tari, al cărei meșter și ziditor este Dumnezeu, și o patrie cerească, care nu este în această lume (Evrei 11:10, 14, 16).

La fel ar trebui să ne întrebăm: cunoștea, respectiv avea el măcar iertarea păcatelor, de vreme ce Hristos nu venise încă?¹¹³

Nu vreau să răspund la întrebarea dacă a existat o eliberare din Șeol numai prin întrebări opuse. Dar nu avem niciun text biblic despre aceasta, care să poată fi discutat. După părerea mea, acest gând nici nu are sens și nu există în Scriptură nicio paralelă care să pomenească, fie și numai în treacăt, o astfel de faptă a lui Hristos.

Avraam a fost adăugat la părinții săi.¹¹⁴ Putem porni de la ideea că i-a reîntâlnit în lumea de dincolo. Dumnezeuul său, pe care Îl cunoștea ca Cel Atotputernic, este Dumnezeuul celor vii (Luca 20:38). De aici putem trage concluzia că Avraam, care este numit prietenul lui Dumnezeu (Iacov 2:23), duce acum o viață fericită, care până la înviere nu are nevoie de eliberare sau de îmbunătățire.

Când Domnul Isus a vorbit despre locul fericirii ca despre „sânul lui Avraam”, a folosit o expresie pe care iudeii fie o cunoșteau deja, fie o puteau înțelege bine: era un loc de binecuvântare pentru cei drepți după moartea lor. Nu se poate deduce de aici că Avraam ar fi fost, pentru credincioșii VT,

113. Pe baza Romani 3:25-26 putem presupune că Dumnezeu nu le-a socotit credincioșilor VT păcatele, cu privire la jertfa lui Isus, ca să zicem așa, prin anticipare. Prin urmare, nu exista niciun motiv ca Avraam să sufere vreun chin sau chiar o purificare după moartea sa.

114. Geneza 25:8; cf. Moise în Numeri 27:13 (vezi secțiunea 1.5.3).

centrul în moarte, până când Hristos, după moartea Sa, a deschis ușa raiului – și pentru Avraam. Raiul era – ca să spunem așa – deschis pentru credincioșii din toate timpurile. Raiul a existat întotdeauna, căci el este prezența lui Dumnezeu înaintea scaunului Său de domnie ceresc.

2.10.11 O coborâre a lui Isus în iad?

De fapt, întrebarea dacă Domnul Isus S-a coborât în iad este de prisos, pentru că a primit deja răspuns din diferite puncte de vedere. Unele mărturisiri de credință, care au suferit și ele în repetate rânduri schimbări, Îl mărturisesc pe Isus ca pe Cel care S-a pogorât în iad sau în împărăția morții. Luther și alții împreună cu el traduc „Hades” prin „iad” (germană *Hölle*), și astfel s-a format concepția despre „coborârea în iad” a lui Hristos.

Ca argument pentru o „coborâre în iad” este adus, de exemplu, Efeseni 4:8-10:

„De aceea zice: «S-a suit sus, a luat robia roabă și a dat daruri oamenilor.» Și acest «S-a suit» ce înseamnă altceva decât că Se și pogorâse în părțile mai de jos ale pământului? Cel ce S-a pogorât este același cu Cel ce S-a și suit mai presus de toate cerurile, ca să umple toate lucrurile.”

Aici este vorba despre înălțarea și adâncimea smeririi lui Isus. Punctul cel mai de jos al smeririi Lui a fost moartea. Era deja o coborâre faptul că El, Dumnezeu Fiul, era ca Om pe pământ (cf. Filipeni 2:5-11). Dar El a mers pentru noi chiar în moarte și a fost îngropat. Aceasta se înțelege prin „părțile mai de jos ale pământului”, așa cum spune și versetul următor.

În Matei 12:40 este vorba despre moartea fizică, nu despre șederea în locuința morților.

„Căci, după cum Iona a stat trei zile și trei nopți în pântecul peștelui celui mare, tot așa și Fiul omului va sta trei zile și trei nopți în inima pământului.”

Din citatul din Psalmul 16:10 în Faptele apostolilor 2:27 s-ar putea ajunge la concluzia că Domnul Isus a fost în Hades:

„... căci nu vei lăsa sufletul meu în Hades și nu vei îngădui ca Sfântul Tău să vadă putrezirea.”

Dar acest verset nu este o dovadă că Domnul a fost într-adevăr în Hades. Vezi în această privință explicația de la 2.1.8 (și Anexa).

2.10.12 Concluzie

Nu obosesc să subliniez că Domnul Isus, după moartea Sa, n-a mers în Hades și cu atât mai puțin în iad. El a mers în rai, așa cum îi spusese El Însuși tâlharului de pe cruce.

Coborârea în Hades cu scopul de a predica acolo nu găsește niciun alt punct de sprijin în Scriptură. Mai mult, o predicare acolo, oricare ar fi fost conținutul ei, nu are sens. Toți morții, inclusiv îngerii căzuți, sunt păstrați fără vreo șansă de pocăință până la judecata lor, unde vor fi puși atunci în fața puterii de Judecător a lui Hristos.

Soarta păcătosului care nu se pocăiește este un îndemn pentru credincioși să nu tacă, în ciuda greutăților, și să fie, ca Noe, propovăduitori ai neprihănirii.

Întrebări pentru aprofundare

- Cine sunt „duhurile” din 1 Petru 3?
- Cine le-a propovăduit și când s-a întâmplat aceasta?
- Unde a fost Domnul Isus între moartea și învierea Sa – și unde nu?
- De ce?
- Cum folosește Petru acest loc ca să-i îmbărbăteze pe credincioși de atunci (și pe noi astăzi)?

2.11 Experiențe din clipa morții și experiențe în apropierea morții

Prin mărturia Sfintei Scripturi am câștigat o imagine clară despre lumea de dincolo. Dar această imagine este confruntată în vremea noastră nu doar cu concepții teologice sau doctrinare greșite, ci și cu trăiri din apropierea morții, adică experiențe din clipa morții și experiențe în apropierea morții. Este vorba aici despre oameni care au fost, ce-i drept, morți „clinic” și au fost readuși la viață, dar n-au fost morți „biologic”. Ei se aflau „undeva” în zona dintre moarte și viață. Nu erau morți în sensul în care am presupus întotdeauna moartea în cercetarea mea, și anume ca pe ceva ireversibil și definitiv.

Ca să se înțeleagă mai bine ce trebuie înțeles prin moarte clinică, citez un medic: „Moartea clinică înseamnă, pe de o parte, oprirea respirației, adică încetarea totală a preluării oxigenului din aerul înconjurător și a eliminării dioxidului de carbon în mediul înconjurător. Ea mai înseamnă oprirea inimii, adică paralizarea completă a circulației. Electrocardiograma arată pe ecran, la instalarea morții clinice, așa-numita linie zero, adică nicio curbă a inimii. Moartea clinică este reversibilă într-un interval de timp foarte limitat, de

exemplu prin impulsuri electrice de șoc foarte puternice. Dacă reanimarea nu reușește, după câteva minute se instalează «moartea biologică». Moartea biologică înseamnă că diferitele sisteme de organe, mai ales creierul, își încetează funcția ... Dincolo de pragul morții biologice nu există, de regulă, întoarcere.”¹¹⁵

În această zonă dintre viață și moartea „definitivă” au apărut fenomene asupra cărora vreau să mă opresc acum.¹¹⁶ Nu este vorba aici despre oameni care s-au întors la viață printr-o înviere, ci despre cei care au fost morți *clinic* doar pentru foarte scurtă vreme. În această vreme, sufletul lor – conștiința lor – a părăsit trupul. Ei au văzut, de exemplu, cum medicii din sala de operație se luptau pentru viața lor. Ei relatează despre întâlniri cu ființe de lumină prietenoase și cu vechi cunoscuți, într-un mediu plăcut. Nu mai voiau să se întoarcă în trupul lor. Aceste trăiri pozitive nu sunt relatate doar de creștini, ci și de cei care n-au nimic de-a face cu credința în Hristos. Pentru ei, după o astfel de trăire, moartea nu mai are nimic înspăimântător, iar ei transmit această experiență mai departe ca pe o veste bună.

Creștinii trebuie să poată lua o poziție clară față de aceste fenomene, pentru că aceste relatări pun moartea, în societatea noastră, într-o lumină nouă, aproape atrăgătoare. Ultimul vrăjmaș al omului pare să fie biruit, căci, prin aceste experiențe, moartea este trecerea într-o lume desăvârșită, marcată de iubire. „Toți, toți ajungem în cer” este atunci un cântec pe care îl poți cânta pe drept. Sau rămâne așa: „Totul va fi bine.”

De la publicațiile lui Dr. Raymond Moody, Robert A. Monroe, E. Kübler-Ross și alții, aceste gânduri despre moarte s-au răspândit mult. Doamna Kübler-Ross rezumă mesajul cercetătorilor morții: „Dumnezeu nu este o ființă care pedepsește și condamnă. Ceea ce aflăm de la oamenii care s-au întors este asigurarea că fiecare om, după trecerea sa dincolo, ar putea trăi sentimentul păcii, al echilibrului și al plinătății întregului”¹¹⁷.

Nu sunt acestea descoperiri spectaculoase? Este într-adevăr mai important să ridici vălul de pe taina morții și a lumii de dincolo decât să aselenizeze un om pe Lună sau să aterizeze pe Marte. În sfârșit, așa se pare, există o privire dincolo, iar aceasta ne ia frica de moarte, pentru că acolo nu există un Dumnezeu înaintea căruia să trebuiască să dai socoteală pentru viața ta.

115. Dr. med. Hartmut Maier-Gerber, *Sterben – Der Höhepunkt des Lebens*, Wuppertal, 1994, p. 20 și urm.; citat în R. Moeckel, *Ist Sterben doch ganz anders*, Sehnde.

116. Eu însumi n-am avut nicio experiență din clipa morții și nici nu cunosc personal pe cineva care să fi avut una. De aceea, aprecierea acestor fenomene se face numai pe baza materialului scris care îmi stă la dispoziție și care este accesibil oricui.

117. Elisabeth Kübler-Ross, *Über den Tod und das Leben danach*, Berlin, 1994, p. 44.

Total este înzestrat cu o aparență științifică, așa încât aceste descoperiri par serioase și demne de încredere.

2.11.1 Ce este adevărat în aceste relatări?

Relatările trebuie privite cu mare prudență. Prezentările autorilor amintiți nu pot fi luate în serios cuvânt cu cuvânt, pentru că adesea sunt marcate de o concepție păgână despre lume, de spiritism și de mișcarea New Age, iar fenomenele sunt și interpretate potrivit acestei concepții despre lume. Dar există totuși destule motive să luăm în serios fenomenele neobișnuite și să nu ne îndoim de adevărul lor. Pentru aceasta sunt prea mulți oamenii, atât creștini, cât și necreștini, care au trăit așa ceva. A respinge relatările ca năluciri și fantezie ar fi o concluzie prea simplă, ba chiar greșită. Dar ce trebuie să credem cu adevărat despre ele și cum pot fi aceste relatări încadrate și judecate biblic?

2.11.2 Experiențe din clipa morții în Biblie?

Prima întrebare este întotdeauna dacă găsim în Cuvântul lui Dumnezeu fenomene de acest fel. Pentru că avem relatări despre învieri, să privim la persoanele respective.

Cea mai cunoscută relatare este învierea lui Lazăr de către Isus (Ioan 11). Această relatare spune că Lazăr era mort deja de patru zile și că trupul lui începuse să putrezească. Trebuie să pornim aici de la moartea biologică. Domnul vieții și al morții l-a chemat pe Lazăr înapoi la viață. Aceasta a fost o minune și un semn spre mărturie pentru iudei.

Este remarcabil că nu se relatează nimic despre ce a trăit Lazăr în timpul morții lui. Oricum, despre Lazăr nu se relatează aproape nimic, dar aici ar fi fost cu siguranță ceva de relatat. Afirmările lui despre lumea de dincolo ar fi fost de o cu totul altă dimensiune decât ceea ce ajungem să auzim astăzi.

Celelalte două învieri săvârșite de Isus nu sunt mai puțin spectaculoase. Este vorba de fiica lui Iair (Marcu 5:22; Luca 8:41) și de tânărul din Nain (Luca 7:11). Și ei erau morți biologic și au fost înviați de Domnul Isus, Domnul vieții (Faptele apostolilor 3:15). Nici despre ei nu se relatează nimic despre experiențe în lumea de dincolo.

Același lucru este valabil, de altfel, pentru toate celelalte învieri relatate în VT sau în NT.

Chiar și Isus, care, după propriile Sale cuvinte, a fost în rai în timpul morții Sale, n-a relatat nimic despre această ședere. N-ar fi putut El să povestească

cât de minunat este raiul și ce bucurie a fost acolo când i-a întâlnit pe credincioșii din toate timpurile?

Este izbitor că Dumnezeu vorbește în Cuvântul Său despre o singură trăire care ne confirmă existența raiului pe baza unei relatări din experiență. A fost Pavel, care a fost răpit în al treilea cer, în rai (2 Corinteni 12:1-4).

Faptul că în Biblie nu se relatează nimic despre astfel de experiențe (cu o excepție) nu este, pe de altă parte, încă o dovadă că ele nu există. El lămurește însă ceva fundamental. Dumnezeu nu dă dovezi, pentru că nu are nevoie de ele. El arată în Cuvântul Său îndeajuns și fără echivoc că există rai și Hades (greacă *hadēs*; Cornilescu: «Locuința morților»), precum și cer și iad.

Acest lucru se vede foarte limpede la săracul Lazăr și la bogatul din Luca 16. Bogatul se afla în Hades în chinuri și știa că frații lui, dacă nu se întorc la Dumnezeu, îl vor urma într-o zi în acest loc înfricoșător. Ei trăiau așa cum trăise și el. El vedea singura posibilitate de întoarcere pentru ei în faptul că cineva să fie trimis în casa lor ca să-i avertizeze stăruitor: „El a zis: «Te rog dar, părinte, să-l trimiți în casa tatălui meu, căci am cinci frați, ca să-i avertizeze stăruitor, ca să nu vină și ei în locul acesta de chin.» Avraam însă îi zice: «Au pe Moise și pe proroci; să asculte de ei.» El a zis: «Nu, părinte Avraame, ci dacă se va duce la ei cineva din morți, se vor pocăi.» Și Avraam i-a zis: «Dacă nu ascultă de Moise și de proroci, nu vor fi convinși nici chiar dacă ar învia cineva din morți»” (Luca 16:27-31).

Dumnezeu îl cunoaște pe om și necredința lui și știe că păcătosul nu reacționează nici chiar atunci când cineva învie din morți. Dumnezeu îi cere păcătosului pocăință și ascultarea credinței. Păcătosul are mărturia creației și un cuget. Pe lângă aceasta, Dumnezeu i-a dat Cuvântul Său și propovăduirea Evangheliei. Mărturia Sfintei Scripturi este, în principiu, de ajuns. Oamenii cer dovezi și semne; dar lucrarea lui Isus prin multele minuni de tot felul a arătat că nici chiar dovezile copleșitoare ale dumnezeirii Lui n-au adus întoarcerea omului, ci numai o ură și mai mare.

Domnul Isus Hristos a spus că merge în rai, de unde S-a întors la înviere. Despre vremea Lui în rai nu ne-a spus nimic. Concluzia mea este că nu este important pentru noi să știm ceva despre aceasta. Lui nu-I păsa de lumea de dincolo, Îi păsa de lumea aceasta, și anume de Împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Pe ucenici îi frământa când avea să întemeieze Domnul Împărăția lui Dumnezeu. În cele 40 de zile de după înviere, Domnul Isus a vorbit cu ei multe ceasuri despre aceasta (Faptele apostolilor 1:3). Și aici se poate vedea limpede că Scriptura, în ansamblul ei, nu are ca punct central lumea de dincolo sau starea intermediară, ci întotdeauna desăvârșirea în înviere și desăvârșirea căilor lui Dumnezeu cu întreaga creație.

2.11.3 Apostolii Pavel și Ioan

Constatările de mai sus nu dau un răspuns definitiv la întrebările grele despre experiențele din clipa morții. Dar am scos în evidență un principiu la care trebuie să apelăm când suntem confrunțați cu aceste fenomene.

Vedem la Pavel și la Ioan, și la alți credincioși, că ei relatează despre cer și despre rai. Ioan era la sfârșitul vieții sale în închisoare, pe insula Patmos (Apocalipsa 1). Acolo a primit vedenii, pe care le-a scris în cartea Apocalipsei. Apocalipsa este o relatare a unor trăiri din cer. Ioan era în Duhul în ziua Domnului. Aceasta înseamnă că Duhul lui Dumnezeu a venit peste el și el a intrat într-o altă lume, unde l-a întâlnit pe Cel înviat. Se spune chiar că a fost chemat sus, în cer. N-a fost un vis, a fost realitatea, care l-a cuprins atât de mult încât a scris în amănunt tot ce a văzut. Aceasta n-a fost nici o experiență din clipa morții, nici o experiență în apropierea morții. Dar arată limpede că Dumnezeu le-a dăruit oamenilor experiențe prin care au intrat în atingere cu cerul, cu îngerii și cu Domnul Isus Însuși. Proroci ca Isaia (de ex. capitolul 6), Daniel, Ezechiel și alții au avut aceeași experiență. La aceste persoane este vorba însă de împlinirea slujbei lor deosebite de proroci, care au scris scrierile VT și ale NT. Nu sunt deci experiențe „obișnuite” din clipa morții.

Tot așa a fost și la Pavel: „Să mă laud nu-mi este cu adevărat de folos; voi veni totuși la vedeniile și descoperirile Domnului. Cunosc un om în Hristos, acum patrusprezece ani (dacă a fost în trup, nu știu, sau dacă a fost fără trup, nu știu; Dumnezeu știe), un om care *a fost răpit până în al treilea cer*. Și știu că omul acesta (dacă a fost în trup sau fără trup, nu știu; Dumnezeu știe) *a fost răpit în rai* și a auzit cuvinte care nu se pot spune și pe care nu-i este îngăduit unui om să le rostească” (2 Corinteni 12:1-4).

La Pavel ar putea fi vorba de o experiență din clipa morții și de o înviere. Între scrierea celei de-a doua epistole către Corinteni și uciderea cu pietre a lui Pavel în Listra, așa cum este relatată în Faptele apostolilor 14:19, sunt 14 ani. O ucidere cu pietre nu se încheia înainte de a fi sigur că cel ucis cu pietre era într-adevăr mort. L-au târât pe Pavel afară din cetate, pentru că erau convinși că era mort. Dar apoi Pavel s-a ridicat pur și simplu – despre încercări de reanimare din partea ucenicilor nu se vorbește aici – și s-a întors în cetate. Aceasta este o minune. Fie Pavel a fost înviat, fie și-a revenit singur. A fost el răpit în rai în timpul acestei întâmplări? Nu putem dovedi, dar nici nu putem exclude. Exemplul apostolului arată limpede că experiențe neobișnuite – în acest caz ale unor credincioși – în lumea de dincolo pot exista în principiu.

Tot așa, martirul Ștefan a văzut în mod literal, nu într-un vis, cerul deschis (Faptele apostolilor 7:55-56). N-a fost o experiență din clipa morții, deși moartea prin ucidere cu pietre a venit puțin după aceea. Nici astăzi n-ar trebui să excludem în principiu o astfel de descoperire.

2.11.4 Experiențe din clipa morții – cerul și iadul

Mulțimea experiențelor din clipa morții din vremea noastră se datorează în mare măsură mijloacelor tehnice moderne, care fac posibilă reanimarea. Înalta tehnicizare a societății noastre ridică întrebări care nu sunt tratate direct în Scriptură. Aici trebuie să căutăm răspunsuri, respectiv principii, pe care le putem găsi numai cu ajutorul Duhului lui Dumnezeu, în Cuvântul Său. Cuvântul lui Dumnezeu este și în zilele noastre actual și obligatoriu, chiar dacă uneori nu este simplu să-l aplici la întrebările vremii noastre. O înțelegere vie a Scripturii, lucrată de Duhul, se recunoaște tocmai prin faptul că aplici Cuvântul lui Dumnezeu în vremea noastră și că recunoști și judeci vremurile în dimensiunea lor spirituală (1 Cronici 12:32).

La experiențele din clipa morții este important că există și trăiri extrem de negative. Pe cât de diferite sunt cerul și iadul, pe atât de diferite sunt și experiențele din clipa morții. Oamenii relatează despre trăiri ale iadului, despre chinuri și despre demoni. Aceste trăiri înfricoșătoare nu sunt relatate în cărțile de succes, pentru că ele deformează imaginea frumoasă a morții, cu trăirile ei pozitive, și arată spre posibilitatea că există totuși un iad și o pedeapsă pentru păcate. Unii oameni reprimă și uită curând ce au trăit, alții caută mântuirea în Hristos.

Cu această informație, pe care o prezintă pe larg Dr. Rawlings¹¹⁸, nu mai poate fi vorba, prin definiție, că pentru toți oamenii există un cer și că iadul este doar o născocire a Bisericii. Citatul de mai sus al doamnei Kübler-Ross este, de aceea, neadevărat!

Putem trage concluzia că experiențele din clipa morții corespund imaginii Scripturii în măsura în care oglindesc ambele locuri sau stări ale lumii de dincolo. Este ca și cum Hadesul și raiul și-ar arunca înainte umbrele în această zonă dintre viață și moarte.

2.11.5 Amăgirea întunericului

Ne dă de gândit faptul că oameni care nu vor să aibă nimic de-a face cu Isus Hristos și cu Biblia au experiențe pozitive din clipa morții și întâlnesc ființe

118. Dr. med. Maurice S. Rawlings, *Zur Hölle und zurück, Leben nach dem Tod – überraschende Beweise*, Hamburg (Verlag C.M. Fliß), 1996.

îngerești și cunoscuți cărora, după cât se vede, le merge foarte bine în lumea de dincolo. Ei nu întâlnesc niciun Judecător care să-i tragă la răspundere și sunt chiar apărați și scuzați cu privire la răul pe care l-au făcut.

Ființele pe care le întâlnesc sunt ființe prietenoase, strălucitoare, care radiază iubire. Judecata noastră asupra acestor ființe este clară, pentru că ele spun neadevărul: sunt demoni, care imită tactica căpeteniei lor supreme, diavolul (2 Corinteni 12:7; Apocalipsa 12:8). Acesta se preface într-un înger de lumină (2 Corinteni 11:14) și îi înfățișează astfel omului intențiile lui stricate ca fiind bune.

La punctul de întâlnire cu lumea de dincolo, duhurile nu așteaptă decât să-și exercite influența rea. Aceasta ne arată limpede cât de aproape de oameni stau aceste duhuri, și aceasta nu doar în pragul morții. Prezența duhurilor rele devine prin aceste relatări cu atât mai clară. Ele se află în văzduh și stau astfel printre oameni; de asemenea, au pus stăpânire pe unii oameni și locuiesc în ei, lucru care s-a dat pe față mai ales în timpul prezenței Domnului Isus Hristos și prin vindecările, respectiv eliberările Lui. Pavel le scrie efesenilor: „în care ați umblat odinioară, după mersul lumii acesteia, după *domnul puterii văzduhului, al duhului* care lucrează acum în fiii neascultării” (Efeseni 2:2) și: „Căci lupta noastră nu este împotriva cărnii și sângelui, ci împotriva căpeteniilor, împotriva domniilor, împotriva stăpânitorilor întinericului acestuia, împotriva duhurilor răutății din locurile cerești” (Efeseni 6:12).

Mă tem că lucrarea și influența demonilor sunt adesea subestimate de creștini; prin aceasta, ei au căzut deja, din păcate, în parte, pradă vicleniei vrăjmașului. Este un atac satanic uriaș asupra gândirii omenirii. Frica de moarte este desființată. Dar este o minciună nerușinată. Cine altul decât diavolul are interesul să înfățișeze moartea ca pe ceva inofensiv și ca pe o intrare într-o lume nesfârșit de frumoasă?

Săracul Lazăr a fost dus, în clipa morții lui, de îngerii lui Dumnezeu în sânul lui Avraam. Despre acești îngeri citim: „Nu sunt oare toți duhuri slujitoare, trimise să slujească pentru cei ce vor moșteni mântuirea?” (Evrei 1:14). Ei sunt deci prezenți la granița dintre lumea aceasta și lumea de dincolo.

2.11.6 Cei ce cheamă morții sunt o urâciune înaintea Domnului

Dumnezeu a pus o graniță clară între cei vii și cei morți. El interzice orice încercare de a lua legătura cu morții. Cei ce cheamă morții trec această graniță clară. De aceea, judecata lui Dumnezeu asupra acestor bărbați și femei este foarte aspră: „Dacă un bărbat sau o femeie are în el un duh care

cheamă morții sau un duh de ghicitor, să fie pedepsiți cu moartea; să fie uciși cu pietre: sângele lor să cadă asupra lor” (Leviticul 20:27).¹¹⁹

Acest cuvânt arată limpede și faptul că aceste capacități sau, mai bine zis, încercările de a intra în legătură cu morții sunt călăuzite de duhuri rele, care au pus stăpânire pe cei ce cheamă morții (1 Samuel 28:7-8). Nu în ultimul rând de aceea îi condamnă Dumnezeu atât de aspru pe acești oameni. Nu se văd aici deci capacități ale oamenilor, ci puteri supranaturale, a căror origine este împărăția răului. Este vorba în mod clar despre influența unor puteri rele.

De aceea este limpede că aceste duhuri amăgesc, căci ele nu pot aduce duhurile morților. Este o minciună că îngerii căzuți, care l-au urmat pe Satana în răzvrătirea lui, ar fi în stare să pună stăpânire pe morți. Capacitatea lor constă în faptul că imită persoana respectivă înșelător de bine. Ei îi înșală pe toți cei care vor să intre, prin cei ce cheamă morții, în legătură cu morții, ca să afle lucruri pe care altfel nu le-ar putea afla. În felul acesta diavolul își lărgeste influența ca dumnezeu al veacului acestuia.

Dumnezeu i-a îndemnat poporul, prin Isaia, să-L întrebe pe Dumnezeul lui: „Dacă vi se zice însă: «Întrebați pe cei ce cheamă morții și pe cei ce spun viitorul, care șoptesc și bolborosesc», răspundeți: «Nu va întreba un popor pe Dumnezeul său? Să întrebe pe cei morți pentru cei vii?»” (Isaia 8:19).

În acest context este important să vedem că mulți cercetători ai morții, ca de exemplu doamna Kübler-Ross, au avut și o legătură intensă cu lumea duhurilor. Ea relatează despre duhurile ei, cu care avea adesea legătură. Diavolul, care are puterea morții, cunoaște frica omului de moarte și o folosește ca să-l amăgească pe om că moartea n-ar fi o judecată și urmarea păcatului. Omul n-ar avea deci nevoie de răscumpărare, deși Biruitorul morții a săvârșit-o. „Hotărât că nu veți muri” a fost minciuna amăgitorului de la început (Geneza 3:4), iar el găsește mereu argumente noi ca să camufleze această minciună.

Mulți cercetători ai morții sunt spiritiști și sunt legați de mișcarea New Age. De aceea ei nu pot fi decât amăgiți.

2.11.7 Saul și Samuel

Întâmplarea cu Saul și femeia din En-Dor care chema morții, din 1 Samuel 28, este o excepție remarcabilă. Deși Saul a făcut aici o mare greșală și cei ce cheamă morții nu-i pot aduce pe morți, Samuel s-a arătat în acest caz cu

119. Vezi, de asemenea, Leviticul 19:31; 20:6; Deuteronomul 18:11-12; 1 Samuel 28:3; 2 Împărați 21:6; 1 Cronici 10:13.

adevărat. Două lucruri arată limpede acest fapt: în primul rând, nu femeia a fost cea care l-a chemat pe Samuel. El s-a arătat fără lucrarea ei. Groaza femeii arată că aici s-a întâmplat ceva cu totul diferit de ceea ce era ea obișnuită. Ea nu controla situația. Niciodată prorocul lui Dumnezeu n-ar fi fost adus de un duh de ghicitor. În al doilea rând, Samuel a spus în mod clar adevărul, care îi era deja cunoscut lui Saul. Nu era deci un duh oarecare, care se dădea drept Samuel și îl mințea pe Saul. Samuel s-a arătat aici așa cum s-au arătat mai târziu și Moise și Ilie pe muntele schimbării la față.

Această întâmplare confirmă deci că morții nu pot fi aduși de cei ce cheamă morții sau de duhuri demonice. Aceasta o poate face numai Dumnezeu, și El a făcut-o numai aici, după cât relatează Scriptura. Pur și simplu nu există schimb între lumea aceasta a celor vii și lumea de dincolo a celor morți. Între cei vii și cei care au murit există o despărțire care nu poate fi străpunsă. Prin aceasta nu mă refer la lumea demonilor, care încearcă foarte bine să intre în atingere cu lumea aceasta. Dar cu cei care au murit demonii nu mai au nimic de-a face.

2.11.8 Amăgirea antihristă din vremea sfârșitului

Problemele morale și etice care apar prin dezvoltarea tehnică ce înaintează rapid sunt un semn al vremii sfârșitului. Experiențele din clipa morții, devenite posibile pe scară largă abia prin tehnică, deschid ușa și pentru demoni și pentru învățăturile lor: „Dar Duhul spune lămurit că, în vremurile de pe urmă, unii se vor lepăda de credință, luând aminte la duhuri înșelătoare și la învățături ale demonilor” (1 Timotei 4:1).

Deja astăzi evenimentele vremii sfârșitului, așa cum sunt descrise în Apocalipsa, își aruncă înainte umbrele: „*căci sunt duhuri de demoni, care fac semne, ...*” (Apocalipsa 16:14). Duhul lui Antihrist lucrează deja de acum și se va desfășura pe deplin, după răpirea Bisericii, într-o măsură nemaicunoscută. El va face semne și minuni, iar noi nu știm cât loc îi lasă Dumnezeu Satanei ca să facă minuni pe care oamenii le-ar atribui numai lui Dumnezeu. Pavel le-a scris tesalonicenilor: „și atunci se va arăta Nelegiuitul, pe care Domnul Isus îl va mistui cu suflarea gurii Sale și îl va nimici cu arătarea venirii Sale; pe el, a cărui venire este după *lucrarea Satanei, cu toată puterea și cu toate semnele și minunile mincinoase și cu toate amăgirile nelegiurii pentru cei ce pier, pentru că n-au primit dragostea adevărului ca să fie mântuiți*” (2 Tesaloniceni 2:8-10).

Amintesc aceste versete pentru că ele descriu exact situația de astăzi. Și experiențele din clipa morții, care nu corespund în niciun fel Cuvântului lui

Dumnezeu, fac parte din programul Satanei pentru vremea sfârșitului. El nu lasă să-i scape nicio posibilitate, iar acesta este abia începutul.

2.11.9 Concluzie ¹²⁰

Ce să credem deci despre experiențele din clipa morții? Nu se poate răspunde la această întrebare într-o singură propoziție. Unele aspecte ale experiențelor din clipa morții sunt foarte complexe și ating întrebări ale psihologiei, ale parapsihologiei și ale ocultismului. De aceea închei acest capitol cu câteva constatări fundamentale, cu ajutorul cărora se poate ajunge la o judecată clară.

La oamenii cu experiențe din clipa morții, adică la oamenii care „s-au întors”, moartea nu a fost moartea ireversibilă, și de aceea trăirile lor nu dau cu adevărat informații despre lumea de dincolo.

Ei n-au fost nici în cer, nici în iad. „A muri” nu este același lucru cu „a fi mort”. Să mergi spre München și să te întorci pe același drum nu înseamnă că ai ajuns la München, cu atât mai puțin că locuiești acolo.

Dacă ceea ce au trăit corespundea cerului sau iadului, ¹²¹ atunci avem de-a face cu un domeniu dintre viață și moarte, despre care Sfânta Scriptură nu spune nimic. Totuși, pe baza multelor mărturii despre astfel de trăiri, tragem concluzia că în zona în care sufletul părăsește trupul pentru scurtă vreme ¹²² se pot apropia de suflet duhuri, atât îngeri ai lui Dumnezeu, cât însă și demoni, îngerii Satanei (2 Corinteni 12:7). Amăgirea Satanei constă în a le înfățișa acestor oameni, în mod înșelător, cerul, deși ei sunt pierduți. Informațiile aduse din „lumea de dincolo” nu corespund, în marea majoritate a cazurilor, adevărului Bibliei.

Vremea sfârșitului este marcată de amăgire demonică, care nu se oprește nici în fața creștinilor. Multe din cele relatate sunt pătrunse de gândirea dorinței a autorilor și a preinșilor cercetători; altele sunt pur și simplu înșelătorie. În cele mai multe cazuri, concepția despre lume a așa-numiților cercetători ai morții corespunde mișcării New Age, misticismului și religiilor și filozofiilor orientale. Numai din acest motiv acești oameni sunt dați fără apărare pradă amăgirii satanice.

120. Pentru o tratare mai amănunțită a experiențelor din clipa morții recomand cărțile lui John Ankerberg și John Weldon (vezi Bibliografia).

121. Există și oameni care au fost morți clinic și n-au trăit nimic.

122. Experiențe asemănătoare pot fi provocate prin droguri și de aceea nu au neapărat legătură cu moartea. Există nenumărate relatări despre oameni care, fără să fi avut o experiență a morții, au avut o experiență în afara trupului lor.

Când creștini declarați au experiențe din clipa morții, un lucru trebuie să rămână întotdeauna valabil: canonul Sfintei Scripturi este încheiat. Nu vor exista cunoștințe noi care să ne poată descoperi ceva ce n-am ști deja din Biblie. Creștinii care au avut astfel de trăiri nu trebuie să tragă concluzii teologice, ci să se întrebe ce vrea Dumnezeu să le spună, prin ceea ce au trăit, cu privire la viața lor spirituală personală.

Să ne rugăm ca să putem deosebi duhurile (1 Corinteni 12:10; 1 Ioan 4:1) și să luăm o poziție clară, biblică.

Întrebări pentru aprofundare

- Ce i-ați răspunde unui om care susține că a murit și s-a întors?
- Cum răspundeți, pe de altă parte, la obiecția: „Doar nu s-a întors încă nimeni de acolo!”?
- De ce experiențele din clipa morții nu relatează despre cer și iad?
- Cum ar trebui să reacționeze un creștin care a avut o experiență din clipa morții?
- De ce experiențele din clipa morții nu pot scoate la lumină cunoștințe noi?

3 Concepția Bibliei despre om

Folosirea termenului „duh-suflet” ne obligă să cercetăm concepția Bibliei despre om. De fapt, tema „moartea” și „nemurirea sufletului” nu poate fi înțeleasă cu adevărat dacă nu cercetăm omul și ceea ce îl alcătuiește. Aceasta se va face aici într-o măsură limitată și cu privire la tema noastră. Biblia nu este însă un manual de antropologie¹²³, care să vorbească într-un singur loc în mod cuprinzător despre om. Mai mult, ea nu vorbește despre om în limbajul teologilor sau al psihologilor, ci în limbajul de zi cu zi. Limbajul biblic este variat și folosește adesea aceeași expresie cu sensuri diferite. Nu numai de aceea tema este grea și vastă; ea cere, prin urmare, efort ca să obții o privire de ansamblu. Chiar dacă tema este grea și există păreri diferite despre ea, credinciosul nu trebuie să se lase împiedicat să se ocupe de ea. Doar este vorba despre el însuși, despre felul în care l-a creat Dumnezeu, despre felul în care l-a voit Dumnezeu! În aceasta se pot vedea mărimea și înțelepciunea lui Dumnezeu.

Cine ia în mână Cuvântul lui Dumnezeu pentru această temă va găsi mai mulți termeni care descriu elemente ale ființei omului. Acestea sunt cuvinte ca „inimă, duh, suflet, rărunchi, oase, carne, trup, gânduri, cuget, minte, voință” etc. Acești termeni trebuie cercetați în contextul lor.

Se va constata că termenii sunt folosiți cu o mulțime de sensuri și traduceri. La capătul cercetării nu va sta deci o soluție în care să avem definiții perfect curate și clare. Dar termenii esențiali vor fi mai clari și pe mulți îi vom putea încadra mai bine. Se va putea recunoaște o structură sau o ordine generală, pe care o putem numi concepția Bibliei despre om.¹²⁴

Nici cercetarea mea nu este un studiu amplu în sine și în afara oricărui context. Ea se face mai ales cu privire la părerea greșită că omul n-ar mai exista în niciun fel după moarte. Se susține că omul nu are un suflet și un duh ca elemente deosebite de trup. Omul este văzut *exclusiv* în întregime și unitatea lui, care este nimicită prin moarte. Prin urmare, moartea ar însemna

123. Învățătura despre om.

124. În principiu, la această cercetare trebuie să pornim de la faptul că omul, în toată alcătuirea lui, deci toate elementele ființei lui, a ajuns sub efectele păcatului și că, de aceea, niciunul dintre ele nu poate fi privit ca neutru sau neinfluențat de păcat. În acest loc se vede limpede că, în general, concepțiile despre om stau în contrast puternic cu concepția Bibliei despre om. La psihologii și filozofii care nu-L cunosc pe Creator și, prin urmare, Îi resping revelația, cu greu vom găsi răspunsuri care să țină seama de căderea în păcat sau de răspunderea față de Creator.

non-existența până la noua creare, la înviere. Duhul și sufletul, sediul și centrul personalității omului, ar fi, potrivit acestei păreri, vremelnice și trecătoare ca trupul.

Pentru că am arătat deja pe larg că există conștiință după moarte, nu este surprinzător că aceste păreri greșite se întemeiază pe o concepție despre om care nu corespunde celei a Bibliei.

3.1 Din ce este alcătuit omul?

După cum am arătat deja, există în VT și în NT mai mulți termeni care desemnează părți componente ale ființei omului. Și nu termenii „duh” și „suflet” stau pe primul loc, ci „inima” este cea care descrie, mai mult decât toți ceilalți termeni, ființa omului. „Inima” apare de peste o mie de ori în Biblie, și aceasta cu sensuri diferite. Inima omului – nu mușchiul gol care pompează sângele – este, în sens figurat, centrul omului, ființa lui cea mai lăuntrică și, prin urmare, și ascunsă.

Omul, ca și coroană a creației și chip al lui Dumnezeu, este o ființă deosebit de complexă. Ar fi prea simplu să-l împărțim în două sau trei elemente. Omul nu este alcătuit din „substanțe” care pot fi descompuse, ci formează o unitate cu diferite aspecte. Un aspect¹²⁵ îl descrie pe om dintr-un anumit punct de vedere sau unghi. Noi îl privim pe om sub aspectul existenței lui mai presus de timp. Întrebarea noastră este ce se întâmplă cu omul în moarte.

Este remarcabil că această întrebare atinge adesea elementele sau aspectele ființei care sunt numite „duh” și „suflet”.¹²⁶ Inima, care, mai mult decât toți ceilalți termeni, este termenul antropologic al Bibliei prin excelență, nu este pomenită aproape deloc sau deloc în acest context.

Două locuri din Scriptură vor fi luate ca punct de plecare pentru cercetarea mea. Unul se întoarce la crearea omului, celălalt arată spre viitor:

„Domnul Dumnezeu a făcut pe om din țărâna pământului, i-a suflat în nări suflare de viață, și omul s-a făcut astfel un suflet viu” (Geneza 2:7) și:

„Dumnezeul păcii să vă sfințească El Însuși pe deplin; și duhul vostru, sufletul vostru și trupul vostru să fie păzite întregi, fără prihană, la venirea Domnului nostru Isus Hristos” (1 Tesaloniceni 5:23).

În aceste versete găsim termenii „duh”, „suflet” și „trup” în legătură cu originea, respectiv crearea omului, și cu privire la viitorul lui. Pavel vorbește

125. Vezi pe larg în această privință W.J. Ouweneel, *Psychologie, Ein Bibelorientiert-Wissenschaftlicher Entwurf*, Dillenburg (CVD), 1993, p. 61–67.

126. De ex. Geneza 8:21; Deuteronomul 6:5; 26:16; Proverbe 4:23; Matei 22:37; Marcu 7:21; Romani 1:21; 2:15; 10:9.

despre venirea Domnului, iar pentru el, în acest loc din Biblie, omul întreg este alcătuit din duh, suflet și trup. Expresia „să vă sfințească *pe deplin*” subliniază în mod explicit acest adevăr. Această „ordine” a elementelor ființei o găsim, într-adevăr, o singură dată în Cuvântul lui Dumnezeu, și anume aici. Din acest loc mulți deduc o împărțire exclusiv în trei a omului.¹²⁷ Dacă ar fi așa, unde ar rămâne atunci inima omului și cum ar fi explicați atunci toți ceilalți termeni amintiți mai sus? Pavel nu-l limitează pe om, în general, la aceste trei aspecte, căci și el folosește alți termeni în epistolele sale. Aici el are viitorul înaintea ochilor și spune că omul întreg, în toată varietatea lui, în toate aspectele lui, este păzit pentru ziua lui Hristos.

Pentru Pavel este important să aibă această concepție despre om cu privire la viitor. Iar concepția lui nu este altceva decât o preluare și un rezumat al tuturor locurilor din Scriptură cuprinse în VT care, pornind de la Geneza 2:7, spun ceva despre alcătuirea omului. Nici nu poate fi altfel, de vreme ce Sfânta Scriptură, alcătuită din VT și NT, formează o unitate îmbinată de Dumnezeu. Astfel, concepția lui Pavel despre om corespunde întru totul revelației lui Dumnezeu, așa cum era dată deja în VT. Nu este deci o concepție nouă sau chiar grecească despre om, ci, dacă vreți, o concepție ebraică sau iudaică despre om.

Pavel numește o anumită ordine, în care pune duhul omului pe primul loc. Prin aceasta însă trupul, pentru că stă pe ultimul loc, nu este depreciat¹²⁸. De ce este aleasă această ordine reiese din crearea omului, unde duhul (suflarea de viață) este elementul esențial care abia face din om un om, ca chip al lui Dumnezeu.

127. Vechea dispută dacă omul, în sens biblic, există dihotomic (în două părți) sau trihotomic (în trei părți) nu o urmăresc aici. Prefer abordarea în care această delimitare clară între suflet și duh nu există, din cauza sensurilor lor multiple. De aceea este folositoare constatarea: „Privit funcțional, la omul viu, dacă se ține seama de întregimea lui, se poate vorbi foarte bine despre duh, suflet și trup, așa cum se întâmplă de ex. în 1 Tesaloniceni 5:23. Substanțial însă rămâne valabil că omul este alcătuit doar din două «părți»: partea transcendentă a duhului-sufletului și partea immanentă a trupului. Astfel s-ar putea vorbi despre o dihotomie substanțială și o trihotomie funcțională. Sufletul nu are deci o existență de sine stătătoare, independentă de trup și de duh, deși nici nu este cu totul identic cu duhul, ci rămâne întotdeauna – și după moartea unui om – distinct” (Roland Antholzer, *Geist, Seele und Leib – der Mensch in seiner Beschaffenheit*).

128. Totuși, este o ordine de care creștinul trebuie să țină seama: nevoile trupului se pot dovedi o povară de prisos și, astfel, o piedică pentru dezvoltarea spirituală. De aceea a spus Pavel: „Îmi zdrobesc trupul și îl țin în robie” (1 Corinteni 9:27). El nu voia să fie „condus de trup”, ci condus de duhul său, care este înnoit de Duhul Sfânt. Trupul lui trebuia să fie unealta duhului său și să-i urmeze gândurile, nu invers.

3.2 Duhul omului

Principalele afirmații ale VT despre crearea omului sunt:

„Apoi Dumnezeu a zis: «Să facem om după chipul Nostru, după asemănarea Noastră ...» Dumnezeu l-a făcut pe om după chipul Său, l-a făcut după chipul lui Dumnezeu” (Geneza 1:26-27).

„Domnul Dumnezeu a făcut pe om din țărâna pământului, i-a suflat în nări suflare de viață, și omul s-a făcut astfel un suflet viu” (Geneza 2:7).

Aici îl vedem pe primul om, mai întâi fără viață, întocmit din țărâna pământului. Apoi urmează lucrarea, unică în istoria creației, a însuflețirii: Dumnezeu îi suflă în nări suflare de viață. Rezultatul este omul viu, cu un trup material, întocmit din pământ, singura faptură care are în sine suflarea de viață a lui Dumnezeu. Suflarea de viață intră în el și rămâne acolo; ea ține astfel de constituția lui.¹²⁹ Ea face din el un om, chip al lui Dumnezeu.

3.2.1 Suflarea de viață

Suflarea de viață, pe care Dumnezeu a dat-o din Sine Însuși, corespunde duhului omenesc, așa cum îl numește și Pavel în 1 Tesaloniceni 5.¹³⁰ Cuvântul „suflare” este tradus în diferite feluri. Acest cuvânt are un spectru larg de sensuri. El se referă la Dumnezeu, la om și la animale. Unul dintre sensuri este că suflarea de viață este duhul pe care Dumnezeu i l-a dat omului, care îi este suflat omului ca elementul cel mai esențial al alcătuirii lui, spre deosebire de animal.

Prin duhul pe care Dumnezeu îl dă fiecărui om,¹³¹ omul devine o persoană de sine stătătoare, adică un „eu” și, prin aceasta, și un „tu” pentru Dumnezeu. Termenul „persoană”, care ne este atât de obișnuit, își are originea tocmai aici. Dumnezeu este un Dumnezeu nemărginit și totuși personal; El este Creatorul și Păstrătorul omului.

Omul creat după chipul lui Dumnezeu este o persoană a cărei personalitate este derivată din personalitatea lui Dumnezeu.

129. Compoziție, alcătuire, rânduială.

130. Acest lucru este dovedit de mai multe ori de VT: Iov 27:3; 32:8; 33:4, 6; 34:14-15; Isaia 42:5; 57:16; 1 Împărați 17:17, 21 în legătură cu Psalmul 104:29-30 și Ezechiel 37:1-14.

131. „Duhul de la Dumnezeu” nu trebuie confundat cu Duhul Sfânt, pe care noi Îl numim a treia Persoană a Dumnezeirii. Este duhul de la Dumnezeu, însă nu ca Persoană, ci ca putere care dă viață. Este ceea ce Dumnezeu i-a dat omului din Sine Însuși.

3.2.2 Duhul de la Dumnezeu și duhul omului

Dacă duhul pe care îl dă Dumnezeu îl face pe om o persoană, întrucât El formează duhul omului, atunci trebuie să deosebim limpede două aspecte ale acestui duh, care sunt de mare însemnătate pentru tema noastră. Pe de o parte, este și rămâne duhul care vine de la Dumnezeu. Aceasta nu-l face pe om asemenea lui Dumnezeu, ci el are acest duh ca *dar*, în dependență de Dătător, așa cum frunzele unui copac au puterea și viața numai în legătură cu copacul. În acest sens trebuie înțeleasă și afirmația lui Pavel, când le spune grecilor din Areopag că noi suntem „din neamul lui Dumnezeu” (Faptele apostolilor 17:28-29; cf. spița neamului lui Isus din Luca 3:38, unde Dumnezeu stă la început ca Autor al neamului omenesc: „al lui Adam, al lui Dumnezeu”).

Al doilea aspect stă în existența proprie, omenească, a acestui duh. Duhul de la Dumnezeu a devenit în om *duhul omului*, care îl face o persoană (Romani 1:9; 1 Corinteni 16:18; 2 Corinteni 2:13; 7:13; Filipeni 4:23; 2 Timotei 4:22; Filimon 25).

Astfel se vorbește și despre duhul (suflarea) „lor” – adică al oamenilor – care se stinge înaintea lui Dumnezeu (Isaia 57:16). Aici este duhul omenesc în slăbiciunea și șubrezenia lui, spre deosebire de duhul de la Dumnezeu, care nu se poate stinge.

Duhul este ființa cea mai lăuntrică a omului (Psalmul 32:2; numit și inimă: Marcu 7:20-23; Isaia 57:15; 1 Corinteni 7:34)¹³². El este centrul subiectului, „eul” ca persoană (Isaia 26:9). Acest duh de la Dumnezeu îi dă omului asemănarea cu Dumnezeu („Dumnezeu este Duh”; Ioan 4:24) și îi alcătuiește ființa omenească, așa cum a voit-o Dumnezeu.

Duhul nu este, cum se presupune adesea, mintea omului. Această părere își are originea în filozofia grecească, unde duhul este totuna cu „mintea” și cu „cunoașterea”. Această părere întunecă concepția unică a Bibliei despre om. Biblia însăși scoate în evidență deosebirea dintre „duh” și „minte”, deși duhul și gândește, și simte. Gândirea, pe care o atribuim minții, este doar o funcție a duhului (Proverbe 20:27; 1 Corinteni 2:11; 14:14; Isaia 29:24).

Duhul omului este și „locul” din noi căruia Dumnezeu îi poate vorbi. El este punctul de contact și antena pentru lucrarea lui Dumnezeu în om (Proverbe 20:27). Astfel, de exemplu, Duhul Sfânt adevărește împreună cu duhul nostru (adică duhul omenesc) că suntem copii ai lui Dumnezeu (Romani 8:16). Totuși, Dumnezeu i Se adresează omului întreg. Duhul este

132. Cf. „*omul dinăuntru*” din 2 Corinteni 4:16, unde însă descrie viața nouă a credinciosului.

intrarea pentru vorbirea lui Dumnezeu, dar când omul se supune lui Dumnezeu, omul întreg este cel care se pune în slujba lui Dumnezeu.

Duhul omului este esența omului, atât la credincios, cât și la necredincios (Geneza 41:8; 45:27; Ezra 1:1, 5; Daniel 6:3). Dar fără Duhul Sfânt, duhul omului este firesc (Romani 8:4-8), incapabil să intre în legătură cu Dumnezeu.

Raportarea la Dumnezeu a omului căzut în păcat și a duhului său omenesc se vede limpede în religii. În raportarea lui la Dumnezeu, omul nu se îndreaptă spre Creatorul său, ci spre idoli, în spatele cărora stau demonii.

Punctul esențial pentru cercetarea noastră este că duhul dat de Dumnezeu are însușirea nemuririi. Nemurirea duhului omenesc nu este, ce-i drept, pomenită explicit, dar ea rezultă din faptul că suflarea lui Dumnezeu nu poate muri. Este suflarea, respectiv duhul Dumnezeului celui veșnic (Romani 16:26). Suflarea lui Dumnezeu, pe care fiecare om o are în sine de la început, nu este însă Duhul Sfânt, ca Persoană a Dumnezeirii. Numai despre copiii lui Dumnezeu se spune că Duhul Sfânt locuiește în ei. Prin suflarea lui Dumnezeu nu se înțelege deci Persoana Duhului lui Dumnezeu, ci suflarea lui Dumnezeu ca ceva ce corespunde vieții lui Dumnezeu și care este, astfel, puterea care îl însușește pe om. Această suflare a lui Dumnezeu este, după natura și „substanța” ei, de la Dumnezeu. Dacă omul are acest duh, atunci duhul lui trebuie – întotdeauna în dependență de Dumnezeul cel veșnic – să fie și nemuritor, respectiv mai presus de timp.

În acest loc repet: omul are suflarea lui Dumnezeu ca dar, care este hotărâtor pentru ființa lui omenească. În existența ei proprie, ea alcătuiește totodată persoana omului. De aceea este interesant să aflăm ce se spune despre duhul omenesc în legătură cu moartea.¹³³ Locul clasic din cartea Ecclesiastului, care este adesea citat, spune că țărâna, adică trupul omenesc, se întoarce în pământ, iar duhul se întoarce la Dumnezeu, care l-a dat (Ecclesiastul 12:7). Duhul este văzut aici în nepieirea lui, cum supraviețuiește morții și descompunerii trupului. Acest duh nu este însă numai duhul de la Dumnezeu, care îl însușește pe om. El este totodată duhul omului, în care stau personalitatea lui și conștiința eului său. Când duhul se întoarce la Dumnezeu, atunci duhul omului, adică persoana (nu doar viața trupului), se întoarce la Dumnezeu, iar Dumnezeu îl primește, fie spre judecată, fie spre binecuvântare.

Duhul omului nu este legat de trup și nu piere ca trupul în moarte. Când psalmistul spune că duhul iese și se întoarce în pământ (Psalmul 146:4),¹³⁴ nu

133. Cf. secțiunea 1.7.1.

134. Acest loc din Psalmi este o dovadă că termenul „duh” are sensuri diferite și înseamnă aici, de exemplu, pur și simplu „suflare”.

se poate trage de aici concluzia că persoana este legată de trup și că ceea ce alcătuiește eul devine pământ. Persoana omului este legată de duhul lui (1 Corinteni 5:5) și nu încetează să existe când trupul moare și pierе.

NT ne arată cum duhul fiicei lui Iair s-a întors în fata moartă (Luca 8:55; Iacov 2:26) și cum Ștefan și-a încredințat duhul în mâinile Domnului Isus (Faptele apostolilor 7:59; cf. Luca 23:46; Psalmul 31:5). În acest sens vorbește și Petru despre duhurile care sunt acum în închisoare (1 Petru 3:19). Pe de o parte, ele sunt persoanele însele; pe de altă parte, pentru că au murit, ele se află într-o stare spirituală, adică nematerială (Evrei 12:23).

3.2.3 Rezumat

Noțiunea de duh a Bibliei se deosebește în mod fundamental de noțiunea de duh a altor concepții despre om. Duhul ridică sufletul omeneș la rangul de duh-suflet și face din om o persoană. El este garantul identității omului. Duhul îl deosebește pe om, ca chip al lui Dumnezeu, de animal. Pentru că omul are un duh, Dumnezeu i Se poate adresa, și invers. El are o existență veșnică, pentru că este duhul care vine de la Dumnezeu. Omul este astfel o ființă a veșniciei, raportată la o lume mai înaltă, nevăzută.

3.3 Sufletul omului

Între duhul și trupul omului, Pavel numește sufletul. În Scriptură, duhul și sufletul stau de câteva ori în strânsă legătură unul cu altul, așa încât fiecare termen, luat singur (1 Petru 2:11; Filipeni 1:27), îl poate desemna pe omul dinăuntru (2 Corinteni 4:16; Psalmul 103:1), adică aspectul nematerial și nevăzut al omului. Și totuși acești doi termeni sunt și deosebiți unul de altul (Evrei 4:12; 1 Tesaloniceni 5:23).

Pe nedrept s-a subliniat adesea că *sufletul* înseamnă pur și simplu viața, așa cum însuflețește ea organismul material al omului și al animalului (vezi Matei 2:20; 16:25-26; Luca 12:22). Cuvântul *suflet* are și acest sens, dar el are o varietate de sensuri comparabilă cu cea a cuvântului *duh*.

Sufletul este adesea deosebit de simplul sens de „viață”. Căci și *sufletul*, ca și duhul omului, este o parte esențială a lui (Iov 19:2; Proverbe 3:21-22; Matei 10:28; Luca 12:20; 2 Petru 2:8).

Astfel, de exemplu, starea bună a sufletului este pusă față în față cu starea bună a trupului și a vieții lui și este, prin aceasta, deosebită clar de ea (3 Ioan 2). Oamenii pot ucide trupul, dar nu și sufletul (Matei 10:28). Dacă în acest verset sufletul ar fi viața, atunci el ar fi ucis împreună cu viața trupului. Domnul Isus caracterizează în acest loc sufletul în mod clar ca element al

ființei omului care nu este mort odată cu moartea trupului. Potrivit cuvintelor Domnului Isus, sufletul este deosebit în mod clar, ca element al omului, de duhul și de trupul lui (Luca 17:33; cf. 1 Petru 2:25; Faptele apostolilor 14:22).

Ca parte a omului, sufletul este, alături de duh, și expresia pentru om în întregimea lui. De aceea Biblia folosește termenul „suflet” când este vorba de numărarea oamenilor (cf. Geneza 46:25-27; Faptele apostolilor 2:41).

Sufletul formează în om, împreună cu duhul, personalitatea (Luca 9:24; Evrei 6:19; 10:39). El reprezintă – ca și duhul – „eul” omului (2 Corinteni 1:23; Isaia 53:11; Plângerile lui Ieremia 3:24).

Dacă sufletul ocupă o anumită poziție de mijloc între duh și trup, atunci el are, pe de o parte, legătură cu duhul, motiv pentru care îl numim și „duh-suflet”. Pe de altă parte, el stă în strânsă legătură cu trupul, cu omul de afară.

Legătura sufletului cu trupul se vede limpede când citim că sufletul cărnii este în sânge (Leviticul 17:11; Deuteronomul 12:23). Sufletul omului și al animalului este legat de sânge (Geneza 9:4-5). De aceea moartea omului este numită și vărsarea sufletului (Psalmul 141:8; Isaia 53:12). Cu toată deosebirea lui de trup, sufletul stă totuși într-o legătură foarte strânsă cu el, lucru care nu este valabil în această formă pentru duh. De aceea se spune la crearea omului că el s-a făcut un suflet viu, așa cum și animalul este numit suflet viu (Geneza 1:20-21, 24; 2:19; 9:10).

Faptul că omul, în întregimea lui, s-a făcut un suflet viu scoate în evidență tocmai legătura strânsă dintre suflet și trup, căci acolo era vorba de însuflețirea pământului, a materiei moarte. În acest sens, și în niciun altul, este numit și animalul „suflet viu”. Sufletul animalului nu i-a fost suflat de Creator, lucru care se întâmplă tocmai la om. În aceasta stă deosebirea esențială dintre animal și om (Leviticul 24:17-18).

În VT și trupul mort este numit (în ebraică) „suflet” (Numeri 5:2; 6:6, 11; 19:11, 13). Aici sufletul desemnează trupul și chipul omului. Astfel trupul este totodată și forma exterioară a sufletului, dar nu substanța lui, adică trupul mort nu este sufletul. El nu poate fi sufletul, pentru că sufletul iese la moartea omului (Geneza 35:18). Termenul „suflet” înseamnă, cu privire la trupul omenesc mort, chipul sufletului pur trupesc, material, dar fără suflet.

Această legătură strânsă a trupului cu sufletul arată că sufletul este legat și după moartea omului de forma și chipul trupului „său” omenesc. Prin urmare, sufletul se arată „în chip trupesc” (în sensul din Luca 3:22). Acest „trup” al stării intermediare nu mai este însă material. Astfel, sufletul se arată și după moarte în chip omenesc și poate fi recunoscut ca atare.

În această lumină este de înțeles că Ioan vede sufletele celor ce fuseseră înjunghiați din pricina Cuvântului lui Dumnezeu (Apocalipsa 6:9; 20:4). Dacă sufletul ar fi numai viața, ce ar fi văzut atunci? El a văzut, în mod vădit, chipuri omenești, pe care le-a recunoscut ca atare. Mai mult decât atât, și anume decât faptul că Ioan a recunoscut sufletele ca chipuri omenești, nu se poate deduce cu privire la alcătuirea lor trupească spirituală în lumea nevăzută pentru noi. Aici trebuie arătat limpede că posibilitatea de a fi recunoscut după moarte are de-a face cu înfățișarea exterioară a omului, așa cum se întâmplă pe pământ prin trupul material.

Aceste gânduri despre continuarea existenței sufletului după moarte ating și întrebarea nemuririi. Faptul că sufletul supraviețuiește morții trupului a fost scos clar în evidență. Dacă el este nemuritor, adică dacă are o existență veșnică, se poate răspunde numai în legătura lui cu duhul. Pentru că duhul, care este nemuritor, locuiește în suflet și, în constituția omului, stă într-o legătură nedespărțită cu el, iar cei doi termeni exprimă adesea unul și același lucru, și sufletul omului trebuie să fie nemuritor, ca duh-suflet. El nu este așa în sine însuși, pentru că numai Dumnezeu este nemuritor în Sine Însuși. El este nemuritor prin faptul că Dumnezeu îl ține în existență și pentru că El vrea ca el să trăiască și să nu moară.

3.3.1 Rezumat

Deși nu este posibil, din cauza sensurilor complexe ale cuvântului „suflet” (de 755 de ori în VT), să formulăm o definiție, tocmai din această bogăție se poate deduce: sufletul omului este unul dintre elementele ființei lui. El este duh-suflet și, ca atare, se deosebește de sufletul animalului, care nu este un *duh*-suflet. El este veriga de legătură dintre duh și trup. El este sediul personalității și al vieții individuale a eului. Prin duhul care locuiește în el, el este nemuritor și îl păstrează pe om ca persoană dincolo de moartea trupului. Și aici se vede limpede – ca la duhul omului – că omul este o ființă a veșniciei.

3.4 Trupul omului

Și trupul este un element al ființei omului. Partea vizibilă a omului este mult mai accesibilă înțelegerii noastre decât partea lui nevăzută și de aceea ne pune mai puține greutăți în înțelegere. Dumnezeu a dat un trup, așa cum a voit (1 Corinteni 15:38). Trupul este o expresie a înțelepciunii lui Dumnezeu – și după căderea în păcat – și ne umple mereu de uimire față de felul minunat în care am fost făcuți (Psalmul 139). Trupul din carne și sânge (Evrei 2:14)

face posibilă și hotărăște existența noastră în lumea vizibilă. Prin trup trăim, cunoaștem și simțim lumea.

Prin moartea care a pătruns în această lume prin păcat, trupul, carnea, este supus morții și trecerii (Romani 6:23; Isaia 40:6-8; 1 Petru 1:24). Din punctul de vedere al omului natural, care nu ajunge dincolo de moarte, omului îi este dată – cum spune Ecclesiastul – aceeași soartă ca și dobitocului: el se face iarăși țărână (Ecclesiastul 3:19). Omul de afară se trece (2 Corinteni 4:16), ca și chipul lumii acesteia (1 Corinteni 7:31; Isaia 51:6), adică așa cum trece în general tot ce se vede (2 Corinteni 4:18).

Trupul a devenit și unealta păcatului (Romani 6). De aceea spune Pavel, când vorbește despre neputința omului înrobuit păcatului: „Cine mă va izbăvi din acest trup al morții?” (Romani 7:24).

Aceasta nu înseamnă însă că trupul este o temniță din care ești eliberat abia prin moarte. Aceasta este concepția filozofiei grecești, care este cu totul opusă concepției Bibliei despre trup (cf. capitolul 4). Ce valoare are trupul în ochii lui Dumnezeu se vede în cea mai mare taină a istoriei lumii: Dumnezeu Însuși S-a făcut om, Dumnezeu arătat în carne (1 Timotei 3:16).

Ioan spune că Cuvântul S-a făcut carne și a locuit printre noi (Ioan 1:14). Domnul Isus a primit un trup pregătit pentru El (Evrei 10:5), ca să-l dea la moarte ca jertfă pe cruce (Evrei 10:10). Când a murit, El nu Și-a lepădat pentru totdeauna trupul, pe care îl adusese ca jertfă. La înviere, pentru că El este Om desăvârșit și rămâne în veac, El a primit un trup proslăvit, care este totodată modelul pentru toți credincioșii, când vor fi îmbrăcați, la schimbare și la înviere, cu același trup al slavei (Filipeni 3:21; Romani 8:23).

Trupul credincioșilor a devenit, prin răscumpărare, locuința lui Dumnezeu (1 Corinteni 6:19), pentru că Dumnezeu Duhul Sfânt locuiește în el. Astfel trupul, deși muritor din cauza păcatului, este unealta prin care Dumnezeu este proslăvit acum pe pământ (Romani 12:1-2; 1 Corinteni 6:20). Omul întreg este pus în slujba lui Dumnezeu.

Învierea credincioșilor este dovada că Dumnezeu nu leapădă trupul și nici nu-l lasă în urmă, pentru că ar prefera poate o altă formă de existență. Ceea ce a ieșit odinioară desăvârșit din mâna lui Dumnezeu, dar a fost desfigurat și stricat de păcat, va fi refăcut odată, pe temeiul morții și învierii lui Hristos, spre slava lui Dumnezeu.

Înfierea credincioșilor este atinsă pe deplin abia atunci când trupul este răscumpărat (Romani 8:23).

Duhul, sufletul și trupul, omul întreg, sunt rânduite, de la creație, pentru veșnicie. Trupul va avea parte de nemurire abia la înviere. Termenul „nemurire”, ca opus al stării de „muritor”, se potrivește și numai trupului

înviat (Romani 8:11), pentru că acesta a devenit prin păcat un trup „muritor”. De aceea Scriptura nu vorbește despre „nemurirea sufletului”, pentru că sufletul nici n-a fost muritor, nici n-a devenit astfel, cum este foarte bine cazul trupului.

3.5 Concluzie

Este de netăgăduit: Biblia îl cunoaște pe om în *unitatea* duhului, sufletului și trupului. Chiar dacă omul a căzut din menirea lui de a trăi în părtășie cu Dumnezeu, concepția Bibliei despre om, așa cum reiese ea din creație, rămâne valabilă (Iacov 3:9).

Subliniez aici că cele trei aspecte formează o unitate nedespărțită și îl înfățișează pe om în întregimea lui, care rămâne păstrată până la moarte. Moartea aduce o despărțire provizorie a trupului de duhul-suflet. Prin înviere, această unitate a omului este refăcută.

Omul este o ființă a veșniciei. Prin aceasta nu se înțelege doar o parte a omului, ci omul întreg, în unitatea și, totodată, în varietatea lui, în ce privește diferitele lui aspecte, așa cum a voit și a înfăptuit Dumnezeu de la început.

Întrebări pentru aprofundare

- De ce concepția Bibliei despre om este unică?
- Numiți termeni pe care Biblia îi folosește pentru concepția ei despre om!
- Care este termenul central și de ce?
- De ce este duhul omului nemuritor?
- Numiți câteva trăsături principale ale duhului omenesc!
- Numiți câteva trăsături principale ale sufletului!
- Numiți câteva trăsături principale ale trupului omenesc!

4 Nemurirea sufletului

Pentru că am folosit deja de mai multe ori termenul „nemurirea sufletului”, vreau să-i dedic acum un capitol propriu, ca să pot înlătura neînțelegerile nefondate și, din păcate, și insinuările.

Acest termen îi polarizează pe mulți creștini. El a dus, de-a lungul istoriei Bisericii până în zilele noastre, la discuții ample și aprinse. Și totuși el a dobândit o valabilitate generală în creștinătate, lucru care, în sine, nu-i confirmă încă corectitudinea. Ar fi o temă vastă și interesantă să urmărim înțelegerea nemuririi sufletului de-a lungul istoriei Bisericii. Aceasta nu este însă intenția mea, pentru că diferitele poziții, așa cum s-au cristalizat deja de timpuriu, au rămas în esență aceleași până astăzi.¹³⁵

Este remarcabil că Biblia nici nu folosește termenul „nemurirea sufletului”, nici nu vorbește direct despre acest fapt. Lipsa acestui termen sau a unei descrieri a lui nu este însă un motiv să respingem adevărul pe care îl cuprinde. Tot așa vorbim și despre Treimea (Trinitatea) lui Dumnezeu, despre lucrarea lui Hristos în locul nostru sau despre natura veche, deși Scriptura nu pomenește nici acești termeni. Totuși ei exprimă adevăruri într-un fel care nu este doar corect, ci și folositor.

Cei care resping nemurirea sufletului atrag pe bună dreptate atenția că avem aici de-a face cu un termen păgân, în acest caz al grecilor. Grecii aveau în gândirea lor nemurirea sufletului. Ei foloseau, de altfel, și termenul „Hades” (greacă *hadēs*; Cornilescu: «Locuința morților») pentru locul morților și pentru zeul locuinței morților.

Cine însă respinge o viață conștientă după moarte și în veșnicie numai din cauza originii termenului „nemurirea sufletului” cade în cealaltă extremă. Lupta împotriva influenței gândirii grecești este în parte atât de aprigă, încât prin ea se neagă deodată orice nemurire în afară de cea a lui Dumnezeu Însuși, și se aruncă, ca să zicem așa, copilul odată cu apa din copaie.

Nu vreau să insist aici asupra acestui termen și să-i apăr terminologia sau chiar să-l creștinez. Este vorba despre felul în care trebuie să înțelegem

135. De ex. *Texte der Kirchenväter*, München (Kösel Verlag), 1966, vol. 1, 4, 5.

nemurirea sufletului în sens biblic.¹³⁶ În niciun caz nu avem voie să deschidem ușa, nici măcar o crăpătură, filozofiei păgâne.

„Nemurirea sufletului” înseamnă că sufletul, spre deosebire de trup, nu moare (Matei 10:28). Nu se poate oare ca grecii să fi avut un anumit grad de adevăr, care își are temeiul în faptul că Dumnezeu a pus veșnicia în inima omului (Eclesiastul 3:11)? Credința într-o viață după moarte făcea parte din toate culturile vechi. Oamenii cunosc adevărul, dar îl țin în nelegiuire și îl înăbușă, pentru că inima lor s-a întunecat (Romani 1:18-32).¹³⁷

4.1 Viața veșnică și nemurirea sufletului

O obiecție împotriva nemuririi sufletului se exprimă prin întrebarea: de ce mai are nevoie omul de viața veșnică, dacă are deja o nemurire *naturală* a sufletului?

Din această întrebare se vede limpede că viața veșnică și nemurirea sufletului sunt înțelese ca unul și același lucru. Aceasta este o înțelegere greșită, căci cele două lucruri se deosebesc fundamental unul de altul (cf. 2.9.2). Fiecare om se naște cu un suflet nemuritor. Dar pentru că, ca urmaș al lui Adam, el este un păcătos, toată ființa lui este pătrunsă de păcat. De aceea are nevoie de o viață „nouă”. Răspunsul meu la această întrebare este: omul are nevoie, „pe lângă” sufletul lui nemuritor, respectiv pe lângă existența lui veșnică, de viața veșnică. Pentru că are deja de la natură, ca făptură, o existență veșnică, nu mai are nevoie încă o dată de o viață fără sfârșit, căci pe aceasta o are deja. El are nevoie de „viața veșnică”, care este mult mai mult decât doar o existență veșnică. El are nevoie de o existență „nouă”, pe care o primește odată cu viața veșnică. El devine un copil al lui Dumnezeu, pentru că este născut din nou pentru aceasta (Ioan 1:12-13; 3:1-21).

Omul care nu are viața veșnică are totuși o existență veșnică. Aceasta este însă o existență veșnică fără Dumnezeu. În viața lui pământească trăiește fără Dumnezeu, moare fără Dumnezeu și, după învierea lui, va trăi mai departe veșnic fără Dumnezeu. Nu este vorba deci de întrebarea dacă omul există veșnic, ci în ce relație cu Dumnezeu există el veșnic. Fiecare om are o existență veșnică; credinciosul are, ca și copil al lui Dumnezeu, prin viața

136. Cum să înțeleagă cititorul Bibliei, care nici nu cunoaște gândurile grecilor, nici nu are cunoștințe despre limbile originale, locurile din Scriptură pe care le-am cercetat în capitolul 2? Pentru el, „nemurirea sufletului” nu înseamnă un cal troian, nici o infiltrare a gândurilor păgâne, ci el poate înțelege foarte bine acest termen în mod biblic, în cadrul a ceea ce a fost arătat în capitolul 2, și îl poate folosi în acest sens. În lumina NT, termenul își are îndreptățirea; el nu trebuie să transporte în mod necesar gânduri păgâne.

137. Vezi și Don Richardson, *Ewigkeit in ihren Herzen*, Lahr (Verlag der Liebenzeller Mission), 1999.

veșnică, o existență nouă și veșnică în părtășie cu Dumnezeu. Necredinciosul are o existență veșnică fără Dumnezeu, pentru că păcatul îl desparte de Dumnezeu.

4.2 Nemurirea în Noul Testament

Cuvântul „nemurire” (greacă *atanasia*) apare în NT numai de trei ori. În 1 Timotei 6:16 se spune că Dumnezeu este „singurul care are nemurirea”. Dumnezeu are nemurirea în sens absolut, în Sine Însuși. Nemurirea este un atribut pe care, în această formă, numai Dumnezeu îl are.¹³⁸ Nimeni nu l-a dat și nimeni nu l-l poate lua. Ea este proprietatea Lui esențială, pentru că El este „Cel ce este veșnic” (Exodul 3:13-14) și Dumnezeul neschimbător (Romani 16:26). De aceea orice nemurire derivă de la El; numai El o poate da.

De aici s-ar putea trage concluzia că nimeni în afară de Dumnezeu nu este nemuritor. Domnul Isus spune însă despre îngeri că nu mor (Luca 20:36); cu alte cuvinte: ei sunt nemuritori. Poate deci cineva în afară de Dumnezeu să aibă nemurire? Nu este aceasta o contradicție cu faptul că „singur” Dumnezeu are nemurirea? Nu, îngerii nu sunt nemuritori în sensul în care este Dumnezeu. Ei nu au această însușire în ei înșiși sau independent de Dumnezeu. Și ei sunt ținuti în viață de Dumnezeu, așa cum este cazul cu tot ce trăiește. Toate lucrurile sunt ținute prin cuvântul puterii Lui (Evrei 1:3). În acest sens, orice viață și, prin urmare, și „nemurirea” derivă de la Dumnezeu și depind de El. Tot ce trăiește trăiește pentru că El vrea (Apocalipsa 4:11; 1 Timotei 6:13; Faptele apostolilor 17:25). Aceasta este valabil și pentru duhul-sufletul omului. Întrebarea nu este dacă poate fi cineva nemuritor în afară de Dumnezeu, ci în ce fel este el nemuritor.

Apostolul Pavel mai folosește termenul de două ori în capitolul său despre înviere (1 Corinteni 15:53-54). Acolo nemurirea se referă exclusiv la trupul nou, pe care credincioșii îl primesc la înviere, respectiv la schimbare. Abia cu acest trup nou primesc credincioșii nemurirea în sensul ei biblic.

Astfel, nemurirea se referă în Scriptură întotdeauna la omul întreg. Ea începe însă abia odată cu învierea. Ea cuprinde atunci omul întreg, și nu doar sufletul lui. Ca s-o spunem limpede: Scriptura nu folosește termenul nemurire în legătură cu sufletul. Pe de altă parte, nicăieri nu se spune nici că sufletul moare, atunci când este înfățișat ca element al ființei omului. Pentru că nemurirea se referă doar la trup, și starea de muritor este valabilă doar

138. Este remarcabil că nu se spune că Dumnezeu este nemuritor. Are sens să vorbim despre nemurire abia după ce moartea a intrat în creație. Ea este opusul lui „muritor”. Poate nu este potrivit să spunem că Dumnezeu este nemuritor, căci El n-a avut niciodată de-a face cu moartea. El „are” nemurirea, nu pentru că aceasta este natura Lui, ci pentru că El o dă ființelor muritoare.

pentru trup. Dar pentru că sufletul nu este muritor, nu există nici o nemurire a sufletului. Nici n-a primit-o abia mai târziu, prin primirea vieții veșnice, cum susțin unii.

Starea de muritor este valabilă în NT doar pentru trup (Romani 6:12; 8:11; 1 Corinteni 15:53-54; 2 Corinteni 4:11; 5:4). Trupul este muritor și ține de aceea de creația vizibilă și, prin urmare, trecătoare (2 Corinteni 4:18). Pentru suflet, pe care nu-l vedem, este valabil că, spre deosebire de trup, este veșnic.

Termenul „nemurirea sufletului” nu este deci cu adevărat potrivit. Nu țin să apăr acest termen, ci adevărul pe care îl exprimă. Ar fi mai bine să vorbim despre „existența veșnică a sufletului”. Dacă folosesc mai departe termenul „nemurirea sufletului” și îl folosesc chiar ca titlu al cărții, aceasta se face cu privire la o mai bună înțelegere.

Existența veșnică a omului nu cuprinde doar existența veșnică a sufletului, ci și pe cea a trupului (la înviere). Omul, în întregimea lui, este rânduit pentru veșnicie. Faptul că termenul „nemurirea sufletului” atinge doar un singur aspect, cel al sufletului, din întregimea omului, ține de faptul că el se referă doar la vremea dintre moarte și înviere. Termenul este deci valabil în cadrul biblic numai pentru această perioadă. Orice sens care ar merge mai departe ar fi o preluare a ideii grecești, care trebuie respinsă cu totul.

4.3 Între moarte și înviere

În timpul dintre moarte și înviere, duhul-sufletul este fără trup. Trupul putrezește și va fi readus abia la înviere. Aici unii obiectează că sufletul n-ar putea avea o existență de sine stătătoare fără trup, pentru că fără trup și fără simțurile lui n-ar putea exista conștiință. Unitatea omului ar fi de așa natură, încât moartea ar pune capăt *tuturor* funcțiilor omenești.

4.3.1 Conștiința sufletului fără trup

Starea omului după moarte este cu totul anormală, deoarece moartea rupe unitatea omului. Moartea desparte duhul-sufletul de trup. Duhul-sufletul trebuie acum să se „descurce” fără trup. Este evident că această stare nu este desăvârșită. Dar prin aceasta nu s-a dovedit că duhul-sufletul fără trup n-ar avea conștiință. În lumea văzută avem nevoie de trup și de simțuri ca să avem conștiință. Dar nu putem transfera acest lucru asupra lumii de dincolo de moarte, care pentru noi este nevăzută și cu totul altfel.

Din textele tratate în secțiunea 2 a devenit limpede că după moarte nu există restricții pentru suflet și pentru conștiința lui fără trup. Conștiința sufletului după moarte nu este legată de trup. Funcții precum vorbirea și

auzul, care de fapt pot fi atribuite numai trupului, se potrivesc și „sufletelor” celor ce fuseseră înjunghiați (Apocalipsa 6:9; cf. secțiunea 2.9). Chiar dacă nu ne putem închipui starea sufletului fără trup, nu avem voie din această cauză să excludem existența unei asemenea stări. Să ne gândim doar la îngeri: ei sunt duhuri (Evrei 1:7, 14) care nu au trup. Și totuși au o conștiință de persoană.

Apostolul Pavel socotea posibil să se fi aflat „afară din trup” când a fost răpit până în al treilea cer (2 Corinteni 12:1-4).

4.3.2 Mai are nevoie sufletul de un trup?

Un alt argument sună astfel: „Dacă sufletul omului continuă să trăiască după moarte și sufletul credinciosului intră în rai, la ce mai este nevoie de înviere? La ce ne trebuie un trup, dacă ajungem și fără el la o formă de existență fericită?”

Subliniez și aici că timpul dintre moarte și înviere reprezintă o situație cu totul excepțională. Am putea spune că omul nu a fost creat pentru acest timp. Moartea nu era, omenește vorbind, prevăzută. Nu era voia lui Dumnezeu ca omul să moară. De aceea starea de după moarte nu poate fi numită desăvârșită, chiar dacă credincioșii sunt în rai. Trupul lor a căzut pradă morții.

Acest argument ne duce din nou la adevărul, tratat deja de mai multe ori, despre valoarea trupului creat de Dumnezeu și despre unitatea omului. Această lucrare a lui Dumnezeu a fost distrusă de moarte. Moartea însă nu poate fi biruită și desființată decât prin înviere.

Tot atât de nedesăvârșită cum ar fi lucrarea lui Isus Hristos fără învierea Sa (Romani 4:25), la fel de nedesăvârșită ar fi și răscumpărarea (Romani 8:23), dacă trupul credincioșilor care au murit ar rămâne în mormânt. Moartea ar fi biruit, dacă n-ar exista înviere. La înviere este vorba de cinstea și de slăvirea lui Dumnezeu, care fără înviere ar fi micșorate.

Hristos a mers după moartea Sa în rai (cf. secțiunea 2.3). Totuși nu a rămas acolo, deși este un loc de cea mai mare fericire. El a înviat din morți. De învierea Lui depinde mântuirea noastră. Fără învierea Lui n-ar exista nici îndreptățire, nici pace cu Dumnezeu. Aceasta nu contrazice faptul că El a mers în rai și că duhul-sufletul Lui nu a murit. Aici vedem că nemurirea sufletului și învierea nu se exclud și nu se anulează una pe alta. Așadar, nemurirea sufletului, în sens biblic, nu face învierea fără obiect. Dar dacă crezi în nemurirea sufletului în sens grecesc, atunci într-adevăr nu mai ai nevoie de înviere. Noțiunea de nemurire din filozofia greacă nu are nimic în comun cu nemurirea biblică, după cum arată comparația care urmează.

4.4 Nemurirea în Biblie și în filozofia greacă

Cel mai puternic argument împotriva învățaturii despre nemurirea sufletului este considerat originea ei păgână. Concepția grecilor despre nemurire și-a primit forma cea mai cunoscută la Platon, deși credea într-o nemurire a sufletului exista cu mult înaintea grecilor, de exemplu la babilonieni.

A preluat creștinătatea concepția grecilor despre nemurire și a amestecat-o cu învățătura biblică? Din păcate trebuie să constatăm că într-adevăr așa a fost. Aici trebuie să le dau dreptate celor care resping nemurirea sufletului. De aceea trebuie trasă o linie de despărțire clară și respins orice amestec.

Pe baza contrastelor dintre gândirea greacă și nădejdea creștină a învierii, legată de noțiunea *biblică* de nemurire, voi arăta limpede că nu fac niciun compromis cu păgânismul. Deosebirile înșirate în patru puncte (cu siguranță nu sunt toate cele care există) ar trebui să fie de ajuns ca să arate cât de incompatibile sunt cele două concepții. Ele au puncte de plecare și de sosire cu totul opuse.

4.4.1 Dualismul

Filozofia greacă împarte omul în două substanțe: trup și suflet, respectiv materie și spirit. Din punct de vedere biblic, această împărțire ar mai fi admisibilă¹³⁹ dacă ar fi o împărțire între părți de aceeași valoare. Dar nu este, căci grecii prețuiau sufletul și ce este spiritual mai mult decât trupul și priveau trupul ca închisoarea sufletului. De aceea moartea era pentru ei eliberarea din închisoare, prin care sufletul ajungea la adevărata viață. La ei exista o ruptură între spirit și materie.

În Biblie, pornind de la crearea omului, trupul nu este niciodată de rangul al doilea, pentru că este o creație a lui Dumnezeu și de aceea este bun (cf. secțiunea 3.3). Chiar dacă păcatul a adus moartea, rămâne totuși faptul că trupul credinciosului este templul în care locuiește Dumnezeu Însuși (1 Corinteni 6:19). Cu trupul său, credinciosul este un mădular al trupului lui Hristos.

4.4.2 Învierea

Grecii nu cunoșteau o înviere a trupului, pentru că nu se potrivea cu gândirea lor (Faptele apostolilor 17:32-34). O înviere a trupului ar pune, de fapt, sufletul înapoi în închisoarea trupului.

139. Ca om „dinăuntru” și om „de afară”.

Trupul nu este ceva de care sufletul trebuie eliberat. Acest lucru se vede limpede din faptul învierii. Dumnezeu Însuși va reface trupul la înviere.

Când creștinii cred că duhul-sufletul există veșnic, ei nu renunță prin aceasta la înviere. Învierea nu este nici înlocuită, nici exclusă de nemurirea sufletului în sensul ei biblic. Amândouă țin neapărat împreună, și anume în așa fel încât una nu există fără cealaltă.

Pentru că Dumnezeu a creat duhul-sufletul omului nemuritor, El a făcut posibilă învierea trupească, în care persoana rămâne aceeași. Învierea nu este, așadar, o nouă creație din nimicul în care ar cădea omul la moartea lui, ci reunirea duhului-sufletului cu trupul. Este voia lui Dumnezeu ca identitatea personală a fiecărui om în parte să fie păstrată și continuată la înviere.

Astfel, învierea morților este condiția nemuririi sufletului. Dacă n-ar exista înviere, n-ar exista nici nemurirea sufletului. Planul lui Dumnezeu îl cuprinde pe om în întregimea lui. De aceea nu poate exista o existență veșnică a sufletului fără trup. Dumnezeu va reface unitatea omului.

Din surse deja citate știm că fariseii erau convinși de nemurirea sufletului și credeau în înviere. Și ei erau expuși influenței elenistice, dar învierea era bunul lor de credință întemeiat pe Vechiul Testament. Pentru ei nu era nicio problemă și nicio contradicție să recunoască legătura dintre nemurirea sufletului și înviere.

Nemurirea sufletului și învierea morților nu sunt opuse. După învățătura biblică, ele țin împreună (cf. secțiunea 2.2); se condiționează una pe alta. Aceasta nu este nici un compromis, nici o formă amestecată de învățătură creștină și idei păgâne.

4.4.3 Nemurirea sufletului nu este starea finală

La greci, sufletul își atinge după moarte destinația finală; el este „divinul” din om, care se întoarce la Dumnezeu. Pentru că, potrivit Bibliei, există o înviere, sufletul nu și-a atins încă după moarte destinația ultimă. Învățătura despre nemurirea sufletului, din punct de vedere biblic, nu descrie o stare finală veșnică. După moarte este vorba de o stare provizorie a sufletului, care durează numai până la înviere. Moartea a adus o „situație excepțională” limitată în timp, care va fi desființată datorită învierii lui Isus Hristos.

4.4.4 Personalitatea

Grecii credeau în pre existența sufletului: așa cum sufletul, ca scânteie divină, s-ar întoarce după moarte la Dumnezeu, tot așa ar exista în Dumnezeu și înainte de zămislirea omului. Ei priveau sufletul ca parte a unui „suflet

universal” supranatural. Acesta, după ce lepăda închisoarea trupului, își pierde din nou individualitatea.

Aici se află o deosebire hotărâtoare față de noțiunea de suflet a Bibliei. Acolo, sufletul este, prin creația lui Dumnezeu, sediul și expresia personalității fiecărui om. Sufletul este un duh-suflet individual și rămâne așa pentru totdeauna. Existența lui nu începe înainte de istoria individului, ci odată cu ea, fără să se mai sfârșească vreodată.

Se mai poate susține, cu aceste deosebiri grave, reproșul că creștinii ar înțelege același lucru ca grecii când vorbesc despre nemurirea sufletului? Au preluat ei pur și simplu gândire păgână? Deosebirile amintite ar trebui să arate destul de limpede că nu este cazul.

4.5 Concluzie

În cele ce urmează rezum în trei puncte de ce cred că fiecare om are o existență veșnică, din care, după învățătura biblică, face parte și un duh-suflet veșnic.

- Duhul omului este duhul vieții suflat de Dumnezeu Însuși (cf. secțiunea 3.1). Pentru că acest duh este de la Dumnezeu și în același timp alcătuiește duhul omului, duhul-sufletul omului trebuie să existe veșnic, ca și Duhul lui Dumnezeu Însuși. Această existență se sprijină numai pe voia lui Dumnezeu, care ține totul în viață.
- Apoi am cercetat în amănunt mărturiile Scripturii cu privire la starea de după moarte (secțiunile 2.1-10). S-a văzut limpede că omul, când moare, nu încetează să existe, ci continuă să trăiască. Cum să explicăm acest fapt? Explicația cea mai convingătoare este că duhul-sufletul omului nu este supus morții trupesti.
- Pe lângă oamenii care au viața veșnică, există și unii care nu o au. Aceștia sunt necredincioșii, despre care Domnul Isus spune că vor merge în chinul veșnic. Acest chin, ca și bucuria veșnică a credincioșilor, este fără sfârșit, deci veșnic (Matei 18:8; 25:41, 46; 2 Tesaloniceni 1:9; Evrei 6:2). Peste cei pierduți rămâne mânia lui Dumnezeu pentru totdeauna (Ioan 3:36; cf. secțiunea 6.2).

René Pache¹⁴⁰ rezumă foarte bine această temă:

Omul primește

- la nașterea sa, odată cu sufletul, existența fără sfârșit
- la nașterea sa din nou ... viața veșnică

140. René Pache, *Das Jenseits*, Wuppertal (Verlag Sonne und Schild), 1957.

- la învierea sa, odată cu trupul, nemurirea

Nemurirea sufletului nu este o reprimare a realității morții, ci o parte esențială a existenței omenești, așa cum o descrie Sfânta Scriptură.

4.6 Însemnătatea acestui adevăr

Acest adevăr important are o mare însemnătate pentru vestirea Evangheliei. Tocmai în faptul că fiecare om are un suflet nemuritor se află imboldul de a-i ajunge pe oameni cu Evanghelia. Pavel spune: „Fiindcă știm, deci, ce înseamnă frica de Domnul, căutăm să-i convingem pe oameni” (2 Corinteni 5:11). Scaunul de judecată al lui Hristos va fi pentru necredincioși și pentru oamenii care nu s-au pocăit clipa în care se va rosti asupra lor sentința care le pecetluiește soarta veșnică (Romani 14:10-12; Apocalipsa 20:11-15). De aceea fiecare creștin ar trebui să fie cuprins de necesitatea vestirii Evangheliei: „căci vai de mine dacă nu vestesc Evanghelia!” (1 Corinteni 9:16).

Întrebări pentru aprofundare

- De ce este respinsă adesea nemurirea sufletului?
- Este îndreptățită această respingere?
- Care este sensul biblic al nemuririi sufletului?
- Care este deosebirea dintre viața veșnică și nemurirea sufletului?
- Care oameni au un suflet nemuritor?
- Care oameni au viață veșnică?
- Poate sufletul să aibă conștiință fără trup și de ce?
- Are sufletul nevoie de un trup și de ce?
- Ce deosebiri există între înțelegerea greacă și cea biblică a nemuririi sufletului?

5 Viitorul morților

În capitolele precedente a devenit limpede că omul, credincios sau nu, la moartea lui nu a ajuns încă la starea finală. Starea de imediat după moarte, pe care omul o trăiește în mod conștient, are o durată limitată. De aceea este o stare intermediară, o haltă pe drumul spre veșnicie. Totuși, odată cu începutul stării intermediare, morților le este deja limpede unde își vor petrece veșnicia, pentru că acest timp este deja marcat de ceea ce va fi partea lor în veșnicie: chin, pe de o parte, și bucurie, pe de altă parte.

Cu credincioșii, copiii lui Dumnezeu, Dumnezeu are în plan ceva mareț. Planul Său este să-i slăvească și să-i facă asemenea chipului Fiului Său (Romani 8:17, 29-30). Aceasta îi privește pe toți credincioșii – indiferent dacă vor fi încă în viață când va reveni Hristos sau dacă au murit deja. Moartea nu poate opri planul lui Dumnezeu, pentru că moartea a fost nimicită prin învierea lui Hristos.

Altfel stau lucrurile cu cei care au murit neîmpăcați și fără pace cu Dumnezeu. Și ei au un viitor. Ei nu sunt nimiciți în moarte, căci au un duh-suflet nemuritor. Dar viitorul lor va fi îngrozitor. Potrivit cuvintelor Bibliei, ei sunt „pierduți”. Și pentru ei starea intermediară se va sfârși, iar atunci vor fi aduși înaintea Judecătorului întregului pământ (Geneza 18:25) ca să li se rostească sentința.

Viitorul credincioșilor și cel al necredincioșilor se deosebesc în mod fundamental. Aceasta privește și desfășurarea în timp a evenimentelor. De aceea vom urmări două linii, ca să vedem cum Își atinge Dumnezeu ținta cu credincioșii și cu necredincioșii.

Starea intermediară este marcată de despărțirea duhului-sufletului de trup. Pentru că Dumnezeu are întotdeauna în vedere omul întreg, aceasta nu poate fi starea definitivă. De aceea învierea – refacerea unității omului – este următorul mare eveniment pe care îl vor trăi morții.

5.1 Învierea

Învierea pune capăt stării de moarte, adică despărțirii trupului de duhul-suflet. Intenția lui Dumnezeu, întemeiată în creație, este să-l refacă pe om în întregimea lui, adică alcătuit din duh, suflet și trup (1 Tesaloniceni 5:23).

Această refacere la înviere nu este o nouă creație din nimic, ca și cum omul ar fi pierit și ar fi fost șters cu totul la moartea lui. Când Adam, după moartea

lui, s-a făcut iarăși țărână, aceasta nu l-a privit pe „întregul” Adam, ci numai trupul lui muritor, care fusese făcut din țărâna pământului. Duhul-sufletul lui n-a pierit ca trupul muritor. Nici nu putea, pentru că în el era suflarea de viață a lui Dumnezeu.

Astfel, duhul-sufletul omului continuă să trăiască după moarte, despărțit de trup, până în clipa în care Dumnezeu îl unește din nou cu trupul său la înviere (2 Corinteni 5:1-4).

Continuarea existenței duhului-sufletului până la înviere este temeiul și condiția pentru faptul că identitatea personală a fiecărui om se păstrează și la înviere. Aceasta înseamnă că, la înviere, omul este exact același om care a trăit cândva pe pământ. Personalitatea omului – din care fac parte duhul, sufletul și trupul –, așa cum i-a dat-o Dumnezeu fiecărui om (cf. Psalmul 33:15; Isaia 45:9; Romani 9:20-21), nu se pierde. Ea nu este nici schimbată, nici creată din nou, ci rămâne păstrată. Așadar, din mormânt nu va ieși un alt om, deși trupul va fi nou. Nu este minunat cât de prețios este fiecare om, ca personalitate, pentru Dumnezeu!?

Dovada pentru aceasta este învierea Domnului Isus Hristos. Domnul care a înviat din morți era același cu Cel care a murit pe cruce. Moartea Lui ca om a fost și ea despărțirea duhului-sufletului Său de trup. El – adică duhul-sufletul Său (Faptele apostolilor 2:27, 31) – a mers la moartea Sa în rai, în cer, la Tatăl Său (Luca 23:43, 46). Trupul Lui a stat trei zile în mormânt. De aceea nu exista nicio îndoială că murise cu adevărat. La învierea Sa, această despărțire a fost din nou desființată, așa încât acum, ca om înviat, El ocupă locul întâi, ca Cel întâi născut dintre mai mulți frați (Romani 8:29).

Și totuși, în ce privește trupul, învierea este ca o nouă creație. Numai Dumnezeu, Domnul peste viață și moarte, poate înfăptui aceasta. Este ca la creație: „Căci El zice, și se face; poruncește, și ce poruncește ia ființă” (Psalmul 33:9). Dumnezeu este Acela „care învie morții și care cheamă lucrurile care nu sunt ca și cum ar fi” (Romani 4:17). Numai El poate aduce din nou la viață trupul destrămat, cu trăsăturile care i-au fost proprii fiecărui om în parte. În aceasta se desfășoară nemărginita mărime a puterii lui Dumnezeu și lucrarea tăriei Lui (Efeseni 1:19-20).

5.1.1 Învierea în Vechiul Testament

Învierea morților era deja în vremea Vechiului Testament nădejdea oamenilor. Astfel, Avraam a găsit curajul să asculte de Dumnezeu și să-și aducă jertfă singurul fiu, pentru că „socotea că Dumnezeu poate să învie chiar și din morți” (Evrei 11:19; cf. Geneza 22; Romani 4:17). Isaia spune: „Morții Tăi vor învia, trupurile mele moarte se vor scula iarăși. Treziți-vă și

strigați de bucurie, voi cei ce zăceți în țărână!” (Isaia 26:19). Daniel spune: „Și mulți dintre cei ce dorm în țărâna pământului se vor trezi: unii pentru viața veșnică, iar alții pentru ocară, pentru rușine veșnică” (Daniel 12:2). Ezechiel spune: „Așa vorbește Domnul Dumnezeu: «Iată, vă voi deschide mormintele, vă voi scoate din mormintele voastre, poporul Meu, și vă voi aduce în țara lui Israel»” (Ezechiel 37:12; vezi și versetele 5 și 6).

Învierea (fie învierea națională a poporului, fie cea a trupului) era bunul de credință al israelitului credincios (Evrei 6:2; Faptele apostolilor 26:6-8; Iov 19:25-27). Pentru această nădejde a învierii erau cunoscuți – spre deosebire de saducheii – mai ales fariseii, care credeau că la venirea lui Mesia, când El Își va întemeia Împărăția, va avea loc o înviere a morților (Faptele apostolilor 23:6).

Faptul învierii capătă însă formă concretă abia odată cu învierea lui Isus Hristos, căci învierea Lui este temelia învierii morților în general: „căci, de vreme ce moartea a venit printr-un om, tot printr-un om a venit și învierea morților” (1 Corinteni 15:21). Pentru că El a murit ca om și a înviat ca om, învierea omului este asigurată. Aceasta este valabil mai ales pentru credincioși, pentru că ei sunt legați de Hristos, Cel înviat, atât în viață, cât și în moarte (Romani 14:8-9).

Dar învierea nu se limitează în mod expres la cei răscumparați, ci este partea fiecărui om, și a celui care n-a crezut (Ioan 5:29; Faptele apostolilor 24:15).¹⁴¹ Dar învierea celor neprihăniți și învierea celor nelegiuiți se deosebesc în mod fundamental una de alta, atât în privința momentului, cât și a caracterului. Scriptura învață limpede că există o primă înviere, învierea vieții, care îi privește numai pe cei răscumparați, și, pentru „ceilalți”, o înviere de pe urmă, cea a judecății (Apocalipsa 20:5). De aceea nu va exista o înviere „generală” în „ziua de apoi” (Ioan 11:24), în care toți oamenii, fără excepție, să învie în același timp.

5.1.2 Învierea vieții

Învierea vieții desemnează învierea credincioșilor, pentru că ea se înfăptuiește prin viața de înviere a Fiului lui Dumnezeu și este marcată de ea (Romani 6:9-10). El a spus la mormântul lui Lazăr, care murise: „Eu sunt învierea și viața” (Ioan 11:25). El este învierea și viața în persoană. Fără El n-ar exista nici învierea, nici viața dincolo de moarte! Credincioșii vor învia pentru că au viața Domnului Isus ca viață a lor.

141. Totuși, numai despre credincioși se spune că vor fi aduși la viață.

Un alt motiv pentru care credincioșii care au murit vor învia este că Duhul Sfânt locuiește în ei: „Și dacă Duhul Celui ce L-a înviat pe Isus din morți locuiește în voi, Cel ce L-a înviat pe Hristos din morți va da viață și trupurilor voastre muritoare, din pricina Duhului Său, care locuiește în voi” (Romani 8:11).

Același Duh care era în Isus (Coloseni 2:9; Evrei 9:14) și S-a arătat cu putere când El a înviat (Romani 1:4; 1 Petru 3:18) locuiește și în noi (1 Corinteni 6:19; 1 Tesaloniceni 4:8; 1 Ioan 4:13). De aceea Duhul vieții (Romani 8:2) va lucra și la învierea credincioșilor care au murit. Duhul Sfânt este arvuna și astfel garanția că credincioșii vor fi înviați (2 Corinteni 5:5) și că nu vor rămâne în urmă când va veni Domnul (1 Tesaloniceni 4:13-17).

La înviere și la schimbare, lucrarea de răscumpărare se va desăvârși în credincioși (Romani 8:23; Filipeni 1:6; 1 Tesaloniceni 5:23). Când Domnul Isus va reveni ca Mântuitor pentru credincioși (1 Tesaloniceni 1:10; 4:15-16; Ioan 14:3), ca să schimbe trupul stării noastre smerite, vom purta, ca păcătoși răscumparați, și chipul Celui ceresc (Filipeni 3:20-21; Tit 2:13; 1 Corinteni 15:49). El este deja acum Mântuitorul nostru (Salvatorul; Ioan 4:42), căci păcatele noastre sunt iertate și El ne-a adus la Dumnezeu (1 Petru 1:19; 2:24; 3:18). Dar trupul nostru nu are încă parte, înainte de venirea Domnului, de această mântuire și este încă mort din pricina păcatului (Romani 8:10; cf. 6:12). Trupul credinciosului este încă supus stării de muritor. De aceea noi, cei vii, Îl așteptăm ca Mântuitor pentru trupul nostru.

Același lucru este valabil și pentru cei adormiți în Hristos, la care aceeași putere lucrătoare a Mântuitorului se va arăta cu putere de neînving în învierea lor. Atunci va deveni realitate și ceea ce în planul lui Dumnezeu este văzut de mult ca împlinit. Vom fi slăviți, iar Hristos va ocupa între frați locul Celui întâi născut (Romani 8:29-30). El este Capul unei noi creații (Coloseni 1:18), care este rodul învierii Sale.

Apostolul Ioan numește învierea vieții, în cartea Apocalipsei, „întâia” înviere: „Aceasta este întâia înviere. Fericiți și sfinți sunt cei ce au parte de întâia înviere! Asupra lor moartea a doua n-are nicio putere, ci vor fi preoți ai lui Dumnezeu și ai lui Hristos și vor împărați cu El o mie de ani” (Apocalipsa 20:5-6).

Cel care are parte de întâia înviere este numit fericit, pentru că moartea a doua, cea veșnică, în iad, nu are nicio putere asupra lui. Prin urmare, cei nelegiuïți nu vor avea parte de întâia înviere, căci ei nu pot fi numiți fericiți și sfinți. Aceasta este învierea celor neprihăniți, la care li se va răsplăti pentru faptele lor neprihănite (Luca 14:14; 20:35-36; Faptele apostolilor 24:15). Apostolul Pavel tratează pe larg învierea morților, și mai ales pe cea a

credincioșilor, în 1 Corinteni 15. Prilejul acestei discuții a fost faptul că unii din Corint afirmău că nu există înviere a morților (versetul 12). Ei trecuseră cu vederea că aceasta însemna că nici Hristos n-ar fi putut învia din morți – și atunci credința lor ar fi fost fără sens. După ce a apărut învierea lui Hristos ca temelie a credinței creștine și i-a infirmat pe învățătorii mincinoși, Pavel a explicat mai departe natura învierii.

„Dar acum Hristos a fost înviat din morți, pârga celor adormiți” (1 Corinteni 15:20). Hristos este înfățișat ca Începătorul învierii alor Săi. Cu ei este legat pentru totdeauna. El este Capul unei noi familii (Romani 5:12-21). El este Înainte-mergătorul și Deschizătorul lor de drum, deschizându-le ușa din moarte la viață. Acum El este de cealaltă parte a morții, iar moartea nu mai are nicio stăpânire asupra Lui (Romani 6:9).

Termenul „pârgă” exprimă o poziție de întâietate. În privința timpului, El este Cel dintâi dintr-un anumit fel de înviere. Căci și înainte de învierea Lui au existat oameni care au fost înviați. Ei n-au primit însă un trup de înviere, ci au murit iarăși mai târziu. În învierea Lui, moartea este biruită definitiv. Când îi va învia pe credincioși, ei nu vor mai muri.

Pavel descrie poziția de întâietate a Domnului Isus și în alt loc: „Și El este ... Cel întâi născut dintre cei morți, pentru ca în toate lucrurile să aibă întâietatea” (Coloseni 1:18). Învierea Lui a avut loc „dintre” cei morți (Marcu 9:9; 1 Petru 1:3, 21). Și credincioșii vor fi înviați „dintre” cei morți, adică alții – necredincioșii – vor rămâne deocamdată în urmă. Aceștia nu au parte de întâia înviere, ci vor fi chemați din mormintele lor abia la învierea „de pe urmă”. De aceea Scriptura deosebește limpede „învierea morților” de „învierea dintre [cei] morți [ieșind din mijlocul lor]” (Luca 20:35; Faptele apostolilor 4:2; Filipeni 3:11).

Printr-un singur om, Adam, a intrat moartea în lume și a trecut asupra fiecărui om, așa încât toți mor (Romani 5:12, 21). Dar în Hristos moartea este nimicită, pentru că El, ca om, a biruit prin învierea Sa moartea, pe care mai înainte a trebuit s-o guste El Însuși (Evrei 2:9). Învierea lui Hristos din morți a fost singura posibilitate de a birui moartea.

1 Corinteni 15 tratează numai învierea credincioșilor. Este vorba de cei care sunt ai lui Hristos (versetul 23), adică de cei care Îi aparțin, care sunt în El (versetul 22) și care vor face experiența puterii dătătoare de viață a celui de-al doilea om (versetele 45-47). Dar și necredincioșii vor fi înviați. Ei nu au nicio legătură cu Hristos. El Își va exercita asupra lor puterea de Înviat, chemându-i din morminte la judecată (Ioan 5:29). Această desfășurare a puterii Fiului omului ține de încheierea căilor lui Dumnezeu cu prima creație (Apocalipsa

21:4). La sfârșit, El îl va înlătura pentru totdeauna și pe ultimul vrăjmaș, moartea.

Acest eveniment cuprinde și învierea celor nelegiuiți, pentru că, prin înlăturarea morții, se încheie și moartea lor (trupească). Astfel, învierea necredincioșilor este cuprinsă în 1 Corinteni 15, chiar dacă nu este abordată direct. Această înviere rămâne în fundal ca un eveniment necesar. Necredincioșii nu au nicio parte la biruința Domnului Isus asupra morții, care este descrisă atât de remarcabil în acest capitol.

Întrebări pentru aprofundare

- Numiți motive pentru care credincioșii au parte de „învierea vieții”!
- Deosebiți-o de învierea necredincioșilor!

5.1.3 Trupul la înviere

Natura trupului de înviere este greu de descris, pentru că nu există nimic asemănător după care să ne putem închipui acest trup nou. Cunoaștem doar trupul pe care îl avem acum. Acesta este „carne și sânge”, este un trup firesc, făcut din țărâna pământului. Prin păcat, el este supus stării de muritor și putrezirii.

Pavel spune că „carnea și sângele” nu pot moșteni Împărăția cerească a lui Dumnezeu (1 Corinteni 15:50). De aceea este necesară o schimbare a trupului pământesc. Dumnezeu le dă credincioșilor – celor adormiți la înviere, celor vii la schimbare – un trup ceresc (1 Corinteni 15:40, 48-50). Acest trup va corespunde condițiilor de viață cerești.

Fără îndoială, trebuie deci să fie un alt trup decât cel de acum. Și totuși el va avea asemănare cu cel de acum. Va exista o continuitate, în care înfățișarea omului rămâne. Să ne gândim la Domnul ca Înviat. Ucenicii L-au recunoscut. Era Cel pe care Îl urmaseră. Chiar și rănila răstignirii Lui erau încă vizibile.¹⁴²

Această asemănare se exprimă și la Pavel. El spune că trupurilor noastre muritoare li se va da viață. Trupul muritor pe care îl avem acum va fi readus la viață și va primi la înviere nemurirea.

Tot așa, Scriptura subliniază că va fi un alt trup. Din comparația învierii cu sămânța reiese limpede că din pământ crește altceva decât sămânța care a fost pusă în pământ. Și această imagine arată însă limpede că există o asemănare și o continuitate: sămânța și rodul care iese din ea sunt „în esență” la fel, pentru că sunt una și aceeași plantă.

142. Aceasta va fi cu siguranță o excepție, pentru că sunt rănila lucrării Sale de răscumpărare (cf. Mielul care părea înjunghiat, respectiv cu rana de moarte; Apocalipsa 5). După părerea mea, credincioșii nu vor avea semne de răni pe trupul lor de înviere.

Trebuie să avem în vedere aceste două aspecte (asemănarea și deosebirea). Persoana legată de trupul pe care îl avem acum rămâne păstrată și va putea fi recunoscută ca atare. Dar felul trupului va fi cu totul nou. Putem compara aceasta cu vechea și cu noua creație. Și noua creație va fi asemănătoare cu vechea creație, deși în același timp va fi cu totul nouă (Apocalipsa 21:1).

Lucrul cel mai mare cu privire la acest trup nou este faptul că vom fi asemenea Lui, Fiul lui Dumnezeu (1 Ioan 3:2). Pavel spune: „înviază în slavă” (1 Corinteni 15:43). Totul va purta pecetea slavei lui Hristos. Aceasta este slava pe care a primit-o când S-a înălțat la cer și a fost proslăvit. Asemănarea cu Domnul se referă la slava Lui exterioară. Astfel, când ne vom arăta împreună cu El, vom purta chipul Celui *ceresc* (1 Corinteni 15:49; Filipeni 3:20-21). De aceea El va putea fi admirat în cei care au crezut (2 Tesaloniceni 1:10).

Pentru că moartea este biruită, trupul nou nu va mai fi muritor (1 Corinteni 15:54-55). Cu privire la trupul care a murit, se spune că se va îmbrăca în *neputrezire*. Trupul care a murit s-a destrămat. Aceasta nu se va mai întâmpla niciodată cu trupul nou. Cu privire la trupul celor vii, care încă n-a murit, se spune că se va îmbrăca în nemurire. Moartea nu va mai fi (Apocalipsa 21:4)!

Și aceste trăsături, neputrezirea și nemurirea trupului nou, sunt cele ale Fiului lui Dumnezeu înviat: „fiindcă știm că Hristos, înviat din morți, nu mai moare” (Romani 6:9). Domnul Isus spune că cei neprihăniți nu vor mai muri la înviere. Ei sunt asemenea îngerilor, care sunt nemuritori (Luca 20:36).

În acest context, Domnul spune și că la înviere nu va mai exista relație de căsătorie și, prin urmare, nici înmulțire. Aceasta nu înseamnă că dispare și deosebirea dintre sexe. Această deosebire rămâne, prin faptul că Dumnezeu păstrează personalitatea omului, din care face parte tocmai și faptul de a fi bărbat sau femeie.

Trupul firesc este creat pentru pământ. De aceea el este marcat și determinat de legătura lui cu pământul. El era supus legilor și condițiilor de viață ale pământului. La înviere vom primi însă un „trup duhovnicesc” (1 Corinteni 15:44). Acesta nu va mai fi supus condițiilor pământului. Acest lucru se vede limpede la trupul Domnului Isus după înviere. El nu era legat de spațiu și de timp. Domnul a intrat prin ușile încuiate. După aprecierea ucenicilor, acesta nu putea fi decât un duh. Dar Domnul spune că un duh nu are trăsăturile unui trup de carne și oase. Ucenicii L-au putut pipăi, iar El a mâncat chiar și peștele fript (Luca 24:36-43).

Întrebare pentru aprofundare

- Enumerați câteva însușiri ale trupului de înviere!

5.1.4 Momentul învierii

Așadar, nu va exista o înviere generală, simultană, a tuturor morților la sfârșitul zilelor. Scriptura deosebește limpede momentul învierii celor neprihăniți de momentul învierii celor nelegiuți. Pentru aceasta vorbește deja faptul că există o înviere a credincioșilor „dintre” cei morți, la care ceilalți morți nu sunt înviați deocamdată. Și denumirea de „întâia” înviere (Apocalipsa 20:5) arată limpede că mai târziu va mai exista o a „doua” sau o înviere „de pe urmă”.

Presupunerea că ar exista doar o *singură* înviere generală la sfârșitul zilelor, urmată de o judecată, este dedusă din cuvintele Domnului Isus: „Nu vă mirați de lucrul acesta, căci vine ceasul în care toți cei din morminte vor auzi glasul Lui și vor ieși afară: cei ce au făcut binele, spre învierea vieții, iar cei ce au făcut răul, spre învierea judecății” (Ioan 5:28-29).

Din termenul „ceas” se trage concluzia că ar putea exista doar o *singură* înviere generală. Ceasul este înțeles ca un moment. Dar aici trebuie să ne gândim la o perioadă care se întinde pe un timp mai lung. În acest sens vorbește Ioan adesea despre un „ceas” (Ioan 4:21, 23; 5:25; 16:2, 25; 1 Ioan 2:18; Apocalipsa 3:10; 14:7; 17:12). Din aceste versete reiese limpede că ceasul nu desemnează un moment sau o unitate de timp de 60 de minute, ci o epocă, care pe de o parte durează mult mai mult decât o oră și pe de altă parte este marcată de anumite trăsături și evenimente.

În Ioan 5:25, Domnul vorbește despre un ceas care nu poate fi limitat la un interval de 60 de minute, ci cuprinde vremea harului, care durează acum deja de 2000 de ani, în care glasul Fiului lui Dumnezeu îi cheamă pe oameni afară din moartea lor spirituală. În legătură cu învierea, „ceasul” se întinde pe o perioadă de cel puțin 1000 de ani. Acest sens figurat al ceasului este valabil și pentru „ziua de apoi” (Ioan 6:39 și urm.; 11:24). Această zi nu desemnează un moment care marchează sfârșitul lumii, ci este, ca și ceasul, o perioadă, o epocă, în care vor avea loc diferitele învieri.

Învierea vieții, adică învierea credincioșilor, are loc când revine Hristos. Aceasta face parte din rânduiala stabilită de Dumnezeu: „Dar fiecare la rândul lui: Hristos, pârga; apoi, la venirea Lui, cei ce sunt ai lui Hristos” (1 Corinteni 15:23). Momentul învierii celor neprihăniți este pus aici pe același plan cu momentul venirii lui Hristos. Astfel, data este stabilită exact. Venirea (greacă *parousia*) lui Hristos are loc, la rândul ei, în două momente diferite. Prin urmare, există și două, respectiv trei faze ale învierilor din „întâia” înviere: 1. Hristos, 2. credincioșii la răpire, 3. martirii la începutul Împărăției păcii.

Mai întâi va reveni Domnul Isus ca să-i ia la Sine în cer pe toți credincioșii în viață (Ioan 17:24; Filipeni 3:20-21), în casa Tatălui (Ioan 14:2-3). Aceasta este venirea Lui pentru răpirea credincioșilor, la care morții în Hristos vor fi înviați, iar credincioșii în viață vor fi schimbați (1 Corinteni 15:51-52; 1 Tesaloniceni 4:13-17). Prima venire îi privește numai pe credincioși. El nu vine atunci în mod vizibil pentru toți oamenii, cum va fi cazul într-un moment ulterior.

Prima venire a lui Hristos este nădejdea credincioșilor. Ei Îl așteaptă din ceruri pe Fiul lui Dumnezeu, care îi va izbăvi de mânia viitoare, care va veni peste pământ când ei vor fi în cer (1 Tesaloniceni 1:10). Din această înviere vor face parte și credincioșii din vremea Vechiului Testament (Evrei 11:35, 39-40). După înviere, ei sunt văzuți, împreună cu credincioșii Bisericii, în cei 24 de bătrâni care vor înconjura în cer scaunul de domnie al lui Dumnezeu și pe Miel (Apocalipsa 4:4 și urm.). Cei înviați sunt în cer când mânia și judecata lui Dumnezeu vor veni peste pământ (Apocalipsa 6-19).

Apoi Domnul Isus Hristos Se va arăta a doua oară, vizibil pentru toți oamenii, în putere și slavă (2 Tesaloniceni 1:7-8; Evrei 1:6; Apocalipsa 1:7; 19:11-16). Și atunci vor învia credincioșii. Aceștia sunt cei care au murit după răpire. Ioan spune despre ei că au fost tăiați cu securea din pricina Cuvântului lui Dumnezeu și a mărturiei lui Isus și că nu s-au închinat fiarei; ei vor fi aduși la viață (Apocalipsa 20:4).

Prin urmare, întâia înviere are loc în doi pași:

- mai întâi credincioșii Bisericii și ai Vechiului Testament
- apoi credincioșii care au murit după răpire, până la Împărăția păcii

Credincioșii întâii învieri vor fi duși cu trupuri proslăvite în cer. Acolo vor locui veșnic. Ei primesc un trup ceresc, cu care își au casa veșnică nu pe pământ, ci în cer.

Pentru credincioșii înviați nu va mai exista judecată. Problema judecării a fost rezolvată pentru ei la crucea de pe Golgota. Este și de înțeles că cei care au fost deja făcuți desăvârșiți și poartă trupul slavei nu vor mai fi judecați, cu posibilitatea de a se pierde totuși.

Credincioșii se vor înfățișa totuși înaintea scaunului de judecată al lui Hristos (2 Corinteni 5:10). Dar atunci nu va fi vorba de problema mântuirii. Acolo va fi vorba de evaluarea faptelor lor și de răsplată (1 Corinteni 3:12-15). Acolo își vor vedea și își vor judeca viața din perspectiva lui Dumnezeu, ca să cunoască așa cum au fost cunoscuți (1 Corinteni 13:12). Vor recunoaște și vor lăuda harul care i-a adus în siguranță la țintă.

5.1.5 Învierea pentru judecată

Despre învierea celor nelegiuți (Faptele apostolilor 24:15) Scriptura spune puțin. Unele lucruri au fost deja amintite în comparația cu învierea vieții. Scriptura vorbește despre această înviere ca despre un eveniment important care va avea loc și prin care Dumnezeu va încheia istoria primei creații.

Această înviere va avea loc într-o clipă și îi va cuprinde pe toți morții care nu au avut parte de întâia înviere, care au rămas deci (Apocalipsa 20:5). Numai în acest sens s-ar putea vorbi de o înviere generală în ziua de apoi.

Domnul Isus îi va chema pe cei nelegiuți din mormintele lor (Ioan 5:28-29). El numește această înviere „învierea judecării”, pentru că este marcată de judecată. Cei nelegiuți sunt deja judecați cât trăiesc, pentru că n-au crezut (Ioan 3:18). După învierea lor, ei merg în judecata veșnică, care începe cu ședința de judecată a scaunului de domnie mare și alb (Apocalipsa 20:11).

Apostolul Ioan vorbește în Apocalipsa 20:11-15 despre acest eveniment. El vorbește despre *ceilalți* morți (Apocalipsa 20:5), care nu vor învia până nu se vor sfârși cei 1000 de ani ai domniei lui Hristos. Astfel este stabilit exact și momentul învierii de pe urmă. La sfârșitul acestei vremi de domnie (1 Corinteni 15:24), morții vor fi chemați. Ei vor învia ca să fie aduși înaintea Judecătorului celor vii și al celor morți (Evrei 12:23; Romani 2:16; 2 Timotei 4:1).

Ioan descrie impresionant acest eveniment viitor: el vede mai întâi un scaun de domnie mare și alb. Acesta dă îndată impresia celei mai înalte autorități și a unei dreptăți și sfințenii absolute (1 Ioan 1:5). Apoi Îl zărește pe Cel ce stă pe scaunul de domnie. Dinaintea acestei Persoane fug cerurile și pământul. Acesta este sfârșitul primei creații (1 Corinteni 15:24). Pământul și cerul fug (Apocalipsa 20:11) și se vor topi, aprinse de foc (2 Petru 3:7, 11). Acum vechea creație trebuie să facă loc noii creații. Ce Persoană trebuie să fie Acea care declanșează un asemenea eveniment! Ce vor simți atunci oamenii care vor sta înaintea acestei Persoane!?

Cine este Cel ce stă pe scaunul de domnie? Este Domnul Isus Hristos, Fiul omului, căruia Dumnezeu Tatăl I-a dat toată judecata (Ioan 5:22, 27; Faptele apostolilor 10:42; 17:31; 2 Corinteni 5:10). Judecătorul este un om care a trăit El însuși pe pământ și cunoaște desăvârșit ce înseamnă să fii om. De aceea nimeni nu-I va putea reproșa că n-ar putea judeca din experiență vreo situație omenească.

Apoi privirea lui Ioan merge mai departe și vede stând înaintea scaunului de domnie o mare mulțime de oameni. Sunt toți morții necredincioși care au trăit vreodată pe pământ. Niciunul n-a fost uitat. De la cel mai mic până la cel

mai mare, toți se vor înfățișa acolo. În acest ceas al adevărului nu se fac deosebiri.

Este izbitor că acești oameni sunt numiți tot „morți” și după învierea lor. Aceasta nu este o contradicție, căci s-a arătat deja limpede că înaintea scaunului de domnie mare și alb vor sta numai cei nelegiuți. Întâia înviere, adică cea a celor neprihăniți, a avut loc deja cu cel puțin 1000 de ani mai înainte. Când oamenii dinaintea scaunului de domnie sunt numiți „morți”, în ciuda învierii, prin aceasta se desemnează starea lor de pierzare: ei sunt morți spiritual în păcatele lor (Efeseni 2:1), au murit moartea trupească drept plată a păcatului și, după rostirea sentinței, merg în moartea veșnică pe deplin conștienți de vina și de starea lor de păcătoși (Apocalipsa 20:6, 14).

Materialul doveditor pentru sentință îl constituie cartea vieții¹⁴³ și cărțile în care sunt scrise toate faptele (Daniel 7:10). În cartea vieții sunt scriși toți cei care au avut parte de învierea vieții. De aceea aceștia nici nu vor sta înaintea acestui scaun de domnie, căci învierea lor a avut loc deja cu 1000 de ani mai înainte. Se spune că toți cei care, la această judecată, n-au fost găsiți scriși în cartea vieții au fost aruncați în iazul de foc. Aici stau deci numai cei care vor fi aruncați în iazul de foc!

Din descrierea lui Ioan s-ar putea totuși deduce că înaintea scaunului de domnie stau și unii care nu ajung în iazul de foc, pentru că găsim acolo cartea vieții. De ce este adusă ea? Motivul este că această judecată procedează extrem de exact. Orice îndoială care ar putea apărea acolo cu privire la starea unui om este înlăturată. Cercetarea cărții va exclude orice confuzie. Niciunul care are viață și este scris în această carte n-ar fi aruncat pe nedrept în iazul de foc.

Omul va fi acolo pe deplin dovedit vinovat și pus față în față cu adevărul despre sine însuși. La aceasta slujesc și celelalte cărți, în care sunt scrise toate faptele. Aici trebuie observat în mod deosebit că necredincioșii vor fi judecați după faptele lor. Toate faptele – cele presupus bune și cele rele – vor fi privite, cercetate și judecate. Înaintea acestui Judecător, omul trebuie să recunoască cât de stricată a fost propria lui viață. Această recunoaștere este cumplită, căci acolo nu mai există nicio reparare și nici vreun apărător care să intervină pentru el.

Nu se va da o sentință superficială sau generală. Judecata va fi absolut dreaptă și nemituită, până în toate amănuntele, pentru că Judecătorul drept și atotștiutor face judecata (2 Timotei 4:8; Psalmii 7:11; 9:4).

143. Luca 10:20; Filipeni 4:3; Evrei 12:23; Apocalipsa 3:5; 13:8; 17:8; 20:12, 15; 21:27; 22:19.

Încă o dată, Ioan pare să se întrebe de unde vine mulțimea de morți. El a văzut cum marea, moartea și Hadesul și-au dat morții înapoi. Astfel nu rămâne niciun loc și nicio stare în care s-ar mai putea afla morți. Moartea și Hadesul sunt aruncate în iazul de foc, prin care ultimul vrăjmaș, moartea, își găsește sfârșitul (1 Corinteni 15:26).

Moartea întâi, adică moartea trupească, nu va mai exista atunci, pentru că după învierea de pe urmă nu vor mai exista morți în sensul despărțirii duhului-sufletului de trup. De aceea Hadesul, ca loc al morților, nu va mai fi necesar. Concluzia înspăimântătoare din acest fapt este că cei nelegiuiți, adică cei pierduți, vor suferi cu trupul lor moartea a doua, iazul de foc. Domnul Isus spune că trebuie să ne temem de Cel care „poate să piardă și sufletul, și trupul în iad” (Matei 10:28). Din aceste cuvinte reiese fără echivoc că omul va merge cu sufletul și cu trupul în iad, adică în iazul de foc.

Astfel, această a doua înviere are loc numai cu scopul ca cei nelegiuiți să fie alungați cu trupul lor în iad. Pierzarea lor nu va lovi numai sufletul, ci și trupul. Astfel morții intră, după învierea lor și după judecată, în starea definitivă și veșnică.

Întrebare pentru aprofundare

- Deosebiți diferitele faze (respectiv momente) ale învierii credincioșilor și a necredincioșilor!

6 Omul în veșnicie

Începutul stării veșnice, începutul unei creații cu totul noi (Apocalipsa 21:1), este desăvârșirea căilor lui Dumnezeu cu lumea. Istoria mântuirii se încheie după o lungă vreme. La sfârșit, Dumnezeu Și-a atins ținta și Și-a adus la desăvârșire planul veșnic. El Se va slăvi în aceasta. El a făcut totul și a dat totul pentru ca omul, făptura și chipul Său, să poată trăi fericirea și bucuria veșnică.

Dacă, în ce privește viața de după moarte, depindem în întregime de revelația Cuvântului lui Dumnezeu, același lucru este valabil când este vorba de omul în veșnicie. Și în această întrebare avem nevoie de revelația lui Dumnezeu. Datorăm marelui har al lui Dumnezeu faptul că ne descoperă și aceasta într-o asemenea măsură încât putem trage de aici concluzii importante pentru viața noastră. Întotdeauna ținta lui Dumnezeu este ca preocuparea cu lucrurile viitoare nu doar să ne potolească curiozitatea, ci să aibă și un efect asupra vieții noastre de zi cu zi.

În veșnicie vor exista, la fel ca astăzi, două grupe de oameni: cei care au viață din Dumnezeu și cei care nu au viață din Dumnezeu. În aceasta constă legătura cu tema noastră, existența veșnică a omului sau, altfel spus, nemurirea sufletului. Dacă pornim de la ideea că omul își pierde existența după moarte – chiar și numai temporar –, atunci s-ar putea trage concluzia că odată își va pierde existența definitiv. De aceea, la cei care cred că sufletul este muritor se găsește concepția că necredincioșii vor fi odată nimiciți. Învățăturile despre caracterul muritor al sufletului și despre nimicirea omului se întâlnesc de cele mai multe ori împreună, pentru că un suflet muritor este, firește, condiția nimicirii omului. Am constatat însă acum pe baza Sfintei Scripturi că omul are o existență veșnică și că, de aceea, necredincioșii nu vor fi niciodată nimiciți.

Cel târziu în cercetarea care urmează devine limpede că adevărul despre nemurirea sufletului, respectiv despre existența veșnică a omului, nu este secundar sau de rangul al doilea. Nu avem voie să-l măturăm sub covor de dragul unității dintre creștini. Dacă renunțăm la acest adevăr, imaginea învățăturii biblice este deformată (Romani 6:17), iar mesajul Evangheliei este știrbit.

6.1 Credincioșii în veșnicie

Foarte puțini credincioși se îndoiesc că au un viitor veșnic. Chiar dacă există concepții diferite despre „unde” și „cum”, toți merg totuși în întâmpinarea veșniciei cu o așteptare plină de bucurie. Așteptăm venirea zilei lui Dumnezeu și ceruri noi și un pământ nou (2 Petru 3:11-13).

Dumnezeu ne-a chemat în Hristos Isus la slava Sa veșnică (1 Petru 5:10). Suntem chemați la Împărăția și la slava Sa (1 Tesaloniceni 2:12). Ne este pregătită o slavă negrăită, care va întrece cu mult închipuirea noastră (de exemplu Romani 8:18, 21, 29-30; 2 Timotei 2:10).

„În cer, tot ce ne îngreunează viața aici pe pământ va fi biruit pentru totdeauna. Locuitorii acestui loc nu vor mai trebui niciodată să îndure durere, întristare, descurajare, boală, moarte, păcat, egoism, oboseală sau suferință, căci «lucrurile dintâi au trecut» (cf. Apocalipsa 21:4; 22:3). Cerul va fi un loc al iubirii, frumuseții, păcii, bucuriei, aventurii și părtășiei cu Dumnezeu, mai presus de orice descriere (Apocalipsa 21:4). Ne putem cu greu închipui ce va face un Dumnezeu infinit de iubitor, atotputernic și atotștiutor, în veșnicie, pentru aceia pentru care L-a jertfit de bunăvoie pe singurul Său Fiu (cf. Romani 8:32; 1 Corinteni 2:9; 3:21-23). Viața de acolo va întrece cu mult închipuirile noastre. Dacă în cer lipsește tot ce este negativ, atunci acest loc trebuie să fie plin de tot ce este nou și pozitiv: «Și Cel ce ședea pe scaunul de domnie a zis: Iată, Eu fac toate lucrurile noi! Și a zis: Scrie, căci aceste cuvinte sunt adevărate și vrednice de crezut!» (Apocalipsa 21:5).”¹⁴⁴

Merită osteneala să ne gândim mai departe la aceste slăviri și binecuvântări cerești ale creștinului, și m-aș ocupa bucuros mai departe de ele acum. Dar aici nu este vorba de problema existenței veșnice a credincioșilor. De aceasta nu se îndoiește nimeni. Altfel stau lucrurile cu necredincioșii și cu viitorul lor. Aici concepțiile se despart în mod fundamental.

6.2 Necredincioșii în veșnicie

Necredincioșii, care nu s-au pocăit și nu au iertarea păcatelor lor, vor muri în păcatul lor (Ioan 8:21). După aceea îi așteaptă judecata (Evrei 9:27). Ei cad în mâinile Dumnezeului celui viu (Evrei 10:31), care este absolut sfânt și de aceea urăște păcatul și îl detestă. De aceea, învierea necredincioșilor are loc numai pentru judecată (Ioan 5:29). Acesta este un fapt care nu poate fi negat

144. John Ankerberg și John Weldon, *Fakten über Sterbeerlebnisse*, Pfäffikon (Verlag Mitternachtsruf), 2001, p. 67.

și care se întemeiază pe afirmațiile Cuvântului lui Dumnezeu: mânia Dumnezeului celui sfânt va rămâne pentru totdeauna peste necredincioși (Ioan 3:36).

Întrebăm împreună cu apostolul Petru: „care va fi sfârșitul celor ce nu ascultă de Evanghelia lui Dumnezeu?” (1 Petru 4:17-18). Cuvântul lui Dumnezeu nu ne lasă în neclar cu privire la aceasta. Dar înainte de a da un răspuns la această întrebare, aș vrea să amintesc încă o dată că Dumnezeu, Mântuitorul, a făcut totul, prin jertfa singurului Său Fiu, ca să-i mântuiască pe păcătoșii pierduți. Nu este voia lui Dumnezeu ca păcătosul să piară (1 Timotei 2:4; 2 Petru 3:9), ci ca el să trăiască și să fie mântuit de moartea veșnică. Dumnezeu Se îngrijește de fiecare om și încearcă să-l ajungă în dragostea Sa dumnezeiască. Niciun om nu-L va putea vreodată da vina lui Dumnezeu pentru soarta sa veșnică. Osânda veșnică îi va lovi pe toți acei oameni care nu L-au cinstit pe Dumnezeu, Creatorul, și L-au respins pe Fiul Său.

Apostolul Pavel vorbește despre lucrarea dreaptă a lui Dumnezeu, atât în har, cât și în judecată: „Sau disprețuiești bogăția bunătății, îndelungii Lui răbdări și îngăduinței Lui și nu știi că bunătatea lui Dumnezeu te îndeamnă la pocăință? Dar, după încăpățânarea și după inima ta nepocăită, îți aduni singur o comoară de mânie pentru ziua mâniei și a descoperirii dreptei judecăți a lui Dumnezeu, care va răsplăti fiecăruia după faptele lui: celor ce, prin stăruința în fapte bune, caută slava, cinstea și neputrezirea – viață veșnică; iar celor ce sunt certăreți și nu ascultă de adevăr, ci ascultă de nelegiuire – mânie și urgie. Necaz și strâmtorare va veni peste orice suflet de om care face răul” (Romani 2:4-9, tradus după Biblia germană Elberfelder).

Mânia, urgia, necazul și strâmtorarea sunt aici expresii pentru judecata dreaptă a lui Dumnezeu asupra păcătosului care nu se pocăiește. Sfânta Scriptură vorbește fără echivoc despre judecata viitoare și veșnică. Ea nu ascunde realitatea mâniei lui Dumnezeu împotriva păcatului, așa cum din păcate se face adesea astăzi. Sfințenia și dreptatea lui Dumnezeu, care îl dau pe păcătos pradă iadului, nu se potrivesc cu gândirea celor mai mulți oameni și, din păcate, nici cu cea a multor creștini. Prea des se crede, respectiv se speră, că Dumnezeu ar fi gata de compromisuri și ar trece cu vederea păcatul în har. Cu această presupunere nu este ajutat însă nimeni, căci ea îl duce pe

om în rătăcire cu privire la natura lui Dumnezeu și la natura păcatului și, prin urmare, și cu privire la propria lui soartă veșnică.¹⁴⁵

Sfânta Scriptură folosește diferite denumiri și imagini sau comparații drastice ca să descrie judecata veșnică cât se poate de impresionant. Ele trebuie să-i arate omului cât de serios ia Dumnezeu păcatul și cât de mult trebuie să ne temem de El la judecată. Biblia vorbește despre cer și iad ca despre locuri care există în realitate și folosește un limbaj figurat ca să le descrie. Nu ne îndoim de realitatea cerului pentru că este descris în imagini (vezi Apocalipsa lui Ioan), și de aceea nu ne putem îndoii nici de realitatea iadului.

Să cercetăm cei trei termeni și cele trei imagini esențiale care vorbesc despre această judecată. Acestea sunt iadul, iazul de foc și moartea a doua.

6.2.1 Iadul (gheena)

Domnul Isus Hristos Însuși vorbește în Evanghelii de unsprezece ori despre iad (Matei 5:22, 29-30; 10:28; 18:9; 23:15, 33; Marcu 9:43, 45, 47; Luca 12:5; în Noul Testament doar încă în Iacov 3:6). Iadul este locul unde cei nelegiuți vor fi lăsați singuri pentru totdeauna, pe deplin conștienți de vina lor, și vor fi judecați de Dumnezeu.

Este remarcabil că Domnul Isus Hristos Însuși este Cel care vorbește cel mai mult despre iad, locul judecății îngrozitoare, deși El Însuși este revelația dragostei lui Dumnezeu. Nimeni n-a cunoscut dragostea lui Dumnezeu ca El, și El venise s-o descopere. Dar cum se poate ca dragostea lui Dumnezeu să se împace cu o judecată atât de îngrozitoare? Pentru că nimeni n-a cunoscut nici sfințenia lui Dumnezeu ca El. Apostolul Ioan spune: „Și aceasta este vestea pe care am auzit-o de la El și pe care v-o vestim: că Dumnezeu este lumină și în El nu este deloc întuneric” (1 Ioan 1:5). Expresia *lumină* stă aici pentru sfințenia lui Dumnezeu, în opoziție cu întunericul, o expresie pentru păcat și pentru tot ce are legătură cu el.

Iudeii din vremea lui Isus aveau o anumită închipuire despre ce trebuia înțeles prin „iad” (greacă *gehenna*). Această închipuire provenea de la un loc cunoscut și de la istoria lui. Cuvântul grecesc corespunde cuvântului ebraic „ge-hinnom”. El desemnează valea fiului lui Hinom, care coboară la sud de cetatea Ierusalim (Iosua 15:8; 18:16). În istoria lui Israel, sub împărații Ahaz (2

145. Banalizarea și respingerea chinului veșnic se manifestă în diferite variante: 1. Universalismul și împăcarea universală: toți oamenii vor fi mântuiți la sfârșit. 2. Condiționalismul, respectiv nemurirea condiționată: cei nerăscumpărați vor fi nimiciți – numit și „anihilaționism” 3. Posibilitatea întoarcerii la Dumnezeu și a mântuirii după moarte (condiționalism ipotetic). Fiecare dintre aceste învățături trebuie respinsă ca nebiblică și ca o golire de conținut a credinței.

Împărați 16:3) și Manase (2 Împărați 21:6), acesta era locul celei mai urâte idolatrii. Acolo erau jertfiți copii idolului Moloh (2 Cronici 28:3; 33:6). Erau arși în bătaia tobelor, ca să le fie acoperite țipetele. Dumnezeu a vestit pentru aceste urâciuni o judecată cumplită (Ieremia 7:32; 19:5-9; 32:35).

În timpul trezirii de sub împăratul Iosia, acest loc a fost distrus și prefăcut într-o grămadă de dărâmături (2 Împărați 23:10). Mai târziu, locul a devenit un loc de aruncat molozul și gunoaiele. Acolo erau duse resturile și murdăria cetății Ierusalim. Tot acolo erau duse și trupurile criminalilor executați, ca să fie arse. Era o groapă de gunoi pe care ardea neconținut focul pentru înlăturarea gunoaielor. Viermii găseau în resturi destulă hrană ca să poată trăi acolo. De aceea, în legătură cu iadul, este adesea vorba de viermele care nu moare și de focul care nu se stinge (Marcu 9:43-48; Isaia 30:33; 66:24).

În scrierile iudeilor, ceea ce se petrecea în acest loc este comparat cu judecata de pedeapsă de la sfârșitul vremurilor și cea veșnică a celor nelegiuți.¹⁴⁶ Domnul Isus Hristos se leagă aici de concepția iudaică a acelor zile. Cuvintele Lui sunt însă, spre deosebire de concepția iudeilor, o revelație a adevărului dumnezeiesc. El scoate în evidență mai ales două lucruri:

- Omul întreg va fi dat pradă judecății iadului: „temeți-vă mai degrabă de Cel ce poate să piardă și sufletul, și trupul în iad” (Matei 10:28; cf. Luca 12:5). Judecata iadului (Matei 5:29-30) va lovi sufletul la fel ca trupul (Luca 12:47).
- Iadul este legat inseparabil de foc: „oricine va zice: Nebunule!, va cădea sub pedeapsa focului iadului” (Matei 5:22). „Este mai bine pentru tine să intri ciung în viață decât să ai două mâini și să mergi în iad, în focul care nu se stinge, unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge” (Marcu 9:43-44; cf. Matei 5:29).

Omul se teme de foc. În iad, judecata lovește trupul, sufletul și duhul. Imaginea focului vorbește despre chin și despre frică. Nu ne putem închipui aceasta. Imaginea este destul de grăitoare. Este o avertizare care n-ar putea fi mai stăruitoare. Focul este folosit adesea ca expresie pentru judecata lui Dumnezeu, care, în ziua judecății, se îndreaptă împotriva a tot ce nu este în armonie cu Dumnezeu (Geneza 19:24; Leviticul 10:2; Numeri 16:35; 1 Corinteni 3:13; 2 Tesaloniceni 1:8; Evrei 10:27; 2 Petru 3:7; Apocalipsa 20:9; 21:8).

Alte versete, care nu amintesc termenul „iad”, dar descriu aceeași judecată, sunt:

146. Strack / Billerbeck, *Exkurs: Scheol, Gehinnom u. Garten Eden*, München (Verlag C.H. Beck) p. 1029-1037. G.W. Bromiley, *Theological Dictionary of the NT*, Grand Rapids (Eerdmans) 1985, p. 113.

„Este mai bine pentru tine să intri în viață șchiop sau ciung decât să ai două mâini sau două picioare și să fii aruncat în focul cel veșnic” (Matei 18:8).

„... și-i vor arunca [pe fiii Celui rău] în cuptorul aprins; acolo va fi plânsul și scrâșnirea dinților” (Matei 13:42; cf. 8:12).

Iuda spune: „suferind pedeapsa unui foc veșnic” (Iuda 7).

6.2.2 Iazul de foc

Iazul de foc este, în concordanță cu versetele de mai sus, o altă denumire pentru iad (Apocalipsa 19:20; 20:10, 14-15). Despre acest loc sunt amintite doar puține amănunte. Este locul unde păcătosul nu-și va găsi odihna în veci. Iazul, ca și marea, sugerează o neliniște fără sfârșit (Apocalipsa 14:11).

Mai întâi fiara și prorocul mincinos (doi oameni din vremea sfârșitului, vezi Apocalipsa 13) sunt aruncați în iazul de foc (Apocalipsa 19:20). Ei merg de vii în acest loc, care arde cu foc și cu pucioasă. 1000 de ani mai târziu, diavolul este aruncat în iazul de foc, ca să fie chinuit zi și noapte în vecii vecilor (20:10).

Iazul de foc, focul cel veșnic, a fost pregătit pentru diavolul și pentru îngerii lui – nu pentru om! (Matei 25:41). Dar pentru că omul l-a urmat pe diavol, a apucat pe aceeași cale a neascultării și nu a vrut să se supună lui Dumnezeu, își va găsi și el acolo soarta veșnică (Apocalipsa 20:10, 14-15; 14:10).

Focul există ca să ardă și să înlăture ceva, cum se întâmpla și cu gunoiul din valea fiului lui Hinom. În judecata iadului nu este vorba însă de ardere în sensul de nimicire.

Pe lângă învățătura despre nimicirea totală a omului, există și concepția unei șederi limitate în timp în iad. Aceasta ar servi la executarea unei pedepse limitate sau chiar la curățire, în sensul purgatorului. Dacă imaginea focului ar fi interpretată în acest sens, toți nelegiuții ar arde îndată și pe loc, dacă ar fi expuși acestui foc. Ei nu au nici viață nouă, nici ceva bun care ar putea rămâne după o curățire. Din iad nu există scăpare; el are doar o intrare, dar nicio ieșire.

Focul, așa cum ardea în valea fiului lui Hinom, este o imagine a realității iadului, întrucât descrie chinurile păcătosului.

6.2.3 Moartea a doua

Am constatat deja că moartea nu este sfârșitul existenței omului, ci în principiu o schimbare a formei de existență. Pe lângă aceasta, moartea aduce întotdeauna o despărțire. Moartea a doua și, prin urmare, cea din urmă

(Apocalipsa 20:6, 14) este despărțirea definitivă a păcătosului de Dumnezeu. În aceasta constă judecata veșnică a păcătosului. De aceea Pavel numește această judecată „o pierzare veșnică, *departe de fața Domnului*” (2 Tesaloniceni 1:9). Pentru că Dumnezeu nu poate privi păcatul, El trebuie să-l alunge pe păcătos pentru totdeauna din prezența Sa (Matei 7:23; 25:12), căci lumina și întunericul nu pot avea părtășie una cu alta (2 Corinteni 6:14). Păcătosul este alungat în întunericul de afară. El știe atunci că Dumnezeu nu-l poate primi cu păcatul lui (Matei 22:13; Luca 13:22-28; 2 Petru 2:17; Iuda 13). Mulți oameni nu vor să aibă de-a face cu Dumnezeu – atunci vor fi și pentru totdeauna fără Dumnezeu. Acest fapt ne face să ne cutremurăm în fața a ceea ce va fi, pentru totdeauna și fără sfârșit, partea păcătoșilor.

Îndepărtarea definitivă de Dumnezeu și absența Lui înseamnă a fi în cel mai adânc întuneric al morții – o stare de pierzare care nu se sfârșește niciodată.

Întrebare pentru aprofundare

- În ce imagini descrie Noul Testament soarta veșnică a necredincioșilor?

6.3 Cât durează pedeapsa?

Aceasta este o întrebare importantă, mult discutată de-a lungul secolelor istoriei Bisericii până astăzi. Aici concepțiile multor creștini se despart. Unii afirmă că pedeapsa este limitată în timp. După ce omul și-a executat pedeapsa, ar urma să fie nimicit pentru totdeauna sau să intre în cer. Ceilalți, între care și autorul, sunt convinși pe baza Cuvântului lui Dumnezeu că pedeapsa nu se va sfârși niciodată.

La întrebare nu se poate răspunde obiectiv dacă închipuirile (și dorințele) omenești și sentimentele au drept de vot. Sfânta Scriptură trebuie să fie singura autoritate. Afirmările Bibliei arată fără echivoc că pedeapsa și chinul nelegiuitorilor vor fi veșnice, adică nelimitate în timp. Acest lucru se vede limpede din următoarele locuri din Scriptură:

„Este mai bine pentru tine să intri ciung în viață decât să ai două mâini și să mergi în iad, în focul care nu se stinge” (Marcu 9:43; cf. Matei 3:12; Isaia 66:24; Ieremia 17:4).

„Este mai bine pentru tine să intri în viață șchiop sau ciung decât să ai două mâini sau două picioare și să fii aruncat în focul cel veșnic” (Matei 18:8).

„Suferind pedeapsa unui foc veșnic” (Iuda 7).

„Va bea și el din vinul mâniei lui Dumnezeu, turnat neamestecat în paharul mâniei Lui; și va fi chinuit în foc și pucioasă înaintea sfinților îngeri și înaintea

Mielului. Și fumul chinului lor se suie din veșnicie în veșnicie; și n-au odihnă nici ziua, nici noaptea ...” (Apocalipsa 14:10-11; cf. 20:10).

Focul arde veșnic, adică nu se stinge. Durata veșniciei, de neînchipuit pentru oameni („din veșnicie în veșnicie”), este comparată aici – ca s-o putem vedea mai bine – cu șirul nesfârșit și neîncetat al zilelor și nopților.

„Și aceștia vor merge în chinul veșnic, iar cei neprihăniți în viața veșnică” (Matei 25:46). „Învățătura despre ... judecata veșnică” (Evrei 6:2). „O pierzare veșnică, departe de fața Domnului” (2 Tesaloniceni 1:9). „Căroră le este păstrată negura întunericii în veci” (Iuda 13; cf. 2 Petru 2:17). „Ci mânia lui Dumnezeu rămâne peste el” (Ioan 3:36).

„Dar oricine va huli împotriva Duhului Sfânt nu va avea iertare în veci, ci este vinovat de un păcat *veșnic*” (Marcu 3:29; Matei 6:15; 12:32). Acolo unde nu va exista în veci iertarea păcatului, va fi și veșnic judecata lui Dumnezeu asupra păcatului. Lăsând deoparte întrebarea despre ce oameni este vorba aici, care hulesc împotriva Duhului Sfânt, și acest verset arată limpede că în veșnicie vor exista oameni care nu au iertarea păcatului și peste care mânia lui Dumnezeu va rămâne veșnic.

Se obiectează însă că termenii „veșnic” și „veșnicie” nu descriu întotdeauna o perioadă nesfârșită, ci pot descrie și o perioadă cu sfârșit. De aceea trebuie să cercetăm care este sensul acestor cuvinte în Noul Testament cu privire la judecată.

6.3.1 „Veșnicie” și „veșnic” în Noul Testament

Cuvântul „veșnicie” corespunde cuvântului grecesc „aion”. Acest cuvânt poate avea sensul unei anumite perioade sau al unui veac limitat: vezi Matei 12:32; 24:3; 28:20; Luca 16:8; 20:34; Romani 12:2; 1 Corinteni 1:20; 2 Corinteni 4:4; Galateni 1:4; 1 Timotei 6:17; 2 Timotei 4:10; Tit 2:12; Evrei 9:26.

Aceste versete arată limpede că nu este vorba doar de timp ca atare, ci de trăsăturile morale prin care este caracterizat veacul sau mersul vremii.

„Veșnicia” este și – în cele mai multe locuri – o perioadă nesfârșită:

- „Până în veșnicie” (greacă *eis ton aiona*). Această expresie apare în următoarele versete: Matei 21:19; Marcu 3:29; 11:14; Luca 1:55; Ioan 4:14; 6:51, 58; 8:35, 51-52; 10:28; 11:26; 12:34; 13:8; 14:16; 1 Corinteni 8:13; 2 Corinteni 9:9; Evrei 5:6; 6:20; 7:17, 21, 24, 28; 1 Petru 1:25; 1 Ioan 2:17; 2 Ioan 2.
- „În veșnicii” (*eis tous aionas*). Vezi în această privință următoarele locuri: Luca 1:33; Romani 1:25; 9:5; 11:36; 16:27; 2 Corinteni 11:31; Evrei 13:8.

- „În toate veșniciile” (*eis pantas tous aionas*): Iuda 25
- „În veșnicia veșnicilor” (*eis ton aiona tou aionos*): Evrei 1:8.
- „În veșniciile veșnicilor” (*eis tous aionas ton aionon*). Această expresie apare des: Romani 16:27; Galateni 1:5; Filipeni 4:20; 1 Timotei 1:17; 2 Timotei 4:18; Evrei 13:21; 1 Petru 4:11; 5:11; Apocalipsa 1:6, 18; 4:9-10; 5:13; 7:12; 10:6; 11:15; 14:11; 15:7; 19:3; 20:10; 22:5.

În Apocalipsa 14:11 și 20:10 găsim o expresie pentru nesfârșirea pedepsei care nu mai poate fi întrecută, pedeapsă care îi va lovi pe diavolul, pe fiară și pe prorocul mincinos, dar și pe oamenii care au urmat fiara. Ei vor fi chinuiți „din veșnicie în veșnicie”. În greacă, „veșnicie” stă la plural. Literal se spune deci: „în veșniciile veșnicilor”.

Și adjectivul „veșnic” arată spre o nelimitare în timp. Acest lucru se vede limpede din binecuvântările „veșnice” ale credincioșilor. Credincioșii au:

- „mântuirea veșnică” (Evrei 5:9)
- „răscumpărarea veșnică” (Evrei 9:12)
- „moștenirea veșnică” (Evrei 9:15)
- „slava veșnică” (2 Timotei 2:10; 1 Petru 5:10)
- „casa veșnică” (2 Corinteni 5:1)
- „Împărăția veșnică” (2 Petru 1:11).

Niciun copil al lui Dumnezeu nu se gândește că aceste lucruri ar fi limitate în timp. Ele sunt tocmai în opoziție cu lucrurile trecătoare și pieritoare (2 Corinteni 4:17-18).

În opoziție cu binecuvântările credincioșilor stă partea necredincioșilor:

- „chinul veșnic” (Matei 25:46)
- „focul veșnic” (Matei 18:8; 25:41; Iuda 7)
- „judecata veșnică” (Evrei 6:2)
- „pierzarea veșnică” (2 Tesaloniceni 1:9).

Atât binecuvântările credincioșilor, cât și pedeapsa nelegiuitorilor sunt deopotrivă veșnice, adică fără sfârșit, după cum rezumă Matei scurt și cuprinzător: „Și aceștia vor merge în chinul veșnic, iar cei neprihăniți în viața veșnică” (Matei 25:46).

Un alt argument împotriva chinului veșnic constă în ideea că adjectivul „veșnic” nu s-ar referi la existența păcătosului și la durata judecății lui, ci ar trebui limitat la efectul, respectiv la efectul ulterior al judecății. Moartea a doua, cea veșnică, ar fi atunci nimicirea nelegiuitorilor. Dar se poate vorbi oare de *nimicirea* omului? Înseamnă „pierzare” încetarea existenței omenești?

6.3.2 „Pierzare”

Dacă expresia „pierzare” este înțeleasă ca nimicire, adică drept sfârșitul existenței omenești, atunci pedeapsa iadului n-ar fi nesfârșită, ci ar avea un sfârșit. Această concepție este însă în contradicție cu locurile din Scriptură deja citate. Dacă omul este într-adevăr nimic, cum poate atunci fumul chinului și durerii lui să se suie din veșnicie în veșnicie (Apocalipsa 14:11; 20:10)? La ce slujește pedeapsa focului veșnic, dacă nu mai există nimeni pentru care să „ardă” acest foc (Iuda 7)? De ce nu se stinge focul judecății (Marcu 9:43)?

Aceste cuvinte ale Scripturii arată limpede că *pierzare* nu poate avea sensul de *nimicire*. Acest lucru îl arată și alte locuri din Noul Testament. Noul Testament grecesc are mai multe cuvinte pentru pierzare, dintre care le amintesc aici pe cele mai importante, care sunt folosite și pentru judecata nelegiuitorilor în veșnicie.

Substantivul „pierzare” (apoleia)

Acest cuvânt apare de 19 ori și este tradus în diferite feluri:

- „risipă” sau „irosire” (Matei 26:8; Marcu 14:4)
- „a da pradă” (Faptele apostolilor 25:16)
- „fiul pierzării” (Ioan 17:12; 2 Tesaloniceni 2:3)
- „pierzare” (Matei 7:13; Romani 9:22; Filipeni 1:28; 3:19; 1 Timotei 6:9; Evrei 10:39; 2 Petru 2:1; 3:7; 3:16; Apocalipsa 17:8, 11)

Verbul „a pierde, a pieri” (apollymai)

Același lucru este valabil pentru verbul „a pierde, a pieri” (86 de apariții în Noul Testament):

- „pieirea” pământului în potop (2 Petru 3:6; cf. Evrei 1:11)
- „a trece, a se pierde” (1 Petru 1:8 și altele)
- „a ucide” (Matei 2:13; 12:24; 21:41; 27:26 și altele)
- „a pieri” (Matei 5:29-30; 8:26; 26:52; Iuda 11 și altele)
- „pierdut” cu privire la oameni, animale și lucruri (Matei 10:6; 15:24; 16:25; 18:11, 14; 2 Corinteni 2:15; 2 Tesaloniceni 2:10; 2 Ioan 8 și altele)
- „a pierde” trupul și sufletul în iad (Matei 10:28)
- „a se strica”, despre burdufurile de vin (Matei 9:17)
- „a nimici” (Iuda 5)

Substantivul „pierzare” (olethros)

Acest cuvânt apare de patru ori în Noul Testament: 1 Corinteni 5:5; 1 Tesaloniceni 5:3; 2 Tesaloniceni 1:9; 1 Timotei 6:9.

În 2 Tesaloniceni 1:7-9 avem o descriere impresionantă a judecății Domnului la arătarea Sa, dar în același timp și a judecății veșnice: „și să vă dea odihnă, vouă, care sunteți necăjiți, împreună cu noi, la descoperirea Domnului Isus din cer, cu îngerii puterii Lui, într-o flacără de foc, când va da răsplătire celor ce nu-L cunosc pe Dumnezeu și celor ce nu ascultă de Evanghelia Domnului nostru Isus Hristos; ei vor suferi pedeapsa, o pierzare veșnică de la [sau: departe de] fața Domnului și de la slava puterii Lui.”

6.3.3 Rezumat

Și acești termeni au, ca *viața veșnică*, sensuri diferite. În câteva puține locuri pot însemna nimicirea unui lucru sau îndepărtarea unor oameni de pe pământ. Dar *pierzare* nu înseamnă niciodată nimicirea sau ștergerea omului. Poate însemna pierderea vieții pământești. Aceasta nu este însă sfârșitul existenței, ci numai trecerea într-o altă formă de existență.

Pierzarea este prăbușirea și ruina morală, care nu este nimicire, ci înrăutățirea radicală a unei stări. Pierzarea nu este niciodată pierderea existenței, ci pierderea a tot ce dă valoare existenței. Dacă în aceste versete punem în locul lui „pierzare” cuvântul „a nimici” sau „nimicire”, nu numai că sensul este deformat – versetele devin atunci și cu totul de neînțeles.

Pierzarea veșnică a nelegiuitorilor constă în faptul că vor fi despărțiți pentru totdeauna de Dumnezeu și expuși judecății. Ei sunt pierduți și se află în întunericul de afară (Matei 8:12; 22:13; 25:30; Iuda 13)

Întrebări pentru aprofundare

- Cum se poate răspunde concepțiilor greșite potrivit cărora ...
- necredincioșii, respectiv sufletele lor, sunt nimiciți?
- pedeapsa lor este limitată în timp?

6.3.4 Dreptatea și sfințenia lui Dumnezeu

Pentru înțelegerea și simțirea omenească este greu de închipuit că există o judecată veșnică și o pedepsire neîncetată a păcătosului. Adesea însă se vede doar sfârșitul, fără să se observe cum s-a ajuns la el. Propria noastră închipuire nu are voie să ne călăuzească. Tocmai în această întrebare fundamentală suntem înclinați să dăm propriilor gânduri întâietate față de Cuvântul lui Dumnezeu. Dar Cuvântul lui Dumnezeu este singurul etalon căruia nu ne putem decât supune cu smerenie în toate întrebările.

Să ne amintim încă o dată că Dumnezeu nu găsește plăcere în a-l osândi pe păcătos: „Căci nu bucuroș smerește El și întristează pe copiii oamenilor” (Plângerile lui Ieremia 3:33). Dar de ce există atunci o judecată veșnică?

Răspunsul este: pentru că Dumnezeu nu este numai dragoste, ci și lumină: El este un Dumnezeu al dreptății și sfințeniei absolute. Dreptatea lui Dumnezeu cere plata datoriei păcatului, pedepsirea păcătosului. Sfințenia lui Dumnezeu nu poate tolera păcatul și trebuie să înlăture și să mistuie tot ce are legătură cu el (Iosua 24:19).

Prorocul Isaia spune: „Ci Domnul oștirilor va fi înălțat prin judecată, și Dumnezeul cel sfânt va fi sfințit prin neprihănire” (Isaia 5:16).

Cine neagă judecata veșnică pune prin aceasta sub semnul întrebării însăși natura lui Dumnezeu. Dumnezeu este neschimbător în natura Sa și nu renunță niciodată la dreptatea și sfințenia Sa. Pe lângă neschimbabilitatea lui Dumnezeu, se subestimează și natura și gravitatea păcatului. Păcatul este motivul judecății veșnice. Și ce este păcatul în ochii lui Dumnezeu? Păcatul nu este nici slăbiciune, nici o greșeală mărunță; „păcatul este *fărădelege*” (1 Ioan 3:4). Fărădelegea nu este doar călcarea unei porunci, ci respingerea oricărei legi dumnezeiești, adică voia proprie și negarea autorității lui Dumnezeu. Aceasta este, în cele din urmă, anarhie, nesocotirea dreptului Creatorului asupra fapturilor Sale. Păcatul este vrăjmășie și răzvrătire împotriva lui Dumnezeu.

Păcatul nu se manifestă neapărat în vrăjmășie publică față de Dumnezeu, ci se arată în multe forme. Prin păcat sunt jignite maiestatea și cinstea lui Dumnezeu. De aceea Dumnezeu nu va lăsa păcatul nepedepsit. El Își va restabili cinstea și va împlini cerințele sfințeniei Sale. Copiii lui Dumnezeu au de-a face cu același Dumnezeu, dar cerințele lui Dumnezeu față de ei le-a împlinit Fiul lui Dumnezeu pe cruce.

Și simțirea noastră, ca și copii ai lui Dumnezeu, este din păcate influențată și tulburată de păcat. Noi înșine eram din fire păcătoși. De aceea nu suntem neutri în judecata noastră¹⁴⁷ și nu putem potrivi mânia lui Dumnezeu împotriva păcatului după etalonul nostru. Ce închipuire avem despre felul în care simte Dumnezeu păcatul? Vrem să-I prescriem că n-ar avea voie să-l pedepsească veșnic pe păcătos pentru păcatul lui? Este numai și numai treaba lui Dumnezeu cum lucrează cu păcătosul. El nu are niciodată nevoie de o justificare pentru ce face, și totuși ne explică aceste lucruri în Cuvântul Său.

Judecata veșnică nu pune la îndoială dragostea lui Dumnezeu. El a făcut totul și a dovedit că cerul și slava veșnică stau deschise pentru fiecare om. De

147. Este neconținută străduința a Duhului Sfânt ca noi să înțelegem ce este păcatul, ca să-l urâm și să-l simțim așa cum îl simte Dumnezeu (cf. 1 Ioan 1:5 – 2:2).

aceea Dumnezeuul sfânt și drept¹⁴⁸ nu este nedrept când îl osândește pe păcătos pentru veșnicie. Dumnezeu Se va slăvi și în aceasta. Dumnezeu este minunat în sfințenie (Exodul 15:11)!

Apostolul Pavel spune: „Dumnezeu să fie găsit adevărat și toți oamenii mincinoși, după cum este scris: «Ca să fii găsit neprihănit în cuvintele Tale și să ieși biruitor când vei fi judecat.» Dar, dacă nelegiuirea noastră pune în lumină neprihănirea lui Dumnezeu, ce vom zice? Nu cumva Dumnezeu este nedrept când Își dezlănțuie mânia?” (Romani 3:4-5).

6.3.5 Crucea de pe Golgota

Acum, când am ajuns la sfârșitul acestei cărți, vrem să aruncăm o privire, sub impresia judecății îngrozitoare care îl așteaptă pe păcătos, asupra celor mai importante ceasuri din istoria omenirii.

Am constatat că Dumnezeu nu renunță niciodată la dreptatea și sfințenia Sa în favoarea dragostei și harului Său. Crucea de pe Golgota ne oferă cea mai grăitoare dovadă pentru aceasta. Crucea ne amintește de sfințenia și dreptatea lui Dumnezeu, care n-a făcut excepție nici chiar cu Fiul lui Dumnezeu, când El S-a dat pe Sine Însuși pentru păcatele noastre: o lucrare desăvârșită în chip dumnezeiesc, înfăptuită de o Persoană dumnezeiască, ca să ne elibereze de o judecată fără sfârșit.

Fiul lui Dumnezeu, care este fără păcat, a luat asupra Sa judecata, ca înlocuitor al nostru. El L-a întâmpinat pe Dumnezeul cel sfânt cu păcatul nostru, iar Dumnezeu L-a pedepsit pentru el pe cruce. El a purtat păcatele noastre în trupul Său pe lemn (1 Petru 2:24), El a fost făcut păcat în locul nostru (2 Corinteni 5:21), El S-a făcut blestem pentru noi pe lemn (Galateni 3:13).

Marc Tapernoux exprimă foarte bine acest lucru: „Aceasta s-a întâmplat ca să se facă ispășire pentru păcat și să se răspundă pe deplin cerințelor dreptății, sfințeniei și slavei lui Dumnezeu, iar Dumnezeu, pe de altă parte, să-i poată ierta pe păcătoși. Măreția acestei jertfe [Evrei 10:1-18], valoarea nemărginită a Celui [Matei 3:17; 17:5] care a făcut ispășire pentru vină [1 Ioan 2:2; 4:10], greutatea judecății care L-a lovit [Matei 27:46; Psalmii 22; 42; 69] ne fac să înțelegem greutatea păcatului pentru care trebuia făcută ispășire și măsura pierzării în care l-a aruncat pe om: este o pierzare veșnică.”¹⁴⁹

Cine spune că pedeapsa este limitată în timp afirmă prin aceasta că păcatul nu este, în ochii lui Dumnezeu, destul de grav ca să atragă după sine o

148. Apocalipsa 16:5; Psalmii 47:8; 119:137; Isaia 6:3.

149. Marc Tapernoux, *Das ewige Gericht*, Zürich (Beröa-Verlag), 1962, p. 5.

pedeapsă veșnică. Dar dacă păcatul este atât de nevinovat, de ce L-a judecat atunci Dumnezeu pe propriul Său Fiu într-un mod atât de îngrozitor pe cruce? De ce L-a părăsit acolo în cele trei ceasuri de întuneric? De ce L-a lovit atât de cumplit (Isaia 53; Zaharia 13:7)?

Era necesară această lucrare înfiorătoare, dacă trebuia să fim eliberați doar de o anumită sumă de suferințe vremelnice? Cu siguranță nu. El nu ne-a eliberat de o sumă de suferințe limitate în timp, ci de mânia sfântă a lui Dumnezeu, care era atât de cumplită, încât nici chiar propriul Fiu al lui Dumnezeu n-a fost cruțat de ea (Romani 5:8-10; 8:32).

Dacă afirmăm că păcătosul pierdut nu va fi pedepsit veșnic, ci va fi odată nimicit, atunci disprețuim suferințele Fiului lui Dumnezeu! Aceasta este urmarea rea care decurge în mod necesar din această concepție. Dacă ar fi fost vorba doar să fim eliberați de un chin trecător, n-ar fi fost necesar ca Fiul lui Dumnezeu să vină la noi și să Se jertfească pe Sine pentru noi. Dar pentru că mânia lui Dumnezeu și judecata sunt veșnice, numai o Persoană dumnezeiască le-a putut purta în locul nostru și ne-a putut elibera de ele.

Dacă negăm chinul veșnic, urmările sunt atât de mari, încât ajungem să atingem și să micșorăm chiar lucrarea de răscumpărare a lui Isus Hristos. Dumnezeu să ne păzească să micșorăm în vreun fel valoarea nemărginit de mare a jertfei dumnezeiești de mari! Să ne ținem tare de faptul că Fiul lui Dumnezeu a luat acolo asupra Sa, în toată întinderea ei, pedeapsa care ne-ar fi lovit pe noi pentru veșnicie.

Aceasta este cea mai mare dovadă a dragostei nemărginite a lui Dumnezeu și, în același timp, a sfințeniei neschimbătoare a lui Dumnezeu.

Este îndurarea cea veșnică,
ce-ntrece orice gând al minții;
a Celui care, cu brațe deschise de iubire,
Se pleacă până la păcătos;
Cel ce ne scapă de blestem și de moarte
și ne duce la slava lui Isus.

Noi nu trebuia să fim pierduți,
Dumnezeu vrea să ne fie dat ajutor;
de-aceea a venit Fiul pe pământ
și-apoi S-a suit iarăși în cer.
Așa vine acum, de la scaunul harului,
plinătatea harului prin Fiul.

O,	har,	care	acum	poate	șterge
toate	păcatele	prin	sângele	lui	Hristos
și	pune	să	se	vestească	pretutindeni

iertare și pace oricui!
Mântuirea veșnică e gata acum,
o, minunată vreme a harului!

7 Anexă

7.1 Ce învață Sfânta Scriptură despre Șeol și Hades?

Răspuns la întrebări în Bible Treasury, vol. N 9, p. 79

Întrebări

Desemnează expresia „tot așa și Fiul omului va sta trei zile și trei nopți în inima pământului” (Matei 12:40) mai mult decât mormântul, iar expresia „S-a coborât în părțile mai de jos ale pământului” (Efeseni 4:9) mai mult decât moartea și mormântul?

Este în acord cu Scriptura să spunem că Șeolul sau Hadesul (inclusiv sânul lui Avraam și raiul) sunt sub pământ și că Domnul Isus a coborât acolo și i-a luat pe unii cu Sine în înălțime? Sau raiul, respectiv sânul lui Avraam, a fost întotdeauna în cer și niciodată sub pământ, nici chiar în vremea Vechiului Testament?

Ce înseamnă expresia „a se coborî în Șeol”?

Este „Adâncul” altceva decât „Hadesul”?

Pot cuvintele Șeol sau Hades să fie aplicate cerului, care este, totuși, o parte a lumii nevăzute?

J.C.B.

Răspuns

Expresia din Vechiul Testament „Șeol” (ebraică *sheol*; Cornilescu: «Locuința morților») apare de 65 de ori și este tradusă în „Authorised Version” de 31 de ori prin „mormânt”, de 3 ori prin „groapă” și de 31 de ori prin „iad”. Aceasta arată că acest cuvânt poate avea diferite sensuri. Același cuvânt a fost tradus în Septuaginta (traducerea greacă a Vechiului Testament) de 31 de ori prin „Hades”, de două ori prin „moarte” (thanatos) (2 Samuel 22:6; Proverbe 23:14), iar în două locuri (Iov 24:19; Ezechiel 32:21) nu a fost tradus deloc, pentru că limba greacă nu cunoaște niciun cuvânt care să poată reda sensul din aceste locuri.

În următoarele locuri – ca să numim doar câteva –, Geneza 37:35; 42:38; 44:29, 31; Numeri 16:30-31; 1 Împărați 2:6, 9; Psalmii 49:15; 141:7, „Șeol” înseamnă doar „mormânt” și a fost tradus astfel și în ediția engleză, cu excepția lui Numeri 16, unde stă „groapă”, în timp ce în toate celelalte locuri expresia „Șeol” desemnează locul duhurilor celor plecați din viață. Mormântul primește trupul fără viață. Rezumând, putem spune că expresia

din Vechiul Testament „Șeol” este folosită atât pentru mormânt, cât și pentru locul unde stau duhurile celor plecați din viață.

Când ne îndreptăm acum spre Noul Testament, acest dublu sens dispare, căci viața și neputrezirea au fost aduse la lumină prin Evanghelie. Cuvântul „Hades” (greacă *hadēs*; Cornilescu: «Locuința morților»), care este de fapt traducerea greacă a cuvântului ebraic „Șeol”, este raportat în Noul Testament numai la lumea duhurilor celor plecați din viață, tot așa cum cuvintele „moarte” și „mormânt” (Apocalipsa 20) se referă numai la trup, și nu la suflet și la duh. Trupul este cel care moare, în timp ce duhul se întoarce la Dumnezeu, care l-a dat. Duhul și sufletul nu încetează niciodată să existe. Hadesul primește numai morți necredincioși. Când credinciosul este chemat acasă, el nu merge în Hades, ci în rai.

Unii cred că Hadesul primește la moarte, în același fel, atât credincioși, cât și necredincioși și că aceste două categorii sunt totuși despărțite de o prăpastie mare. Scriptura nu vorbește nicăieri despre faptul că credincioșii merg în Hades, ci, dimpotrivă, că sunt departe de el (Luca 16:23). Dacă versetul 10 din Psalmul 16, un verset citat de două ori în Faptele apostolilor 2, ar fi o temelie pentru învățătura că Domnul, după moartea Sa, a coborât în Șeol, respectiv în Hades, și că sufletul Său n-a fost lăsat acolo – dar știm că El a mers în rai, o grădină a desfătării, și nu a întinericului, unde era și tâlharul de pe cruce –, ar trebui să existe acolo două părți, pentru credincioși și pentru necredincioși. Dar această greșeală a apărut în urma unei traduceri greșite a acestui verset în ediția engleză. Acest verset spune: „Nu vei lăsa sufletul meu Șeolului [nu: în Șeol] (nu-l vei da pradă sau nu-l vei trimite acolo)”. Această traducere corectă este confirmată de „textul corectat” din Faptele apostolilor 2:27, 31, recunoscut de Lachmann, Tischendorf, Tregelles, Westcott, Hort și alți traducători.

Cuvântul „Hades” nu este folosit niciodată în Noul Testament cu un sens pozitiv. Dacă ar exista în Hades atât un loc pentru credincioși, cât și unul pentru necredincioși, de ce citim fără excepție despre Hades în legătură cu necredincioșii și nu găsim nicio singură indicație că un credincios s-ar afla acolo?

Prin expresiile „în inima” sau „părțile mai de jos ale pământului” se înțelege mormântul. Domnul nostru nu numai că a murit, ci a fost și îngropat și a fost înviat a treia zi. Despre aceasta, Iona este o preînchipuire. Psalmul 139:15 ne poate feri de o interpretare prea literală a cuvintelor. Fără îndoială, prin locurile cele mai de jos ale pământului se înțelege aici ceva nevăzut sau ascuns. Mormântul a fost asigurat cu o strajă, după ce fusese pecetluit cu o

piatră (Matei 27:66). Niciun ochi omenesc nu putea privi în locul sfânt în care zăcea trupul lui Isus.

Înainte de venirea lui Hristos, expresia „în sânul lui Avraam” era pentru iudeul evlavios întruchiparea fericirii, pentru că știa că Avraam a fost numit „prietenul lui Dumnezeu”. A fi cu Hristos este perspectiva fericită a unui creștin. Aceasta este sus, în raiul lui Dumnezeu. Raiul nu este același lucru cu Hadesul. Avraam nu era în Hades, ci sufletul chinuit, care era în Hades, l-a văzut „de departe”. Este o născocire omenească faptul că Domnul ar fi fost în Hades și ar fi eliberat pe cineva de acolo. Domnul n-a mers în Hades, ci în rai. Scriptura nu dă nicio singură indicație despre o eliberare din Hades. Locurile Judecători 5:12; Psalmul 68:18; Efeseni 4:8 nu vorbesc despre eliberarea unor prinși, ci despre luarea în robie a unor puteri rele, care sunt numite aici „robia”. Hristos a dezbrăcat domniile și stăpânirile și le-a dat de ocară înaintea lumii, după ce a biruit asupra lor (Coloseni 2:15). El „a luat robia roabă”. Aceasta nu se referă la eliberarea unor prinși din iad, cum interpretează unii.

„A se coborî în Șeol” se referă la mormânt sau la groapă. Amândouă sunt sub pământ.

Adâncul (Apocalipsa 20) este un loc în care nu ajunge niciun om, ci unde Satana va fi legat pentru o mie de ani, înainte de a fi aruncat definitiv, pentru toată veșnicia, în iazul de foc. Hadesul, în schimb, primește sufletul și duhul celor care au murit neîmpăcați cu Dumnezeu, adică ale morților necredincioși, al căror duh a locuit cândva în trupul muritor. Sufletul și duhul merg în Hades, în timp ce trupul, care este făcut din țărână, își găsește un loc în mormânt (în mare sau pe uscat) și așteaptă învierea pentru judecată. Când omul va fi înviat – cerul și pământul nu vor mai exista atunci –, el nu va fi aruncat în Hades (care atunci nu va mai exista), ci în iazul de foc, care nu a fost pregătit pentru oameni, ci pentru diavolul și pentru îngerii lui (Matei 25:41). Credinciosul care a adormit nu va fi înviat pentru judecată, ci pentru slavă (Filipeni 3:20-21).

Cuvintele „Șeol” sau „Hades” nu pot fi raportate la cer, pentru că stau în opoziție cu el.

Nota traducătorului german

Cuvântul Hades apare în Noul Testament în următoarele locuri:

Matei 11:23 (Luca 10:15): În aceste două locuri, Hadesul stă în opoziție clară cu cerul. Domnul spune că Capernaumul va fi coborât până în Hades. Sensul negativ este evident.

Matei 16:18: Aici Domnul spune că acela care, prin nașterea din nou și prin credință, a devenit o piatră vie în casa lui Dumnezeu nu poate fi biruit de

porțile Hadesului, deci nu ajunge niciodată în Hades. Și acest loc este fără echivoc negativ, întrucât Domnul spune ce nu se poate întâmpla.

Luca 16:23: Bogatul își ridică ochii în Hades și este acolo în chinuri. Nu se spune că și Lazăr ar fi fost în Hades. Dimpotrivă, bogatul îl vede pe Lazăr în sânul lui Avraam. Sânul lui Avraam sau raiul nu este o parte a Hadesului, ci amândouă sunt locuri limpede deosebite, iar a ajunge de la un loc la celălalt este imposibil. „Și pe lângă toate acestea, între noi și voi este întărită o prăpastie mare.”

Faptele apostolilor 2:27, 31: Traducerea citatului din Psalmul 16:10 în Faptele apostolilor 2:27, 31 nu este, după părerea mea, corectă. În Septuaginta stă literal *enkataleiphes eis haden* („a lăsa în Hades”, în sensul de «a lăsa spre Hades»). Forma de bază a verbului este *enkataleipo*, care în alte locuri este tradusă mai bine prin „a lăsa pradă” (sau: „a părăsi”). Acest cuvânt *enkataleipo* mai apare în Noul Testament, în afară de Faptele apostolilor 2:27, 31, de 8 ori și a fost tradus de 6 ori prin „a părăsi” (Matei 27:46; Marcu 15:34; 2 Corinteni 4:9; 2 Timotei 4:10, 16; Evrei 13:5), o dată prin „a lăsa să rămână” (Romani 9:29) și o dată prin „a neglija” sau „a părăsi” (Evrei 10:25). Lucrul decisiv este că aici nu stă *en haden* (dativ, ca în Luca 16:23: „în Hades”, ca loc), ci *eis haden* („în Hades”, în sensul de «spre Hades», acuzativ). Prepoziția *eis* („în, spre”) stă numai în legătură cu acuzativul. Acuzativul indică în greacă, ca și în germană, mișcarea sau direcția. Dacă în textul original ar sta *en haden*, *enkataleiphes* ar putea fi tradus prin „a lăsa în urmă”. Expresia *eis haden* exclude această posibilitate. Aici nu este vorba de variante diferite ale textului, ci în mod limpede de o problemă de traducere¹⁵⁰ (cf. observațiile

150. Această concepție se abate totuși de la punctul de vedere al lui J.N. Darby, care a tradus altfel aceste locuri (cf. prefața traducerii Elberfelder despre Hades și iad, care provine de la J.N. Darby, *Coll. Writings*, vol. 13).

amănunțite ale lui W. Kelly în cărțile sale *An Exposition of the Acts of the Apostles* și *The Preaching to the Spirits in Prison*).¹⁵¹

Prepoziția *eis* apare, printre altele, în Matei 18:20: „adunați în (literal: spre) Numele Meu”; apoi în legătură cu botezul, de exemplu Romani 6:3-4; 1 Corinteni 10:2 etc. (cf. prefața traducerii Elberfelder (traducere germană a Bibliei) cu privire la botez).

Petru citează în Faptele apostolilor 2 tocmai de aceea din Psalmul 16:10, ca să dovedească faptul că Dumnezeu L-a înviat pe Acela care fusese pironit pe cruce și omorât prin mâna celor fărădelege. Nu era cu puțință ca Domnul să rămână în moarte și să fie ținut de ea. Prin acest citat din versetele 25-27, Petru vrea să spună că Domnul n-a fost niciodată în Hades. Dumnezeu nu putea îngădui ca sufletul Domnului să fie în Hades în timpul în care trupul Său zăcea în mormânt. Tot așa cum trupul Său n-a văzut putrezirea, nici sufletul Său n-a fost trimis în Hades. Cei fărădelege ar fi făcut-o, dacă ar fi stat în puterea lor. Dar Dumnezeu a gândit altfel, pentru că Domnul Isus avea toată plăcerea lui Dumnezeu. Acest lucru l-a dovedit apoi Dumnezeu în modul cel mai limpede, înviindu-L pe Domnul. Există vreun loc care să arate mai limpede caracterul negativ al Hadesului?

Apocalipsa 1:18: Aici vedem că Domnul ține cheile morții și ale Hadesului. În acest verset, Domnul ne este înfățișat ca Judecător, așa cum Îl vedem și în Apocalipsa 20:11-15, unde îi judecă pe toți morții. Acolo moartea și Hadesul trebuie să dea înapoi pe toți morții, ca să fie judecați. Satana nu dă înapoi morții de bunăvoie. Dar Domnul are puterea supremă și asupra morții și a Hadesului.

151. W. Kelly, *The Preaching to the Spirits in Prison*, 1 Peter III. 18-20, Sunbury (Belivers Bookshelf), p. 133, 134: „Cuvântul ebraic din Psalmul 16:10 nu înseamnă «în», ci «spre» Șeol; el nu cuprinde o coborâre, tot așa cum nici Faptele apostolilor 2:27 în textul critic (*eis haden*) al lui Alford, Lachmann, Tischendorf, Tregelles, Wordsworth, Westcott și Hort. Astfel, Revised Version traduce pe bună dreptate ebraica: «Nu vei lăsa sufletul meu spre Șeol [nu-l vei da pradă Șeolului]» etc., deși traduce greșit greaca prin «în» în loc de «spre». Când Domnul nostru a murit, și-a încredințat duhul în mâinile Tatălui Său, care este cu siguranță în cer; iar tâlharul pocăit, oricât de târziu s-a întâmplat aceasta, a fost chiar în acea zi cu El în rai (Luca 23). Acum am văzut deja că, în loc să fie în Hades, raiul este în cer și, cum s-a spus, partea lui cea mai slăvită. Un apostol îl leagă de «al treilea cer» (2 Corinteni 12:3-4); iar Domnul nostru spune prin altul că celui ce va birui îi va da (la proslăvire) să mănânce din pomul vieții, cu siguranță nu în Hades (Apocalipsa 2:7). În Vechiul Testament, Hadesul, ca și moartea, viața și neputrezirea, rămăneau nelămurite; dar aceste lucruri și cu mult mai multe au fost aduse la lumină prin Evanghelie. De aceea Domnul nostru, în ultima pildă din Luca 16, îl descrie pe bogatul care n-a avut nici credință, nici dragoste, cum își ridică ochii în Hades după moarte – iar pe Lazăr cel credincios, dimpotrivă, ca fericit lângă credinciosul Avraam. O prăpastie atât de mare era întărită, încât excludea orice trecere dintr-o parte în alta. Hadesul era într-adevăr «departe»; iar a sta acolo înseamnă a fi «în chinuri». Nu se spune nicio vorbă că Lazăr ar fi fost acolo; el era în sânul lui Avraam.”

Apocalipsa 6:8: Hadesul urmează calul gălbui pe care stă moartea. Acest loc este legat de judecățile de după răpire, care vor lovi pământul. Pe cei pe care îi omoară moartea, Hadesul îi primește îndată, firește numai sufletul și duhul morților. Iudeii credincioși care pier în această vreme se află, dimpotrivă, sub altar (6:9).

Apocalipsa 20:13-14: Aici moartea și Hadesul sunt aruncate în iazul de foc. Moartea și Hadesul sunt ultimul lucru care stă în opoziție cu Dumnezeu și care de aceea este aruncat în iazul de foc. Ar trimite Dumnezeu duhul și sufletul unui credincios, care sunt deja mântuite, într-un loc care stă în opoziție cu El? Este imposibil! Și moartea stă, ce-i drept, în opoziție cu Dumnezeu, dar pentru credincios ea este ușa spre lumea nevăzută. Dacă Domnul nu vine mai înainte, și noi trebuie să trecem încă prin moarte, pentru că trupul păcatului nu este încă mântuit. Dar nădejdea noastră este că Domnul vine și că vine curând și „va schimba trupul stării noastre smerite și-l va face asemenea trupului slavei Sale, prin lucrarea puterii pe care o are de a-Și supune toate lucrurile” (Filipeni 3:21).

Werner Mücher

7.2 Tabel cu diferenții termeni

Denumire	Locuri din Biblie	Sens
Șeol (ebr.)	de 65 de ori în Vechiul Testament; de ex. Geneza 37:35; 42:38; 44:29, 31; Numeri 16:30-33; 1 Împărați 2:6, 9; Psalmii 49:15; 141:7 etc.	Mai întâi, mormântul, groapa din pământ. Apoi însă și locuința morților, fără deosebire între locul unde stau oamenii credincioși sau necredincioși
Hades (gr.)	Matei 11:23; 16:18; Luca 10:15; 16:23; Faptele apostolilor 2:27, 31; Apocalipsa 1:18; 6:8; 20:13-14	Locul unde stau morții necredincioși. Loc al chinurilor. În Noul Testament, Hadesul are întotdeauna un sens negativ
Rai	Luca 23:43; 2 Corinteni 12:4; Apocalipsa 2:7	Locul credincioșilor adormiți, în bucurie conștientă
Sânul lui Avraam	Luca 16:22-23	Altă denumire pentru rai
Iazul de foc – iazul care arde cu foc și cu pucioasă	Apocalipsa 19:20; 20:14-15; 21:8 (cf. „chinul veșnic” din Matei 25:46)	Locul unde vor sta oamenii, Satana și demonii lui, care vor suferi neîncetat, în toată veșnicia, chinurile judecății. Până astăzi nimeni nu este în iazul de foc. Primii care vor fi trimiși acolo sunt fiara și prorocul mincinos, Satana abia 1000 de ani mai târziu; împreună cu el, apoi, toți necredincioșii.
Iad (gr. gehenna)	Matei 5:22, 29-30; 10:28; 18:9; 23:15, 33; Marcu 9:43, 45, 47; Luca 12:5; Iacov 3:6	Un alt nume pentru iazul de foc
Adânc (ebr. abaddon)	Iov 26:6; 28:22; 31:12; Psalmul 88:11; Proverbe 15:11; 27:20; Luca 8:31; Romani 10:7; 2 Petru 2:4; Apocalipsa 9:1, 11; 11:7; 17:8; 20:1, 3	Adâncul este, printre altele, locul unde sunt păstrați îngerii căzuți, pe care Dumnezeu i-a legat până la judecata finală.

Cer	de peste 700 de ori în Biblie	Biblia face deosebire între cerul 1 (= cerul atmosferic), cerul al 2-lea (universul, spațiul interstelar) și cerul al 3-lea, unde sunt scaunul de domnie al lui Dumnezeu și raiul (2 Corinteni 12)
Casa Tatălui	Ioan 14:2	Cerul necreat, în care cele trei Persoane ale Dumnezeirii au locuit dintotdeauna și în care vor intra toți credincioșii Adunării (Bisericii) lui Dumnezeu

8 Bibliografie

- Ankerberg, J., *Fakten über das Leben nach dem Tod*, Pfäffikon (Verlag Mitternachtsruf) 2001
- Ankerberg, J., *Fakten über Sterbeerlebnisse*, Pfäffikon (Verlag Mitternachtsruf) 2001
- Bergmann, G., *Leben nach dem Tod?*, Gladbeck 1960
- Brand, Reinhard, Godzik, Peter *Die gemeinsame christliche Hoffnung über den Tod hinaus und ihre unterschiedliche Auslegung*, 1992
- Brinke, G. R., *Jenseitiges und Zukünftiges*, Frutigen
- Brockhaus, R., *Botschafter des Heils in Christo*, „Unsterblichkeit der Seele, Seelenschlaf und Verdammnis“, 1919
- Bouter, H., *Onnaspeurlijke Rijkdom, Bijbelstudies over het Paradijs van God*, Gouda, 2003
- Cremer, H., *Jenseits des Grabes*, 1886, Gießen (TVG) 1987
- Darby, J. N., *Die ewige Pein*, Neustadt (E.-P. Verlag)
- Fijnvandraat, J. G., *Wiedergeboren – in Ewigkeit?*, Schwelm 1980
- Grant, F. W., *Facts and Theories as to a future state*, North Carolina 1889
- Hallesby, O., *Himmel, Tod und Hölle*, Wuppertal (Rudolf Brockhaus Verlag)
- Hauke, Dr., Rainer, *Wo sind unsere Toten? Ein vernachlässigter Aspekt der individuellen Eschatologie* (prelegere de abilitare)
- Heidler, F., *Die biblische Lehre von der Unsterblichkeit der Seele* (Beiträge zur systematischen Theologie), Vandenhoeck & Ruprecht
- Hole, F. B., *Das Feuer, das nicht erlischt*, Hückeswagen (CSV) 1987
- Ironside, H. A., *Death and afterwards*, Neptune (Loizeaux Brothers) 1924
- Jennings, F. C., *The Human Body, Its Source, History and Destiny*, Essex 1927
- Lockyer, H., *Was geschieht nach dem Tod*, Wetzlar (Verlag Hermann Schulte) 1976
- Lutzer, E. W., *Fünf Minuten nach dem Tod*, Dillenburg (CVD) 1999
- Ouweneel, W. J., *Das ewige Leben*, Neustadt (E.-P. Verlag) 1980
- Ouweneel, W. J., *Herz und Seele*, Dillenburg (CVD) 1991
- Ouweneel, W. J., *De leer van de mens*, Buiten & Schipperheijn, 1986
- Ouweneel, W. J., *Ende gut – alle(s) gut?*, Bielefeld (CLV) 1993
- Pache, R., *Das Jenseits*, Wuppertal (Verlag Sonne und Schild) 1957
- Pfannmüller, G., *Tod, Jenseits und Unsterblichkeit*
- Pollock, A. J., *Eternal Life*, London

- Rawlings, M., *Zur Hölle und zurück*, Hamburg (C. M. Fliß) 1996
 Rienecker, F., *Das Schönste kommt noch I, II*, Wuppertal (Verlag Sonne und Schild) 1964
 Rincke, H. W., *Vom Zustand nach dem Tode*, Basel, 1885
 Schwengeler, B., ed. *Sterbeerlebnisse, Ufo, Anthroposophie*, Berneck, 1981
 Steinmeister, A., *Auferstehung – Realität oder Illusion*, Wuppertal (Telos) 1989
 Swihart, P. J., *Der Tod – wirklich anders?*, Bad Liebenzell, 1979
 Tapernoux, Marc, *Das ewige Gericht*, Zürich (Beröa Verlag) 1962
 Zodhiates, S., *Leben nach dem Tod*, Dillenburg (CVD) 1978

Cărțile următoare susțin, în întregime sau în parte, poziția contrară

- Cullmann, O., *Unsterblichkeit der Seele oder Auferstehung der Toten*, Stuttgart (Quell Verlag) 1986
 Custance, A. C., *Journey out of time, A study of the interval between death and resurection of the body*, Ontario (Doorway Publication)
 Le Seur, P., *Die Zukunft der Toten*, Wuppertal (Aussaat Verlag) 1974
 Jukes, A., *Der zweite Tod und die Wiederbringung aller Dinge*, 1912 (1987)
 Magner, J., *Zukunft ohne Tod*, Hamburg (Saatkorn Verlag)
 Petry, P., *Allaussöhnung, Tod und letzte Dinge*, Pforzheim (Konkordanter Verlag) 1986
 Raiber, H., *Wir werden was wir sind* (Chiron Verlag) 1986
 Tobler, G., *Wann beginnt das ewige Leben*, Zürich (Advent-Verlag)
Tod und Leben, Studien zur christlichen Anthropologie, Genf (Edition Oikumene) 1840
 Tomasi, M., *Tod und Auferstehung, Himmel und Hölle*, Zürich (Advent Verlag)
77 Fragen an die Gemeinschaft der Siebenten-Tags-Adventisten, 1988

Lucrări de referință

- Handreichungen aus dem Worte Gottes*, revistă lunară 1913-1938, Bielefeld (CLV)
Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, C. H. Beck, München (Strack & Billerbeck),
Texte der Kirchenväter, München (Kösel Verlag) 1963
The Bible Treasury, edited by William Kelly 1856-1920, Winschoten (H. L. Heijkop Verlag)
The Collected Writings of John Nelson Darby, Winschoten, (H.L. Heijkoop Verlag) retipărire 1972

Reviste

An Outline of Sound Words, W. C. Reid, Edingburgh

Bibel und Gemeinde, revista asociației Bibelbund

De Bode van het heil in Christus, Vassen (Uitgeverij H. P. Medema)

Comentarii biblice

Best, E., *Second Corinthians, A Bible Commentary for Teaching and Preaching*, Atlanta (John Knox Press)

de Boor, W., *Der zweite Brief des Paulus an die Korinther*, Wuppertal (R. Brockhaus Verlag) 1972

Godet, F., *Kommentar zu dem Evangelium des Lukas*, TVG

Godet, F., *Kommentar zum 1. Brief an die Korinther*, TVG

Grosheide, F.W., *Paulus eerste Brief aan de Kerk te Korinthe*, Korte Verklaring der Heilige Schrift, Kampen

Kelly, W., *Notes on the second Epistle of Paul the Apostle to the Corinthians with a new Translation*, London

McDonald, W., *2 Corinthians* (Emmaus Bible School), 1961,

Ouweneel, W. J., *Wij zien Jezus, Bijbelstudies over de Brief aan de Hebreëen*

Ouweneel, W. J., *De Openbaring van Jezus Christus, deel 1 en 2*

Rienecker, F. *Lukas, Wuppertaler Studienbibel*, Wuppertal (Brockhaus Verlag)

Zahn, T., *Das Evangelium des Lukas*, TVG

Instrumente de studiu biblic

Begriffslexikon zum Neuen Testament, TVG

Bibleworkshop, Biblie pe calculator, media C

Bromiley, G. W., *Theological Dictionary of the New Testament*, Eerdmans

Metzger, B. M., *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, London, New York (United Bible Societies), 1971

Rienecker, *Sprachlicher Schlüssel zum griechischen Neuen Testament*

Vine, W. E., *Expository Dictionary of New Testament Words*, Fleming H. Revell

Wigram, G., *Publishing Englishmans Greek Concordance*

Literatură generală

Bruce, F. F., *Zeitgeschichte des Neuen Testaments*, Wuppertal (TVG) 1986

Gitt, W., *Und die anderen Religionen?*, Bielefeld (CLV)

Gitt, W., *Schuf Gott durch Evolution?*, Bielefeld (CLV)

Hunt, D., *Whatever happened to heaven*, Harvest House Publishers, Eugene,
1988

Josephus, F., *Geschichte des Jüdischen Krieges*, Wiesbaden (Fourier Verlag)

Josephus, F., *Jüdische Altertümer*, Wiesbaden (Fourier Verlag)

Scott, W., *Doctrinal Summaries*, Glasgow (G. T. Publications) 1982

Walvoord, J., *The Prophecy Knowledge Handbook*, Wheaton (Victor Books)
1990

Note de subsol

Broșată (paperback)

W. & M. Deppe

Auswege oder Wege ins Aus?

320 de pagini

ISBN 3-89397-290-0

Comunitățile de guru, sectele, cultele misterelor și grupările psihologice se bucură în lumea occidentală de o popularitate tot mai mare și de un număr tot mai mare de membri.

Pe lângă aceasta, din anii optzeci suntem inundați de un val ezoteric greu de cuprins cu privirea.

Aproape în același timp se petrece ceea ce timp de secole a fost de neînchipuit – în toată lumea încep dialoguri între marile religii ale lumii!

Urmarea este că, tot mai des, creștinii sunt puși față în față cu oameni care au amestecat gândirea creștină cu elemente din alte religii, iar ei sunt chemați mai mult ca oricând să se confrunte cu diferitele curente ale vremii noastre.

Această carte este un bun ajutor de orientare în labirintul diversității religioase!

Trăiesc morții – sau este moartea sfârșitul oricărei existențe?
Cade omul într-un somn al sufletului – sau are el conștiință
dincolo de moarte? Sunt întrebări care îl frământă pe fiecare om.
Scopul acestei cărți este să răspundă la aceste întrebări, dar și să
ofere nădejde. Tema centrală este întrebarea despre nemurirea
sufletului. Morți care trăiesc – Biblia dezleagă acest paradox:
moartea nu este sfârșitul, ci începutul unei vieți care nu se va mai
sfârși niciodată. Adevărul acestei afirmații este garantat de o ...